

ETIKA BASHKËSHORTORE

Ibrahim Amini

Dy fjalë lexuesit

Në emër të All-llahut Mëshiruesit të përgjithshëm Mëshirëbërësit

Duke pasur në konsideratë kërkesat e kohës dhe duke konfirmuar marëdhëniet e saja ndaj vlerave shpirtore të njeriut, madje duke shprehur dëshirë për drejtorientimin e njeriut në kohën e dezorientimeve, shtëpia botuese *Ehlul-bejt a.s.* fillon me botimin e librave për ngritjen kulturore e fetare të njeriut.

Kemi dëshirë që në procesin e emancipimit shpirtor të njeriut ta inkorporojmë librin i cili për muslimanët gjithnjë ka qenë imperativ.

Aq sa do të kemi sukses që në zemrat tona të sendërtojmë vlerat shpirtore, aq do të jemi afër ngadhënjimit të së mirës ndaj të keqes, dritës ndaj ërrësirës, të vërtetës ndaj të pavërtetës.

Dituria është dhunti e All-llahut, ajo patjetër duhet të përcillet dhe me sinqeritet t'u dhurohet të tjerëve, ajo është vlerë morale e çdo muslimani, është themel i mendimit islam.

Lexues të nderuar, me ndihmën e All-llahut do të mundohemi që veprat tona të jenë të dobishme për shoqërinë dhe të depërtojnë në zemrat e atyre që janë të udhëzuar.

Islami në çdo punë kërkon qëllim të sinqert dhe fisnik, kërkon njeriun që nuk është i mbyllur në vete dhe i përkufzuar në suaza të intereseve të tij vetanake, por të kujdeset për edukimin, arsimimin dhe përparimin shpirtor të bashkësisë që i takon.

Qëllimet tona, në këtë moment, janë fisnike dhe të ndershme, andaj, me ndihmën e All-llahut, do të kemi sukses.

Botuesi

Shkaku i botimit në gjuhën shqipe

Në emër të All-llahut Mëshiruesit të përgjithshëm, Mëshirëbërsit

Familja është qeliza themelore e shoqërisë. Nëse ajo është e shëndosh, e shëndosh është edhe e tërë shoqëria. Nëse në familje ndodhin shkatërrime dhe tronditje, themelet e shoqërisë seriozisht janë të minuara.

Sikur për të gjitha çështjet tjera Islami gjenë përgjigje për një mori problemesh që kanë të bëjnë me martesën dhe sjelljet bashkëshortore. Zgjidhjen e shumë çështjeve Islami e kërkon në vetë njeriun, në të kuptuarit e tij botën dhe jetën në këtë botë. Kur' ani Famëlartë nuk bën dallim në mes mashkullit dhe femrës.

Ai i drejtohet vetëdijes, shpirtit dhe zemrës së tyre. Se a do të jetë e mundshme jeta e përbashkët varet nga qenia moralo-etike edhe e meshkujve edhe e femrave. Marrëdhëniet jo të shëndosha bashkëshortore mund që edhe principet më të larta t'i keqpërdorin dhe t'i kompromitojnë. Jeta bashkëshortore nuk është e bazuar vetëm në të drejta dhe obligime, por në virtyte morale.

Dijetari i njohur iranian Allameh Ajjatuallah Ibrahim Amini i cili merret me një varg çështjesh të jetës në librin e tij *Etika bashkëshortore* ofron një sërë zgjidhjesh konstruktive për labirintin e ndërlikuar bashkëshortor. Martesa është oazë paqeje nëse ajo ka harmoni, nëse është e bazuar në konsideratë reciproke, mirëkuptim dhe respekt. Martesa mund të jetë edhe Xhehennem i këndellur nëse është përplotë mosmarrëveshje, ngatërresa, mostolerancë dhe me konfrontime të të gjitha llojeve. Profesori i nderuar, Ibrahim Amini, përmes këshillave të ngrohta njerëzore i udhëzon partnerët bashkëshortorë që me sjelljet e tyre t'i kontribuojnë lumturisë bashkëshortore që në atë mënyrë t'i gëzojnë të gjitha begatitë e kesaj bote.

Ideja e faktorit moralo-etik shtrihet në krejt librin, gjersa thelbi është në nevojën e njeriut për konsideratë reciproke dhe respekt. Autori i udhëzon partnerët bashkëshortorë në harmoni e mirëkuptim, duke respektuar, gjatë kësaj, lirinë e tyre, duke qenë i vetëdijshëm për faktin se aty ku nuk ka liri, nuk ka as përgjegjësi. Ai insiston në një besnikëri dhe sinqeritet të plot të partnerëve bashkëshortorë. Ai, si prind, i udhëzon dhe i ballafaqon me një varg shkaqesh banale për shkak të të cilave janë prishur marrëdhëniet bashkëshortore.

Gjatë kohës kur familja në vendin tonë ballafaqohet me shumë probleme, ky libër, këshillat e të cilit bazohen në konceptimin islam të martesës, mund të ketë ndikim të konsiderueshëm në shërimin e familjes në përgjithësi. Mu për atë është edhe shumë i rëndësishëm për lexuesit në trojet tona.

Parathënie

Bashkësinë njerëzore e përbëjnë familjet. Islami rëndësi të madhe i kushton kënaqësisë së vërtetë dhe përparimit të qenieve njerëzore, nëpërmjet familjeve të drejtpeshuara dhe të ngritura në aspektin moral e arsimor, madje të edukuara mirë dhe të anëtarëve të lumtur në të.

Në të gjitha rafshet e aktiviteteve njerëzore Islami qartë dhe detajisht i ka paraqitur të drejtat dhe obligimet e meshkujve dhe femrave, bashkëshortëve e bashkëshorteve, prindërve dhe fëmijëve. E lumtur është shtëpia që ka ambient të përshtatshëm, në të cilin burri, gruaja, fëmijët e të afërmit e tjerë jetojnë së bashku të lumtur dhe në mirëkuptim të ndërsjellë, tolerancë, respekt të ndërsjellë si dhe në plotësimin e obligimeve ndaj njëri tjetrit. Padyshim se ky është treguesi i pozitës më të lartë dhe shëmbëlltyrës të cilën All-llahu i Gjithfuqishim e ka dhuruar mes krijesave, të gjitha qenieve njerëzore.

Për fat të keq, mungesa e respektit, në veçanti mes burrit dhe gruas, sjellë shumë probleme si për ta ashtu edhe për fëmijët, pastaj edhe për gjeneratat e ardhshme.

Në shtetet e zhvilluara të Perëndimit, me gjithë atë progres të madh, me të ariturat e mëdha teknologjike e shkencore, me një shpejtësi ultra moderne të mënyrës së jetës, numri i ndarjeve dhe shkurrezimeve është dëshprues.

Duke pasur parasysh rëndësinë e problemit, OPI mori të drejtën për botimin e këtij libri (burimisht në gjuhën persishte) të cilin e shkroi shkencëtari eminent islam, shkrimtari i famshëm dhe profesori i rregullt i të drejtës islame në fakultetin Hauzah Ilmiyyahu (Qendra teologjike islame), Qum në Iran, Hujjatul-Islam Ibrahim Amini.

Autori ka dhënë kontribut të madh duke hulumtuar dhe rrënjësisht duke studiuar rregullat e etikës familjare dhe raportit burr-grua. Pjesa e parë shqyrton obligimet e gruas, ndërsa pjesa e dytë përfshinë obligimet e burrit.

Krahas obligimeve janë të përshkruara të drejtat e burrave ndaj grave dhe të grave ndaj burrave duke theksuar ajetet e rëndësishme nga Kur'ani i Madhërishtëm dhe nga Hadithet. Shpresojmë se libri do të jetë shumë i rëndësishëm për të gjithë dhe për çdo ditë do ta çmojmë shumë e më shumë ashtu që të përfitojmë dobinë maksimale për krijimin dhe mirëmbajtjen e një ambienti të qetë e të rahatshëm plot me begati të All-llahut

Reparti për marrëdhënie ndërkombtare

Organizata propaganduese islame

HYRJE

Dëshira më e madhe e të rinjve e të rejave, të cilët arrinë moshën e pjekurisë është që të martohen. Me themelimin e jetës së përbashët bashkëshortore, ata do të arrijnë më tepër pavarësi si dhe partner të mirë e të besueshëm.

Ata kujdesen për martesën sikur për zanafillën e mirëqenies së jetës së tyre.

Mashkulli është i krijuar për femrën dhe anasjelltas. Ata tërheqin njëri tjetrin sikur magneti. Martesa dhe themelimi i jetës së përbashkët bashkëshortore është dëshirë natyrore e qenies njerëzore që u përgjigjet instikteve të tyre. Kjo konsiderohet njëra ndër begatitë më ekselente të All-llahut.

Në të vërtetë, ku do të mund të gjente njeriu strehim më të mirë për të rinjtë, përveç se në bashkësinë e sinqert familjare? Kjo është dëshirë për ngritjen e familjes e cila i mbron të rinjtë nga ëndërrimet e porealizueshme dhe nga shqetësimet e brendshme. Bashkësia bashkëshortore u mundëson të gjejnë partner të mirë e besnik i cili do të gjendej aty në momentet e rënda të fatkeqësisë.

Bashkësia e shenjt bashkëshortore është një litar hyjnor që bashkon zemrat, i qetëson ato kur janë të shqetësuara dhe ëndërrat e porealizuara i rregullon sipas qëllimit ideal. Shtëpia është qendër dashurie, kujdesi dhe miqësie, prandaj ajo është vendi më i pershtatshëm për pushim e jetë komode. All-llahu i Gjithëfuqishëm, këto begati, i përmend në Kur'anin Famëlartë:

“Edhe një argument tjetër i Tij është se Ai, nga lloji i juaj, krijon bashkëshorte që të gjeni prehje pranë tyre, dhe ndërmjet jush mbjell dashuri dhe mëshirë. Ky, me të vërtetë është argument për njerëzit që mendojnë” (30:21).

Pejgamberi i Islamit s.a.v.a. ka thënë: *“Burri që nuk është i martuar, po edhe sikur të jetë i pasur, vërtetë është i ngratë dhe i varfër, ndërsa e njejtja vlen edhe për gruan”*.¹

Hazreti Sadiku a.s. e ka pyetur një njeri: “A je i martuar?” Njeriu u përgjigj: ”Jo”, Imami ka thënë: ”Nuk kisha patur dëshirë të jem i pamartuar bile as për një natë, sikur të ma ofronin edhe gjithë botën”.²

I dërguari i All-llahut s.a.v.a. ka thënë: *“As një rregull në Islam nuk është krijuar më i dashur e më i këndshëm te All-llahu se sa martesa”*.³

Edhe pse All-llahu i Mëshirshëm iu dhuroi qenieve njerëzore kësisoj dhunti të çmueshme, ata nuk i çmojnë ato, pastaj disa herë, nga mosdija dhe egoizmi, këtë bashkësi të ngrohtë e të butë e shndërrojnë në një burg të errët ose bile, në Xhehennem të këndellur. Mosdija e njeriut është shkak që anëtarët e familjes patjetër të jetojnë në këtë burg të errët dhe që bashkësia e shenjtë bashkëshortore të rrënohet.

Sikur partnerët bashkëshortorë të jenë të vetëdijshëm për detyrat e veta dhe sikur të sillen në përputhshmëri me ato, atëherë shtëpia do të ishte vend miqësie dhe do të na përkujtonte Xhennetin. Por, nëse ekzistojnë mosmarrëveshje e zënka familjare, vatra familjare, me siguri, mund të shndërrohet në burg.

Mosmarrëveshjet familjare i shkaktojnë shumë shkaqe, siç janë: faktorët ekonomikë, prejardhja familjare e mashkullit dhe femrës, rrethanat jetësore, ndikimi i padëshirueshëm i baballarëve, nënave dhe të afërmëve, madje edhe të dhjetra faktorëve tjerë. Por, sipas mendimit të autorit, faktori më i rëndësishëm është mosnjohja bile edhe injorimi i obligimeve nga ana e burrit ose gruas dhe mosgatishmëria e tyre për jetë bashkëshortore.

Për t'i kryer mirë detyrat bashkëshortore, shkathtësia dhe përgatitja janë kushte të domosdoshme. Nëse njeriut i mungon njohuri dhe përgatitje e mjaftueshme, atëher ai nuk do të mund me sukses ta arrijë qëllimin e dëshiruar. Që të vendosin njerëzit për punë të ndryshme, organizohen dhe ushtrohen.

Shkathtësia, përgatitja dhe dituria janë, gjithashtu, të nevojshme në bashkëshortësi.

¹ Was'il al-shi'ah, kreu 14, f. 3.

² Po aty.

³ Po aty, f. 23.

I riu patjetër duhet të posedojë informata të mjaftueshme mbi sistemin e vlerave të gruas dhe mbi dëshirat e brendshme të saj. Ai, gjithashtu patjetër të jetë i vetëdijshëm për problemet bashkëshortore dhe për mënyrën e zgjidhjes së tyre. Ai nuk mund ta konsiderojë martesën si plaçkë e blerë tregu ose si hijeshi vajze, por patjetër duhet ta pranojë si kontratë miqësie, nderi, xhelozie, bashkimi e bashkëpunimi në një jetë të përbashkët.

Gruaja e re, gjithashtu, patjetër duhet të jetë e vetëdijshme për filosofinë e jetës dhe për dëshirrat e burrit të saj. Ajo nuk duhet ta konsiderojë martesën si një mashtrim ndaj shërbëtorit, qetësim të nevojave, pa asnjë afat e kusht, por si garancë e jetës së përbashkët dhe bashkëpunimit në vështirësitë që i lyp jeta. Që të mund të vendoset bashkësi e suksesshme i nevojshëm është mirëkuptimi, bashkëpunimi dhe besnikëria.

Edhe pse ardhmëria e të riut dhe të resë, me të madhe, varet nga martesë e cila kërkon të kuptohet mirë rëndësia e themeleve të martesës dhe përgatitje për të ndërmarrë një obligim të tillë, shoqëria jonë, për fat të keq, nuk ia vë veshin rëndësisë së këtyre kushteve.

Prindërit u kushtojnë rëndësi të madhe këtyre imtësive si: trashëgimia (mirazi), bukuria dhe karakteri. Megjithatë, ata nuk përfillin përgatitjen për themelimin e martesës si kusht i patjetërsueshëm.

Ata i fejojnë bijtë dhe bijat e veta duke mos i informuar mirë për jetën bashkëshortore.

Mu për këtë, dy të rinjtë e papërvojë hyjnë në një jetë të re dhe ballafaqohen me një sërë problemesh.

Mosmarrëveshjet, zënkat dhe konfrontimet rriten. Prindërit e tyre, atëherë, ndërhyjnë që t'u ndihmojnë në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve.

Por, pasi intervenimet e tyre, kryesisht, janë të njëanshme, mosmarrëveshjet stërmadhohen dhe situata keqësohet.

Vitet e para të jetës familjare janë kritike dhe përplotë ngjarje të pakëndshme. Kjo është periudha në të cilën shumë familje mund të qendrojnë të tendosura mes shkurorëzimit dhe shkatërrimit. Disa prej tyre e vazhdojnë jetën e përbashkët dhe më së shumti e dëshirojnë këtë burg që e kanë krijuar vetë se sa shkurorëzimin, ndërsa të tjerët njihen mes vete diç më tepër, kështu organizojnë një jetë relativisht komode.

Sa mirë do të ishte kur të ekzistonte ndonjë mënyrë që të mësoheshin të rinjtë e të rejat për krijimin dhe përfortimin e jetës bashkëshortore, diçka në formë të ligjeratave në temën: "Përgatitja për martesë", ajo do t'u ndihmonte të formojnë familjet e veta.

Sinqerisht shpresoj në ditën kur një program i këtillë do të fillonte të realizohet.

Ky libër është shkruar në bazë të kësaj nevoje.

Për zgjidhjen e këtyre problemeve, jam bazuar në Kur'anin Famëllartë, në hadithet e të Dërguarit të All-llahut s.a.v.a., në imamët e pangarkuar me gabime si dhe në statistikat e përgjithshme dhe në përvojën time.

Edhe pse kam dhënë disa këshilla për përmirësimin e marrëdhënieve bashkëshortore, nuk mund të pohoj se të gjitha problemet familjare mund të zgjidhen me leximin e këtij libri.

Shpresoj që libri do të mundësojë për një shqyrtim dhe mirëkuptim më të mirë për problemet e përjetuara familjare e bashkëshortore.

Në masë të madhe pritet prej të gjithë njerëzve përgjegjës, të cilët e shqyrtojnë rëndësinë e këtij problemi, që seriozisht ti rreken punës me qëllim që t'u ndihmojnë atyre që mundohen dhe vuajnë në kushte të këqija dhe në ngatërresa familjare. (Insha' All-llah).

Ky libër është i ndarë në dy pjesë. Pjesa e parë përmban detyrat e grave ndaj burrave, ndërsa pjesa e dytë përfshinë detyrat e burrave ndaj grave. Por, porositen meshkujt dhe femrat që t'i lexojnë të dy pjesët që të kenë një pasqyrë më të mirë për problematikën. Duke lexuar vetëm një pjesë të librit, lexuesi mund të anojë kah njëra ose tjetra anë, por po t'i lexoni të dy pjesët, do të shihni se autori nuk është i njëanshëm.

Pjesa e parë

DETYRAT E GRAVE

Qëllimi i martesës

Martesa është nevojë natyrore e gjithë qenies njerëzore. Ajo ka shumë anë pozitive nga të cilat më të rëndësishme janë:

1. Krijimi i familjes në të cilën njeriu mund të gjejë siguri dhe qetësi shpirtrore. Personi që nuk është i martuar është sikur shpendi pa fole. Martesa shërben si strehim për çdo kënd që ndjehet i humbur në shkretëtirën e jetës, andaj njeriu patjetër duhet të gjejë partnerin e jetës me të cilin do ta ndante gëzimin e dëshpërimin.

2. Instinkti natyror seksual është i fortë dhe i rëndësishëm. Secili duhet të ketë partner për të kënaqur nevojat e veta seksuale në një ambient të qetë e të sigurtë. Secili duhet të përjetojë satisfacionin seksual në mënyrë korekte e të drejtë. Ata që apstenojnë nga martesa, zakonisht, vuajnë nga dhembjet fizike e psikike. Dhembjet e këtilla dhe problemet e caktuara sociale kanë pasoja të drejtëpërdrejta të apstenimit të të rinjve nga martesa.

3. Reprodukimi: Përmes martesës zgjatë jetën gjinia njerëzore. Fëmijët janë fryt i martesës dhe faktor i rëndësishëm në përforcimin e themeleve familjare si dhe janë burim i vërtetë i gëzimit të prindërve të tyre Në Kur'anin Famëlartë dhe në hadithe theks i veçantë i është vënë martesës dhe posedimit të fëmijëve. All-llahu i Plotfuqishëm thotë në Kur'an:

“Edhe një argument tjetër i Tij është se Ai, nga lloji juaj, krijon bashkëshorte...” (30:21).

Pejgamberi s.a.v.a. ka thënë: *“Nuk ka ndërlidhje më të mirë të bazuar në Islam se sa është martesa”*⁴.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: *“Martohuni sepse kjo është traditë e Pejgamberit s.a.v.a.”*⁵.

I Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Kushdo që zgjedh të ndjekë rrugën time, le të vejë kurorë që, me martesë, të lejë pasardhës (të rrit numrin e muslimanëve) që në Ditën e Gjykimit do të mund të mburrem para ummeteve (popujve) tjerë me numrin e madh të Ummitit tim”*⁶.

Hazreti Rida r.a. thotë: *“Fitim më i madh për njeriun është gruaja besnike e cila kur e shikon burrin bëhet e lumtur dhe e cila, në mosprezencën e tij, e mbronë pasurinë e tij dhe nderin e vet.”*⁷.

Gjer më tani, në këtë kapitull, kemi folur mbi aspektin e kësaj bote dhe të ndjenjave për martesë, gjë që i posedojnë edhe gjallesat e tjera: dobitë nga jeta e përbashkët dhe reprodukcioni. Qëllimi parësor i martesës, për njerëzit është ndryshe. Njeriu nuk zë vend në këtë planet vetëm që të hajë, të pijë, të flejë, të kërkojë kënaqësi apo të lakmojë (pas kësaj bote-sh.p.) e pasataj të vdes e të zhduket. Pozita e njeriu është më e lartë se këto veprime. Qeniet njerëzore janë të krijuara të përsosin veten dhe shpirtin e vet duke nxënë dituri, duke kryer vepra të mira dhe duke u sjellë njerëzisht. Nga njeriu kërkohet të ndjekë rrugën e drejtë me qëllimi të afrimit të All-llahu i Plotfuqishëm. Njeriu është një qenie e aftë që mund ta pastrojë shpirtin e vet, madje, duke u larguar nga veprat e këqija dhe duke ushtruar një sjellje të mirë, arrinë ashtu një pozitë të lartë të cilën as melekët nuk do të mund ta arrinin. Njeriu është një krijesë që është e përhershme. Ai arriti në këtë botë që përmes udhëzimit të pejgamberve dhe aplikimit të dispozitave, të cilat ia ka caktuar feja (Islami) të sigurojë fatin, lumturinë e vet në këtë dhe në botën tjetër në mënyrë që të jetojë një jetë të qetë në botën e amshueshme.

Prandaj, qëllimi i martesës duhet kërkuar në këtë kontekst shpirtor. Qëllimi i martesës, për besimtarin, duhet të jetë largim nga veprat e liga dhe pastrim i shpirtit nga gjunahet. Ajo patjetër duhet të jetë mjet afrimi të All-llahu i Gjithëfuqishëm. Në këtë kuptim, partneri i përshtatshëm dhe i mirë zë vend të rëndësishëm.

Kur dy besimtarë, përmes martesës, krijojnë familje, marrëdhënia e tyre seksuale do t'u ndihmojë në forcimin e marrëdhënieve të dashurisë dhe respektit të ndërsjellë, sepse një çift i tillë nuk do të jetë i rrezikuar nga një degjenerim seksual, defekt i rrezikshëm dhe vepër e

⁴ Wasa'il Shi'ah, kapitulli 14, f. 3.

⁵ Po aty.

⁶ Po aty.

⁷ Po aty, f. 23.

jozakonshme. Pejgamberi i Islamit s.a.v.a. dhe të gjithë imamët r.a. theks të veçantë i kanë kushtuar institucionit të martesës.

Pejgamberi s.a.v.a ka thënë: *"Kush martohet e ka ruajtur gjysmën e fesë së vet"*.⁸

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Dy rekate namaz që i falë personi në kurorë janë më të vlefshëm se shtatëdhjetë rekate që i falë i pamartuari".⁹

Partneri besnik, i devotshëm dhe i ndershëm luan rol vendimtar në udhëheqjen e një jete të ndershme dhe fisnike. Të keshë një partner të atillë është një faktor i rëndësishëm nëse dëshironi t'u largoheni veprave të këqija dhe t'u përkushtoheni kryerjes së obligimeve fetare. Një çift bashkëshortor i devotshëm, jo vetëm që nuk do të hasë në pengesa në kryerjen e obligimeve fetare, por edhe do ta inkurajojnë njëri-tjetrin. A është vërtetë e mundshme se njeriu i cili i beson All-llahut, lufton me nderë në rrugën e Tij duke mos marrë leje nga bashkëshortja e vet? A është e mundur që cilido besimtar të fitojë, për jetën e vet, në mënyrë legjitime, t'i respektojë të gjitha principet islame, t'i paguajë të gjitha kontributet e parapara fetare në mënyrë që t'i ik ekstravagancës dhe të shpenzojë në vepra bëmirese, pa pëlqimin e gruas së vet?

Besimtari gjithnjë do ta thërras partnerin e vet në bëmirësi, ashtu sikur që do ta orientojë personi i mbrapsht partnerin e vet në shkatërrim. Atëherë është e kuptueshme se, në Islam, meshkujt dhe femrat që dëshirojnë të lidhin kurorë, këshillohen t'ia shikojnë partnerit të ardhshëm devotshmërinë dhe sjelljen e mirë, si kushte esenciale.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Sikur të dëshiroja që një muslimanit t'ia dhuroj të gjitha të mirat e të dyja botrave, do t'i dhuroja: zemër modeste, gjuhë që gjithnjë shpreh falënderime, trup mjaft të durueshëm që t'u përballojë të gjitha fatkeqësive dhe do t'i dhuroja bashkëshorte besnike e cila gëzohet kur ta shikojë dhe, në mungesë të tij, ia ruan pasurinë dhe nderin"*.¹⁰

Dikush shkoi te Pejgamberi s.a.v.a dhe i tha: "Kam një grua që përhërë më pret kur vij në shtëpi dhe më përcjellë gjer te dera, kur shkoj. Kur më sheh të demoralizuar dhe jo të lumtur, atëherë, duke më inkurajuar, më thotë: "Nese je duke menduar për rizk, atëherë mos u dëshpëro, sepse rizkun All-llahu e siguron, a nëse je duke menduar për botën e ardhshme, atëherë, le ta forcojë All-llahu mendimin dhe mundimin tënd..."¹¹

Hazreti Aliu r.a. e ka menduar të njejtën atëherë kur ka folur për Hazreti Fatimen r.a. e kur ka thënë se ajo për të ka qenë mbështetja më e madhe në adhurim ndaj All-llahut të Plotfuqishëm. Historia na rrëfen se Pejgamberi s.a.v.a., pas dasmës së Aliut r.a. dhe Fatmes r.a., shkoi në shtëpinë e tyre t'ua urrojë martesën dhe të interesohej për gjendjen e tyre. E pyeti Hazreti Aliun r.a.: "Ç'mendim ke për bashkëshorten tënde?" Hazreti Aliu u përgjigj: "Konsideroj se Fatimeja është mbështetja më e madhe për adhurum ndaj All-llahut të Plotfuqishëm" Pejgamberi, po ashtu, e pyeti edhe Hazreti Fatimen r a e ajo u përgjigj: "Ai është bashkëshorti më i mirë".¹²

Hazreti Aliu r.a. në një fjali prezntoi bashkëshorten më të mirë në Islam dhe shprehu qëllimin final të martesës.

Jeta pranë bashkëshortit

Detyrë e bashkëshortes është ta përkrahë dhe të përkujdeset për bashkëshortin. Ky nuk është një obligim i lehtë. Ato gra që nuk janë të vetëdijshme për këto karakteristika dhe për rolin e tyre, gjatë kryerjes së obligimeve të tyre mund të hasin në vështirësi. Kjo punë është për gruan që është e vetëdijshme se obligimi i gruas kërkon shkallën më të lartë të urtësisë, stilit dhe mendjehollësisë. Që gruaja të jetë bashkëshorte e suksesshme, ajo patjetër duhet ta përvetësojë zemrën e bashkëshortit të vet dhe të jetë burim ngushëllimi për të. Ajo do të duhej ta nxisë për vepra të mira dhe ta mënjanojë nga të këqijat. Ajo po ashtu, duhet të ndërmarrë masa të duhura për ruajtjen e shëndetit dhe mirëqenies së tij. Orvatjet e saj janë të orientuara

⁸ Po aty, f. 5.

⁹ Po aty, f. 6.

¹⁰ Po aty f. 23

¹¹ Po aty, f. 7.

¹² Bihar-ul-Enwar, kapitulli 43, f. 117.

drejt formimit të mashkullit në një bashkëshort të kujdesshëm dhe të sinqertë që do bëhej udhëheqës i vërtetë i familjes dhe babë i mirë prej të cilit fëmijët do të lypnin këshilla dhe përkujdesje. All-llahu i Gjithëdijshtëm i ka dhuruar gruas fuqi të jashtëzakonshme. Përparimi dhe lumturia, si dhe shkatërrimi i familjes janë në duart e saj.

Gruaja mund ta shndërrojë shtëpinë në Xhennet ose në Xhehennem të këndellur. Ajo ka mundësi që burrin e vet ta sjellë gjer në pedestalin më të lartë të suksesit ose në fund të humnerës dhe mjerrimit.

Gruaja e cila, me kualitetet që ia ka dhuruar All-llahu, është e vetëdijshtë për rolin e saj që e ka ndaj burrit, burrin e saj mund ta ngrejë në nivel të një mashkulli merit, po edhe sikur të jetë njëri ndër meshkujt më të pavlefshëm.

Një dijetar i famshëm shkruan: "Gratë posedojnë një fuqi të çuditshme, përmes së cilës mund të arrijnë gjithë çka duan".¹³

Kujdesi ndaj burrit zë vend të rëndësishëm në Islam. Ai është i barabartë me xhihadin (luftën e shenjt në rrugë të All-llahut).

Hazreti Aliu ka thënë: "Për gruan xhihad është që të sillet mirë ndaj bashkëshortit të vet".¹⁴

Duke marrë parasysh se xhihadi është luftë në rrugë të All-llahut duke ia bashkangjitur luftën për përparimin dhe nderin e Islamit, mbrojtjen e territoreve islame dhe aplikimin e të drejtës sociale, ai është prej veprave më të rëndësishme të adhurimit. Vlerat e kryerjes së obligimeve të gruas së vyeshe gjithashtu merren në shqyrtim kur bëhet fjalë për xhihadin.

Pejgamberi i Islamit s.a.v.a. thotë: "*Cilado grua që vdes, duke lënë pas vete bashkëshort të kënaqur me të, do të hyjë në Xhennet*".¹⁵

Pejgamberi fisnik, gjithashtu, ka thënë: "*Nëse gruaja si bashkëshorte nuk i plotëson obligimet e saja, ajo nuk i ka plotësuar obligimet e saja ndaj All-llahut*".¹⁶

Dashamirësia

Secili njeri ndjenë nevojë për miqësi dhe dashamirësi. Secili ka dëshirë që ta duan të tjerët. Zemra e qenies njerëzore anon nga kjo. Personin të cilin nuk e do askush, e konsideron veten të vetmuar dhe të lënë pas dore.

E nderuara zonjë! Bashkëshorti juaj aspak nuk është ndryshe. Ai ka nevojë për dashuri dhe butësi. Para martesës, këtë nevojë për dashuri e butësi ia kanë plotësuar prindërit e tij, por tani, ai kërkon prej jush t'ia plotësoni. Mashkulli prej bashkëshortes së vet kërkon miqësi e dashuri, gjë që është nevojë e gjitha qenieve njerëzore. Ai me shkathtësi mundohet të fitojë për jetën dhe për komoditetin tuaj. Ai vepron për lumturinë tuaj, bile më tepër se prindërit tuaj. Andaj shprehni mirënjohje dhe dashurojeni atë t'ju dashurojë juve. Dashuria është lidhje dyanësore që i bashkon zemrat.

Një i ri njëzetëvjeçar i cili erdhi në Teheran të studiojë në univezitet dashurohet në një vejtshë tridhjetenëntë vjeçare, e cila ishte nikoqire e tij.¹⁷

Gjer te kjo erdhi për shkak se kjo grua, me të mirat e saj, ia kompenzoi në zemër shprazëtirën e nënës së tij.

Nëse dashuria është e ndërsjellë, themeli bashkëshortor bëhet më i fortë, ndërsa rreziku nga shkurorëzimi menjanohet. Mos u mburrni me atë që bashkëshorti juaj është dashurua në ju në pamjen e parë, sepse ajo dashuri nuk është jetëgjatë. Dashuria e përjetshme është e përcjellur me të mira dhe respekt të përhershëm, kjo i përngjanë miqësisë shumë intime.

Nëse e doni bashkëshortin tuaj dhe jeni shok i mirë i tij, ai do të jetë i lumtur dhe do të ketë dëshirë të luftojë e sakrifikojë për mirëqenien tuaj. Njeriu që përjeton dashurinë e bashkëshortes së vet, rrallë herë mund të vuajë nga shëndeti i dobët dhe nga problemet emocionale. Nëse njeriu nuk ka marrëdhënie të mira e të ngrohta me bashkëshorten e vet,

¹³ Dar Aghushe Khushakhfi, f. 142.

¹⁴ Bihar-ul-Enwar, kapitulli 103, f. 254.

¹⁵ Mahajjat al-Bayda', kapitulli 2, f. 70.

¹⁶ Mustedrek, kapitulli 2, f.552.

¹⁷ Ittela' at. 20. Esfand, viti solar 1348 sipas hixhretit, Nr.13140.

mund të demoralizohet dhe të fillojë të largohet nga shtëpia e vet. Ai, fundja, mund të kalojë një pjesë të madhe të kohës larg shtëpisë së vet duke kërkuar miqësi dhe përkujdesje. Mund të thotë: “Pse të veproj e t’i mirëmbaj njerëzit që nuk më duan? Kam mundësi që më tepër të shëtis dhe të mundohem të kërkoj miq të sinqertë”.

Gruaja mundet sinqerisht ta dashurojë burrin e vet, e këtë mos ta shfaq dhe mos ta shprehë shpesh. Nuk mjafton të vehen lidhje miqësore e një gjë e tillë të pranohet si e gatshme. Deklarimi i kohëpaskohshëm i shprehjeve si: “Të dua”, “Më nevojitesh”, “Gëzohem kur të shoh”, bukur mirë ndihmojnë në zhvillimin e marrëdhënieve të mira. Kur bashkëshorti është në rrugë, bashkëshortja duhet t’i shkruajë letër ku do t’i shprehet se ndjehet e vetmuar pa të. Nëse bashkëshorti ka në zyrën e vet telefon, ajo duhet atij t’i telefonojë kohë pas kohe por jo edhe shumë shpesh. Ajo, kur ai nuk është prezent, duhet para miqëve e farefisit ta lavdojë, e nëse dikush flet kundër tij, duhet ta mbrojë.

All-llahu i Gjithëfuqishë, burrin dhe gruan, për këtë lidhje dashurie e respekti i udhëzon në Kur’an:

“Edhe një argument tjetër i Tij është se Ai, nga lloji juaj, krijon bashkëshorte që të gjeni prehje pranë tyre, dhe në mes jush mbjellë dashuri dhe mëshirë. Ky, me të vërtetë, është argument për njerëzit që mendojnë” (30:21).

Hazreti Riza r.a. ka thënë: “Disa gra janë uratë për burat e tyre, të cilët shprehin dashuri dhe respekt”.¹⁸

Pejgamber s.a.v.a.thotë: “Gra më të mira në mesin tuaj janë ato që posedojnë dashuri dhe respekt”.¹⁹

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: “Kur e do dikë, bëja me dije atë”.²⁰

Respekti ndaj burrit

Dëshira për autoritet është karakteristike e çdonjërit, por nuk dëshiron çdokush që atë ta shtrojë me dëshirë. Buri juaj gjatë ditës, jasht pragut të shtëpisë, kontakton me shumë njerëz. Dikush mund të jetë jo i njerëzishëm dhe mund ta afendojë, gjë që, eventualisht, mund ta shqetësojë personalitetin e tij e ai nga ju, si bashkëshorte e tij pret kur të kthehet në shtëpi, të tregoni respekt e ta inkurajoni dhe me këtë do të mund ta përmirësoni unën e tij të nëpërkëmbur.

Respektimi dhe nderimi i bashkëshorti tuaj juve nuk u nënçmon, por ju akumulon energji dhe vullnet të orvateni për krijimin e një jete sa më të lumtur. Duhet që së pari ju ta përshëndetni e me përshëndetjen tuaj i jepni të kuptojë se e respektoni shumë. Kur të flasë, mos e ndërpritni. Silluni mirë dhe njerëzishëm kur të shkoni së bashku në ndonjë vizitë.

Para të tjerëve, lavdojeni. Nga fëmijët kërkon ta respektojnë, e nëse ndaj tij u mungon sjellja e mirë, qortoni. Nderojeni para musafirëve dhe jini shumë e kujdesshme ndaj kërkesave të tij ashtu siç jeni ndaj musafirëve.

Kur të trokasë në derë, duhet të mundoheni t’ia hapni derën me buzëqeshje dhe fytyrë të çelur. Ky gjest i vogël kënaqësie gjithashtu ka efekt në flladitjen e shpirtit të lodhur. Disa gra mund të mendojnë se një sjellje e këtillë është e çuditshme. Do të thoni ta përshëndetni bashkëshortin tuaj sikur të jetë ndonjë musafir. Ky qëndrim nuk është në rregull, kur dihet se bashkëshorti juaj tërë ditën është orvatur për mirëqenien e familjes së vet, andaj, meriton mirëkuptim nga ajo, kur të kthehet në shtëpi. Kjo përshëndetje e parë ndikon shumë. Ajo çka është e mirë për musafirin, mirë është edhe për antarët e familjes.

Pejgamberi s.a.v.a.thotë: “Detyrë e gruas është t’ia hapë derën burrit të vet dhe ta përshëndetë me selam atë”.²¹

Hazreti Sadiku r.a.ka thënë: “Ajo bashkëshorte që e repton bashkëshortin e vet dhe nuk e ofendon, do të jetë e lumtur dhe e suksesshme”.²²

¹⁸ Mustedrek, kapitulli 2, f. 532.

¹⁹ Biharul-Enwar, kapitulli 103, f. 235.

²⁰ Po aty, kapitulli 74, f. 181.

²¹ Mustedrek, kaptina 3, f. 551.

Pejgamberi a.s. thotë: “*Bashkëshortja është e obliguar të përgatisë legenin dhe peshkirin që bashkëshorti t’i lajë duart*”.²³

Mos e nënçmoni, mos bisedoni me vrazhdësi me te, mos e qortoni, mos jini të pakujdeshme ndaj tij dhe mos iu drejtoni me shprehje të pahijshme. Nëse e hidhëroni, ai si kundërvlerë, do t’ua kthejë me qortim. Eventualisht, fryma e dashurisë dhe e besimit do të zvogëlohet. Mu për atë gjithnjë do të keni mosmarrëveshje dhe qortime që mund të sjellin gjer në shkurorëzim. Bile edhe nëse vazhdoni të jetoni së bashku, jeta juaj, me siguri, do të jetë përplot momente shqetsuese. Kundërshtimet dhe pengesat psikologjike mund të rriten gjer në atë masë sa që mund të rrezikojë jetën e partnerëve, bile mund të sjellë gjer te krimi. Rrëfimet pasuese ilustrojnë disa nga këto momente:

Një burr njëzetëvjeçar e ka mbytur gruan e tij nëntëmbëdhjetëvjeçare sepse ajo e kishte keqtrajtuar atë. Ai në gjyq deklaroi: “Me këtë grua jam martuar para një viti. Në fillim gruaja më donte shumë, mirëpo pastaj ajo ndryshoi dhe filloi të më nënçmojë gjer në atë masë sa më quajti edhe “gomar” dhe unë aq shumë u hidhërova sa që e shpova pesëmbëdhjetë herë me thikë”.²⁴

Burri shtatëdhjetëvjeçar i cili e kishte mbytur gruan e vet, sqaroi: “Befasisht sjellja e saj ndaj meje ndryshoi dhe filloi të më injorojë. Një herë më quajti “njeri i padurueshëm”. E kuptova se më nuk më do. Fillova të dyshojë në te dhe e mbyta me dy të rëna me sopatë”.²⁵

Ankesat

Nuk ka njeri që nuk ka probleme e ankesa kur është në pyetje jeta e përditshme. Secili dëshiron të ketë një person që e simpatizon të cilit do të mund t’i besonte dhe do të mund t’ia dëgjonte problemet e tij. Por fakti të cilin duhet mbajtur mend është se ekziston vendi dhe koha për të gjitha.

Duhet zgjedhur kohën dhe rastin e volitshëm për shoqërimi. Disa gra të padijshme dhe egoiste nuk mund të kuptojnë që bashkëshortët e tyre lodhen dhe shqetësohen në kohën e gjatë të punës. Ato, në vend të presin të kalojë pak kohë gjersa atij t’i kthehet disponimi, fillojnë ta sulmojnë me një varg ankesash. Për shëmbëll, gruaja mund t’i thotë: “Më ke lërë më këta fëmijë të mallkuar e ke ikur. Ahmed i theu xhamin e derës së hyrjes. Vajzat tona u rrahën. Do të më çmedin fëmijët tjerë që luajnë jashtë. Hasani aspak nuk mëson dhe ka marrë nota të dobëta. Sot shumë kam punuar dhe jam shumë e lodhur. Askush nuk ua veshin ankesave të mia!

Këta fëmijë aspak nuk më ndihmojnë në punët shtëpiake. Ku ta kisha fatin e të mos kisha fëmijë. Kalimthi, motra jote ishte këtu sot. Nuk di ç’është puna me te, sillet sikur t’ia kisha gëlltitur trashëgiminë e saj. O Zot, ruam nga nëna e këtij. Sot më ka spiunuar. Jam ngopur me gjitha këto. Krahas këtyre, e preva keq gishtin me thikë.

Ku ta kisha fatin e të mos shkoja në dasmën e Muhamedit. Duhet ta shihje gruan e Rashidit. Eu, çfarë kostumi! Paska dashtur All-llahu të më jap këtë fat? Disa burra vërtetë i duan gratë e tyre dhe u blejnë shumë gjëra të bukura. Ata janë burra të vërtetë. Kur hyri Rashidi të gjithë ia kushtuan shikimin atij. Vërtetë njerëzve u intereson vetëm ajo që ke veshur. Pse ajo ka e unë nuk kam? Pse ajo të dallohet para meje? Oh, po, ajo është e lumtur se ka burrë që e do, ai nuk është sikur ti! Nuk mund ta duroj më këtë shtëpi të mallkuar, nuk mund më të kujdesem për ty dhe për fëmijët tuaj. Vepro si të duash!”

Kjo lloj sjellje është e gabueshme. Ky lloj i grave mendon se burrat e tyre për çdo mëngjes shkojnë në shëtitje dhe argëtim. Burrat për çdo ditë hasin në qindra probleme e nuk e dini se

²² Bihar-ul- Enwar, kaptina 103, f. 253.

²³ Mustedrek, kaptina 3, f. 551.

²⁴ Ittela’at. 14 Urdibahisht, viti solar 1351 sipas Hixhretit. Nr.13787.

²⁵ Po aty. 1. Azar, viti solar 1350 sipas hixhretit. Nr.13689.

nëpër sa probleme kalon burri juaj gjatë kohës sa është në punë. Nuk e dini se me çfarë njerëz primitiv e të pasjellshëm e ka patjetër të merret gjatë tërë ditës. Andaj, kur të vijë në shtëpi, nuk do të duhej që menjëherë t'i shprehni të gjitha ankesat tuaja. Nuk është fajtor ai që është mashkull.

Sillununi me nderë dhe mirëkuptim ndaj tyre. Nëse ju, me llogaritjet dhe qortim, ia shtoni mërzitë dhe vuajtjet, atëherë ai nuk mund ta fillojë qortimin ose, thjeshtë të dalë prej shtëpie e të shkojë në kafene, kino ose bile, të endet rrugëve.

Pra, e nderuara zonjë, në emër të All-llahut (u lutem-sh.p.), larguhuni shprehisë së ankesave në raste jo të volitshme. Gjejini kohën e përshtattshme dhe atëherë njohtojeni me problemet tuaja reale, duke u konsultuar me te e jo duke e qortuar atë. Në këtë mënyrë nuk do ta nxitni ndjenjën armiqsore tek ai, e kështu marrëdhëniet familjare do të mbeten të sigurt.

Pejgamberi s.a.v.a. ka thënë: *"Ibadetet e gruas që e provokon me gjuhë burrin e vet, nuk do të pranohen tek All-llahu, po edhe sikur për çdo ditë të agjërojë e të çohet e të falë natën namaz ose të lirojë disa robër e të shpërndajë nga pasuria e vet në rrugë të All-llahut. Gruaja me gjuhë të fëlliqur e cila e ofendon në këtë mënyrë burrin e vet, është e para që do të hyjë në Xhehennem"*.²⁶

Pejgamberi i All-llahut s.a.v.a. gjithashtu ka thënë: *"Gratë e Xhennetit u drejtohen grave që i keqtrajtojnë burrat e vet në këtë mënyrë: "All-llahu ju vraftë! Mos silleni keq ndaj burrave tuaj. Ai njeri nuk është i juaji dhe nuk e meritoni. Ai së shpejti do t'iu shkurorëzojë dhe do të vijë te ne"*.²⁷

Nuk e di se ç'dëshirojnë të arrijnë gratë e tilla me llogaritjet e veta. Nëse dëshirojnë ta tërheqin vemendjen e burrave të vet, ose të tregohen, atëherë me siguri, do ta nxisin dhe do ta arrijnë të kundërtën. Nëse kanë për qëllim ta shqetësojnë, t'i shkaktojnë probleme psikologjike e ta sjellin gjer te varshmëria artificiale e kobshme, atëherë do t'ia arrijnë qëllimit.

E nderuara zonjë! Nëse e doni bashkëshortin dhe familjen tuaj, atëherë duhet të largoheni nga kjo sjellje e pavend dhe jologjike. A keni menduar ndonjë herë se sjellja e juaj e keqe mund të sjellë gjer te shkatërrimi i jetës suaj familjare?

Një mjek dëshmoi para gjyqit: "Asnjëherë, gjatë martesës sonë nuk kam përjetuar që bashkëshortja ime të sillet si zonjë shtëpie. Shtëpia jonë gjithnjë është e parregulluar. Ajo gjithnjë bërtet dhe bën zhurmë. Nuk më duhet më!" Pasi i pagoi një shumë të madhe parashë, i kërkoi shkurorëzim. I gëzuar tha: "Sikur të ma kërkonte gjithë pasurinë time bile edhe diplomën time të mjekësisë, do t'ia jepnja vetëm e vetëm ta largoja sysh".²⁸

Karakteri i mirë

Ai që ka sjellje dhe karakter të mirë, gjithashtu, në të njejtën mënyrë do të ballafaqohet me vështirësi dhe me probleme të jetës. Këto janë tipare të personalitetit që i tërheqin njerëzit dhe pas të cilave njerëzit gjithnjë hapërojnë. Personat që kanë sjellje dhe karakter të mirë duhet të jenë imun ndaj pengesave psikike, meqë moto e jetës së tyre është t'i tejkalojnë problemet, aq sa mundet, në mënyrë sa më të mirë.

Hazreti Sadiku (r.a.) ka thënë: "Asnjë formë e jetesës nuk është më e mirë se sa karakteri i pëlqyeshëm".²⁹

Por, edhe personat me karakter të keq, gjithashtu, do të konkludojnë se jeta është jo e këndshme, meqë marrëdhëniet e njerëzve të tillë nxisin tronditje dhe acarim. Personi i këtille ankohet dhe shpreh një mospajtueshmëri me jetën. Këtyre sjelljeve shumica e njerëzve u largohen për shkak se personi mbetet vetëm me shumë pak shokë. Pra, këto

²⁶ Bihar-ul-Enwar, kaptina 76, f. 363

²⁷ Mehajjat al-Beyda, kaptina 2, f. 72.

²⁸ Ittela' at. Dey 13. viti solar 1350 sipas hixhretit. Nr.13689.

²⁹ Bihar-ul-Enwar, kaptina 71, f. 389.

janë disa situata të cilat u nënshtrohen problemeve të ndryshme psikike dhe sëmundjeve tjera për shkak të shqetësimeve dhe shprazëtirave përmes së cilave personi me sjellje të këqija e shikon jetën.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Personi me karakter dhe sjellje të keqe gjithnjë do të jetë në vuajtje e mundime"*.³⁰

Sjellja e mirë dhe e pëlqyeshme, në përgjithësi, është më se e nevojshme mes njerëzve, e në vëçanti mes bashkëshortëve, meqë bashkëshortët patjetër duhet të jenë së bashku për të ndërtuar jetë të përbëshkët.

E nderuara zonjë! Nëse doni të jetoni një jetë të mirë me bashkëshortin dhe me fëmijët e juaj, atëherë veproni ashtu që sjellja dhe karakteri juaj të jenë të mirë e të pëlqyeshëm. Jini me karakter të mirë e jo grindavece. Ju keni mundësi që shtëpinë tuaj ta shndërroni në një Xhennet të begatshëm ose në një Xhehennem të këndellur.

Ju mund të jeni e mirë si melek ashtu që bashkëshorti dhe fëmijët tuaj në ju mund të gjejnë qetësi. A e dini ju se çfarë përshtypje të shkëlqyeshme mund të leni në zemrat e tyre me sjelljet dhe fjalët tuaja të mira? Përshtypja e mirë në mendimet e tyre është e freskët gjersa shkojnë në shkollë ose në punë dhe kjo u ndihmon ta fillojnë ditën me të mirë.

Për këtë arsye, nëse llogaritni në kualitetin e jetës suaj dhe në marrëdhëniet që i keni me bashkëshortin tuaj, mos u bëni negative. Bëhuni pozitive në sjelljen dhe karakterin tuaj sepse shtylla më e mirë e më fortë e sigurimit bashkëshortor është morali i mirë që çon drejt karakterit të mirë.

Shumica e rasteve të shkurorëzimit janë pasojë e natyrës së mospajtueshmërisë së burrit dhe gruas. Statistikat e shkurorëzimeve tregojnë se mes bashkëshortëve nuk ka patur vlera morale dhe respekti. Burimi kryesor i konflikteve familjare dhe i pasojave të mosmarrëveshjeve është mospërputhja e karaktereve.

Në vitin 1968, 12760 raste prej gjithsejt 16039 rasteve të padive bashkëshortore të paraqitura në gjyq kanë qenë të bazuara në baza të joharmonisë morale. Në vitin 1969, 11246 raste prej gjithësejt 16058 rasteve janë bazuar në të njejtin shkak. Andaj, evidente është që më se 70 përqind të konflikteve familjare janë si pasojë e këtij faktori.³¹

Një grua u ankua para Trupit gjukues se bashkëshorti i saj drekë e darkë i ha jasht shtëpisë. Bashkëshorti i saj këtë e arsyetoi se shkaku që ai ushqehet jasht është se bashkëshortja e tij nuk përmbante në vete asgjë kreative dhe se ishte më e keqja dhe gruaja më e urrejtur në baotë. Gruaja çohet dhe fillon ta rrahë burrin e saj në sy të gjykatësve.³²

Kjo grua e poshtër mendonte se përmes ankesave, keqtrajtimit dhe rrahjeve do të mund ta kthente në shtëpi. Por, ajo nuk e përdori metodën e thjeshtë dhe inteligjente që ka të bëjë me atë se duhej të ishte e kuptueshme dhe të kishte sjellje të përshtatshme.

Një grua tjetër u deklarua para gjyqit se bashkëshorti i saj nuk ka folur me të pesëmbëdhjetë muaj dhe se ia ka paguar harxhimet familjare përmes nënës së vet. Burri deklaroi se nuk mund më t'i duronte sjelljet e gruas së vet, gjë që e detyroi që të mos flasë me të pesëmbëdhjetë muaj.³³

Shumica e konflikteve familjare mund të zgjidhen me mirësi, mëshirë e karakter të mirë.

Nëse bashkëshorti juaj nuk është i dashur, nëse në mbrëmje del vetë, nëse ju ofendon, shkapërderdh pasurinë tuaj, flet për shkurorëzim e ndarje ose për shumë shkaqe që sjellin gjer në konflikt familjar, ekziston vetëm një mënyrë për ta zgjidhur atë. Ajo mënyrë është që të jeni e dashur dhe me virtyte të mira. Rezultatet e kësaj sjellje janë të çuditshme.

Hazrti Sadiku r.a. ka thënë: "Gruas me moral të mirë All-llahu i Plotfuqishëm do t'i japë shpërblime të njejtja sikur për xhiadin. Ai do ta përfshijë me shumë mirësi edhe gjatë ditës edhe gjatë natës".³⁴

³⁰ Po aty, kaptina 73, f. 298.

³¹ Ittela'at. 15 Azar. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

³² Po aty. 3 Bahman. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

³³ Po aty. 3 Shahrivar. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

³⁴ Bihar-ul-Enwar, kapitulli 71, f. 377.

Hazreti Sadiku r.a.(gjithashtu-sh.p) ka thënë: “Secila grua që e demoralizon dhe e shqetëson burrin e vet është larg begative të All-llahut, ndërsa secila grua që e respakton, dëgjon dhe nuk e demoralizon burrin e vet, është e lumtur dhe e suksesshme”.³⁵

Në një hadith qendron se kur disa e lajmëruan Pejgamberin a.s. për një grua të mirë e cila agjëronte për çdo ditë, faleshte për çdo natë, por ishte me natyrë të keqe dhe i ofendonte fqinjët me një gjuhë të mprehtë, Pejgamberi as. tha: “*Nuk ka gjë të mirë në te. Ajo do të jetë një banore e Xhehennemit*”.³⁶

Shpresa të gabueshme

E nderuara zonjë! Ju jeni zonjë e punëve shtëpiake. Bëheni e urtë dhe e kuptushme. Mbani llogari për shpenzimet tuaja. Planifikoni shpenzimet në atë mënyrë që nuk e dëmton pasurinë dhe nderin tuaj. Mos bëni gara me të tjerët dhe mos ua keni zili atyre. Nëse shihni se ndonjë grua ka veshur ndonjë fustan të bukur, apo nëse jeni të interesuara për ndonjë mobile që e keni vërejtur në shtëpinë e ndonjë mikut a të afërmit, mos e detyroni burrin tuaj ta blejë, nëse ai nuk ka mundësi materilale ose ajo ta detyrojë të huazojë para. A nuk është më mirë të pritni gjersa të rritet buxheti juaj, ose të arrini gjer te një kursim i veçantë që të mund ta bleni atë që nuk është e patjetërsueshme?

Gra të padijshme dhe egoiste janë ato të cilat shpesh herë u nënshtrohen ekstravagancës dhe rivalitetit. Këto gra i detyrojnë burrat e vet të hyjnë në borxh, kurse ata me mish e me shpirt mundohen t’i kënaqin dëshirat e pamposhtura të grave të veta.

Gratë të cilat nuk mund ta kuptojnë qëllimin dhe thelbin e martesës, atëherë këto martesën e shikojnë me sy të robërisë, në të cilën burri shërben për t’i përmbushur dëshirat e tyre feminare dhe nevojat e tyre materiale. Ato dëshirojnë të kenë një burr që do të shërbejë si rob dhe i cili nuk do të ndërhyjë në mënyrën e harxhimeve të tyre. Ato gra, disa herë, shkojnë bile edhe më larg. Ato i detyrojnë burrat të harxhojnë më tepër nga të ardhurat e tyre, gjë që mund të çojë gjer në bankrotim, vrasje e pasoja tjera.

Gratë e tilla janë turp për gjininë femërore. Nëse shpresat e saja të madha sjellin gjer te shkurorëzimi, gruaja do ta humb dashurinë e fëmijëve dhe do të detyrohet të jetojë e vetmuar. Gratë e këtilla nuk mund të rimartohen lehtë. Bile edhe nëse ndodh ajo, nuk është e sigurtë se ajo martesë mund të jetë e suksesshme, sepse shumica e njerëzve nuk dëshirojnë të jetojnë në robëri të paarsyeshme, ndërsa bashkëshorti i ri, ndoshta nuk do të ketë mundësi hiç më tepër se sa i pari, t’i plotësojë dëshirat e saj.

E nderuara zonjë! Në vend që të jeni lakmuese, provoni të jeni e kuptueshme. Harxhoni më tepër kohë e mund për mirëqenien e familjes dhe burit tuaj, gjë që është më mirë se sa të mundoheni të imitoni cilindo. Nëse burri juaj harxhon shumë, ndaloni dhe shfrenoni harxhimet e tij të panevojshme. Në vend të blerjes së gjërave të panevojshme, është më mirë që të ruajsh ndonjë para për ditë të zeza.

Sipas një hadithi, Pejgamberi s.a.v.a.thotë: “*All-llahu nuk do t’i pranojë veprat e një gruaje e cila nuk pajtohet me burrin e vet dhe e cila e detyron atë të bëjë diç që është jasht mundësive të tij. Ajo do ta shijojë hidhërimin e All-llahut në Ditën e Gjykimit*”.³⁷

Në një hadith tjetër, Pejgamberi a.s. thotë: “*All-llahu nuk do ta pranojë veprën e as ibadetin e një gruaje e cila nuk pajtohet me burrin e vet, nuk është e kënaqur me ate që ua ka dhuruar All-llahu dhe ashpër sillet me burrin duke kërkuar prej tij që të ofrojë më tepër se sa mundet. All-llahu do të jetë i hidhëruar me të*”.³⁸

Po ashtu në një hadith tjetër, Pejgamberi as. thotë: “*Përveç besimit në All-llahun, nuk ka dhunti më të madhe se sa të kesh një partner të përshtatshëm*”.³⁹

³⁵ Po aty, kapitulli 103, f. 253.

³⁶ Po aty, kapitulli 103, f. 253.

³⁷ Bihar-ul-Enwar. kapitulli 71, f. 244.

³⁸ Po aty, kapitulli 76, f. 367.

³⁹ Mustadrak, kapitulli 3, f. 532.

Bëhuni prehje për burrin tuaj

Barra e jetës është e ngarkuar mbi supet e burrit, meqë ata janë përgjegjës për ruajtjen dhe mirëmbajtjen e familjeve të veta. Gjatë kryerjes së këtyre obligimeve, i zoti i shtëpisë patjetër të ballafaqohet, jashta pragut të shtëpisë, me shumë probleme e pengesa. Disa nga këto probleme mund të jenë edhe ngarkesat në punë, trafiku i madh në rrugë, udhëtimi prej vendit të punës në shtëpi, interesimi për çështjet ekonomike e politike të ditës, ndjenja dhe interesimi për shokë e kolegë, madje presionet në orvatjet për përmirësimin e kushteve jetësore të familjes. Preokupimet dhe presionet e njeriut përgjegjës janë të mëdha dhe të ndryshme. Nuk është çudi që jeta mesatare e maskullit është më e shkurtër se sa jeta e femrës. Që qenia njerëzore të jetë e aftë për t'u ballafaquar me vështirësitë e jetës, duhet të ketë dikë i cili do ta dëgjonte e përkrahte. Burri juaj nuk bën përjashtim. Ai mund të ndjejë vetmi dhe nevojë për të gjetur strehim dhe prehje pikërisht në valën e këtyre presioneve.

E natyrisht është që maskulli gruan dhe familjen e vet t'i konsiderojë si burim i prehjes dhe ndihmës. Mu për atë, parandjeni shpresat dhe nevojat e tij. Bëhuni e dashur dhe me ngrohtësi ta pritni kur ai të kthehet nga puna në shtëpi, t'i përgatitni ushqim dhe t'ia bëni me dije atij se i qëndroni në disponim dhe se kujdeseni për nevojat e tij. Mundohuni që mos ta vërshoni me kritika që nga momenti kur ta takoni. Lejoni të pushojë e ta rikthejë energjinë para se t'i paraqitni dëshirat lidhur me çështjet familjare.

Kur të arrijë burri juaj në shtëpi, mundohuni të jeni e buzëqeshur e ta përshëndetni. Keni kujdes për nevojat e tij fizike, si për lodhjen, urrinë e etjen. Pastaj e pyetni për problemet e tij. Nëse nuk ka dëshirë të zhvillojë bisedë, atëherë dëgjojeni me vëmendje dhe shoqërojeni në ndjenja. Mundohuni të tregoni interesim të sinqertë, e pastaj ndihmoni të kuptojë se problemet nuk janë aq të pazgjidhura dhe aq të mëdha siç i ka menduar ai. Ofroni atij përkrahje në mënyrë që t'i zgjidhë problemet. Mund t'i thoni diç të ngjashme me këtë: Me këto probleme janë ballafaquar shumë vetë. Përmes dëshirës së madhe dhe durimit mund të tejkalohen vështirësitë gjersa të mos lejojë njeriu që ato t'ia tejkalojnë.

Këto probleme, në të vërtetë, janë një sprovë, madje ndihmojnë të sëndërtohet karakteri i vërtetë i njeriut. Mos u dëshpro! Ti mund t'i zgjidhish ato përmes vendosmërisë dhe durimit.

Nëse keni ndonjë ide për zgjidhjen e problemit, ndajeni me të. Nëse nuk keni, mbase do të keni mundësi t'i propozoni një mik të mirë që është më i aftë.

E nderuara zonjë! Në raste të vështira burri juaj ka nevojë për kujdesin dhe dashurinë tuaj. Patjetër t'i ndihmoni e të përkujdeseni si ndonjë psikolog e bashkëshorte e dhembshme. Cili psikolog do të mund t'i kushtone aq kujdes sa do të mund t'i kushtonit ju? Mos i nënçmoni aftësitë e juaja për ta qetsuar dhe forcuar atë. Askush nuk është më e thirrur e më e interesuar se ju për mirëqenien e bashkëshortit. Ai do të ketë mundësi që nga respekti juaj të absorbojë një forcë e të ngadhënjë mbi problemet, gjë që do t'ia pakonte ngarkesat emocionale e mentale. Prandaj, dashuria dhe respekti i ndërsjellë do të ishte më i madh, gjithashtu do të mund të sjell gjer te forcimi i marrëdhënieve tuaja bashkëshortore.

Sipas një transmetimi, hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Gjë më të mirë në botë nuk ka se sa bashkëshortja e mirë. Ndërsa bashkëshorte e mirë është ajo, burri i së cilës kur ta sheh atë gëzohet".⁴⁰

Sipas një transmetimi, hazreti Rida r.a. ka thënë: "Ekziston një numër grashë që risin shumë fëmijë. Ato janë të mira e të mëshirshme. Ato e përkrahin bashkëshortin e vet në momente të vështira dhe në çështjet e kësaj dhe asaj bote. Këto gra nuk do të bënin asgjë që do të mund t'u sillte humbje ose që do t'u shtonte vështirësitë bashkëshortëve të tyre".⁴¹

⁴⁰ Bihar- ul- Enwar, kaptina 103, f. 217.

⁴¹ Mustedrek., kaptina 2, f. 534.

Bëhuni mirënjohëse

Nëse një person, nga pasuria që e ka fituar me shkathtësi në punë, me mirënjohje e kujdes, është bujar e dorëdhënë, si kundërshtpërblim për këtë personit në fjalë do t'i forcohet ndjenja e brendshme dhe do të ndjej se e ka përmbushur obligimin. Punët vullnetare, atëherë, mund të bëhen natyrë e dytë e personit, meqë shpenzimet dhe shpërndarja e pasurisë të varfërve, kalon në shprehi. Megjithatë, nëse punët vullnetare pranohen si të gatshme dhe përbuzen, atëherë personi mund ta humbas dëshirën dhe misionin për të bërë mirë. Do të ishte e natyrshme që personi të konkludoj se dhënia e parasë, që e fitoi me mundime, që e gabuar, nëse nuk e çmon atë.

Mirënjohja dhe të çmuarit janë veti të shkëlqyeshme të personit dhe fshehtësi e tij, përmes së cilave dikush mund të ofrojë vepra të mira.

Bile All-llahu xh.sh. përmend se mirënjohja (falënderimi) për begatitë e Tij janë kusht për mëshirën e përjetshme të Tij ndaj njerëzimit.

“E kur Zoti juaj tha: Nëse falënderoni (jini mirënjohës), me siguri do t'ua shtojë, e nëse jnuk jeni mirënjohës (bukshkelë), vërtetë dënimi im është i ashpër”.

E nderuara zonjë! Burri juaj gjithashtu është qenie njerëzore. Si çdokush tjetër edhe ai dëshiron të jetë i nderuar. Ai ka dëshirë të mirëmbajë familjen e vet dhe këtë e konsideron si obligim moral e ligjor. Nëse jeni mirënjohëse dhe nëse e çmoni për kryerjen e obligimeve të tij, obligimet e tilla nuk do t'i duken si barrë.

Kur ai të blejë ndonjë orendi shtëpiake ose ndonjë teshë apo këpucë për ju dhe për fëmijët, gëzohuni dhe falënderoni. Shprehni mirënjohje për gjërat e thjeshta që i bën, si për blerjen e artikujve ushqimor, për shëtijen që ua bën ose kur ju jep ndonjë para xhepi.

Duke shprehur falënderim (mirënjohje) e arrini atë që bashkëshorti juaj të ndjehet i kënaqur dhe i shpërblyer për pakënaqësitë që i përjetoi. Kini kujdes mos t'i nënçmoni detyrat e tij ose rrini indiferente ndaj kontributit të tij familjar. Ai ka mundësi të mos tregojë interesim për mirëvajtjen e familjes. Mund t'i harxhojë paratë e veta diku tjetër ose vetëm për vete.

Nëse miku ose i afërmi ju ofron disa gazeta ose një buket lule, falënderojeni. Prandaj është krejtësisht e natyrshme dhe nder që bashkëshortit tuaj t'i shprehni falënderim për dashurinë dhe përkujdesjen.

Mos mendoni se do ta nënçmoni veten nëse ia shprehni falënderimet tuaja. Përkundrazi, do të jeni më e dashur dhe më e çmuar, për shkak se e çmoni lodhjen e burrit tuaj, gjersa snobizmi dhe egoizmi mund t'ju çojnë vetëm në fatkeqësi më të madha.

Ndiqni disa transmetime që kanë të bëjnë me karakteristikat e falënderimit, mirënjohjes:

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: “Gra më të mira janë ato të cilat shprehin falënderim kur burrat e tyre sjellin diçka në shtëpi dhe nuk shprehin pakënaqësi nëse ata nuk sjellin gjë në shtëpi”.⁴²

Gjithashtu, hazreti Sadiku, thotë: “Gjithsecila grua që i thotë burrit të vet se nuk ka parë prej tij asnjë të mirë, humb vlerën e vet dhe i zhduken të gjitha ibadetet”.⁴³

Pejgamberi s.a.v.a ka thënë: “Kush nuk u shpreh mirënjohje njerëzve që u ndihmojnë, ai, në të vërtetë, nuk shpreh falënderimin e vet ndaj All-llahut për mirësitë e Tij”.⁴⁴

Mos kërkoni të meta

Askush nuk është i përkryer. Dikush është tepër i gjatë, dikush tepër i shkurtër, ose shumë i trashë ose shumë i dobët, dikush ka hundë të madhe e dikush të vogël, dikush fletë shumë e dikush është shumë i qetë, dikush është i rëmbyeshëm ose shumë i pakujdesshëm, dikush ka lëkurë shumë të mbyllur ose shumë të ndritur, ose ha tepër ose shumë pak. Kështu mund të vazhdojë pafund.

⁴² Shafi, kaptina 2, f. 139.

⁴³ Wesa' il el Shiah, kaptina 11, f. 542.

⁴⁴ Bihar- ul- Enwar, kaptina 103, f. 259.

Shumica e meshkujve dhe femrave kanë ndonjë nga këto të meta. Secili mashkull dhe secila femër shpreson të gjejë partner të përkryer, por shpresat e këtilla janë të parealizueshme. E pamundur është të gleshë ndonjë grua që konsideron se burri i saj është i përkryer.

Gratë të cilat kërkojnë të meta në bashkëshortët e tyre, me siguri, do t'i hasin ato. Ato do të hasin ndonjë të metë të thjeshtë e do ta stërmadhojnë gjer në atë masë sa që burrit nuk do t'i mbetet asnjë vlerë. Ato gjithnjë burrat e vet i krahasojnë me burrat e tjerë. Me fantazitë e tyre ato kanë krijuar një fotografi të një ashtuquajtur burr ideal, ndërsa bashkëshortët e vet nuk mund tu përshtataten standardeve të tyre. Prandaj, shpeshherë ankohen për të metat e bashkëshortit. Gratë konsiderohen të pafatshme e të pasuksesshme gjë që gradualisht do t'i shndërrojë në gra shpirtliga.

Çka shkakton sjellja e këtyllë e gruas te burri i saj? Ai mund të jetë një person shumë i durueshëm i cili mund t'i tolerojë ofendimet, por një herë do të ofendohet e do ta marrë inat atë. Kjo, me siguri, do të sjellë gjer në konflikt dhe në marrjen me të metat e njëri tjetrit. Që të dy do ta përbuzin njëri tjetrin, ndërsa jeta e tyre do të shndërrohet në një sërë qortimesh e zënkash.

Në të shumtën e rasteve që të dy do të jenë në humbje, sepse nuk ka siguri që kurorëzimi tjetër do të jetë ndryshe.

Dëm i madh është që disa gra janë të padijshme e kokëforta në këtë mosdije. E mundur është që të jenë në gjendje ta shkatërrojnë jetën e tyre familjare për shkaqe të thjeshta. Pajojnë disa raste që ilustronjë sjelljen e grave të këtilla.

“Gruaja e ka lëshuar burrin dhe ka shkuar në shtëpinë e babait të vet për shkak se burri kishte një erë të keqe. Nuk ishte e gatshme të kthehet në shtëpi gjersa ai të mos e zgjidhte këtë problem. Në bazë të ankesës së bashkëshortit, gjyqi i pajtoi partnerët e kështu i kthehet gruaja burrit. Kur partnerët kthehen në shtëpi, gruaja edhe më tej vazhdoi të ndiej erë të keqe, andaj kaloi në dhomën tjetër. Burri hidherohet dhe e vret”⁴⁵

“Dentistja është ndarë nga burri i vet për shkak se ai nuk ishte i të njëjtit nivel me të, ai kishte marrë maturën tre vjet pas saj”⁴⁶

“Gruaja shprehu dëshirë për shkuroëzim sepse burri i saj e kishte si traditë të ulet në dysheme dhe të hajë me gishtërinj, nuk rruhej për çdo ditë dhe nuk dinte të shoqërohej me shokë”⁴⁷

Natyrisht se nuk janë të gjitha gratë të këtilla. Ka gra që janë intelegjente, realiste dhe mjaftë të vetëdijshme të mos e rrezikojnë, pa menduar, kurorën dhe fatin e vet duke i stërmadhuar të metat e bashkëshortëve të tyre.

E nderuara zonjë! Burri juaj është qenie njerëzore siç jeni edhe ju. Ai nuk është i përkryer, por mund të posedojë shumë veti të mira morale! Nëse jeni e interesuar për jetën tuaj bashkëshortore dhe për familjen tuaj, atëherë mos mundoheni t'i gjeni të meta. Mos i merrni seriozisht mungesat e tij të vogla. Mos e krahasoni me një mashkull ideal të cilin e keni imagjinuar. Është e mundur që te burri juaj të gjenden disa mungesa të cilat te dikush tjetër nuk ekzistojnë. Por duhet pranuar se te të tjerët mund të ekzistojnë mungesa tjera të cilat te burri juaj nuk gjenden. Jini e kënaqur me virtytet e tij morale. Kështu, do të mund të shihni se virtytet e tij do t'ua tejkalojnë të metave të tij. Fundja, pse duhet të pritni një bashkëshort të përsosur, kur edhe ju vetë nuk jeni e përsosur? Nëse jeni aq shumë krenare të mendoni se jeni e përsosur, atëherë kërkoni tjetër.

Pejgamberi s.a.v.a thotë: *”Gjë më të keqe, për qenien njerëzore, nuk ka se të kërkojë të metat e tjetrit duke i harruar të metat e veta”*⁴⁸

Pse do t'ju duhej t'i stëmadhoni mungesat e rëndomta? Pse ta shkatërroni jetën tuaj për diçka të parëndësishme?

Bëhuni e mençur? Mos silleni me marrëzi! Injoroni të metat dhe mos i përmendni ato përpara bashkëshortit apo kurr ai nuk është prezent. Mundohuni të krijoni në familjen tuaj një atmosferë të ngrohtë dhe kënaquni me dhuntitë e All-llahut.

⁴⁵ Ittela'at. 7. Azar viti solar 1350 sipas hixhretit.

⁴⁶ Po aty. 17. Bahman viti solar 1350 sipas hixhretit.

⁴⁷ Po aty. 8. Esfand viti solar 1350 sipas hixhretit.

⁴⁸ Bihar-ul- Enwar, kaptina 75, f. 385.

Megjithatë, mund të ketë pika të dobta në karakterin e burrit tuaj të cilat, mbase mund të jeni në gjendje t'i përmirësoni. Nëse është ashtu, mund të korrni sukses vetëm duke u sjellur me mençuri dhe me durim. Nuk keni të drejtë ta kritikoni ose ta filloni konfliktin, por afrojuni atij si dashamire.

Mos shikoni askënd përveç bashkëshortit tuaj

E nderuara zonjë! Ndoshta keni patur, para martesës, ndonjë ofertë tjetër për kurorë. Këto oferta mund të vijnë nga të pasurit, të arsimuarit, meshkujt e pashëm, etj. me të cilët, mbase, keni dashur të martoheni. Dëshirat e këtilla kanë qenë të natyrshme para martesës suaj. Por tani, kur e keni zgjedhur partnerin tuaj, i keni dhanë besë se do të jetoni bashkarisht gjer në fund të jetës suaj, atëherë harronie krejtësisht të kaluarën tuaj. Patjetër duhet t'i leni anash dëshirat tuaja të së kaluarës dhe t'i harroni ato ofertat e kahmotshme. Mendoni vetëm në burrin tuaj dhe gjeni prehje në atë. Nëse silleni ndryshe do të vini në një pozitë të palakmueshme.

Tani, kur keni pranuar të jetoni me bashkëshortin tuaj, pse do të duhej të vazhdoni t'i hudhni syrin ndonjë mashkullit tjetër? Pse t'a krahasoni me tjerët? Çfarë do të mund të arrinit duke i shikuar meshkujt tjerë, përveç se do të vinit përgjithmonë në një pozitë fatkeqe dhe do t'i shkaktohit vetes vuajtje mentale?

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: “Kushdo që u jep liri syve të vet, gjithnjë do të vuajë nga nervikosja, dhe do të hyjë në kurthën e xhelozisë së përhershme”.⁴⁹

Duke shikur meshkujt e tjerë e duke krahasuar burrin tuaj me ata, do të hasni në mashkullin që nuk i ka mungesat e burrit tuaj. Atëherë mund të mendoni se ai njeri është i përkryer, sepse nuk jeni të vetëdijshme për mungesat e njeriut të tillë. Jetën tuaj bashkëshortore do ta shikoni si të pasuksesshme, ndërsa këto mendime mund të sjellin gjer në një përfundim të kobshëm.

Zonjën..., tetëmbëdhjetvjet bashkëshorte, e cila kishte ikur prej shtëpie, natën e kaluar e kishte burgosur policia. Në stacionin e policisë gruaja deklaroi se pas tre vjet martese gradualisht ka filluar të ndjejë se nuk e do burrin e vet. Ajo tha: “E krahasoja fytyrën e burrit tim me fytyrat e meshkujve tjerë dhe më erdhi keq që u martova me të”.⁵⁰

E nderuara zonjë! Nëse jeni e interesuar për një jetë të gjatë bashkëshortore, nëse nuk dëshironi kriza mentale dhe nëse dëshironi të çoni një jetë normale, atëherë mos vazhdoni të jeni egoiste dhe harroni shpresat tuaja boshe. Mos u jepni komplimente meshkujve tjerë. Mos mendoni në asnjë mashkull tjetër përveç në burrin tuaj. Mos i thoni vetes:

“Ah, sikur të isha martuar kështu e ashtu”.

“Ah, sikur burri im të ishte sikur...”

“Ah, sikur të ishte punësuar burri im sikur...”

“Ah, sikur...” “Ah, sikur...” “ Ah, sikur...”

Pse ju duhet t'i tundni themelet e martesës suaj? Nëse ndonjëra prej këtyre dëshirave do të ishte realizuar, si do ta dijshit se do të ishit e kënaqur? A jeni e sigurtë se gratë e të ashtuquajturve “meshkuj të pagabueshëm” janë të kënaqura me ta?

E nderuara zonjë! Nëse burri juaj dyshon se po tregoni interesim për meshkujt e tjerë, do të demoralizohet e do ta humbas interesimin për ju. Nuk bën të bëni hoka me meshkujt e tjerë apo të shoqëroheni me ta. Meshkujt aq shumë janë të ndjeshëm që, bile, nuk mund t'u lejojnë grave të veta të tregojnë interesim për fotografitë e ndonjë mashkulli tjetër.

I Dërguari i All-llahut s.a.v.a. thotë: “*Secila femër e martuar, që do ta shikonte mashkullin tjetër, do t'i nëshetrohet hidhërimit të madh të All-llahut*”.⁵¹

⁴⁹ Po aty, kaptina 104, f. 38.

⁵⁰ Ittela' at. 3 Esfand. viti solar 1350 sipas hixhretit.

⁵¹ Bihar-ul-Enwar, kaptina194, f. 39.

Mbulesa islame (hixhabi)

Meshkujt dhe femrat edhe pse kanë shumë gjëra të përbashkta, gjithashtu kanë edhe disa veti të njëjta. Njëra nga ato karakteristika është se gratë janë qenie e butë, e bukur dhe e dashur. Ato janë sharmante, tërheqëse e simpatike, ndërkaq meshkujt janë tërheqës, atraktivë dhe të dashuruar në vetitë e grave.

Kur mashkulli martohet, dëshiron që e gjithë bukuria e gruas të jetë e rezervuar për të. Ai dëshiron të jetë i vetmi që do të shfrytëzojë sharmin e saj, ëmbëlsinë shpirtërore, pispillosjen, bukurinë, prirjen për humor etj. dhe që rreptësisht t'u largohet meshkujve. Mashkulli, nga vetë natyra, është i papërmbajtur dhe jotolerant ndaj mashkullit tjetër, qoft ai t'ia shikojë gruan apo të ketë ndonjë lidhje me të. Lidhjen në mes gruas së vet dhe mashkullit të huaj, ai do ta konsiderojë si lëndim i të drejtës së tij legjitime. Ai pret nga bashkëshortja e vet t'i përmbahet mbulesës islame - hixhabit (veshje islame sipas parimeve islame), ndërsa ajo, duke iu përshtatur sjelljes dhe moralit islam, do të ndihmojë në ruajtjen e të drejtave të tij ligjore.

Këtë do ta dëshironte çdo mashkull besnik e i flaktë. Sjellja shoqërore e gruas që është e bazuar në moralin islam, do ta qetësonte shpirtin e burrit të vet. Atëherë ai do të punonte me gjithë shpirt për ta siguruar familjen, ndërkaq respekti i tij ndaj bashkëshortes do të shtohet. Mashkullin e tillë nuk mund ta tërheqë grua tjetër. Në të kundërtën, burri, bashkëshortja e të cilit nuk i përmbahet mbulesës islame - hixhabit dhe e ekspozon bukurinë e vet para meshkujve tjerë ose shoqërohet me ta, seriozisht do të shqetësohet. Ai e konsideron gruan përgjegjëse për shkeljen e të drejtave të saj. Bashkëshorti i këtitillë gjithnjë do të vuajë nga brenga dhe pesimizmi, ndërkaq dashuria e tij ndaj familjes gradualisht do të zbehet.

Mu për këtë në dobi të shoqërisë dhe të grave është që ato të vishen në atë mënyrë që të mos bien në sy dhe të sillen me nder e të dalin në shesh duke mos u lyer e përlyer dhe të kenë kujdes që bukurinë e vet mos t'ua ekspozojnë të tjerëve.

Veshja e hixhabit është obligim islam. All-llahu i Gjithëfuqishëm në Kur'an thotë:

“Thua ju edhe besimtareve le t'i ulin kryet dhe le të kujdesen për pjesët e turpshme të trupit të vet, dhe të mos i ekspozojnë stolitë e tyre, përveç asaj që edhe ashtu është e jashtme (duket). Le t'i mbulojnë krahorët e tyre me mbulesa dhe të mos ua tregojnë zbukurimet e tyre askujt, përveç bashkëshortëve të tyre ose baballarëve të tyre; baballarëve të burrave të tyre, djemve të tyre ose djemve të burrave të tyre; vëllezërve të tyre ose djemve të vëllezërve të tyre apo djemve të motrave të tyre; ose grave (shoqeve) të tyre, robërshave të tyre, shërbëtorëve, të cilët nuk ndjejnë nevojë për femra, ose fëmijëve, të cilët ende nuk dijnë se çka janë pjesët e turpshme të trupit të femrës; le të mos raplojnë me këmbët e tyre për të shfaqur fshehtësinë e stolive të tyre. Dhe të gjithë pendohuni tek All-llahu, o besimtarë, mbase do të shpëtoni” (24:31).

Mbulesa islame - hixhabi dhe bartja e saj në shoqëri është e dobishme për gruan për shumë shkaqe:

1. Ato shumë më mirë mund ta ruajnë edhe vlerën e tyre shoqërore edhe vrytytet e brendshme e të ruhen prej asaj që të mos bëhen vetëm mjet për t'u shikuar.
2. Ato mund ta përforcojnë besnikërinë dhe dashurinë ndaj bashkëshortit të tyre e kështu të ndihmojnë në krijimin dhe kultivimin e një atmosfere të ngrohtë familjare, e në të njëjtën kohë i pengojnë mendimet e këqija dhe zënkat familjare. Shkurt thënë, ato mund ta përfitojnë zemrën e bashkëshortit dhe ta përforcojnë qendrimin në familjen e vet.
3. Duke iu përmbajtur veshjes islame - hixhabit, do të mund të evitohen shikimet e pakëndshme të vagabontëve, gjë që do të kontribuonte në zvogëlimin e zënkave, forcimin e bazamentit familjar, dhe kështu, brenda rrethit familjar do të krijohej një atmosferë qetësie.
4. Veshja islame e gruas - hixhabi, gjithashtu, do të ndihmonte që të rinjtë e pamartuar t'i pengojë nga devijimi prej rrugës së drejtë. Kështu menjanohej moskënaqësitë e të rinjëve, gjë që, gjithashtu, do t'u ndihmonte femrave në shoqëri.

5. Sikur të gjitha gratë t'i përmbaheshin veshjes islame - hixhabit, atëherë do të ishin të sigurt se burrat e tyre, kur nuk gjenden në shtëpi, nuk do të kontaktojnë me gratë e pandershme të cilat mund t'ua tërheqin vëmendjen larg familjes.

Islami është i vetëdijshëm për natyrën specifike të qenies së gruas dhe e konsideron si thmel shumë i rëndësishëm i shoqërisë, me përgjegjësitë që ka ndaj tij. Ai prej saj kërkon të sakrifikojë gjatë kryerjes së detyrave të veta duke iu përmbajtur hixhabit islam i cili si kundërvlerë do ta ruajë përdhosjen dhe devijimin social e në planin afatgjatë do të krijojë stabilitet, sigurim dhe autoritet të popullit të saj.

Por definitivisht, për kryerjen e detyrave të saj fetare, shpërblimi më i madh është prej All-llahut të Plotfuqishëm.

Bashkëshorte e nderuar! Nëse jeni e interesuar për stabilitet dhe qetësi në familjen tuaj dhe që burri gjithnjë t'u besojë, nëse kujdeseni për të drejtat e gruas në shoqëri, nëse keni interesim për shëndetin mental të të rinjve dhe brengoseni për largimin e tyre prej vlerave morale, nëse doni të ndërmerri hapa pozitive për pengimin e gruas nga mashtrimet e meshkujve të pandershëm, nëse kërkon kënaqësinë e All-llahut, duke qenë muslimane e singertë e duke sakrifikuar, atëherë do të duhej ta respektoni hixhabin (mbulesën islame).

Nuk duhet që bukurinë dhe stilitë tuaja t'ua ekspozoni të huajve, qoft në shtëpi me miqt tuaj të afërt apo në tubimet shoqërore tjera jashtë shtëpisë suaj. Duhet të mbuloheni në sy të dhëndorëve dhe fëmijëve të tyre, prej bashkëshortëve të motrave të burrit, prej burrave të tezeve, të afërmve etj. Është mëkat të mos mbulohesh në sy të këtyre njerëzve sepse kjo, gjithashtu, burrit tuaj mund t'i shkaktojë pakënaqësi të mëdha, bile edhe nëse ato kurrë nuk do t'i përmend.

Gruaja nuk është e obliguar të mbulohet në masë të njejtë para vjehrit, vëllait të vet e

djemve të vëllezërve, edhe pse më mirë është që para këtyre njerëzve, në një masë të

caktuar, t'i përmbahet mbulesës islame - hixhabit. Me fjalë tjera, nuk duhet gruaja të

paraqitet përpara këtyre të afërmve në atë formë sikur që rregullohet për burrin e vet.

Kjo është për shkak se shumica e burrave nuk kanë dëshirë që gratë e tyre, para

meshkujve tjerë, të paraqiten atraktive, duke veshur rroba atraktive e duke u lyer e

përlyer, dhe natyrisht, nuk duhet harruar se qetësimi shpirtor dhe besimi i burrit në

gruan e vet janë elemente vendimtare për ekzistimin dhe sigurimin e gjithë familjes.

Falnia gabimet burrit tuaj

Secili bën gabime, në përjashtim të atyre që All-llahu i ka caktuar si "të pagabueshëm". Kur dy vetë, të cilët duhen dhe bashkëpunojnë në mes vete, bëjnë gabime, mund t'ia falin gabimet njëri tjetrit. Nëse nuk ia falin njëri tjetrit, atëherë jetës bashkëshortore i vjen fundi. Dy partnerë pune, dy fqinj, dy kolegë, dy miq e veçanërisht bashkëshorti dhe bashkëshortja patjetër duhet të jenë në gjendje t'ia falin gabimin njëri tjetrit. Nëse anëtarët e familjes nuk i falin por i humultojnë gabimet e njëri tjetrit, atëherë ose do të ndahet familja ose do të jetojnë në një jetë të padurueshme.

Zonjë e nderuar! Padyshim se burri juaj bën gabime. Ai, mbase ju ofendon, qorton, bile edhe mund t'u rrahë. Kështu gjeste mund të bëjë cilido mashkull. Nëse burri juaj, pas gabimit të bërë, shprehë keqardhje apo e hetoni që është penduar për sjelljen e keqe, atëherë falnie e mos

tirni hollë e hollë. Nëse pendohet, por nuk është i gatshëm të kërkojë falje, atëherë mos mundoheni t'i tregoni gabimet e tij. Në rastin e dytë, mund të ndjehet i nënçmuar dhe mund të hakmerret duke gërmuar nëpër gabimet tua e kështu mund ta fillojë seriozisht konfliktin. Andaj më mirë për ju është të rrii qetë gjersa të fillojë ta mendojë ndërgjegjja. Ai, atëherë do t'u konsiderojë për grua të mençur dhe besnike e cila interesohet për burrin dhe familjen e saj. Pejgamberi s.a.v.a thotë: "Gruaja e keqe nuk ia falë burrit të vet gabimet dhe nuk ia pranon faljen".⁵²

A nuk është për keqardhje që lidhja e shenjtë bashkëshortore patjetër të prishet për shkak se gruaja nuk është e gatshme t'ia falë burrit të vet gabimet?

Jetoni në pajtueshmëri me të afërmit e burrit

Një ndër problemet e jetës familjare është edhe ai që shkaktohet nga marrëdhëniet në mes gruas dhe të afërmeve të burrit. Disa gra nuk kanë marrëdhënie të mira me vëzhren - nënën e burrit, me motrat e vëllezërit e tij. Në njëren anë gruaja dëshiron të dominojë mbi burrin e saj në mënyrë që ai mos t'i kushtojë vëmendje, bile as nënës së vet apo cilitdo tjetër prej të afërmeve të tij, ndërsa ajo të ketë mundësi t'i përçajë mes vete. Në anën tjetër, vjehra e saj konsideron veten për pronare të djalit dhe resë së saj. Nëna mundohet me gjithë forcat e saj që ta mbajë djalin dhe të kujdeset që reja mos t'ia përfitojë tërësisht djalin. Ajo, resë së vet, mos t'i trillojë rrena ose t'i gjejë gabime. Një sjellje e këtyllë e gruas mund të përcillet me zënka bile edhe me grindje të kohëpaskohshme. Situata keqësohet nëse të gjithë jetojnë në një shtëpi. Edhe pse belaja mund të kris mes dy grave (vjehrës dhe resë - sh.p.) vuajtjen dhe pikëllimin e vërtetë e përjeton burri.

Burri ka rënë në një zënkë në të cilën nuk di cilën anë të mbajë. Në njëren anë gjendet bashkëshortja e cila ka dëshirë të jetojë e pavarur në jetë duke mos iu përzier asaj askush prej anësh. Ai mendon se patjetër duhet ta përmbajë e ta bëjë të lumtur. Por në anën tjetër mendon në prindërit e vet të cilët i ndihmuan në jetë e në shkollim e harxhuan jetën e vet duke u munduar ta mëkëmbin këtë. Mendon se prindërit e vet presin prej tij t'u ndihmojë në momentin e duhur dhe se nuk do të ishte e ndershme që t'u shmanget.

Përveç kësaj, nëse ky do të kishte nevojë për diçka, kush tjetër do t'i ndihmonte këtij dhe familjes së tij. Si rezultat i gjithë kësaj, ai e kupton se shokë më të mirë e më të besueshëm nuk ka se sa prindërit dhe të afërmit. Megjithatë, për mashkullin e mençur dilema është ose të zgjedh gruan e t'u shmanget prindërve ose të shkurojë gruan, por as njëra e as tjetra nuk është zgjidhje adekuate.

Mu për këtë, patjetër duhet të jetë me të dyja palët dhe t'i kënaq ato, gjë që, nga vetvetiu, është obligim i rëndë. E vetmja mënyrë e mundshme për lehtësimin e situatës është që gruaja të jetë e mençur dhe e urtë. Mashkulli, në këtë situatë, pret që gruaja t'i ndihmojë në zgjidhjen e problemit. Nëse gruaja e nderon vjehrën e vet, kërkon këshilla prej saj dhe e dëgjon e sillet mirë ndaj saj, atëherë vjehra për të do të bëhet mbështetja më e mirë.

A nuk është për keqardhje kur dikush që ka mundësi përmes butësisë dhe sjelljes së mirë të tërheq shumë njerëz, t'i dëbojë me kokëfortësinë dhe egoizmin e vet? A nuk e kuptoni që gjatë punëve dhe çështjeve të jetës mund të keni nevojë për ndihmën e tjerëve, veçanërisht të familjes e cila do t'iu përmbajë atëherë kur të tjerët do të largohen? A nuk është më mirë të mbani marrëdhënie të mira me të afërmit tuaj me një kujdesje dhe sjellje të mirë? A është me të vërtetë mençuri dhe e drejtë që të bëheni miq me të huajt, ndërkaq ta largoni familjen tuaj? Praktika ka treguar që kur na duhet ndihma e tjerëve, miqt largohen, kurse të afërmit e papërfillur vijnë për të ndihmuar. Kjo ndodh kështu nga fakti se lidhjet familjare janë të natyrshme dhe nuk prishen lehtë. Ekziston një thënie universale që thotë: "Nëse i afërmi mishin ta han, ashtin ta ruan".

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Asnjëherë njeriu nuk mund të korrë sukses pa të afërmit e vet, po edhe sikur të ketë pasuri e fëmijë".⁵³

⁵² Po aty, kaptina 103, f. 235.

⁵³ Po aty, kapitulli 74, f. 101.

Njeriu ka nevojë për respektin dhe mirësjelljen e të afërmëve të vet. Ata janë të cilët do t'i ndihmojnë fizikisht dhe psikikisht. Të afërmit, farefisi gjithnjë vijnë në ndihmë. Ata kanë mundësi, nëse e lyp nevoja, të vijnë në ndihmë para të tjerëve. Cilido që i lë pas dore të afërmit, ka humbur shumë ndihmues.

Zonjë e nderuar! Për hirë të bashkëshortit dhe komoditetit tuaj, gjeni gjuhë të përbashkët me farefisin e burrit, po edhe sikur të kishi pasur mundësi të gjeni miq e ndihmues të mirë. Mos bëheni egoiste dhe injorante, bëhuni e mençur, e urtë dhe mos i shkaktoni burrit tuaj asnjë kokëçarje. Bëhuni e mirë dhe e ndershme ndaj burrit tuaj që t'iu pranojë All-llahu dhe njerëzit.

Pajtohuni me profesionin e burrit

Secili ka ndonjë profesion, ndërkaq profesionet janë të ndryshme. Për shembull, shoferi, vozitësi i cili kryesisht është në rrugë e nuk ka mundësi që për çdo natë të vijë në shtëpi, polici i cili patjetër duhet që ndonjë natë të qendrojë jashtë, mjeku i cili ka pak kohë për të qendruar në familje, mësimdhënësi apo shkencëtari i cili e kalon pjesën më të madhe të natës në lexim, mekaniku, teshat e të cilit janë të ndyta dhe u vjen era vaj, punëtori në fabrikë i cili punon gjatë natës. Prandaj, të rralla janë ato punë që janë të përshtatshme dhe kërkojnë diçka në dëm të familjes. Nuk ka mënyrë tjetër për të fituar me nderë, përveç punës. E domosdoshme është që burrat t'i zgjedhin punët e rënda. Mirëpo, ekzistojnë probleme tjera, e ato janë ankesat e familjes.

Zakonisht gratë kanë dëshirë që burrat t'i kenë afër dhe në mbrëmje t'i kenë në shtëpi. Gratë kanë dëshirë që burrat e tyre të kenë punë të ndershme dhe rrogë të madhe. Dëshirojnë që ata të kenë kohë të mjaftueshme për shëtitjet e mbrëmjes. Por, fatkeqësisht, punët e një numri të madh burrash nuk ua plotësojnë dëshirat e grave, gjë që, për disa familje, ky është burim i qortimeve e zënkave.

Shoferi i cili disa netë me radhë gjendet në rrugë duke mos fjetur e duke mos u ushqyer si duhet e rregullisht, kthehet në shtëpinë e vet për të pushuar e për të gjetur qetësi pranë gjirit familjar. Atëherë gruaja e vet, pa një pa dy, ia fillon me vërejtjet e saj: "Çfarë jete është kjo?! Pse më le me këta fëmijë dhe ku ishe? Të gjitha punët duhet t'i bëj vetë meqë ti nuk je këtu që të më ndihmosh. Këta fëmijë më kanë dalë mbi kokë. Ta them të drejtën, vozitja nuk është punë e mirë. Patjetër duhet ose ta ndërosh punën ose t'i qërosh hesapet me mua. Nuk mundem më të jetoj kështu!"

Nuk mund të pritet prej një shoferi ta kryejë punën e vet përderisa ka një grua të këtillë, e një gjë e tillë mund t'i rrezikojë jetën atij dhe atyre që i vozitë ai.

Mjeku i cili prej mëngjesi gjer në mbrëmje bën shikimin e dhjetra pacientëve, nuk mund t'i durojë llogotitjet e gruas së vet. Si do të mundeshte, në këtë rast, të vazhdojë me praktikën mjeksore.

Punëtori i cili punon gjatë në ndrimin e natës, nuk mund ta kryejë punën me entuziazëm, nëse gruan e ka grindavece.

Si do të mund shkencëtari të jetë i suksesshëm në hulumtimet e veta, nëse gruaja e tij gjithnjë e bezdis? Ky është një testim që tregon dallimin në mes grave të mençura dhe injoranteve.

E nderuara zonjë! Nuk mund të krijojmë një botë sipas dëshirave tona, por mund t'i përshtatemi situatës së dhënë. Burri juaj duhet të punojë në mënyrë që t'i sigurojë jetën familjes së vet. Puna e tij ka disa kushte të cilave patjetër t'u përshtateni. Duhet që patjetër ta planifikoni jetën tuaj në përputhshmëri me punën e tij. Pse i jepni vërejtje dhe i kërkonit gabime në punë. Pritne me fytyrë të qeshur dhe jini gojëmbël ndaj tij. Bëhuni e mençur dhe duronie detyrën që e ushtron ai.

Nëse burri juaj është shofer që kryesisht është në rrugë, atëherë kuptoni se ai mundohet të sjellë para në shtëpi për ju dhe për fëmijët tuaj. S'ka gjë të keqe në punën e tij. Ai është një pjestar i shoqërisë dhe kontribuon në një mënyrë sa më të mirë. A do të ishte më mirë të ishte përtac ose të merreshite me punë që nuk janë të lejuara fetarisht? Andaj, gjithçka me të,

në rregull është. Faji është te ju që për çdo natë dëshironi të vijë në shtëpi dhe nuk jeni në gjendje apo nuk dëshironi t'u përshtateni kushteve të tij.

A nuk është mençuri të adaptohesh në situatën ekzistuese e të jetosh më me komoditet? A nuk do të ishte më mirë ta pritni me një fytyrë të qeshur dhe ta motivoni me: "rruga e mbarë" kur të nisat për në punë? Sikur të sillshit mirë do të shtohet interesimi i tij për punë dhe do të mund të punonte me shkathtësi. Atëherë ai nuk do të izolohej prej jush, do të mendohej të vinte në shtëpi sa më herët, nuk do të kishte pakënaqësi dhe do të mbetej me moral të shëndoshë.

Nëse burri juaj punon në ndrrimin e natës, ai i largohet gjumit të shëndosh të natës me kusht që t'i mbulojë shpenzimet e familjes së vet. Mundohuni të adaptoheni në atë dhe mos shprehni pakënaqësinë tuaj. Nëse kaloni në monotoni, atëherë mund të bëni ndonjë punë në shtëpi; të qepni, lexoni etj. Kur burri juaj të kthehet në mëngjes nga puna, përgatitni ushqimin e mëngjesit e pastaj përgatitni shtratin në një vend të qetë. Qetësoni fëmijët dhe mësoni që mos ta shqetësojnë babain kur të pushojë. Keni mundësi, bile që më pak të fleni natën me kusht që të pushoni ditën pranë bashkëshortit tuaj. Por, mos harroni se tërë natën ka qenë pa gjumë dhe gjumi gjatë ditës për të është sikur gjumi i juaj gjatë natës. Gratë, në këtë situatë, duhet të kenë dy orarë, një për vete e një për bashkëshortin.

Nëse bashkëshorti juaj është shofer, mjek, nëpunës ose punëtor shkencor etj. duhet që patjetër të krenoheni me të. Bashkëshorti juaj nuk është humbës i kohës e i papunë dhe nuk merret me punë të palejuara. Pikërisht për këtë nderojeni dhe jini mirënjohëse atij.

Mos pritni e mos kërkoni prej tij ta braktisë punën, por adaptohuni asaj që është. Nëse lexoni apo studion ndonjë shkencë, mos e shqetësoni. Ju mund të bëni punë shtëpiake, të lexoni ndonjë libër. ose, pasi t'i keni marrë leje, mund të shkoni të vizitoni miqt e farefisin. Por, kur ai është duke pushuar, mundohuni të gjendeni në shtëpi. Përgatitni ushqim dhe gjithçka ai ka nevojë. Pritni atë me buzëqeshje e me sjellje të mirë. Duke u sjellur ëmbël e duke ia plotësuar dëshirat, mund t'i ndihmoni ta harrojë lodhjen. Nëse jeni bashkëshorte e mirë, jo vetëm që do të mund t'i ndihmoni zhvillimit të tij, por gjithashtu mund të ndihmoni që t'i kontribuojë shoqërisë.

Nuk meriton secila grua një burr kësajsoj të shkathtë. Prandaj me anë të sjelljes së mirë dhe sakrifikimit tregoni se e respektoni atë.

Nëse profesioni bashkëshortit tuaj kërkon që ai të vishet me veshje speciale e cila ndyhet, atëherë lani më shpesh ato. Mos u grindni e mos u sillni me egërsi për shkak të angazhimit. Mos kërkoni prej tij ta ndërrojë profesionin. Nuk është lehtë të ndërrohet profesioni. Çfarë të keqe ka profesioni i mekanikut? Sidoqoftë, ky nuk është problem i rëndësishëm dhe familja nuk duhet t'i kushtojë rëndësi atij.

"Një grua i tha gjykatësit në gjyq se burri i saj merret me shitje të kerozinit dhe se gjithnjë ka qelbur prej erës dhe se kjo situatë i ka dalë mbi kokë".⁵⁴

Jeta jasht qytetit të lindjes

Njeriu mund të detyrohet të jetojë jasht qytetit të vet. Burri juaj mund të jetë i punësuar në sektorin shoqëror ose privat dhe i dërguar për punë në ndonjë vend apo qytet tjetër. Meshkujt janë të detyruar të ballafaqohen me situatën, por disa gra dëshirojnë të jenë pranë familjes e farefisit. Gratë e këtilla janë adaptur në rrugë, mure dhe në rrethin e vendit të tyre. Pas shpërnguljes i fajsojnë burrat e vet dhe me to shprehen kështu: "Pse të jetoj jasht shtëpisë sime? Sa kohë do të jetoj pa shtëpinë dhe familjen time. Këtu nuk njoh askë. Ku më solle në këtë vend? Këtu nuk mund të qëndroj, prandaj mendo për rrugëdalje!"

Këto gra nuk duhet t'i shqetësojnë burrat e tyre në këtë mënyrë. Ato janë aq mendjelehta sa që mendojnë se vendlindja e tyre është vendi më i mirë për të jetuar. Mendojnë se nuk mund ta kalojnë jetën në ndonjë vend tjetër. Njerëzimi nuk është i kënaqur me planetën e vet andaj kaloi në tjetrën. Por, po të hedhim vetëm një shikim, do të gjejmë gruan që është aq shumë e

⁵⁴ Ittelaat. 13.Murdad. viti solar 1349 sipas hixhretit.

paarsyeshme edhe nuk është e gatshme të jetojë as disa milja jasht vendlindjes së vet. Ajo në vete mendon: "Pse t'i lë të gjithë miqt e farefisim tim e të shkoj një vend të panjohur?" Si duket, kjo grua, nuk ka mjaft vetbesim që të jetë në gjendje të gjejë miq tjerë në ndonjë vend tjetër larg shtëpisë së saj.

E nderuara zonjë! Bëhuni e urtë dhe vetëmohuese. Mos bëheni egoiste. Tani, kur vendi i punës së burrit tuaj është jasht vendlindjes, mos i shkaktoni pakënaqësi. Nëse është punëtor shtetror, ka urdhër të udhëtojë zyrtarisht, e nëse është i sektorit privat edhe atëherë më mirë të jetojë në ndonjë vend tjetër. Në qoftë se bashkëshorti juaj tregon se e ka patjetër të jetojë në ndonjë vend tjetër, patjetër e keni të pajtoheni në të njejtin moment. Duhet t'i ndihmoni në përgatitjen e valixheve dhe të shpërnguleni në vendin e ri ku duhet të mundoheni që të ndjeheni si në shtëpinë tuaj. Planifikoni jetën në shtëpinë e re dhe përshtatjuni asaj. Meqë jeni person i ri në atë rreth dhe me siguri se nuk i njihni karakteret e banorëve, jini e matur ndaj tyre.

Pas një kohe të shkurtër, me ndihmën dhe kontrollin e bashkëshortit tuaj, mundohuni të shoqëroheni me gratë e pastërta dhe të besueshme.

Secili vend ka vetitë pozitive të veta. Mund të shkretoheni duke shikuar e vizituar ndërtesat e lashta, antike. Duhet që familjen ta mbani pranë dhe ta inkurajoni bashkëshortin në punë.

Pas pak kohe do të adaptoheni në shtëpinë e re, bile mund ta doni më teper se të parën. Mund ta kuptoni se shoqet tua të reja janë më të mira se të vjetrat.

Nëse në vendin e ri u mungon komoditeti në krahasim me qytetin e vjetër, adaptohuni në jetën e re dhe kërkoni anët pozitive të tij.

Nëse nuk keni më atë komoditet siç është elektrifikimi, atëherë rrethi juaj, mbase mund të ketë klimë më të mirë kështu që do të keni mundësi të ofroni ushqim më të freskët e më kualitativ. Nëse aspak nuk ka rrugë të përshtatshme, atëherë nuk do të thithni ajër toksik dhe do të jeni larg rrëmujës së njerëzve dhe automjeteve.

Mendoni pak për fshatarin e fshataren që jetojnë të lumtur në shtëpinë me tulla dhe nuk ia vënë veshin luksozit të jetës qytetare dhe shtëpive të tij të bukura sikur kurtha. Mendoni pak për problemet që kanë ata dhe për gjërat që u mungojnë.

Nëse keni mundësi t'u ndihmoni, mos i mallkoni, por stimulojeni dhe ndihmoheni bashkëshortin tuaj. Nëse jeni e mençur dhe i kryeni obligimet tuaja, atëherë, në vendin e ri, mund të jetoni një jetë komode. Mund t'i ndihmoni suksesit të burrit tuaj. Në këtë mënyrë do t'u njohë si një grua e ndershme dhe e dashur. Burri juaj do t'u dashurojë dhe ju do të jeni e popullarizuar në atë mjedis. Mbi të gjitha, All-llahu do të jetë i kënaqur me ju.

Nëse burri juaj punon në shtëpi

Gratë, të cilave burrat u punojnë jasht, kanë liri. Por disa burra punojnë në shtëpi, si: poetët, shkrimtarët, piktorët ose shkencëtarët që patjetër u duhet të lexojnë shumë. Gratë e këtyre burrave kanë më pak liri në shtëpi, andaj edhe jeta e tyre ndryshon. Profesionet e lartëshënuara lypin koncentrim, talent dhe intelekt. Për atë, ka nevojë për një vetmi e qetësi. Një orë punë në qetësi është e njejtë me disa orë punë në një rreth me shumë frekuencë njerëzish e zhurme. Problemi është i qartë, i patjetërsueshëm është vendi i qetë për punë, ndërsa në anën tjetër, gruaja dëshiron që të silltet e lirë në shtëpi.

Nëse gruaja i planifikon punët në atë shtëpi në atë mënyrë që bashkëshorti i saj të përparojë në punë, me siguri ka kryer një detyrë të dobishme, kurse që të arrihet kjo, me siguri, nuk është lehtë, veçanërisht nëse fëmijët janë afër. Por, megjithatë, problemi duhet zgjidhur meqë përparimi i burrit në punë bazohet në këtë.

Nëse gruaja bashkëpunon me burrin e vet, ajo mund ta shndërrojë në një burr autoritativ i cili mund t'i shërbejë asaj dhe shoqërisë.

Gruja, bashkëshorti i së cilës punon në shtëpi, nuk duhet të presë prej tij që t'i ruajë fëmijët, t'ua hapë derën vizitorëve, të punojë në kuzhinë, t'i qërtojë fëmijët, por duhet të mendojë se, gjersa burri i saj është duke punuar, nuk është në shtëpi.

Zonjë e nderuar! Kur burri i juaj dëshiron të shkojë në dhomën e tij të punës, përgatitni për të lapsin, letrën, cigaret, shpuzorën, shkrepsën, librat dhe gjërat e tjera që i duhen.

Pasi t'i keni përgatitur gjërat e nevojshme, largoheni. Mos flitni me zë të lartë dhe mos lejoni që fëmijët të bëjnë zhurmë. Mësoni fëmijët të mos luajnë me zhurmë gjersa babai i tyre punon. Mos i flitni për gjërat e përditshme. Hapni derën dhe përgjigjuni në telefon.

Nëse dikush dëshiron të shihet ose të bisedojë me të, i thoni se është i nxënë. Bisedoni me musafirët tuaj gjersa ai është duke pushuar. Thuanu farefisit e të afërmëve që t'u vizitojnë atëherë kur burri juaj nuk është i nxënë me punë. Miqt tuaj të sinqertë nuk do ta humbin disponimin për shkak të kërkesës suaj. Gjersa jeni duke i bërë punët e shtëpisë, përkujdesuni për nevojat e tij. Mos e ndërpritni.

Disa gra mund të mendojnë se një mënyrë e këtillë e jetës është e pamundshme. Ato mund të shprehin: "A është e mundur që gruaja t'i kryejë punët e rënda të shtëpisë dhe në të njëjtën kohë të përkujdeset për burrin dhe të mos lejojë që diçka ta pengojë?"

E vërtetë është se një mënyrë e këtillë e jetës është jo e rëndomtë dhe e rëndë, por nëse gratë mendojnë rreth rëndësisë së punëve të burrave të tyre, mund të vendosin ta tejkalojnë problemin me një planifikim të mirë, me përparësi dhe mençuri. Përrjashtimi i disa grave në këtë situatë bëhet i dukshëm. Përndryshe, të jetosh një jetë të rëndomtë familjare nuk është detyrë e jashtëzakonshme.

Zonjë e nderuar! Të shkruash një libër, një temë të mirë shkencore, ose një ese të dobishëm, të shkruash poezi të shkëlqyeshme, të pikturosh piktura të vlefshme, ose të zgjidhish problemin e parave, nuk janë detyra të lehta. Por me përkrahjen dhe bashkëpunimin tuaj, realizohen ato. Po a nuk jeni e gatshme që me sakrifikimin e dëshirave tuaja dhe me ndryshimet e parëndësishme në jetën tuaj, t'i ndihmoni burrit tuaj në punë? Me ndihmën tuaj ai do të bëhet autoritativ, ndërsa ju autoritetin e tij do ta shpërndani në shoqëri.

Ndihmoni burrit tuaj të përparojë

Qeniet njerëzore sipas natyrës kanë aftësi potenciale për të përparuar. Dëshira për t'u përkryer është prezente te të gjithë ne dhe ne jemi të krijuar ta arrijmë atë përkryerje. Secili, në cilindo profesion qoft, në cilindo kohë dhe në të gjitha kushtet, është i aftë për tu zhvilluar dhe për të përparuar. Njeriu kurrë nuk duhet të kënaqet me një ekzistencë të thjeshtë dhe nuk duhet të harrojë qëllimin e situatës. Ai duhet munduar ta arrijë prefeksionimin në jetën e vet.

Edhe pse të gjithë anojnë kah përparimi, nuk janë të suksesshëm që të gjithë. Përparimi lyp dëshirë të madhe dhe shumë punë të mundimshme. Njeriu duhet që patjetër të pastrojë terrenin dhe të mënjanojë pengesat, pas të cilave duhet të marrë hapa të domosdoshëm në drejtim të përparimit, zhvillimit. Personaliteti i njerit, me të madhe varet nga dëshirat e gruas. Gruaja mund të japë kontribut në përparim aq sa mund të japë edhe në ngecje.

Zonjë e nderuar! Përderisa mendoni për mundësitë, mendoni për ngritjen e autoritetit të burrit tuaj dhe jepni stimul ta arrijë atë. Nëse është i interesuar t'i vazhdojë studimet e veta apo dëshiron, duke lexuar e hulumtuar, ta zgjerojë horizontin e diturisë, mos e pengoni. Ndihmoheni t'i realizojë dëshirat e veta. Planifikojeni mënyrën e jetës suaj ashtu që mos ta pengojë në sukses. Insistoni t'i ndihmoni të arrijë gjer te zhvillimi duke i krijuar atij në shtëpi një atmosferë tolerante e të përshtatshme. Nëse është analfabet, nxitne dhe lutne me modesti të fillojë mësimin në shkollën e natës. Nëse është i arsimuar, nxitne ta zgjerojë horizontin e diturisë duke vazhduar së lexuari. Nëse bashkëshorti juaj është mjek, nxitne të lexojë revista medicinale dhe të ngjashme me to. Nëse është arsimtar, inxhinier apo gjykatës atëherë nxitne të lexojë libra dhe tema që kanë të bëjnë me profesionin e tij. Duhet mbajtur mend se, çfardo pozite të zëjë bashkëshorti juaj, ekziston mundësia e përparimit.

Mos lejoni të tërhiqet nga rruga e hapur duke e urdhëruar për mbylljese saj. Jepni stimul të lexojë libra. Mos lejoni që personaliteti i tij të mos rritet.

Nëse nuk ka kohë të blejë ose të sigurojë libra, atëherë përmes tij apo shokut të tij, siguroni librat që atij i interesojnë. Dhuroni atij libra dhe nxitne t'i lexojë ato. Ju, gjithashtu, duhet të lexoni libra dhe revista të dobishme. Nëse hasni në ndonjë pasus që i intereson bashkëshortit tuaj, lajmërojeni për të. Ky gjest ka disa dobi:

a) Duke i përsëritur këto veprime, burri juaj do të bëhet një person i dijshtëm i cili do t'i shërbejë nderit tuaj dhe nderit të vet. Mbi të gjitha këto, ai do të bëhet specialist i shkëlqyeshëm detyra e të cilit do t'i sjellë dobi atij dhe shoqërisë.

- b) Meqë gjatë mësimit e studimit do të njihet me ligjet e natyrës, ai do të jetë më pak i ekspozuar sëmundjeve psikike e nervore.
- c) Meqë gjendet në binarë të përparimit dhe shprehë interesim për lexim, atëherë do të jetë i lidhur ngusht me ju dhe me fëmijët tuaj, veprat ndjellakeqe nuk do ta tërheqin dhe nuk do të bie në kurthën e varshmërive të kobshme.

Kujdesuni të mos mashtrohet

Meshkujt duhet të jenë të lirë në punët e tyre dhe në shoqëri ahtu që të jenë në gjendje të punojnë dhe përparojnë në atë mënyrë që u përgjigjet. Nëse meshkujt janë të përkufizuar në aktivitetet e tyre, atëherë nuk do të jenë të rahatshëm. Gruaja e mençur nuk do të ndërhynte në punët e burrit. Nuk do të duhej që ajo ta kontrollojë lëvizjen e tij meqë, duke ia kontrolluar aktivitetet, nëse e pengon lirinë e tij, ai mund të reagojë ashpër.

Meshkujt e mençur dhe me përvojë nuk duhet kontrolluar. Meshkujt e tillë gjithnjë sillen me meçuri dhe nuk mund të mshtrohen, ata i njohin edhe miqt edhe armiqt e tyre. Megjithatë, ka meshkuj që janë të kufizuar. Ata lehtë mashtrohen dhe lehtë bien nën ndikimin e të tjerëve. Ka njerëz mashtrues që i tërheqin njerëzit e thjesht. Mashtruesi paraqitet si qëllimmirë, pastaj e zë njeriun në kurthë dhe e çon në humbje. Shoqëria e prishur dhe natyra e papërlur e njerëzve nuk i ndihmojnë situatës. Njeriu i rëndomt, mbase një kohë nuk mund ta kuptojë situatën, por një ditë do të zgjohet e do ta gjejë veten të zhytur thellë në një kurthë nga i cili nuk ka dalje.

Po të shikoni rreth vetes, do të vëreni dhjetra njerëzish të tillë. Mbase asnjëri prej tyre nuk ka patur për qëllim të bjerë në kurth apo të priset, por për shkak të naivitetit, mosdijes dhe moslogjikimit të tyre, tani janë sakrificë e shoqërisë së degjeneruar.

Për këtë arsye duhet të kihet kujdes për këta meshkuj të thjesht. Njerëzit e mençur dhe qëllimmirë duke i mbikqyrë aktivitetet e këtyre njerëzve u ofrojnë shërbim të madh. Personat më të mirë për këtë detyrë, përsëri janë bashkëshortet e tyre. Gruaja e urtë dhe e mençur ka aftësi që me plotdëshirë dhe me sjellje të mençur t'i kryejë ndaj burrit të vet obligimet më të mëdha. Gratë e këtilla duhet të kenë parasyshë se nuk guxojnë që drejtëpërsëdrejti t'u përzihen burrave në punët e tyre, ose t'u thonë: "Bëre këtë e mos e bën atë!" Arsyja qëndon në atë se burrat, kryesisht, nuk dëshirojnë të trajtohen si mjet në dorë të të tjerëve, përndryshe mund të reagojnë ashpër. Por, gruaja e mençur do t'i mbikqyrte aktivitetet e burrit të vet dhe jodrejtëpërsëdrejti do të kujdesej për kolegët e tij, duke mos ditur gjë ai.

Gjithashtu ndodh që disa meshkuj disa herë kthehen në shtëpi më vonë se zakonisht. Nëse ndodh kjo e nëse vonesat në shtëpi janë brenda kufijve të së mundshmes, atëherë nuk ka nevojë të mërziteni, sepse meshkujt disa herë hasin ne raste të papitura të cilat insistojnë t'i kryejnë pas orarit të punës. Megjithatë, nëse vonesat i kalojnë kufijtë e së mundshmes, atëherë duhet që gruaja ta verifikojë, shqyrtojë këtë. Por, nuk është lehtë të shqyrtohet, ajo kërkon mençuri dhe durim dhe duhet t'i shmanget hidhërimit dhe protestit. Para së gjithash gruaja duhet të bisedojë me të me maturi e dashuri. Duhet ta pyes se pse ka ardhur më vonë në shtëpi se ditën e kaluar dhe ku ka qenë. Duhet ta shqyrtojë problemin në momente e raste të ndryshme me urtësi e durim. Nëse e zbulon se në shtëpi ka ardhur vonë për shkak të punës apo ligjeratave shkencore ose për shkak të tubimeve fetare, atëherë duhet ta lejë të qetë. Nëse e heton se ka gjetur shok të ri, duhet ta zbulojë se kush është ai. Nëse shoku i tij i ri është një person me sjellje të mirë, pa ndonjë biografi të keqe, atëherë nuk do të duhej të mërzitet. Bile duhet ta motivojë për shoqërinë e re, sepse shoku i mirë është një fat i madh.

Në qoftë se hetoni se bashkëshorti juaj shoqërohet me njerëz të këqij të pandershëm, atëherë duhet menjëherë ta ndaloni. Gruaja në këtë situatë ka përgjegjësi të madhe. Një hap më i vogël gabimi, si mospërfillja, mund ta shkatërrojë jetën e tyre familjare. Kjo është një situatë në të cilën mençuria dhe urtësia e disa grave mund të jetë qartë e dobishme. Patjetër duhet mbajtur mend se mosmarrëveshjet dhe zënkat nuk janë zgjidhje dhe si pasojë e tyre mund të jetë kundërefekti. Gruaja e cila e përjeton një gjë të këfillë, patjetër duhet t'i kryejë dy detyra:

a) E para: duhet ta vlerësojë situatën në shtëpi dhe duhet ta kontrollojë veten dhe sjelljet e saj. Duhet ta zbulojë shkakun e sjelljes së burrit. Ajo duhet patjetër ta pleqnojë mirë se pse ai është bërë indiferent ndaj familjes së vet dhe pse është larguar nga rruga e drejtë. Ajo mund ta zbulojë se sjellja e saj e ka shkaktuar atë, apo vetë ajo, ose ka qenë indiferente ndaj dëshirave të tij si: në ushqim e në pamjen e saj ose në punët e shtëpisë. Gjërat e atilla e largojnë mashkullin nga shtëpia. Ata atëherë, jashta shtëpisë së vet, mund të merren me çështje amorale në mënyrë që t'i harrojnë problemet e veta.

Bashkëshortja mund ta pyes bashkëshortin e vet për problemet e tij dhe t'i ndihmojë në zgjidhjen e tyre. Nëse gruaja korigjohet dhe bën ndryshime në shtëpi sipas dëshirave të tij, atëherë mund të shpresojë se burri i saj do t'i kthehet përsëri familjes së vet dhe do t'u shmanget vendeve të këqija.

b) E dyta: duhet sa më tepër të tregoni mirësjellje. Duhet ta këshilloni e t'ia përkujtoni pasojat e këqija të veprave të tij. Ajo duhet, bile edhe të qajë e ta lus që t'i shmanget asaj shoqërie të keqe. Patjetër duhet t'i thotë: "Të dua me gjithë zemër. Mburrem me ty. Ti je për mua më primar nga të gjitha gjërat, andaj jam e gatshme të të përkushtohem. Ndërsa unë nuk jam e lumtur vetëm për një arsye, pse një njeri si ti të ketë shokë të këtille apo të shkojë në ato vendëfrime? Këto punë nuk të kanë hije. Të lutem, largohu nga ato".

Gruaja duhet të vazhdojë me këto sjellje gjersa ta përfitojë zemrën e burrit të vet.

Është e mundur që bashkëshorti të jetë i prirur për sjellje të pahijshme dhe që nuk mundet lehtë të ndikosh në të, por gruaja nuk bën të demoralizohet. Ajo duhet të anojë kah qëllimi i vet me plotë energji e durim.

Gratë kanë fuqi dhe ndikim të madh në meshkujt. Ato janë në gjendje të arrijnë gjithçka të duan, vetëm nëse përqëndrohen në atë. Nëse gruaja ka vendosur ta shpëtojë burrin nga lluga e ligësisë, ka mundësi ta bëjë atë. Ka shansa për sukses, por me kusht të sillet me mençuri. Sidoqoftë nuk ka të drejtë të sillet me të keq ose ashpër, vetëm nëse sheh se me të mirë e me maturi nuk mund të arrihet asgjë. Bile nëse do të duhej të qortohet, lëshon shtëpinë apo bën diç tjetër, por atë duhet ta bëjë në mënyrë më njerëzore dhe pa hakmarrje.

Detyrë e çdo bashkëshorte është që të kujdeset për bashkëshortin e vet. Kjo është punë e rëndë dhe për atë Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "*Xhihadi i gruas është që mirë të kujdeset për burrin e vet*"⁵⁵.

Gratë që dyshojnë

Nuk është gabim që gruaja ta vëzhgojë burrin e vet, por vetëm nëse ajo nuk kalon në gjendje dyshimi dhe mosbesimi. Dyshimi është sëmundje destruktive dhe e pashërueshme. Për fat të keq, disa gra i janë nështruar kësaj sëmundjeje.

Gruaja që dyshon se burri i saj, në mënyrë legjitime e jolegitime, është i pabesueshëm. Ajo mendon se burri i saj është i martuar me ndonjë grua tjetër apo se ka për qëllim të martohet. Ajo dyshon në atë se ka lidhje me sekretaren e vet apo me ndonjë grua tjetër. Ajo e humb besimin në atë për arsye se vjen vonë në shtëpi ose pse e kanë parë duke biseduar me ndonjë grua. Nëse i ndihmon ndonjë gruaje të vejë ose fëmijëve të saj, bashkëshortja mund të mendojë se ai, përveç lëmoshës, ka ndonjë interes tjetër prej saj. Nëse ndonjë grua i jep burrit të saj ndonjë kompliment, duke i thënë se është i bukur dhe i njerëzishëm, ajo me këtë konkludon se ai është i interesuar për atë grua. Po qe se gjenë një fije floke në veturën e tij, ajo mendon se ai ka grua tjetër. Gratë me këto mendime dhe me argumente jobindëse, dalëgadalë arrinë të binden në tradhëtinë e burrit.

Ato natë e ditë mendojnë në këtë. Gjithashtu për këtë u tregojnë edhe të tjerëve, miqëve e armiqëve, të cilët në emër të simpatisë i stërmadhojnë pohimet e pabaza dhe si kundërvlerë, grave të dëshpëruara, u tregojnë për meshkujt tjerë të pabesë.

⁵⁵ Biharul-Enwar, kaptina103, f. 247.

Zënkat e qortimet fillojnë të marrin hov. Gruaja fillon të mos i përfillë punët shtëpiake dhe fëmijët, bile edhe mund të shkojë te prindërit e saj. Ajo do ta ndiqte e do t'ia gjurmonte xhepat. Do t'ia lexonte letrat dhe do ta arsyetonte ndonjë gjë banale si shkas i trdhëtisë së tij. Ajo me këto sjellje do ta rëndojë jetën familjare dhe shtëpinë do ta shndërrojë në një skëterrë të këndellur, në të cilën do të vuante edhe ajo vetë. Në qoftë se burri do t'i ofronte argument për pafajshmërinë e tij e të betohej se nuk ka bërë asnjë të keqe ose të qajë, ajo nuk do të ishte e kënaqur.

Me siguri lexuesi ka hasur në gra të këtilla, por do të ishte e dobishme të njihet me rastet që vijojnë:

Një grua i thotë gjykatësit familjar: "Mos u habitni që pas njëzet vjet jete bashkëshortore dhe pas tre fëmijëve kam vendosur të ndahem prej burrit. Jam e bindur se burrin e kam tradhëtar. Para disa ditësh e pashë duke shëtitur rrugës me një grua atraktive. E lexova revistën javore që përmban rubrikën për parashikimin e fatit. Për çdo javë në horoskopin e burrit tim shkruante se do të kalojë çaste të këndshme me njerëzit që janë të lindur në muajin qershor. Unë jam e lindur në shkurt, pra unë nuk bëj pjesë në grupin e atyre që përmenden në horoskop. Përveç kësaj, ndjej që burri im më nuk sillet butë me mua siç sillej më parë". Burri i kësaj gruaje thotë: "Ju lutem më tregoni se ç'të bëj. Do të kisha patur dëshirë që sikur këto revista t'i merrnin lexuesit parasysh sikur kjo gruaja ime, sikur të mos tregonin aq shumë rrena. Më besoni se këto horoskope jetën time dhe të fëmijëve të mi e kanë shndërruar në gërmadhë. Nëse ndonjëri prej këtyre horoskopeve thotë se këtë javë do të arrihet në një shumë të madhe parash, atëherë ajo vjen tek unë dhe më pyet se ç'ka kam bërë me ato para. Ose, nëse thotë se do të pranoj ndonjë letër, All-llahu më ndihmoftë! Unë mendoj se për ne të dy me siguri është më mirë të ndahemi, sepse ajo nuk e shfrytëzon logjikën".⁵⁶

Një mashkull deklaroi para gjyqit: "Para një muaj, pasi u ktheva nga një mbrëmje gazmore, më luti kolegu im që atë me bashkëshorten e vet t'i dërgojë (me veturë, sh.p.) në shtëpinë e vet. Të nesërmen më luti gruaja që ta dërgoj te prindërit e vet. Gjatë rrugës, u sollë në karikën e fundit të veturës gjeti një tufkë floke. Më pyeti se e kujt ishte ajo tufkë floke. Mbeta i habitur dhe nuk dija t'i jap arsytim të përshtatshëm. E lash në shtëpinë e prindërve të saj dhe shkova në punë. Kur u ktheva ta marrë po atë natë, nuk pranoi të vijë me mua. E pyeta, për çfarë shkaku? Mu përgjigj se më mirë do të ishte që ai të jetojë me pronarin e asaj tufke floke!"⁵⁷

Një grua e re u ankua në gjyq dhe deklaroi: "Burri im, për shkak të punës që po e bën jashta orarit, për çdo natë vjen vonë në shtëpi. Kjo filloi të më demoralizojë, ndërsa dyshimi filloi të rritet nga ajo që flitnin fqinjët e mi. Më thanë se burri im më rrenë dhe se nuk punon natën, porse argëtohet. Për këtë arsye nuk jam e gatshme të jetoj me një rrenacak".

Në atë moment burri nxori nga xhepi disa letra dhe i vëndoi mbi tavolinë përpara gjyqit, pastaj e luti që t'i lexojë me zë në mënyrë që të shfaq pafajsinë e vet dhe ta pengojë sjelljen jo të hijshme të bashkëshortes.

Filloi gjykatësi t'i lexojë letrat me zë. Njera letër ishte matja e kohës pas orarit të punës, prej orës 16 gjer më ora 20. Letrat tjera, gjithashtu kishin të bëjnë me punën e tij, ku kërkohej prej tij të shkojë në disa seminare.

Gruaja doli përparadhe pasi i shikoi letrat, deklaroi: "Për çdo natë i kam kërkuar xhepat e tij, por nuk kam parë asnjë prej këtyre letrave.

Gjykatësi u përgjigj: "Mund t'i ketë lënë në vendin e punës".

Bashkëshorti i ri u përgjigj: "Mosbesimi i grauas sime aq shumë është rrit ndaj meje sa që kam filluar të dyshoj në të. Për çdo natë kam tollovi. Dyshoj se kjo dashuron ndonjë mashkull tjetër e dëshiron të ndahet prej meje që të martohet me të.

Në atë moment, bashkëshortja e re shpejtoi drejt bashkëshortit të vet dhe duke qarë nga gëzimi i lypi falje, pastaj që të dy dolën nga gjyqi."⁵⁸

Një dentist iu ankua gjyqit dhe deklaroi: "Bashkëshortja ime së tepërmi është xhelozë. Unë jam dentist kështu që në ordinancën time vijnë në shprehje edhe gratë. Kjo gjë te gruaja ime

⁵⁶ Ittela'at. 4 Dey, viti solar 1350, sipas hixhretit.

⁵⁷ Po aty. 7 Day, viti solar 1350, sipas hixhretit.

⁵⁸ Po aty. 29 Day, viti solar 1348, sipas hixhretit.

shkaktoi xhelozit dhe për këtë qortohemi për çdo ditë. Ajo konsideron që unë të mos kem të drejtë të pranoj pacientë femra. Por unë nuk mund t'i humbas pacientët e mi të rregullt. E dua gruan time edhe ajo më do mua, por kjo e papritur prej saj po na e zhdukë jetën tonë. Para disa ditësh erdhi në ordinancën time dhe më detyroi të largohem. Shkuam në shtëpi dhe u qortuam. Më tha: "Erdha në ordinancën tënde dhe në dhomën e pritjes u ula pranë një vaje të re. Biseduam për ty, e ajo duke mos dijtur se unë jam gruaja yte, tha: "Dentisti është një mashkull i pashëm dhe i sjellshëm".

Dentisti vazhdoi të tregojë: "Për shkak të mendimit të asaj vaje, bashkëshortja ime më nxori nga ordinanca në mënyrë nënçmuese".⁵⁹

Një grua duke u ankua para gjyqit tha: "Njëra nga shoqet e mija më tha se burri im shkon te shtëpia e një gruaje të panjohur. Një ditë e ndoqa dhe u binda se ajo ishte e vërtetë. Tani kërkoj prej trupit gjykues ta dënojë". Burri, duke e vërtetuar atë që e tha gruaja e tij, tha: "Një ditë ktheva në barnatore që të blej një ilaç. Aty e pash një grua që kishte blerë pluhur qumshti. Nuk kishte para të mjaftueshme ta paguajë qumshtin, andaj i ofrova ndihmë. Më vonë e zbulova se ajo ishte një vejushë e varfër. Për këtë arsye edhe vendosa t'i ndihmoj edhe më tej". Pasi gjykatësi e elaboroi mirë situatën, u bind në të dhënat e tyre dhe e pajtoi çiftin".⁶⁰

Në shumë familje ndodhin raste të këtilla. Atmosfera familjare shndërrohet në një vend pesimizmi, dyshimi e armiqësie. Fëmijët vuajnë, ndërsa pasojat psikike janë serioze.

Kur çifti bashkëshortor të vazhdonte të jetojë në një situatë të këtillë, që të dy do të vuanin, po sikur të mos i lëshonin pe njëri tjetrit, me siguri do të vinin gjer te shkurorëzimi. Sikur të arrihej gjer te shkurorëzimi, të humbur do të ishin edhe mashkulli edhe femra, për shkak se në njërin anë, mashkulli nuk do të ishte në gjendje të gjejë grua tjetër, më të mirë se e para dhe në anën tjetër, fëmijët do të vuanin dhe nuk do të mund të jetonin një jetë të shëndoshë. Fëmijët, bile do të mund të ballafaqoheshin me probleme të reja për shkak të babës apo mjerkës.

Mashkulli mendon që pas ndarjes nga bashkëshortja e vet, do të mund të martohet me një grua "të përkryer", grua e cila do t'i mundësojë të jetojë në qetësi. Kjo nuk është gjë tjetër pos një ëndërr, ndërsa realizimi i saj është i pasigurt. Me shkurorëzimin nga gruaja e vet, ai me gruan e re mund të has në probleme të reja.

Shkurorëzimi, gjithashtu për gruan nuk është rrugë e qetësisë dhe lumturisë. Edhe pse për shkak të hakmarrjes së vet mund të arrijë kënaqësi, rimartesa për te nuk do të ishte normale. Ajo, mbase do të detyrohej të jetojë e vetmuar gjer në fund të jetës së vet dhe, me siguri, bile nuk do të jetojë në shoqërimin e fëmijëve të saj. Bile edhe nëse martohet përsëri, nuk është e sigurt se burri i saj i rri a do t'ia plotësojë dëshirat. Mbase ajo mund të detyrohet t'i rrisë fëmijët e atij burri gruaja e të cilit ka vdekur. Andaj, as shkurorëzimi, as zënkat e qortimet nuk mund ta shpëtojnë çiftin. Por ekziston një mënyrë për shpëtim.

Qëndrimi më i mirë është që edhe burri edhe gruaja të heqin dorë nga qortimet dhe të mundohen të jenë të arsyeshëm. Meshkujt, në këtë situatë, kanë më tepër përgjegjësi, dhe në të vërtetë, zgjidhja e problemit është në duart e tyre. Meshkujt mund ta shpëtojnë veten nga pakënaqësitë me durim dhe tolerancë, gjithashtu mund të ndihmojnë në largimin e filleve të dyshimit të bashkëshorteve të tyre.

E tani ca fjalë për meshkujt:

E para, zotëri i nderuar! Duhet mbajtur mend që edhe pse gruaja juaj dyshon në ju, ajo u dashuron. Ajo kujdeset për fëmijët dhe shtëpinë tuaj. Ajo frigohet nga ndarja. Ajo, gjithësesi do të dëshpërohej në pakënaqësitë tuaja në jetë. Të mos ju donte, nuk do të ishte xheloze. Andaj ajo nuk jeton në situatën momentale, por ç'të bëjë, nëse e sëmurë është? Disa të sëmurë kanë reumën e disa kancerin. Gruaja juaj vuan prej sëundjeve psikike, e nëse nuk besoni, dërgojeni te psikiatri. Duhet, ndaj saj të jeni i ndieshëm dhe i dhembshëm. Nuk duhet të hidhëroheni dhe të qortoheni me të. Askush nuk mund të grindet me personin e sëmurë. Mos reagoni ashpër në sjelljet jonjerëzore apo në fjalët e saj. Së fundi, mos u rrihni me atë. Mos shkoni në gjyq. Mos e leni pas dore. Mos bisedoni për shkurorëzim apo ndarje. Asgjë nga kjo nuk mund t'ia shërojë dhembjen, në të vërtetë, mund që vetëm t'ia keqësojë atë.

⁵⁹ Po aty. 17.Tir. Viti solar 1349, sipas hixhretit.

⁶⁰ Po aty. 25.Tir. Viti solar 1349, sipas hixhretit.

Patjetër duhet që ndaj saj, me aq sa mundeni, të jeni sa më i sjellshëm. Mundeni, për shkak të sjelljeve të saj, shumë ta urreni. Por s'ka mënyrë tjetër, patjetër duhet të silleni ndaj saj në atë mënyrë që ta bindni për pafajshmërinë tuaj.

E dyta, duhet të mundoheni të krijoni atmosferë mirëkuptimi. Mos fshihni asgjë prej saj. Lejone t'a lexojë letrën, bile edhe para se ta lexoni ju. Leni para syve të saj çelsat e tavolinës suaj private, fijkës apo shkafit. Lejone t'ua kontrollojë çantën dhe xhepat. Lejoni t'ju mbikqyrë. Nuk keni të drejtë të shprehni pakënaqësi për shkak të cilësdo nga këto çështje, por konsideroni ato si sjellje morale në jetën e shëndosh familjare.

Pas orarit të punës, nëse nuk keni asnjë obligim tjetër, kthehuni në shtëpi sa më herët. Nëse lind ndonjë mbledhje e rëndësishme, ku duhet patjetër të merrni pjesë, atëherë lajmëroni bashkëshorten tuaj dhe tregoni se ku do të shkoni dhe kur do të mund të ktheheni në shtëpi. Pastaj mundohuni të jeni të saktë. Nëse vonoheni gjatë kthyerjes në shtëpi, atëherë menjëherë t'ia tregoni bashkëshortes shkakun. Keni kujdes të mos rreni sepse pastaj bashkëshortja juaj do të fillojë të dyshojë. Konsultohuni me atë në lidhje me punët tuaja. Asgjë mos fshihni prej saj. Bisedoni me të për shtëpinë tuaj. Ruane besimin e saj. Kërkoni prej saj t'u pyes për çfardo çështje të paqartë e cila mund ta mendojë atë.

E treta, ju mund të mos keni faj në atë që ajo dyshon, por dyshimet e grave, në të shumtën e rastve, nuk janë të pabaza. Mbase nga moskujdesi keni bërë diçka që e ka shqetësuar shpirtin e saj dhe që e ka bërë të dyshojë në ju. Duhet me kujdes të mendoni në mësimet dhe sjelljet tuaja. Atëherë mund ta zbuloni shkakun e dyshimit të saj. Në këtë mënyrë mundeni më mirë ta zgjidhni problemin. Për shembëll, nëse shumë bëni shaka me gratë e hauja, mundohuni që atë më të mos e bëni. Ku qëndron qëllimi që ajo (gruaja e huaj, sh.p.) të ju quajë i pashëm e i sjellshëm në llogari të dyshimit dhe të mosbesimit të gruas ndaj jush? Pse u duhet të mbjellni dyshim tek ajo, duke bërë shaka me sekretarëshën apo kolegen tënde. Pse ju duhet ta angazhoni grauan të punojë? Mos bëni shaka nëpër vendëfrime me gratë e huaja. Nëse dëshironi t'i ndihmoni ndonjë vejushe të varfër, pse për këtë mos ta lajmëroni bashkëshorten? Bile mund t'i ndihmoni gruas së vejë përmes bashkëshortes suaj. Mos mendoni se jeni rob apo njeri i lidhur në pranga. Nuk duhet të jeni rob por një mashkull i urtë, i cili duke patur mirëkuptim me bashkëshorten, kujdeset për atë. Duhet t'i ndihmoni ta tejkalojë këtë problem. Me durim dhe urtësi duhet t'i mënjaroni rreziqet të cilat i rrezikojnë themelet e jetës suaj të shenjtë bashkëshortore. Atëherë do të keni shëruar sëmundjen e bashkëshortes suaj e kështu do të mund t'i shpëtoni nga fatkeqësia fëmijët. Vetes do t'i kishi bërë një shërbim të madh edhe në aspektin psikik edhe në atë material. Mbi të gjitha, All-llahu i shpërblen njerëzit që janë të gatshëm të sakrifikojnë veten në momentet e rëndësishme siç është ky.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Silluni mirë me gratë e juaja në çdo situatë. Bisedoni me ato me gojëmbëlsi, që fëmijët e tyre të bëhen të mirë".⁶¹

Hazreti Sexhadi r.a. ka thënë: "Njëra ndër të drejtat e gruas që i posedon te burri i saj është që t'ia falë asaj mosdijen dhe pakujtueshmërinë".⁶²

I Dërguari i All-llahut s.a.v.a. thotë: "*Secilit mashkull, që del gjer në skaj me bashkëshorten e vet, All-llahu i Plotfuqishëm, për hirë të durimit (ndaj gruas së vet) në çdo situatë, do t'i japë shpërblimin e Hazreti Ejjubit që e ka patur për durim*".⁶³

Tani do të përmendim për gratë disa fakte:

I pari

Zonjë e nderuar! Pohimi për mosbesimin e burrit tuaj, sikur çdo pohim tjetër, lyp argument. Përderisa gabimi i tij nuk argumentohet, ju nuk keni asnjë të drejtë ta gjykoni. As ligji e as vetëdija nuk i lejojnë njeriut ta akuzojë dikë në bazë të hamendjes se ka kryer ndonjë krim. Bile nuk do të ishit ofenduar që dikush t'u akuzojë për diçka pa asnjë argument? Po a është e mundur që njerëzit tuaj dhe teoritë

⁶¹ Bihar el-Enwar, kaptina 103, f. 123.

⁶² Po aty, kaptina 74, f. 5.

⁶³ Po aty, kaptina 76, f. 367.

e pabaza t'i konsideroni si argument për një krim të rëndë sikur që është shkelja e kurores?

“O ju që keni besuar, largohuni prej dyshimeve të shumta, meqë disa dyshime janë mëkat”
(49:12)

Hazreti Sadiku r.a ka thënë: ”Pesha e të akuzuarit të rrejshëm ndaj ndonjë personi është më e rëndë se malet e larta”.⁶⁴

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: ”Kushdo që rrejshëm akuzon një besimtar, All-llahu në Ditën e Gjykimit do ta gjuajë në zjarrin e këndellur në mënyrë që të marrë dënimin e merituar”.⁶⁵

Zonjë e nderuar! Mos bëheni e pamatur. Mos sillni konkluzat të përshpejtuara. Kur të keni kohë, uluni dhe shkruani të gjitha argumentet mbi tradhëtinë e bashkëshortit tuaj. Më pastaj, para secilës imtësi shkruani aspektet tjera të problemit dhe mundshmërinë e të ndodhurit të tij. Pastaj vëndohuni në pozitë të një gjykatësi të drejtë dhe detajisht studioni imtësitë e shkruara. Nëse ato nuk ju bindin për fajshmërinë e tij, atëherë ose duhet ta harroni problemin ose të vazhdoni hetimin.

Për shembëll, gjetja e një tufkë floke në veturën e bashkëshortit tuaj lehtë mund të arsyetohet me sa vijon:

1. Ajo mund t'i takonte ndonjëherë nga të afërmit e burrit, si për shembëll motrës së tij, nënës, tezes ose fëmijëve të tyre.
2. Ajo mund të jetë e juaja.
3. Ai mbase me veturën e vet ka vozitur shokun e vet në shoqërim të bashkëshortes së tij, andaj tufka e flokës mund të ishte e saj.
4. Ai mbase mund të ketë vozitur ndonjë grua të paaftë.
5. Ekziston mundësia që ndonjëri nga armiqtë e tij ta ketë vënë në veturë atë tufkë floke, me qëllim që ju ta humbni besimin në të.
6. Mbase ndonjëra prej kolegeve është vozitur me veturën e tij.
7. Gjithashtu ekziston mundësia që të ketë dalur të shëtis me të dashurën. Por ky rast është shumë më i pabesueshëm se sa të lartëshënuarit, andaj nuk duhet marrë atë seriozisht. Bile nuk duhet që njeriu këtë ta marrë si argument të fortë për ta argumentuar fajin, ndërsa t'i harrojë mundësitë tjera.

Nëse burri juaj kthehet vonë në shtëpi, ndoshta ka patur ndonjë punë, apo ka qenë në shtëpi të shokut të vet ose ka vizituar ndonjë seminar apo ndonjë tubim fetar ose mbase është kthyer në shtëpi duke ecur në këmbë.

Nëse gruaja e konsideron si një mashkull të bukur, ky nuk është faji i tij. Sjellja e mirë e tij nuk është argument i fajit. Mos do të kishit patur dëshirë të jetë njeri arrogant i cili do të largonte çdo kënd?

Nëse bashkëshorti juaj kujdeset për nevojat e ndonjë vejushe dhe për fëmijët e saj, konsiderojeni atë si një person mirëbërës që e bën atë në emër të All-llahut.

Në qoftë se bashkëshorti juaj ka tavolinën dhe shkafin e vet dhe nëse nuk u lejon t'a lexoni letrën e tij, mos mendoni se ka dashnore. Meshkujt në përgjithësi kanë ndjenja të fshehtësisë dhe modestisë. Ata nuk kanë dëshirë që tjerët të njihen me punët e tyre, sepse mbase kanë dokumnte të ndyta që kanë të bëjnë me punët e tyre. Mbase juve ju konsideron si një person që nuk mund ta ruajë fshehtësinë. Sido që të jetë, kjo është vetëm një gjë që mund të ndodh, e nuk do të duhej të konsiderohet si argument i fortë.

I dyti

Sa herë që të dyshoni në diçka, për këtë duhet të bisedoni me bashkëshortin tuaj ashtu që në atë mënyrë do ta zbuloni të vërtetën e jo të paragjykoni. Jini të hapur para tij dhe kërkoni prej tij t'ua arsyetojë shkakun e dyshimit tuaj ashtu që ta shkarkojë dhe qetësojë ndërgjegjen tuaj.

⁶⁴ Po aty, kaptina 75, f. 194.

⁶⁵ Po aty.

Atëherë degjojeni me vemendje. Mendoni rreth arsytimit të tij. Nëse mbeteni e kënaqur me atë, atëherë problemi është i zgjidhur. Por, nëse edhe më tej dyshoni, atëherë studioni vetë rastin gjersa ta zbuloni të vërtetën. Nëse gjatë hetimeve tua, rastësisht zbuloni se burri juaj u ka rrejtë, atëherë atë mos e merni si argument të fajit të tij. Këtë e ka bërë që, përkundër pafajshmërisë së tij, me qëllim nuk e ka thënë gjithë të vërtetën që të mos mbjellë në ju mosbesimin. Por përsëri më mirë është t'i afroheni e ta pyetni se pse nuk e ka thënë gjithë të vërtetën. Natyrisht se nuk është mirë që dikush të rrejë, po nëse burri juaj e ka bërë atë gabim, atëherë nuk do të duhej që, si kundërvlerë, të silleni duke mos i peshuar fjalët ndaj tij. Haptas kërkoni prej tij që ta thotë të vërtetën. Mosaftësia e tij që ta shpjegojë shkaku e dyshimit tuaj nuk sinjalizon në fajin e tij. Ekziston mundësia që ai të ketë harruar diçka ose ka qenë i trembur. Me atë rast mos vazhdoni të bëni hetime për rastin por lene atë për ndonjë moment më të volitshëm. Nëse ai u thotë se ka harruar diçka, pranone atë. Megjithatë, nëse edhe mëtej dyshoni, ndriçone rastin në mënyra tjera.

I treti

Mos ia besoni dyshimin çdonjërit që ta takoni, meqë disa prej tyre mund të jenë armiq tuaj. Armiq gjithnjë i vërtetojnë fjalët tua, bile mund edhe të shtojnë ndonjë rrenë në mënyrë që të shkatërrojnë jetën tënde. Ata mund të mos jenë armiq tuaj, por një grup njerëzish të pamatur, të thjeshtë e papërvojë të cilët me keqardhje i vërtetojnë të dhënat tua. Ata mund të jenë farefisi apo miqt tuaj të afërt. Këshillimi është i dobishëm vetëm me njerëz të mençur, të urtë, të sinqertë dhe ata që kanë ndjenja. Nëse do të duhej të këshilloheni me dikë, atëherë gjeni njerëz të ndershëm dhe me ata bisedoni.

I katërti

Nëse argumenti për fajin e burrit tuaj nuk është argument i fortë, nëse miqt e farefisi konsiderojnë se argumenti nuk është i mjaftueshëm, nëse burri juaj konsideron se nuk është fajtor dhe së fundi nëse ju ende vazhdoni të dyshoni në atë, atëherë të jeni të sigurt se jeni e sëmurë. Ju vuani nga sëmurdjet psikike ku faktori dyshim e ka humbur kontrollin tuaj. Shumë me rëndësi është që t'i paraqiteni psikiatrit i cili do të mund t'ju kthejë në gjendje normale.

I pesti

Andaj, nuk është mirë të qortohenu me burrin tuaj, apo ta paditni në gjyq. Mos përmendni shkurorëzimin dhe mos e nënçmoni. Një sjellje e këtyllë mund të sjellë gjer te një hidhërim e zënkë më e madhe e cila mund të përfundojë në shkurorëzim. Ruajuni sjelljes së pamatur ose të sjellni vendimin për vetvrasje. Me vetvrasjen jo vetëm që do ta humbni këtë jetë, por gjithashtu do t'iu nënshtroheni vuajtjeve në Botën e ardhshme.

Po a nuk do të ishte për keqardhje që ta humbni këtë jetë për shkak të mendimeve të pabaza? A nuk do të ishte më mirë që problemin tuaj ta zgjidhni me durim dhe mençuri.

I gjashti

Nëse edhe më tej dyshoni në bashkëshortin tuaj apo nëse vini gjer në përfundim se ai me të vërtetë ka lidhje dashurie, atëherë përsëri do të duhej që ju të fajsoheni për shkak se nuk jeni orvatur sa duhet për ta përfutur zemrën e tij. Ju në jetën e tij keni lënë hapsirë në të cilën zë vend një grua tjetër. Por mos humbni shpresën, ende keni kohë. Përsëri shikoni sjelljet tuaja dhe silluni ashtu që të mund ta përfitonit bashkëshortin tuaj.

Mos u kushtoni rëndësi shpifjeve

Një ndër vetitë negative të disa njerëz është edhe të folurit keq ndaj të tjerëve. Kjo veti, jo vetëm që nga natyra është e pakëndshme, por njëherit shkakton edhe shumë pakënaqësi. Shkakton dyshim, pesimizëm, disharmoni dhe përçarje në mes njerëzve. Ndanë burrin nga gruaja dhe mund të sjell gjer në vrasje.

Për fat keq, kjo veti aq shumë është e përhapur mes njerëzve sa që bile nuk konsiderohet si e dëmshme. Rrallë herë ngjanë që në shoqëri të mos dëgjohen shpifje e përgojime. Shpifjet në veçanti janë të shprehura në mesin e grave. Kur takohen dy gra menjëherë fillojnë të përgojnë. Ato fajsojnë të tjerat sikur të bëjnë gara. Disa herë flasin edhe për burrat e tyre. Për shembëll, flasin për pamjen ose profesionin e tyre dhe hulumtojnë të metat e burrave të grave tjera. Ndonjë grua do ta përqesh tjetrën sepse është e martuar, të themi, për një mekanik apo këpucatar. Sikur ta kishte burrin vozitës, do t'i thoshte: "Burri yt gjithnjë është në rrugë, si mund ta durosh këtë?" Sikur të jetë mishtor, ajo do të thoshte: "Burrit tënd gjithnjë i vjen era dhjam". Nëse nuk fiton shumë, do të thoshte: "Si mund të jetosh me aq pak para? Përse u martove me atë? Po a nuk është humbje që, një bukuroshe si ti, të martohet për një njeri shkurtabiq e të dobët? Si të lejuan prindërit ta bësh një gjë të këtillë? A mos të kanë detyruar. Ke mundur të martohesh për cilindo mashkull që ke dashur? Përse e zgjodhe mu këtë njeri? Ai nuk të shëtit askund as në kino as në teatër, pra askund.

Përveç kësaj, burri yt është shumë i shëmtuar. Si mundesh të jetosh me të? Si ke mundur, me gjithë atë arsimim, të martohesh me një fshatar?"

Biseda të këtilla mund të dëgjohen, përafërsisht me një përqindje të madhe të popullatës së grave të çdo shoqërie. Gratë të cilat e kanë bërë shprehi të merren me biseda të këtilla, në të vërtetë, nuk mendojnë në pasojat e rënda që mund të rrjedhin. Ato nuk mendojnë se përgojimet dhe kritikant ndaj të metave mund të sjellin gjer në shkurorëzim, bile edhe gjer te vrasja.

Gratë e këtilla janë drejtë të vërtetë në formë të njeriut. Ata futin përçarje në familje dhe shtëpitë e tyre i shndërrojnë në burgje të këqija e të errëta. Çka të bëjë njeriu? Kjo është pjesë përbërëse e shoqërisë sonë. Edhe pse Islami ashpër i ndolon veprat e tilla, ne nuk jemi në gjendje të largohemi prej tyre.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "O, ju që pohoni se jeni muslimanë dhe nuk i shikoni të metat e tyre. Atij që i shikon të metat e të tjerëve, All-llahu i Lartëmadhërishëm do t'ia bëjë të njëjtën me të metat e tij, ndërsa ai do të jetë i përkufizuar nga njerëzit po edhe sikur të mos dalë nga shtëpia e vet".⁶⁶

Këto gra zemërkëqija mund të arrijnë një apo më tepër qëllime. Ato përgojnë nga urrejtja me kusht të shkatërrojnë familjen. Këtë, mbase ato e bëjnë nga zilia apo nga vetdëshira. Ato me këtë mbase duan t'i fshehin të metat e veta ose t'i mashtrojnë gratë naive. Ato mbase mund të tregohen të ndjeshme. Ndonjëher përgojnë nga hobi duke mos patur ndonjë qëllim, por vetëm se i kënaqin dëshirat e tyre të prapshta. Por duhet të jemi të sigurt në atë se këto veprime nuk bëhen me qëllim që t'i ndihmohet tjetrit dhe këto veprime mund të kenë pasojë katastrofale.

Lexuesit, me siguri se kanë hasur në shumë raste të këtilla që kanë qenë si rezultat i këtyre përgojimeve. Ja një rast të tillë:

Një grua deklaroi para gjyqit: "Zotëriu...e ka shpifur bashkëshortin tim me qëllim që të krijojë mosmarrëveshje në mes meje dhe bashkëshortit tim. Më thoshte se bashkëshorti im nuk është mjaft i mirë për mua, madje edhe se ai nuk më kupton dhe nuk ndjen gjë ndaj meje. Ofertat e tij joshëse më mashtruan dhe një ditë, të dy bashkë, e mbytëm bashkëshortin tim".⁶⁷

E nderuara zonjë! Tani, kur i patë qëllimet e këqija që qendrojnë pas përgojimit, nëse ju intereson burri dhe fëmijët e juaj, mos lejoni që në ju të ndikojnë llomotitjet e drejtë në formë të njeriut. Mos i kushtoni rëndësi miqësisë së tyre të rrejshme. Të jeni të bindur se ata nuk janë miqt, por armiq tuaj që dëshirojnë të shohin se si shkatërrohet familja juaj. Mos bëheni naive e mos i besoni ata. Mundohuni që me urtësi t'i kuptoni qëllimet e tyre të këqija. Kur të fillojnë të kritikojnë burrin tuaj, ndaloni menjëherë. Mos ngurroni t'u thoni: "Nëse dëshironi të mbetemi edhe më tej miq, atëherë mos fol më lidhur me bashkëshortin tim. Nuk ke aspak të drejtë ta kritikosh atë. Unë e dua dhe asgjë të keqe nuk gjendet në të".

Si ta kuptojnë se ju e doni burrin dhe fëmijët tuaj, në bazë të bisedës suaj të vendosur, ata mund ta humbasin dëshirën për t'u mashtruar dhe nuk do t'u shqetësojnë më. Mos mendoni

⁶⁶ Po aty, kaptina 57, f. 218.

⁶⁷ Ittela-at. 27 Aban. Viti solar1350 sipas hixhretit.

se ata do të shqetësohen apo do t'i humbasni miqt. Nëse i keni dashamirë të vërtetë, nuk do të duhej të ndjehen të ofenduar, bile duhet t'u falënderojnë. Po nëse i keni armiq, a nuk është më mirë që të largoheni prej tyre. Nëse takoheni me ata që vazhdojnë të bëjnë punë të këqija, atëherë ndërpritni marrëdhëniet tuaja me ta.

Kënaqe bashkëshortin, e jo nënën

Gjersa vajza është në shtëpinë e prindërve të vet obligohet t'ua plotësojë dëshirën atyre. Por si të martohet, roli i saj ndryshon.

Bashkëshortja në shtëpinë e bashkëshortit të vet duhet që prioritet t'ua japë nevojave të bashkëshortit. Po edhe nëse ndeshen dëshirat e burrit dhe të prindërve të saj, ajo duhet ta dëgjojë burrin e vet, bile edhe nëse është në dëm të dëshirave të prindërve. Mosdëgjueshmëria ndaj burrit dhe e kundërta mund t'i dëmtojë marrëdhëniet bashkëshortore. Përveç kësaj, shumë nëna nuk posedojnë dituri e urtësi të mjaftueshme.

Disa nëna ende nuk kuptojnë se duhet që bijat e tyre t'i lënë të gjejnë gjuhë të përbashkët me burrat e vet. Çiftit bashkëshortor duhet mundësuar që vetë t'i planifikojë punët e veta, e nëse hasin në ndonjë vështirësi, duhet që me vetnisiativë t'i tejkalojnë ato.

Meqë vjehrat (nënat e bashkëshorteve) nuk janë të vetëdijshme për këto fakte, atëherë ato, sipas mendimit të tyre, insistojnë që të tërheqin simpatinë e dhëndorëve të vet me kusht që ata të sillen në përputhshmëri me dëshirat e tyre. Ato mundohen, dretpërsëdrejti apo tërthorazi, të ndërhyjnë në çështjet e tyre familjare. Ato i shfrytëzojnë bijat e tyre të reja, të papërvojë dhe pak të vetëdijshme për pozitën e tyre, me qëllim që të ndikojnë në dhëndorët e tyre. Nënat gjithnjë i mësojnë bijat e tyre se si të sillen, çka të bëjnë, çka të flasin e çka të mos flasin. Një vajzë, e cila konsideron se nëna e saj është e dhembshme dhe me përvojë, e dëgjon dhe u nështrohet dëshirave të nënës.

Nuk do të kishte asnjë problem që dhëndri t'u nështrohet dëshirave të vjehrës së tij. Megjithatë, po të kundërvihet, atëherë fillojnë mosmarrëveshjet të marrin hov. Në rastin e dytë, nëna e paarsimuar mund të jetë aq kokëfortë sa që mund të sjellë gjer te shkatërrimi i familjes së bijës së vet. Nëna e paarsimuar, në vend që ta nxisë bijën e vet t'i kushtohet bashkëshortit të vet, ajo i kundërvihet. Nëna mund t'i thotë bijës së vet:

"E shkatërrove jetën. Çfarë burr i keq. Sa njerëz të mirë ka pasur që ishin të gatshëm të martohen me ty! Sa e lumtur jeton familja yte! Sa e lumtur është motra yte! Ata kanë gjithçka e ti nuk ke asgjë. Pse të jetosh kështu? Bija ime e mjerë!"

Nëna, fjalët e së cilës konsiderohen të dhembshme, shkakton grindje e zënka në mes bijës së vet e bashkëshortit të saj. Kështu që bija vjen gjer në atë situatë të fillojë grindjet me bashkëshortin e vet. Prindërit, do të mbajnë, gjithashtu anën e saj ashtu që më në fund të fitojnë duke treguar gatishmëri që bija e tyre të ndahet nga burri i vet.

Një grau tridhjetëvjeçare e sulmoi nënën e vet pesëdhjetëvjeçare meqë ajo i kishte shkaktuar shkurorëzimin. Ajo grua deklaroi: "Nëna ime aq shumë e ka shpifur burrin tim sa që këto shkaktuan shumë mosmarrëveshje në mes meje dhe atij. Më në fund fitova shkurorëzimin, por së shpejti u pendova. Mirëpo, ishte vonë, afro gjashtë orë pas ndarjes tonë burri im u martua me kushëriren time. Aq shumë u dëshpërova sa që vendosa ta rrahë nënën time".⁶⁸

Një mashkull tridhjetenëntëvjeçar ka ikur nga gruaja dhe vjehra e vet dhe u ka lënë një letër në të cilën thuhet: "Për shkak të sjelljes së gruas sime dhe për shkak të asaj që nuk ishte e gatshme të vij me mua në Abadan, vendosa ta braktis këtë jetë. Gruaja ime dhe nëna e saj janë fajtores për vdekjen time". Kështu përfundoi me vetvrasje njëri i cilit iu mërzi ndërhyrja e vjehrës së tij.⁶⁹

"Një mashkull që e kishte lodhur ndërhyrja e vjehrës së tij, e gjuajti atë nga taksi".⁷⁰

⁶⁸ Po aty. 9 Azar, Viti diellor 1348 sipas hixhretit.

⁶⁹ Po aty. 12 Urdibahisht. Viti diellor 1349 sipas hixhretit.

⁷⁰ Po aty. 13 Urdibahisht. Viti diellor 1349 sipas hixhretit.

Padyshim, vajzat të cilat i dëgjojnë nënat e këtilla dhe u nënshtrohen dëshirave të tyre, do t'i sjellin vetes dëm të papërmirësueshëm.

Andaj, çdo grua që përkujdeset për familjen e vet, nuk do të duhej të ishte nën ndikimin e dëshirave të nënës dhe nuk do të duhej të jetë e bindur se ajo është në të drejtë.

Gruaja e mençur dhe e urtë gjithnjë do t'i analizonte propozimet dhe rrëfimet e nënës së vet para se t'i aplikojë ato në jetën e saj familjare. Ato duhet aplikuar nëse nuk janë kontradiktore dhe nëse nuk rrezikojnë lidhjen e saj familjare. Në këtë rast duhet që vajza t'i nështrohet dëshirës së nënës. Përndryshe, nëse vajza e kupton se nëna e saj është e paarsimuar dhe se propozimet e saj çojnë në mosmarrëveshje e ngatërresa, atëherë mund ta kundërshtojë atë.

Sidoqoftë për të bijën ekzistojnë dy zgjidhje:

a) T'i ndjek dëshirat e nënës, e në atë rast do ta godasin zënkat familjare.

b) Ta injorojë nënën e vet, e tu përshtatet dëshirave të burrit.

Natyrisht se askush nuk do ta zgjidhte të parën, meqë po ta bënte këtë, do të duhej patjetër ose të jetojë në gjendje mjerimi me bashkëshortin e saj ose të ndahej prej tij. Nëse vazhdon të jetojë me bashkëshortin e saj, atëherë do të vuante së bashku me të dhe me fëmijët e saj. Në rast shkurorëzimi, ajo me siguri do të duhej të jetonte me prindërit e saj. Në këtë rast ata nuk do ta pranonin si anëtar të familjes dhe do të mundoheshin ta shpornin qafe. Ajo do të ishte e degraduar dhe e nënçmuar nga të gjithë anëtarët e familjes. Po ashtu nuk është lehtë të jetosh vetë. Nuk do të ishte lehtë as sërish të martohesh. A mund që dikush të jetë i sigurt që orvatja tjetër do të jetë më e suksesshme? E çka me fëmijët? Pastaj çka me fëmijët e bashkëshortit tjetër. Në fund ajo mund aq shumë të jetë e shqetësuar sa që mund të vendos për vetvrasje. Mund të ndodh që jeta me ate të jetë aq e vështirë e që bashkëshorti tjetër me të cilin do të martohet kjo, mund të ikë ose, bile të vritet.

Në momentin kur të mendojë gruaja për pasojat e aprovimit të dëshirave egoiste e të palogjikshme të nënës saj ose të tjerëve, duhet që prerë të vendos e t'i injorojë të gjitha bisedat në mënyrë që të mos rrezikojë marrëdhëniet me bashkëshortin e saj.

Ajo mund t'i thotë nënës së vet: "Tani pasi u martova, për mua më mirë është të mundohem e ta ruaj kurorën time e me këtë ta kënaqi bashkëshortin tim. Me gjithë qejf do të jem xheloze ndaj tij sepse ai është partneri im. Ai mund të më sjellë lumturi e të më ndihmojë. Ai me mua i ndanë të gjitha të mirat e të këqijat e jetës. Atë e kam zgjedhur e nëse na paraqitet ndonjë problem, do të mundohemi që vetë ta zgjidhim. Ne jemi të aftë ta planifikojmë jetën tonë. Ndërhyrja yte ka mundësi që situatën ta keqësojë edhe më tepër. Nëse dëshiron të kemi marrëdhënie të mira me ty, atëherë mos na ndërhyjë në jetën tonë dhe mos shpif për burrin tim se përndryshe do të detyrohemi t'i ndërprejmë marrëdhëniet me ty".

Nëse nëna, për shkak të sugjestionëve tuaja, nuk ndërhyr më, atëherë nuk do të jeni të shqetësuar. Por, nëse ajo nuk është e gatshme t'i plotësojë dëshirat tua, atëherë më mirë do të ishte t'i ndërpreni marrëdhëniet. Me këtë do të jeni të shpëtuar dhe do të mund të jetoni të lumtur.

Po edhe nëse humbni, për shkak të ndërprerjes së marrëdhënieve me prindërit, një pjesë të autoritetit në familjen tuaj, ju do të arrini më tepër autoritet te bashkëshorti juaj.

Pejgambri s.a.v.a. pohon: "*Më e mira grua prej jush është ajo e cila lind shumë fëmijë, e cila është xheloze dhe e ndershme, ajo që nuk u nështrohet dëshirave të farefisit, por e dëgjon vetëm bashkëshortin e vet, ajo që zbukurohet vetëm për bashkëshortin e vet dhe ruhet nga të huajt, e dëgjon dhe i përkushtohet bashkëshortit të vet, është tolerante ndaj dëshirave të tij të gabuara dhe në asnjë mënyrë nuk e humb modestinë e vet*".

Pajgamberi s.a.v.a madje thotë: "*Gruaja më e keqe prej jush është ajo që e dëgjon farefisin e vet e nuk i plotëson dëshirat e bashkëshortit të vet, ajo që nuk dëshiron të lind fëmijë, ajo që ka shpirtthakmarrës, ajo që nuk u frigohet veprave të këqija, ajo që në mungesë të burrit zbukurohet, ajo që nuk pajtohet me dëshirat intime të burrit të vet, ajo që nuk pranon faljen e tij dhe nuk ia falë atij gabimin*".⁷¹

⁷¹ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 235.

Jini në shtëpi të pastërta e të bukura

Është bërë natyrshme për një numër të madh grashë të cilat sa herë që shkojnë në ndonjë gëzim apo tubim i veshin teshat më të bukura dhe në veçanti zbukurohen. Mirëpo, kur kthehen në shtëpi, i nxjerrin këto tesa dhe i veshin teshat e vjetëruara dhe të leckosura. Gratë e këtilla nuk mbajnë pastërti në shtëpi po as që e zbukurojnë veten. Ecin nëpër shtëpi me flokë të pakrehura dhe me tesa të ndyta e me çarap të grisur. Në të vërtetë situata duhet të ishte krejtësisht ndryshe, e kjo do të thotë që gruaja duhet të zbukurohet e të jetë joshëse për burrin e vet në mënyrë që t'ia përfitojë zemrën e të mos lejë shprazëtirë që do të mund ta plotësonte ndonjë grua tjetër. Pse ato të duken të bukura për të tjerët? A është në rregull që gruaja bukurinë e vet ta ekspozojë para burrave të huaj e t'u sjellë probleme të rinjve.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Cilado grua që parfemoset dhe del prej shtëpisë, largohet nga ajo rahmeti i All-llahut të Plotfuqishëm gjer në momentin kur të kthehet në shtëpi”*.⁷²

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Më e mira grua në mesin tuaj është ajo që e respekton bashkëshortin e vet, ajo që zbukurohet për bashkëshortin e vet dhe bukurinë e vet nuk ua ekspozon të huajve, ndërsa më e keqja është ajo që zbukurohet në mungesë të bashkëshortit të vet”*.⁷³

Zonjë e nderuar! T'i përfitosh të gjithë meshkujt, veçanërisht për një kohë të gjatë, nuk është punë e lehtë. Mos mendoni: "Ai më do. Nuk ka nevojë të dukem e bukur para tij apo t'ia përfitoj zemrën ose të bëhem tërheqse". Gjithnjë duhet ta nxitni dashurinë e tij ndaj jush. Të jeni e sigurt se bashkëshorti juaj dëshiron të ketë një bashkëshorte të rregulluar, të bukur e të pastërt, po edhe nëse atë nuk e shprehë. Nëse ju nuk ia plotësoni dëshirën e tij të brendshme dhe nuk vishni tesa atraktive, ai atëherë mund të shikojë gra të bukura dhe atraktive jashtë shtëpisë së vet. Ai atëherë mund të hidhërohet me ju dhe të devijojë nga rruga e drejtë. Kur sheh gra tërheqëse, i krahason ato me ju. Nëse jeni e parregulluar, e pakujdesur dhe e lënë pasdore, ai do të mendojë se gratë tjera janë melek të lëshuar nga qielli. Andaj mundohuni të jeni tërheqëse në shtëpinë tuaj dhe të jeni e sigurtë se ai nuk do ta humbas interesimin për ju. Lexoje letrën që vijon të cilën e ka shkruar një bashkëshort:

“Askush në shtëpinë time nuk mund të bëjë dallim se cila është bashkëshortja ime e cila është shërbetorja ime. Beto hem në All-llah se ndonjëherë mendoj: Do kisha pasur dëshirë që ndonjëherë të veshë në shtëpi atë fustan që e vesh me rastin e ndonjë gëzimi. Do kisha pasur dëshirë që ta gjauj atë fustan të vjetëruar e të grisuar. Disa herë i kam thënë: E dashur! Bile me rastin e ditëve të bekuara veshi ato tesa të bukura. Ajo m'u përgjigj me plot mërzi: Nuk ka nevojë të zbukurohem atëherë kur jam në shtëpi, po nëse para shoqeve ndonjëherë paraqitem e parregulluar, do të ishte turp për mua”.

Lexusi e ka të qartë se gruaja gjersa është duke e rregulluar shtëpinë dhe duke punuar në kuzhinë nuk mund të zbukurohet dhe të duket e bukur. Kjo mund të jetë e vërtetë, por amvisja mund të ketë tesa të veçanta kur i kryen punët e shtëpisë, ndërsa mund të vishet me tesa më të mira atëherë kur burri kthehet ose është në shtëpi. Përherë, pas punëve të shtëpisë, mund t'i krihni flokët e të pastroheni.

Hazreti Bakiri r.a. ka thënë: "Gruaja e ka për obligim të parfemoset, të vesh tesa më të bukura, të zbukurohet si është më mirë dhe ashtu në atë gjendje ta presë burrin e saj edhe ditën edhe natën".⁷⁴

Hazreti Sadiku r.a. deklaroi: "Nuk do të duhej që gruaja t'u largohet stolive, po edhe sikur ajo të ishte vetëm qafore. Duhet t'i ngjyros duart, po edhe sikur me pak kanë. Bile edhe gratë plaka, nuk duhet t'u ikin stolive".⁷⁵

⁷² Po aty, f. 247.

⁷³ Po aty, f. 235.

⁷⁴ Shafi, kaptina 2, f. 138.

⁷⁵ Bihar el Enwar, kaptina 103, f. 223.

Përkujdesu për të me një përkujdesje nëne

Në momentin kur njeriu është shumë i angazhuar me punë apo është i sëmure ka nevojë që të kujdeset dikush për të. E përkujdesura, me dashurinë dhe kujdesin e saj, mund të ndihmojë në shërimin e të sëmurit.

Meshkujt janë fëmijë të rritur. Ata ende kanë nevojë për një përkujdesje nëne. Kur mashkulli martohet, ai prej saj pret, në rast sëmundjeje dhe në problemet e tjera, të përkujdeset për të me një përkujdesje nëne.

E nderuara zonjë! Nëse bashkëshorti juaj sëmuret, kushtoni kujdes atij më tepër se sa rëndom. Shprehnie dhembshmërinë tuaj dhe tregohuni se jeni shumë e shqetësuar për shkak të sëmundjes së tij. Inkurajonie, plotësoni të gjitha kërkesat e tij dhe qetësoni fëmijët në mënyrë që të pushojë. Nëse e lyp mjekun apo ilaçe, mundësonia ato. Përgatitni ushqimin që ai e do e që i përgjigjet. Pyetne më shpesh për shëndetin. Insistoni që sa më tepër të qendoni pranë krevetit të tij. Nëse ka dhembje dhe nuk mund të flejë, mundohuni sa më tepër të qendroni pa gjum pranë tij. Në momentin kur të zgjoheni, shkoni pranë tij. Pyetne si është me shëndet. Nëse nuk ka fjetur atë natë, shprehni keqardhjen tuaj. Le të jetë dhama e tij gjatë ditës e qetë. Përkujdesja juaj do t'i ndihmojë që sa më shpejt të përmirësohet gjendja e tij shëndetsore. Ai do ta çmojë punën tuaj dhe do të ju dojë më tepër. Përveç kësaj, ai do të veprojë, gjithashtu në këtë mënyrë kur do të sëmureni ju.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Për gruan xhihad është të përkujdeset për burrin e vet"*.⁷⁶

Ruani fshehtësitë

Zakonisht gratë kanë dëshirë të dijnë për fshehtësitë e burrave të tyre, për të ardhurat, planet, për të ardhmen dhe për punën e tyre. Ato presin që burrat të mos fshehin prej tyre asgjë.

Përkundër kësaj burrat nuk kanë dëshirë që grave të tyre t'ua tregojnë të gjitha. Si rezultat i kësaj është që disa bashkëshortë e bashkëshorte vazhdimisht qortohen për shkak të kësaj.

Disa gra pohojnë se burrat e tyre nuk u besojnë, nuk u lejojnë t'ua lexojnë letrat, nuk u tregojnë për shumën e fitimit, nuk janë të sinqertë ndaj tyre, nuk u përgjigjen snqerisht pyetjeve të tyre dhe se ndonjëherë rrejnë.

Shkurt thënë, burrat duhet t'u thonë grave të tyre se gjithçka dijnë, mos t'u tregojnë të tjerëve, sepse kështu mund t'u shkaktojnë pakënaqësi burrave të tyre.

Nëse dikush dëshiron të shpalojë fshehtësinë e të tjerëve, mjafton vetëm t'u tregojë grave të tyre. Disa gra i nënçmojnë burrat e tyre meqë i dijnë fshehtësitë e tyre dhe në atë mënyrë e keqpërdorin besimin e tyre.

Qartë duket se meshkujt, në një shkallë të caktuar, kanë më tepër të drejtë. Në krahasim me meshkujt, gratë më lehtë i nështrohen ndikimit të emocioneve. Kur të hidhërohen gratë, vështirë e kanë të kontrollohen, madje meqë i dijnë fshehtësitë e burrave të tyre, mund t'u shkaktojnë probleme atyre.

Andaj, nëse gruaj është interesuar të dijë fshehtësitë e burrit të vet, ajo duhet të jetë e kujdesur që të mos flas për to pa lejen e tij. Ajo nuk ka të drejtë tua tregojë ato as shoqeve më të afërta e as farefisit të saj. Të ruajsh fshehtësinë nuk do të thotë që atë t'ia tregosh dikujt dhe pastaj ta lutësh që këtë mos t'ia tregojë askujt, meqë këtë do ta marrë vesht gjithkush.

Sipas kësaj, njeri i urtë është ai që nuk ia tregon askujt fshehtësitë e veta.

Hazreti Aliu ka thënë: *"Gjoksi i njeriut të urtë është arkë e fshehtësive të tij"*.⁷⁷

⁷⁶ Po aty, f. 247.

⁷⁷ Po aty, kaptina 75, f. 71.

Hazreti Aliu, gjithashtu ka thënë: "Mirësia e kësaj dhe asaj bote është në dy gjëra: në ruajtjen e fshehtësive dhe në shoqërimin me njerëz të mirë, ndërsa gjitha të këqijat janë në dy gjëra: në shpallimin e fshehtësive dhe në shoqërimin me të këqinj".⁷⁸

Pranojeni udhëheqjen e tij

Secili institucion, secila fabrikë dhe organizatë, duhet të ketë një udhëheqës përgjegjës. Në çdo mes shoqëror e organizatë, bashkëpunimi mes njerëzve është i rëndësishëm. Mirëpo të udhëheqish punët e një bashkësie të tillë kërkon një person i cili do t'i koordinojë punët.

Njëra nga bashkësitë e rëndësishme shoqërore është edhe familja. Udhëheqja e punëve në këtë bashkësi është një detyrë shumë e rëndësishme dhe e rëndë.

Padyshim, në mes anëtarëve të bashkësisë, duhet të ekzistojë një mirëkuptim dhe bashkëpunim i thellë, por, gjithashtu, duhet të ketë një udhëheqës që është në gjendje të veprojë me përgjegjësi kur janë në pyetje çështjet familjare. Nuk është e nevojshme të theksohet që familja, e cila nuk ka një udhëheqës të tillë, do të vuaj nga çrregullimet dhe kaosi. Prandaj, ose burri duhet të sillet si udhëheqës, e gruaja ta ndjek atë, ose e kundërta.

Megjithatë, meqë te meshkujt mbi emocionet sundon logjika, ata janë më të përshtatshëm për udhëheqje.

All-llahu i Plotfuqishëm në Kur'an thotë:

"Burrat janë përgjegjës për gratë, ngase All-llahu ka graduar disa mbi disa tjerë dhe se ata kanë shpenzuar nga pasuria e tyre. Prandaj, me atë që All-llahu i bëri të ruajtura, gratë e mira janë respektuese, janë besnike ndaj të fshehtës" (4:34).

Mu për këtë, në interes të anëtarëve të familjes është që mashkullin ta konsiderojnë si mbikqyrës të vetin, si një përgjegjës dhe si një person që lyp mbikqyrje mbi sjelljet e tij.

Megjithatë, nuk duhet që njeriu të konkludojë se punët e shtëpisë e nënçmojnë gruan, por fakt është se ruajtja e rendit dhe disiplinës në shtëpi kërkon udhëheqjen e bashkëshortit.

Gratë që mund të mendojnë pa paragjykimë, pajtohen me faktin e këtyre.

Një grua deklaroi: "Kemi pasur në Iran një traditë shumë të mirë, por ajo, për fat të keq, gradualisht, u zhduk. Sipas asaj tradite mashkulli ka qenë përgjegjës për çështjet familjare. Ai ka qenë shef. Por, sot situata është ndryshe dhe anëtarët e familjes nuk mund të merren vesht se cili duhet të jetë përgjegjës. Besoj që gratë e sodit, të cilat, kush më pak e kush më shumë, kanë një status të njëjtë social sikur burrat, do të duhej ta pranojnë burrin si udhëheqës të punëve shtëpiake. Kjo traditë e vjetër do të duhej t'i propozohet vajzës së këtyre ditëve e cila ka ndërmend të martohet. Ajo do të duhej që në shtëpinë e burrit të hyjë me kurorë, e nga ajo, të dalë me qefin".⁷⁹

E vërtetë është që preokupimet e përditshme të jetës nuk i lejojnë mashkullit që të veprojë në të gjitha çështjet familjare e që gruaja në praktikë të udhëheq me shtëpinë sipas dëshirave të saj, por, përsëri e drejta për udhëheqje i takon mashkullit dhe si e tillë duhet respektuar.

Andaj, nëse mashkulli shpreh mendimin e vet në çfardo çështje familjare ose propozon diçka, nuk do të duhej që bashkëshortja t'i kundërvihet apo t'ia mohojë, në çfardo aspekti qoftë, të drejtën për udhëheqje. Në të kundërtën, mashkulli do të konsiderohet i paaftë dhe gruan do ta konsiderojë si të padëgjueshme dhe jomirënjohëse. Ai mund ta urrejë atë dhe së fundi, bile mund t'ia plotësojë dëshirat e saj reale.

Pejgamberi i All-llahut s.a.v.a. thotë: *"Burri i mirë do të mbajë llogari për dëshirat e bashkëshortes së vet dhe do të sillet në përputhshmëri me ato dëshira"*.⁸⁰

Një grua e pyeti Pejgamberin s.a.v.a: "Cili është obligimi i bashkëshortes ndaj bashkëshortit të saj?" Pejgamberi s.a.v.a u përgjigj: *"Ajo duhet të jetë e dëgjueshme ndaj tij dhe nuk ka të drejtë t'i thejë urdhërat e tij"*.⁸¹

⁷⁸ Po aty, kaptina 74, f. 178.

⁷⁹ It-tele-at.17 Murdar. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

⁸⁰ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 235.

Pejgamberi s.a.v.a., gjithashtu, thotë: "Gruaja më e keqe është ajo që është kokëfortë dhe kryeneçe".⁸²

Përsëri Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Gruaja më e keqe është ajo që nuk lind, që është e ndytë, kokëfortë dhe e padëgjueshme".⁸³

Zonjë e nderuar! Pranojeni autoritetin e bashkëshortit tuaj. Kërkoni prej tij t' i mbikqyr punët e shtëpisë. Mos i theni urdhërat e tij. Mos e pengoni dhe mos iu kundërvini veprimeve të tij në punët e shtëpisë dhe në çështjet familjare. Mos i hudhni posht veprimet e tij as në ato probleme në të cilat jeni më e shkathtë. Veçanërisht mos e konsideroni të paaftë. Lejoni, përkohësisht të marrë pjesë në veprimet e juaja. Mësoni fëmijët ta respektojnë autoritetin e tij dhe lutni ata që të kërkojnë leje nga i ati i tyre për veprimet e veta. Patjetër duhet fëmijët e juaj që në moshën më të re t' i mësoni të mos u kundërvihen urdhërave të tij. Në këtë mënyrë do t' i edukoni fëmijët të jenë të dëgjueshëm ndaj prindërve të vet.

Bëhuni më e gjindshme në momentet e vështira

Jeta është përplot batica e zbatica. Vallja e fatit nuk kthehet gjithnjë kah dëshirat tona. Njeriu kalon nëpër momente shumë të vështira. Gjithkush mund të sëmuret. Shumë vetë e humbin punën, ndërsa disa, mbase humbin gjithë pasurinë e vet. Në jetën e gjithkujt ndodhin shumë incidente të pakëndshme.

Mashkulli dhe femra që i kanë dhënë besë njëri tjetrit dhe kanë nëshkruar aktin e kurorëzimit, duhet të ecin dorë për dorë në rrugën e jetës. Marrëveshtja duhet të jetë aq e fuqishme sa të mund t' i mbajë bashkë si në sëmundje ashtu edhe në shëndet, në pasuri e në varfëri, si në raste të mira ashtu edhe në ato të këqija.

Zonjë e nderuar! Nëse burri i juaj varfërohet, a patjetër t' ia stërmadhoni problemet duke qenë e pasjellshme ndaj tij? Nëse sëmuret dhe bie në shtrat, qoft në shtëpi apo në spital, do të ishte mirë që të silleni ende më mirë ndaj tij. Patjetër duhet të përkujdeseni dhe të keni parasysh problemet e tij dhe të harxhoni para për atë. Nëse keni paratë tuaja, patjetër duhet të paguani për shërimin e tij. Mbani mend se edhe ai do të harxhonte, në rast të sëmundjes tuaj. A do të ishte e udhës që t' u jepni përparësi parave tuaja më tepër se shëndetit të bashkëshortit? Nëse nuk korrni sukses ta dispononi në momentet më të vështira, siç është ky, ai do të zemërohet në ju, bile mbase do të kishte më tepër dëshirë të ndahet nga ju.

Lexoni një rast si ky:

Një njeri erdhi në gjyq me kusht që të ndahet nga bashkëshortja e tij dhe thotë: "U sëmura para disa ditësh dhe mjeku më tha se duhet të operohem. E luta gruan që të mi japë hua paratë që i kishte kursyer. Nuk u pajtua dhe u largua nga shtëpia. Për këtë u operova në spitalin shteror. Tani kur u shërova, nuk jam në gjendje të jetoj me një grua e cila më tepër i do paratë se bashkëshortin e vet. Si ka mundësi dikush që një grua të tillë ta quaj bashkëshorte".⁸⁴

Secili njeri i ndërgjegjshëm, për rastin e lartpërmendur, do të vërtetonte se burri ka qenë në të drejtë. Gruaja që nuk është në gjendje të harxhojë paratë për shërimin e burrit të vet, nuk meriton pozitën e respektuar të një gruaje të martuar, bashkëshorteje.

Zonjë e nderuar! Ruajuni të mos bëheni e pamëshirshme nëse burri juaj vuan nga ndonjë sëmundje e pashërueshme, po a do të ishte e patjetërsueshme ta braktisni atë dhe fëmijët tuaj? Si mund ta braktisni një mashkull me të cilin i keni përjetuar ditët dhe netët më të lumtura? Ku mund ta dini se nuk ju pret një fat i ngjashëm? Si mund të jeni e sigurt se burri tjetër do të jetë më i mirë? Mos bëheni kokëfortë dhe vetanake. Sakrifikoni dhe korigjoni veten, në emër të All-llahut, si dhe në emër të nderit dhe fëmijëve tuaj. Bëheni durimtare dhe mësoni fëmijët e juaj për rëndësinë e besnikërisë së dashurisë dhe durimit. Të jeni e sigurt se do të gradoheni

⁸¹ Po aty, f. 248.

⁸² Mustedrek, kaptina 2, f. 532.

⁸³ Shafi., kaptina 2, f. 129.

⁸⁴ It-tela-at. 25 Azar, viti solar 1350 sipas hixhretit.

bollshëm si në këtë ashtu edhe në botën tjetër. Lojaliteti juaj është mënyra më e mirë përmes së cilës do të tregoni përkujdesjen tuaj ndaj bashkëshortit, përkujdesje kjo që është në kategori të njëjtë me xhihadin.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Xihadi i gruas është të përkujdeset për bashkëshortin e vet"*.⁸⁵

Mos refuzoni të bisedoni dhe mos u zemëroni

Disa gra, kur hidhërohen me burrat e vet, e kanë traditë të ngurojnë të flasin me ta, nuk u kushtojnë kujdes punëve shtëpiake, nuk hanë dhe i rrahin e i maltretojnë fëmijët.

Ato mendojnë se heshtja ose qortimi janë mënyra më e mirë për revanshim ndaj burrit të vet. Një sjellje e këtillë, jo vetëm që nuk e ndëshkon burrin, por mund të rezultojë hakmarrjen e tij. Atëherë jeta bëhet e vështirë dhe shndërrohet në sërë zënkash.

Kështu do të rrënojnë gruaja më pastaj edhe burri. Gruaja refuzon të flas, ndërsa burri hakmerret. Gruaja bën diç, e burri diç tjetër dhe kështu gjersa të lodhen dhe gjersa nuk pajtohen me ndërmjetësimin e të afërmëve ose miqve. Por kjo nuk është zënkë e vetme. Do të ketë edhe raste tjera e ditë shumë më të hidhura.

Prandaj, nuk do të ishte mirë as për prindërit e as për fëmijët që të kalojnë një jetë plot ngatërresa familjare. Pjesa më e madhe e rinisë së aratisur rrjedh prej këtyre familjeve e pastaj i kushtohen kriminalitetit dhe korrupsionit.

Një i ri i cili u burgos duke u paditur për vjedhje, i fajësoi për këtë krim prindërit e tij dhe deklaroi: "Prindërit e mi për çdo ditë qortoheshin mes vete e pas kësaj shkonin te fafisi, ndërsa unë dillnja në rrugë dhe u bëra bagabond. Pastaj më mashtruan të tjerët dhe kështu më vonë nisa të vjedh".⁸⁶

Një vajzë dhjetëvjeçare rrëfen: "E paqartë më duket kur një natë prindërit e mi u qortuan për diçka. Të nesërmen nëna ime u largua nga shtëpia, ndërsa disa ditë më vonë babai më çoi te shtëpia e tezes. Pas një kohe, një grua plakë më mori nga shtëpia e tezes dhe më çoi në Teheran. Qe disa vite me radhë jam duke jetuar me ate dhe aq jam duke vuajtur sa që nuk dëshiroj t'i kthehem më". Mësuesja e vajzës së vogël deklaroi: "Kjo është nxënësja ime. Nuk është duke mësuar mirë dhe si duket vuan për diçka. Gjithnjë ri e zhytur në mendime. Bile rri në oborrin e shkollës dhe nuk dëshiron të kthehet në shtëpi. Para dy ditësh e pyeta: Pse nuk shkon në shtëpi? Më tha se është duke jetuar me një plakë e cila ndaj saj është e neveritshme dhe se nuk dëshiron të kthehet në shtëpi. E pyeta për prindërit e saj e ajo mu përgjigj se janë shkurorëzuar".⁸⁷

Zonjë e nderuar! Duhet ta mbani mend që nëse burri juaj reagon ashpër për shkak të heshtjes suaj, mund të ndërmarrë masa të rënda, si p.sh., mund të përdorë forcën kundër jush. Për shkak të një reacioni të ashpër ju, me siguri, do ta braktisnit shtëpinë dhe do të shkonit te prindërit e juaj. Pastaj në këtë do të ndërhyjnë prindërit e juaj kështu që grindja do të thellohej mes jush dhe burrit tuaj. Më në fund, ju do të mund të ndaheni prej tij dhe me këtë rast do të humbni diçka shumë më tepër se sa bashkëshorti juaj. Mund të jetoni e vetmuar gjer në fund të jetës suaj. Me siguri do të pendoheni për ndarjen tuaj.

Një grua deklaroi: "Para një kohe u martova. Nuk kam ditur shumë se si të jem e kujdesur ndaj bashkëshortit, e as ai që dinte shumë të përkujdeset për mua. Qortoheshim për çdo ditë. Një javë nuk kam folur me të, ndërsa javën tjetër ai nuk pranoi të flas me mua. Vetëm ditën e xhuma, me ndërmjetësimin e miqve e dashamirëve, e kalonim të pajtuar. Gradualisht filloi burri im të zemërohet në mua dhe filloi të mendojë për shkurorëzim e për martesë të re. Meqë isha në moshë të re nuk isha e gatshme të ndryshoj e nuk e kundërshtova shkurorëzimin. U ndamë e unë gjeta banesë. Më vonë e hetova rrezikun. Një numër i madh njerëzish që i takojë mundoheshin të më mashtronin. Vendosa të pajtohem me burrin e parë dhe iu ktheva në

⁸⁵ Bihar-ul-enwar, kaptina 103, f. 247.

⁸⁶ It-tela-at. 4.Azar. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

⁸⁷ Po aty. 28 Mehr Viti solar 1348 sipas hixhretit.

shtëpi. Gjatë tërë kohës, duke u kthyer në shtëpi, kam qajtur. U pendova pse u ndamë, por kjo ishte vonë”⁸⁸.

Një grua njëzetvjeçare, pas shkurorëzimit i dërgon fëmijët e vet te prindërit dhe tentoi të bëjë vetvrasje në natën e martesës së motrës së vet.⁸⁹

Zonjë e nderuar! Duhet seriozisht të largoheni nga ajo që të mos bisedoni me bashkëshortin tuaj. Kur t’ju hidhërojë, bëni durim. Në momentin kur të qetësoheni e të vetëdijësoheni, bisedoni në mënyrë shumë të sjellshme për atë që u hidhëruat. Për shembëll, mund t’i thoni: ”Dje më ofendove, ose ma refuzove lutjen time. Po a është e ndershme që në atë mënyrë të sillësh ndaj meje?”

Një qasje e këtillë jo vetëm që do t’ju qetësojë juve, por njëherit edhe atij do t’ia tërheq vërejtjen. Atëherë ai do të insistojë ta përmirësojë gabimin e vet dhe do t’ju respektojë për maturinë tuaj. Fundja, ai do të korigjojë sjelljen e vet dhe do të mundohet të jetë më i disiplinuar.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: ”Nëse dy muslimanë hidhërohen (nuk flasin njëri me tjetrin) dhe nuk pajtohen brenda tri ditëve që të dy dalin nga feja dhe kurrë në mes tyre nuk do të ketë miqësi. E nëse ndonjëri prej tyre ndërmerr hapin e parë për pajtim, do të hyjë në xhennet i pari (para tjetrit)”⁹⁰.

Jij e qetë kur ai është i hidhëruar

Gjersa mashkulli është në punë takohet me shumë njerëz dhe ballafaqohet me shumë probleme. Kur kthehet nga puna në shtëpi, ndjehet i lodhur dhe hidhërohet për një problem më të vogël, kështu që mund ta ofendojë familjen.

Gruaja e mençur nuk do t’i kthejë përgjigje burrit kur ai bërtet ose ofendon. Atëherë burri mund të qetësohet e të pendohet për ofendimet e bëra. Nëse vëren se nuk ka asnjë reagim në hidhërimin e tij, bile mund të kërkojë falje. Për një sjellje të këtillë, familja vetëm për një ose dy orë mund t’i kthehet gjendjes normale.

Por, nëse zonja e shtëpisë nuk mund ta kuptojë situatën e ndjeshme të burrit të vet, atëherë do të fillojë të bërtasë, të bëjë zhurmë, të mallkojë dhe të reagojë ashpër.

Me një sjellje të këtillë, burri dhe gruaja mund të vijnë gjer te rrahja ose eventualisht mund t’i shpëtojnë shkurorëzimit. Shumë familje janë shkatërruar për shkak të këtyre incidenteve të vogla. Bile ka raste kur meshkujt aq shumë hidhërohen sa që eksplodojnë sikur vullkanet dhe vjen gjer te vrasja.

“Një mashkull vrau vetveten, gruan dhe vjehrën e vet. Konsiderohet se çifti bashkëshortor të ketë pasur shumë zënka e ngatërresa që nga ditët e para të martesës. Natën që ndodhi incidenti burri është kthyer nga puna në shtëpi dhe çifti e nisi edhe një ngatërresë. Burri e godit gruan e ajo vendos ta paraqes në polici. Papritmas burri grabit pistoletën, e qëllon me të gruan e vjehrën e vet e më pastaj me një të goditur e shuan edhe jetën e vet”⁹¹.

Por a nuk do të ishte më mirë që gruaja të mos ishte përgjigjur në hidhërimin e burrit të vet? A do të ndodhnin tri vdekje sikur gruaja të kishte bërë durim dhe të mos reagoonte? Çka do të kishte pasur ti më tepër dëshirë? Disa çaste t’i kaloje në heshtje apo me të gjitha ato pasoja të vështira t’i kthehesh burrit. Në asnjë mënyrë mos mendoni se këtu mbrohet burri dhe se ai nuk është gabimtar. Assesi. Natyrisht se është gabimtar. Ai nuk duhet të derdh hidhërimin e vet në familje. Në kapitullin që vijon në detaje do të flasim për këtë problem, por në këtë kapitull themi që gruaja duhet të jetë e mençur dhe të mos reagojë në hidhërimin e burrit të saj, pa marrë parasysh se është apo nuk është e drejtë. Në një situatë të këtillë, mbase burri nuk është në gjendje të kontrollohet, është e rëndësishme që gruaja të hesht në mënyrë që ta ruajë familjen e vet.

⁸⁸ Po aty. 8 Azar. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

⁸⁹ Po aty. 17 Esfand. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

⁹⁰ Biharul-enwar, kaptina 75, f. 187.

⁹¹ It-tela-at.17 Tir. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

Gratë mendojnë se do të jenë të nënçmuara ose do ta humbin autoritetin e tyre sikur të heshtin në momentin kur të ballafaqohen me hidhërimin e burrit. Mirëpo situata është krejtësisht ndryshe. Mashkulli që nuk heton asnjë reagim në momentin kur e hidhëron bashkëshorten, me siguri se do të pendohet. Ai gruan e vet do ta konsiderojë të dashur e të afërt e cila, përkundër asaj që mund të hakmerret, më tepër dëshiron t'ia falë. Dashuria e tij ndaj gruas për shumëfish do të rritet. Ai do t'ia kërkojë falje e në këtë mënyrë gruaja do të arrijë më tepër autoritet.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Çdo grua që toleron sjelljen e vrazhdë të burrit të vet do ta gradojë atë All-llahu në të njëjtën mënyrë siç e gradoi Asijen, të bijën e Murahimit”*.⁹²

Pejgamberi s.a.v.a. gjithashtu thotë: *“Më e mira grua prej jush është ajo e cila i thotë bashkëshortit të vet, në momentin kur ta shoh atë të hidhëruar: Po i nënshtrhem dëshirës tënde. Nuk do të vë gjum në sy përderisa ti nuk të jesh i kënaqur me mua”*.⁹³

Në një rast tjetër Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Falja dhe toleranca do t'ia rritin nderin dhe autoritetin atij që i posedon ato. Falni që t'ju ruajë All-llahu”*.⁹⁴

Hobi i meshkujve

Disa meshkuj kanë dëshirë të kenë hobe të caktuara në shtëpi. Ata, mund të themi, janë të interesuar, kur janë në shtëpi, për kolekcimin e pullave postale ose të librave, për kopshtari ose fotografi.

Hobet e këtilla llogariten, për kohët e lira, si aktivitete më të mira dhe më të shëndosha. Ato janë shumë të dobishme sepse i tërheqin meshkujt në shtëpi dhe njëkohësisht edhe i relaksojnë. Nëse njeriu është i papunë mund të jetë shumë i dëshpëruar dhe i mërzitur. Është fakt se njëra nga mënyrat e shërimit të njerëzve prej sëmundjeve mentale qëndron pikërisht në angazhimin e tyre që të merren me diçka. Ata që në mesin tonë janë më të angazhuar se të tjerët, më pak u ekspozohen sëmundjeve mentale e më pak u intersojnë punët e rrezikshme.

Andaj duhet që gruaja t'ia çmojë hobet e shëndosha të bashkëshortit të vet dhe nuk duhet që aktivitetet e tij, gjatë kohës së lirë, t'ia konsideroj të kota, të parëndësishme dhe të padobishme.

Udhëheqja e shtëpisë

Edhe pse shtëpia është një vend i vogël është begati e shtrenjt. Ajo për mashkullin që kthehet nga puna, është një strehimore në të cilën ai gjen prehje. Ajo është një vend në të cilin njeriu kërkon komoditet. Bile edhe pas një kalimi në pushim, ai kërkon qetësim në shtëpinë e vet. Askund nuk mund të jetë sikur në shtëpi dhe askund nuk mund të gjejë qetësim sikur në shtëpinë e vet. Ky është vend i miqësive të shumta, dashurisë, sinqeritetit, komoditetit, pushimit, vend ku burri dhe gruaja, me sjellje të mira, arsimohen e edukohen. Është një vend për edukimin e njerëzimit dhe vend për për arsimimin dhe ngritjen e fëmijëve. Kjo është një bashkësi e vogël nga e cila janë ndërtuar bashkësitë e mëdha.

Në përpjestim me rënien e bashkësive më të mëdha, rrethi familjar bëhet përgjegjës për përparimin e shoqërisë. Rrethi familjar edhe pse është një pjesë e bashkësisë më të madhe, gëzon një pavarësi të brendshme, edhe ky është një shak përse popujt e zhvilluar e kanë patjetër të fillojnë me forcimin e familjes.

Përgjegjësia për arsimim, edukim dhe për vënien e këtyre themeleve të ndjeshme qëndron mbi gruan. Gruaja në këtë mënyrë, me sjelljet e veta në rrethin familjar mund të sjell gjer te përparimi apo ngecja e një populli. Për këtë arsye, roli i zonjës së shtëpisë është i ndjeshëm, autoritativ dhe shumë i respektuar.

⁹² Biharul-enwar, kapitulli 103, f. 247.

⁹³ Po aty, f. 239.

⁹⁴ Po aty, kaptina 71, f. 419.

Ata që nëçmojnë harmoninë familjare dhe i turpërohen një pune të këtillë ata, në të vërtetë, i mohojnë vlerat e saj.

Zonja e shtëpisë mund të mburret me rolin e saj që ka. Ajo ruan nderin dhe sakrifikon për të mirën e shoqërisë.

Gratë e arsimuara kanë më tepër përgjegjësi në punën e vet, madje mu për këtë mund të jenë shembull për të tjerët. Ato me të vërtetë mund të jenë krenare, sepse të jesh e arsimuar nuk është në kundërshtim me rolin e zonjës së shtëpisë, porse ajo ndihmon që të bëhet zonjë më e mirë e shtëpisë.

Gratë e arsimuara mund ta organizojnë jetën familjare në mënyrë sa më të mirë. Ato mund të mburren për udhëheqjen e punëve shtëpiake dhe mund, po ashtu, të mburren se një zonjë shtëpie e arsimuar është shumë më e mirë se një e paarsimuar.

Nuk i ka hije asaj që tu ik punëve të shtëpisë nën moton se është e arsimuar. Arsimimi nuk është arsye që personi t'i ik përgjegjësisë, por sa më shumë të jetë personi i arsimuar aq më tepër do t'i ndihmojë atij në kryerjen e përgjegjësisë të veta.

Një person i cili ishte martuar me një grua vejushë me arsimim të lartë, tha përpara gjyqit: "Gruaja ime nuk pranoi të punojë në shtëpi asnjë punë. Sa herë që i flitja për këtë ajo thoshte se të udhëhequrit e punëve shtëpiake nuk i takojnë nivelit të një gruaje të arsimuar. Nuk ishte e gatshme të ndryshojë mendimin sa që edhe kërkoi prej meje që ta shkurorëzoj, dhe në vend të saj të martohem me ndonjë vajzë! Dy netë para se ta shkurorëzoja atë, i ftova miqt dhe shokët për darkë. Kur erdhi koha e darkës e shtrova mbulesën e sofrës dhe në mes e vendova diplomën e bashkëshortes sime. Pastaj u thash ta shikojnë darkën të cilën bashkëshortja ime e përgatit për çdo natë për mua".⁹⁵

Tani le ti lexojmë mendimet e disa grave të arsimuara në rolin e zonjave të shtëpisë.

Zonja F.N. Shamirani, ka thënë: "Zonja e shtëpisë duhet të jetë me përvojë në ndarjen e obligimeve shtëpiake, në mënyrë që të jetë krah i bashkëshortit, nënë e mirë për fëmijët e saj dhe nikoqire e mirë për musafirët."

Zonja dr. Fasihi, pediatër, thotë: "Besoj se zonjë e vërtetë shtëpie është ajo që nuk është e lidhur me punë zyrtare, sepse punëve zyrtare në vendin tonë u mungojnë disa lehtësime të domosdoshme në aspekt të nevojës për ushqim dhe gjidhënie. Gruaja që punon në ndonjë byro gjithnjë kujdeset për fëmijët e saj ose për përgatitjen e ushqimit për burrin e vet".

Zonja S. Yakita, drejtor teknik e fakultetit të mjeksisë, thotë: "Zonja e shtëpisë është në gjendje të pastrojë dhe bukur ta rregullojë shtëpinë, me një buxhet sado të vogël. Ajo duhet të marrë pjesë në çaste gëzimi dhe lumturie së bashku me burrin e vet. Ajo nuk duhet të mos e përfill pozitën shpirtërore e shoqërore të burrit të saj".

Zonja Naimi thotë: "Zonjë shtëpie është ajo grua e cila dëfrimin e panevoshëm e zbret në një shkallë më të ulët dhe e cila mundohet t'i rregullojë më bukur punët e shtëpisë. Ajo, gjithashtu, duhet të jetë e aftë t'ua përshtat fitimin shpenzimeve".⁹⁶

Pastërtia

Njëri nga obligimet e zonjës së shtëpisë është mirëmbajtja e pastërtisë në shtëpi.

Pastërtia është çëlsi i higjenes dhe shëndetit. Ajo shumë sëmundje i pengon dhe në shtëpi i tërheq anëtarët e familjes. Ajo për familjen është burrim autoriteti.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Pastërtia është bazë e Islamit".⁹⁷

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Islami është i pastër, andaj mundohuni ta ruani pastërtinë, meqë vetëm personi i pastër do të hyjë në Xhenet".⁹⁸

Gjithnjë ruane shtëpinë tuaj pastër dhe të rregulluar. Për çdo ditë nga njëherë fshine pluhurin dhe mënjaroni njollat nga muri, nga dyert, nga dritaret, nga mobiljet dhe nga të gjitha

⁹⁵ It-tela-at. 3 Azar. Viti solar1350 sipas hixhretit.

⁹⁶ It-tela-at. 28 Farwardin.Viti solar 1351 sipas hixhretit.

⁹⁷ Mahajjat el-Beyda, kaptina 1, f. 166.

⁹⁸ Majma el-Zawa'id, kaptina 5, f.132.

elementet e tjera. Mbani mbeturinat në teneqe të mbyllur larg dhomave dhe kuzhinës. Mos lejoni që fëmijët të kryejnë nevojën e vogël në kopsht ose në oborr, po nëse kështu kanë vepruar, atëherë pastrojeni atë vend menjëherë. Ndytësia është vend i mikrobeve të mbeturinave. Mos i grumbulloni enët e palara. Lani ato sa më shpejt që është e mundur. Mos harroni së bakteriet vdekjeprurëse shumëzohen në papastërti dhe mund të jenë fatale për familjen tuaj. Enët lani me ujë të pastër e pastaj vëndoni në vend të pastërt. Mënjanoni teshat e ndyta e veçanërisht pelenat e foshnjës sa më larg dhomave dhe kuzhinës dhe pastroni ato sa më shpejt që të mundeni.

Ruani pastër dhe në rregull të gjitha teshat e veçanërisht ato të brendshmet. Pastrojuni mishin dhe të gjitha prodhimet ushqimore para se t'i zieni ato. Para se të hani pemë, pastroni mirë ato sepse disa pemë janë të stërpikura me materie helmuese.

Pastroni duart para ushqimit dhe kështu mësoni edhe fëmijët tuaj të veprojnë. Pas ushqimit duhet t'i lani duart dhe të pastroni gojën. Sipas mundësisë njeriu duhet t'i pastrojë dhëmbët pas çdo ushqimi. Pastrimi i dhëmbëve është i domosdoshëm bile një herë në ditë, veçanërisht para fjetjes.

Një herë në javë duhet prerë thonjt. Thonjt e gjatë nuk janë higjienik sepse nën to mund të gjenden bakteriet.

Pastroni trupin bile një herë në javë, ose sipas mundësive në çdo dy ditë. Duhet mënjanuar qimet nga nënsjetullat dhe nga vendet e tjera. Qimet në vendet e fshehura të trupit janë të përshtatshme për shumëzimin e bakterieve. Mos e leni ushqimin aty ku ka miza, sepse ato bartin shumë mikrobe të rrezikshme.

Feja e ndershme Islame njerëzve u rekomandon ta ruajnë pastërtinë.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "All-llahu i Plotfuqishëm e do zbukurimin dhe bukurinë, ndërsa predispozicionin për varfëri e konsideron si të papëlqyeshëm. Ai dëshiron që efektin e të mirave të Tij ta shohë te të gjithë ato që e adhurojnë Atë, gjegjësisht t'i shohë të pastërta, të rregulluara e të parfimosura, të zbukurojnë shtëpinë e tyre, të mbajnë pastërti rrethepërqark shtëpisë. T'i ndezin dritat para se të perëndojë dielli. Këto veprime e dëbojnë nga shtëpia varfërinë dhe ia shtojnë asaj nafakën"⁹⁹.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Njeriu i papastër është rob i keq (i All-llahut)"¹⁰⁰.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Pastroni shtëpinë nga marimangat sepse marimangat janë pasqyrë e varfërisë"¹⁰¹.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Mos i leni gjatë natës mbeturinat, papastërtinë në shtëpi, sepse aty gjen vend shajtani"¹⁰².

Poashtu, Pejgamberi a.s. thotë: "Patjetër duhet që teshat të jenë gjithnjë të pastërta"¹⁰³.

Krahas kësaj Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Mos i mbani në shtëpi rrobat e yndyrshme, sepse aty rri shajtani"¹⁰⁴.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Pastrimi i enëve dhe i shtëpisë rrethepërqark e shton nafakën"¹⁰⁵.

Gjithashtu, hazreti Sadiku thotë: "Mos e leni enën e pambuluar, sepse shajtani pshtynë në te dhe e shfrytëzon atë"¹⁰⁶.

Përveç kësaj, hazreti Sadiku thotë: "Pemët stërpikën me materie helmuese, andaj lani ato para ngrënies"¹⁰⁷.

Hazreti Kazimi ka thënë: "Pastrimi në krye të çdo dy ditëve e forcon njeriun"¹⁰⁸.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Mos i leni mbeturinat në derën e hyrjes se aty banon shajtani"¹⁰⁹.

⁹⁹ Biharul-enwar, kaptina 79, f. 300.

¹⁰⁰ Shafi, kaptina 1, f. 208.

¹⁰¹ Biharul-enwar, kaptina 76, f. 175.

¹⁰² Po aty.

¹⁰³ Shafi, kaptina 1, f. 208.

¹⁰⁴ Po aty, f. 215.

¹⁰⁵ Biharul-enwar, kaptina 76, f. 176.

¹⁰⁶ Po aty.

¹⁰⁷ Shafi, kaptina 2, f. 124.

¹⁰⁸ Po aty, kaptina 1, f. 209.

¹⁰⁹ Po aty, f. 210.

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *”Sikur të mos ishte ngarkesë për pasardhësit e mi, do t’i urdhëroja t’i pastronin dhëmbët para çdo abdesti, dmth. pesë herë në ditë”*.¹¹⁰

Hazreti Sadiku ka thënë: *”Prerja e thonjëve ditën e xhuma e mbronë njeriun nga zgjebja, çmenduria dhe nga të verbuarit”*.¹¹¹

Transmetohet se: *”Shajtani flen nën thonjt e gjatë”*.¹¹²

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: *”Larja e duarve para ushqimit e zgjatë jetën, i ruan teshat nga papastërtia dhe e forcon shikimin”*.¹¹³

Shtëpia e rregulluar

Shëpia e rregulluar për shumë shkaqe ka përparësi ndaj asaj të paregulluarës.

I pari, rregullimi kontribuon që shtëpia të duket e pastërt, tërheqëse dhe e bukur. Shtëpia e rregulluar nuk i bëhet njeriut monoton, porse burim i kënaqësisë dhe lumturisë.

I dyti, të udhëhequrit me punët e shtëpisë, në shtëpinë e rregulluar do të jetë më lehtë, ndërsa zonja e shtëpisë, duke e ditur me precizitet vendosjen e gjërave, nuk do të humbas kohë duke i kërkuar ato. Andaj zonja e shtëpisë nuk do të ndjehet e lodhur pas kryerjes së çdo pune.

I treti, kjo e tërheq burrin në shtëpi dhe pranë gruas së vet. Shtëpia e rregulluar është shenjë e kualitetit të gruas.

I katërti, shtëpia e rregulluar është burim i krenarisë për gjithë familjen. Kushdo që ta vizitojë e çmon dhe i lë përshtypje talenti i gruas dhe shija e saj ndaj të bukurës.

Nuk e zbukuron shtëpinë shuma e orendive të bukura, por atë e bën tërheqëse mënyra se si janë të radhitura ato. Me siguri keni parë njerëz të pasur, shtëpitë e të cilëve, përkundër shumës së orendive të bukura, u janë të mërzitshme, ndërsa ka njerëz të varfër, shtëpitë e të cilëve, për shkak të rregullimit, janë tërheqëse për vizituesit.

Prandaj, rregullimi i shtëpisë është një nga obligimet e zonjës së shtëpisë. Zonjat e talentuara me shije ndaj të bukurës, dijnë se si ta rregullojnë shtëpinë e vet, por do të ishte e dobishme nëse i përmendim këtu disa veçori.

Radhitni enët tuaja. Mos i grumbulloni njerën mbi tjetrën. Vëndoni elementet për ngrënie në një vend, ndërsa enët në një vend tjetër. Ndani enët për musafirë nga enët që i përdorni për çdo ditë. Kështu veproni edhe me sendet e tjera. Çdo send duhet vënë në vendin që i përgjigjet, në mënyrë që të mund t’i gjejnë ato të gjithë anëtarët e familjes, madje edhe nëpër terr.

Disa gra mund të mendojnë se një planifikim i këtitillë u takon të pasurve dhe atyre të cilët qëndrojnë mirë ekonomikisht. Por kjo nuk është e vërtetë, madje edhe të varfërit e kanë patjetër t’i rregullojnë gjërat e veta, duke përfshirë këtu enët, krevetin dhe teshat e trupit. Për shembull, gruaja duhet që teshat e veta t’i mbajë veçë nga ato të burrit dhe të fëmijëve. Teshat e dimrit patjetër duhet të veçohen nga ato të verës. Teshat e ndyta duhet të kenë vend të veçant. Stolitë duhet të jenë të vendosura në vend të përshtatshëm. Mësoni fëmijët tuaj t’i mbajnë në rregull teshat e veta, librat, lojrat etj. Mund të jeni e sigurt se fëmijët e juaj do të mësohen në rregullin tuaj dhe do t’ju ndjekin juve.

Gratë e parregullta i akuzojnë fëmijët për atë se shtëpia nuk është në rregull, por fëmijët marrin mësim nga prindërit. Nëse prindërit janë elegant edhe fëmijët do të mësohen të jenë të tillë, sepse fëmijët, nga vetë natyra kanë dëshirë të jenë të dëgjueshëm.

Të gjitha paratë, letrat e vlefshme, dokumentacionin, stolitë dhe diplomën ruani në shkaf ose në ndonjë vend tjetër që nuk u bie në dorë fëmijëve. Nuk është në rregull të ndëshkoni fëmijën për shkak se e ka prekur, e ka shkatërruar apo e ka humbur ndonjë gjë të shtrenjtë, të

¹¹⁰ Po aty, f. 211.

¹¹¹ Po aty.

¹¹² Po aty.

¹¹³ Po aty, kaptina 2, f. 123.

cilën e keni lënë atje ku mund t'í bie në dorë atij. Prindërit janë fajtorë për disa gabime të fëmijëve.

„Një person i kishte lënë disa para bashkëshortes së vet dhe e kishte lutur t'í vendojë në ndonjë vend të sigurtë..., pastaj paratë tjera i kishte lënë në manton e tij dhe kishte dalur. Pas pak kohe njeriu kthehet në shtëpi dhe nuk i gjenë paratë që i kishte lënë aty. I dëshpëruar e kontrollon një pjesë të shtëpisë dhe kur e pa djalin e tij pesëvjeçar duke ndezur diçka në kopsht. Nëna e fëmijës shpejtoi drejt tij e hidhëruar e ngriti e pastaj e përplasi fort për toke ashtu që e mbyti. Shumë e trishtuar shikon trupin e pashpirt të djalit të vet, kur burri arriti në kopsht, filloi ta rrahë atë dhe pastaj vendosi të shkojë në polici. E mori motoçikletën, por në rrugë e sipër për në stacionin e policisë bëri ndeshje komunikacioni. Ai momentalisht gjendet në dhomën intenzive të spitalit.“¹¹⁴

Kush është, sipas teje, fajtor për këtë incident? Vetë gjyko! Mbase mund të dijshe ndonjë rast të ngjashëm me këtë.

Barërat, parafinën, petrolin dhe materiet helmuese gjithnjë duhet t'í ruani larg duarve të fëmijëve. Fëmijët pijnë dhe hanë gjithçka i përngjanë ujit dhe ushqimit. Mos e rrezikoni jetën e tyre nga moskujdesi juaj. Shumë fëmijë kanë humbur jetën nga moskujdesi i prindërve të tyre.

„Dy fëmijë, vëlla e motër, të moshës gjashtë dhe katër vjeçe, kanë pirë helmin DDT. Vajza katërveçare vdiq, ndërsa vëllai i saj mbeti gjallë. Fëmijët kanë qenë vetë në shtëpi. Kanë pirë lëngun e helmit sepse kanë qenë të etshëm. Nëna e fëmijëve deklaroi para mjekëve në spital se lëngu i helmit ka qenë i dedikuar për helmimin e mijëve në shtëpi“¹¹⁵

„Dy fëmijë kanë pirë korozin duke menduar se është ujë“.

„Një fëmijë tjetër kishte pirë dhjetë tableta të nënës së vet“.

Të gjithë këta fëmijë janë dërguar për shërim në spital“¹¹⁶

Përfundimisht, ua bëjmë me dije se disiplina është e dobishme vetëm në masë të caktuar kur ajo nuk ua humb juve rahatën. Nuk duhet të bëheni e tërbuar pas pastërtisë sepse vetë tërbimi shkakton probleme:

Një njeri rrëfen: „Jam i ngopur me përkushtimin e gruas sime pas pastërtisë dhe rregullit. Për çdo ditë që kthehem nga puna në ora 16.30 gruaja më detyron t'í laj duart e këmbët disa herë. Kërkon prej meje t'í vëndoj teshat në vendin e përshtatshëm. Madje as që më jep leje të pij duhan nëpër të gjitha lokalet e shtëpisë. Gjithnjë kam jetuar i lirë, por për katër vite martese, kam jetuar në burg. Pse dikujt i duhet aq shumë të mbajë llogari për pastërti e rend. Ky është tërbim, ndërsa unë e urrej atë“¹¹⁷

Sjellja e matur është më e mirë në të gjitha aspektet e jetës. Nuk bën të jesh aq shumë i parregullt e të bëhet e pamundur të jetohet një jetë normale, njëherit nuk duhet kaluar kufijt në pastërti në atë masë sa që ajo të kalojë në sëmundje.

Përgatitja e ushqimit

Detyra tjetër e rëndësishme është përgatitja e ushqimit për familje. Zonja e mirë e shtëpisë është edhe gjellbërëse e mirë. Ajo mund të përgatisë ushqim të këndshëm për shumë pak para, ndërsa zonja e keqe e shtëpisë-amvisja e keqe përgatit ushqim të keq me gjëra ushqimore të shtrenjta. Ushqimi i shijshëm është mjet me të cilin ajo do ta përfitojë bashkëshortin e saj. Burri, gruaja e të cilit përgatit ushqim të mirë, nuk ndjenë nevojë të ushqehet jashta shtëpisë së vet.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: „*Më e mira grua prej jush është ajo që parfimoset, që përgatit ushqimin me shkathësi dhe e cila nuk e tepron në harxhime. Gruaja e tillë është adhuruese e All-llahut, ndërsa të tillët, kurrë nuk do të përjetojnë dëshpërim apo humbje*“¹¹⁸

¹¹⁴ It-tela-at. 23 Bahman. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

¹¹⁵ Po aty. 26 Tir. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

¹¹⁶ Po aty. 11 Esfand. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

¹¹⁷ Po aty. 3 Bahman. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

¹¹⁸ Wesa-il el shi'ah, kaptina 14, f. 15.

Nuk kam mundësi të shkruaj reçeta, por për këtë temë ka shumë libra të mirë të cilat mund të sigurohen dhe të shfrytëzohen për përgatitjen e ushqimeve të këndshme.

Por, vetëm disa vërejtje:

Qëllimi i ushqimit nuk është që njeriu vetëm ta mbush barkun, por edhe ta furnizojë trupin me të gjitha përbërjet që i nevojiten për ta kryer funksionin e vet. Përbërjet e nevojshme gjenden në mish, pemë e perime dhe në drithërat e ndryshëm dhe këto mund të klasifikohen në gjashtë grupe:

1. Ujë.
2. Karbohidrate.
3. Minerale, siç është kalciumi, fosfori, hekuri, bakri etj.
4. Yndyrërat.
5. Proteinet.
6. Vitaminët: A, B, C, D, K.

Pjesën më të madhe të trupit e përbën uji. Ai e zbut ushqimin e fortë në mënyrë që ta përgatitë për absorbim në zorë. Uji gjithashtu rregullon temperaturën e trupit.

Mineralet janë të nevojshëm për zhvillimin e eshtrave dhe dhëmbëve njëherit edhe për rregullimin e funksionimit të muskujve.

Karbohidratet krijojnë energji dhe ngrohje. Proteinet ndihmojnë në ndërrimin e qelizave të gjalla ose të vdekura që shkaktjnë zhvillimin e trupit.

Vitaminet, gjithashtu, janë të rëndësishme për zhvillimin dhe forcimin e eshtrave, rregullimin e reaksioneve kimike në trup dhe janë vitalë në ruajtjen e sistemit nervor të shëndoshë.

Të gjitha materiet e lartëshënuara janë të rëndësishme për trupin. Ushqimi i keq mund të shkaktojë shumë sëmundje dhe mund të jetë i kobshëm. Ushqimi kualitativ është i rëndësishëm dhe në lidhje proporcionale me jetën, gëzimin e dëshpërimit, me të bukurën e të shëmtuarën dhe me nervat e shëndosha ose me sëmundjet shpirtrore, psikike.

Ne jemi ashtu siç ushqehemi. Nëse njeriu është i kujdeshëm në ushqimin e vet dhe me shprehitë e veta lidhur me të ushqyerit, rallë herë mund të sëmuret. Nuk është mençuri të hashë vetëm ushqim të këndshëm, duke mos mendur në kualitetin e tij.

Kur shëndeti i njerit, për shkak të ushqimit të keq, keqësohet, ai do të kërkojë nga mjeku trajtim mjeksor, por fatkeqësisht, trupi i njeriut kurrë nuk do të ketë mundësi ta kthejë shëndetin e mëparshëm.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Stomaku është qendra e të gjitha sëmundjeve”*.¹¹⁹

Meqë zgjedhja e ushqimit i takon gruas, ajo në masë të madhe është përgjegjëse për shëndetin e familjes. Një pakujdesje më e vogël e saj, shëndetin e të gjithë anëtarëve të familjes do t’ua ekspozojë sëmundjeve të shumta.

Prandaj, zonja e shtëpisë, krahas asaj që dihet të jetë gjellbërëse e mirë, duhet të jetë në gjendje të identifikojë ushqimin kualitativ.

Së pari: Ajo patjetër duhet të përgatitë ushqim i cili i përmban të gjitha elementet e dmosdoshme për funksionim të drejtë të trupit të njeriut.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Detyra e gruas ndaj burrit të saj është të ndez në shtëpi dritën dhe të përgatitë ushqim të mirë dhe të përshtatshëm”*.¹²⁰

Një grua e pyeti Pejgamberin s.a.v.a: „Çfarë shpërblimi e pret një grua e cila i kryen detyrat e veta në shtëpinë e burrit të vet?“ Pejgamberi s.a.v.a u përgjigj: „Për çdo punë që kryen ajo, e që ka të bëjë me obligimet e shtëpisë, All-llahu e shikon atë me rahmet-mëshirë. Kushdo që ka mbështetje në All-llahun, nuk do të ketë dënim“.¹²¹

Së dyti: Nevojat e njerëzve për ushqim nuk janë të njëjta. Mosha, madhësia e trupit dhe faktorët e tjerë janë ata që përcaktojnë nivelin e nevojës sonë për ushqim. Për shembull, fëmija që është duke u rritur i duhet më tepër kalcium në krahasim me një person të moshës

¹¹⁹ Biharul- enwar, kaptina 62, f. 290.

¹²⁰ Mustedrek, kaptina 2, f. 551.

¹²¹ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 251.

mesatare. Rinia ka nevojë për atë ushqim i cili i jep energji, sepse ata janë të preokupuar me shumë aktivitete.

Profesioni gjithashtu është një faktor i cili përcakton llojin e ushqimit që duhet ngrënë. Për shembull, punëtorit i duhen më tepër yndyrëra, sheqer dhe karbohidrate sepse shumë punon. Faktor tjetër është koha. Nevojat tona për ushqim ndryshojnë në stinën e verës dhe të dimrit. Po ashtu personi i sëmurë do të ushqehet ndryshe nga ai i shëndoshi.

Gjellbërseja e mirë duhet t'i ketë parasysh të gjitha këto veçori.

Së treti: Fakt është se njeriu i nënshtrohet trashjes kur arrin dekadën e katërt. Me siguri dikush këtë trashje e konsideron simptom shëndeti, por bën gabim. Trashja është një sëmundje që është shumë e dëmshme për zemrën, për shtypjen e gjakut, për fshikëzën e vrerit, për mëlçinë, dhe mund të shkaktojë angininë dhe diabetisin.

Statistikat e institucioneve medicinale dhe të enteve të sigurimit pohojnë që njerëzit e hollë, të thatë jetojnë më gjatë se ata të majmit.

Pas dekadës së katërt, njeriu është më pak aktiv, andaj i nevojiten më pak yndyrëra, sheqer dhe karbohidrate. Kaloritë nuk shndërrohen në energjinë e yndyrës, sheqerit dhe karbohidrateve sikur më parë dhe mu për atë edhe kontribuojnë në trashjen e trupit. Prandaj më mirë është që të reduktohet konsumimi i këtyre materieve.

Gruaja e cila kujdeset për shëndetin e burrit të saj duhet ta orientojë në një dietë speciale në mënyrë që ta pengojë trashjen e tij. Duhet të hajë më pak ëmbëlsira, yndyrë, kajmak, ndërsa më së shumti të hajë vezë, mushkëri, mish të skuqur, peshk dhe djath. Bylmetet, po ashtu, janë të dobishme. Me leje të mjekut, njerëzit e trashë, duhet të konsumojnë më tepër pemë e perime.

Nëse u është bërë monoton burri juaj, nëse keni më tepër dëshirë të mbeteni vejushë dhe nëse keni dëshirë ta mbytni burrin tuaj duke mos patur frikë se po ju ndjek policia, atëherë nuk duhet shumë të mundoheni. Vëni para tij vetëm ushqim të këndshëm dhe të yndyrshëm. Nxitne të hajë sa më tepër bukë, oriz dhe ëmbëlsira. Gradualisht do ta humbni atë, dhe jo vetëm që do të mbeteni vejushë, por, gjithashtu, ai do t'u falënderojë që po e ushqeni me ushqime të këndshme.

Mund të thoni se një program i këtillë është vetëm për njerëzit e pasur, të cilët kanë mundësi të blejnë çfardo ushqimi që dëshirojnë. Mund të mendoni se kjo nuk është e mundshme për ata që nuk qëndrojnë mirë ekonomikisht.

Por, mos harroni se gjithë vlera e ushqimit qëndron në artikujt e thjeshtë ushqimorë. Një grua që e ka përsosur kuzhinën do t'u thotë se njeriu mund të marrë të gjitha nevojat ushqimore për trupin prej prodhimeve të thjeshta ushqimore siç janë pemët, perimet, prodhimet e drithit, dhe bylmetet. Me këto artikuj, të cilët janë higjienikë, të shëndosh dhe të lirë, mund të përgatitet ushqimi.

Pranimi i musafirëve

Njëri nga obligimet e paevitueshme të çdo familjeje është që kohë pas kohe të pranojë musafirë. Kjo është një traditë e lakmueshme e cila ndihmon në përforsimin e miqësisë dhe njerëzit përkohësisht t'i harrojnë problemet e veta. Të shoqëruarit me miq e farefis është njëri nga dëfrimet më të shtrenjta.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Furnizimi për musafirë vjen nga Qielli, dhe pasi të hahet, gabimet e nikoqirit falen"*.¹²²

Hazreti Riza r.a. ka thënë: "Personi që është bujar do të hajë ushqimin që ia ofrojnë të tjerët në mënyrë që ata të hanë ushqimin e tij. Por kopraci nuk do të hajë ushqimin që ia ofrojnë të tjerët në mënyrë që të mos hanë ata ushqimin e tij".¹²³

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Shoqërimi me miq lind dashurinë (mes tyre)"*.¹²⁴

¹²² Wesail el-shi'ah, kaptina 16, f. 557.

¹²³ Po aty, f. 520.

¹²⁴ Biharul-enwar, kaptina 74, f. 355.

Hazreti Muhamed Tagi ka thënë: “Shoqërimi me miq zhvillon trurin njerëzor dhe ia ringjallë shpirtin, madje edhe pa e dajtur ai”.¹²⁵

Në oqeanin e shqetësuar të jetës shpirti i njeriut kërkon qetësi, ndërsa qetësinë shpirtërore ai mund ta gjejë duke u shoqëruar me miq.

Njerëzit ka mundësi t’i harrojnë problemet e veta atëherë kur gjenden në mesin e shokëve. Me këtë jo vetëm që e zgjojnë miqësinë, por kjo u shërben edhe për ngritjen e moralit njerëzor.

Pranimi i musafirëve është një traditë e mirë dhe rrallëkush mund t’i injorojë aspektet pozitive të tij, por ekzistojnë dy vështirësi të cilat i detyrojnë disa familje që paqejf e pranojnë këtë traditë të vjetër shekullore.

E para: Gjësendet luksoze dhe garimi me njëri tjetrin shumë njerëzve ua rëndon jetën. Gjërat që duhet t’i shërbejnë konfortit tonë janë shndërruar në mjet pengimi dhe krekosjeje. Prandaj njerëzit rallëherë mund të shoqërohen mes vete. Edhe pse kanë shumë dëshirë të shoqërohen, ata ngurojnë ta bëjnë këtë për shkak se kanë botëkuptim të gabuar, ngase mos vallë, në shtëpi kanë gjëra shumë luksoze dhe se më mirë t’u ikin të tjerëve dhe të ruhen nga telashtet. Një mendim i këtillë e keqëson pozitën e njeriut në jetën pas vdekjes dhe e sjellë në një pozitë të vështirë në këtë jetë.

Zonjë e nderuar! A mos vijnë në shtëpinë tuaj shoqet me qëllim që t’i shikojnë gjërat tuaja luksoze? Nëse është ashtu, atëherë këshilloni që të shkojnë nëpër shitore apo muzeje në vend që t’u vijnë në vizitë juve. Të shoqëruarit me të tjerët do të duhej të përforcojë miqësinë me ta, si dhe të bëjë të kalojnë ca çaste të bukura. Qëllimi i shoqërimit nuk është garim apo mbushje e barkut. Gjithkuj i pengon rivaliteti dhe luksozi i këtillë. Por ata nuk mund të pajtohen që ta hudhin këtë traditë të gabueshme.

Sikur të ishit të gatshëm t’i pranoni musafirët tuaj në një mënyrë modeste, do të shihni se edhe ata do të veprojnë sikur ju. Në këtë mënyrë, do të mund të shoqëroheni me miqt tuaj në një mënyrë të thjeshtë duke mos u ekspozuar telasheve të mëdha. Andaj, zgjidhja e këtij problemi është i thjeshtë. Në vend që të mundoheni ta krahasoni pasurinë tuaj me të tjerëve, do të duhej të rreshtoheni që përmes sjelljes tuaj të mirë t’i forconi marrëdhëniet tuaja miqësore me ta.

E dyta: Vështirësia e dytë ka të bëjë me gostitjen. Për një kohë disa orëshe, zonja e shtëpisë mund të hasë në shumë vështirësi gjatë përgatitjes së ushqimit për një numër musafirësh. Ndonjëherë gruaja nuk mund të përgatitë ushqim të këndshëm për shkak se mund të mos e ketë të disponuar bashkëshortin e saj. Burri i saj, gjithashtu, mund ta shprehë pakënaqësinë e tij ndaj përgatitjes së ushqimit të saj. Anadaj disa pranime të musafirëve tërë kohën i përcjllë një nervozizëm i zonjës së shtëpisë për shkak të së cilës shumë njerëz nuk dëshirojnë të rinë në bisedë.

Natyrisht është e vërtetë se nuk është lehtë të organizohen tubime të tilla, por vështirësitë më të mëdha ndodhin nëse zonja e shtëpisë nuk ka njohuri të mjaftueshme si të kujdeset për musafirët.

Gostitja është shumë më e lehtë nëse njeriu është i gatshëm t’i mësojë disa marifete të nevojshme.

Do t’u sjellim këtu dy shembuj. Gjatë kohës së pranimit të musafirëve mund ta ndiqni atë që më shumë u përshtatet.

Rasti (a): Një burrë e lajmëron gruan e vet se ditën e xhuma në mbrëmje do të vijnë në darkë dhjetë shokë të tij.

Gruaja e tij e cila ka një përvojë të hidhur nga pranimi e mëhershme, papritmas hidhërohet dhe i kundërvihet burrit të vet.

Pas përfundimit të qortimeve dhe lutjes së tepërt të buurit, pranon gruaja me padëshirë që të përgatitë darkën për musafirët. Ata (burr e grua) ditë e natë të tëra i kalojnë në një atmosferë të shqetësuar duke pritur ditën e xhuma.

Ditën e xhuma në mëngjes njëri shkon për blerjen e artikujve. Ai mundohet t’i mbajë mend gjërat më të nevojshme që duhet blerë dhe pasi i blenë kthehet në shtëpi.

Pas ushqimit të drekës gruaja ia fillon punën. Papritmas ajo has në shumë probleme. Asaj i duhet të ziejë, të lajë e të fshijë pluhurin, të përgatitë dhomën e pritjes e kështu me radhë. Krahas krejt kësaj, të gjitha këto punë po edhe më shumë se këto i duhet t’i bëjë vetë, ose së

¹²⁵ Po aty, f. 353.

fundi me ndihmën e ndonjë personi tjetër. Fillon të punojë me një trishtim të madh. Kërkon thikën të grijë qepën, kërkon nëpër shtëpi të gjejë krypën etj. Zbulon se në shtëpi nuk gjendet asnjë domate, andaj dërgon dikë që të blejë.

Në anën tjetër gruas i duhet që ta pjekë pulën, ta presë mishin, ta zbutë orizin në ujë, t'i pastrojë perimet etj.

Bëhet shumë e ndjeshme dhe nervoze, dhe pastaj e qorton shërbetoren, e mallkon vajzën, e rrahë djalin, më në fund i shteret zëri. „Oh Zot! Ç'të bëj?“ Bërtet.

Papritmas, dëgjohej zilja e derës. Arritën musafirët! Hyjnë njëri pas tjetrit. Burri i ngratë, i vetëdijshëm për hidhërimin e gruas, i pret musafirët dhe i çon në dhomën e pritjes. Pastaj dëshiron t'i shërbejë me çaj, por heton se çaji nuk është gati. I bërtet vajzës ose djalit pse çaji nuk është vënë në çajnik. Pasi bëhet çaji gati, vëren se nuk ka sheqer të mjaftueshëm. Pasi shkon dhe blen ende sheqer, u shërben me çaj musafirëve. Shikon musafirët por mendja i ri në kuzhinë. E di se ç'po ndodh atje. Nuk mund të rri i qetë dhe qetë të bisedojë me musafirët. Është duke e mërzhitur darka. Do të ishte ende më keq nëse në mesin e musafirëve ka edhe gra, të cilat gjithnjë pyesin se ku është zonja. Njeriu, patjetër t'u përgjigjet se është e nxënë me përgatitjen e ushqimit dhe se shpejt do të vijë t'i shoqërojë.

Gruaj herë herë vjen te musafirët por nuk mund të vonohet dhe të qëndrojë ulur me ta. Ajo, duke u kërkuar edhe një herë falje, kthehet në kuzhinë. Në këto rrethana, ajo me të vërtetë nuk është në gjendje të përgatitë ushqim të mirë.

Pasi të bëhet ushqimi gati, asaj i duhet t'i gjejë enët, t'i përgatitë pijet, t'i kërkojë gotat, ta mbush kryporen, mëlmesoren, etj.

Pas darka musafirët shkojnë duke u thënë „lamtumirë“ nikoqirëve.

Konkluzë: Ushqimi është ose i njelmët ose pa krypë, i djegur ose joipjekur. Përveç kësaj mbase i ka harruar disa gjëra andaj edhe nuk i ka vënë para musafirëve.

Tani është mesnatë dhe gruaja ndjehet e raskapitur. Që prej dreke nuk pati rast as për një moment të pushojë. Po ashtu nuk ishte në gjendje t'u shërbejë musafirëve ashtu si do të duhej. Burri është mjaft i dëshpëruar. Shumë para harxhoi për atë gosti, por, përsëri, ajo nuk u bë e këndshme, madje mund ta qortoje gruan e vet.

Çifti bashkëshortor jo vetëm që nuk u kënaqën në atë ndejë, por mbase edhe janë qortuar për atë gjë dhe mbase kanë vendosur që kurrë më të mos organizojnë ndonjë ndejë tjetër.

Por as musafirët nuk mbetën të kënaqur me atë ndejë meqë hetuan se qenë shkaktarë të shqetësimit të nikoqirëve dhe me siguri u erdhi keq pse erdhën.

Me siguri lexuesi nuk do të kënaqej më një situatë të këtillë dhe nuk do të ishte i gatshëm e as që do të kishte dëshirë të përjetojë një gjë të këtillë.

A dini ç'është shkak i këtij problemi. Pra, i vetmi shkak është që zonja e shtëpisë nuk ka përvojë dhe dije për mënyrën se si t'i presë dhe kënaq musafirët. Përndryshe përgatitja e një gostitje nuk është punë e rëndë.

Tani e ka radhën opcioni tjetër.

Rasti (b): Burri e lajmëron gruan e vet se ditën e xhuma në mbrëmje do t'i vijë për darkë dhjetë shokët e tij. Gruaja përgjigjet: “Shkëlqyeshëm, çfarë duhet për atë natë të përgatitim për darkë?”

Për këtë bashkëshortët vendosin bashkarisht, pastaj shënojnë të gjitha gjërat e nevojshme për pritjen e musafirëve. Ata edhe njëherë i vërtetojnë gjërat e nevojshme duke i nënvizuar gjërat që i posedojnë në shtëpi, pastaj i shënojnë gjërat që duhet siguruar. Pastaj blerjen e bëjnë në kohë.

Ditën e enjte, një ditë para ardhjes së musafirëve, kryhen disa punë siç është grirja e qepëve, larja e patateve, mbushja e krypores dhe mëlmesores, përgatitja e enëve të sofrës dhe të ngjashme.

Të nesërmen në mëngjes, pas ngrënies së mëngjesit, zonja e shtëpisë i kryen disa obligime të veta siç është pastrimi, prerja dhe zierja e mishit, pulës dhe patateve. Pas ushqimit të drekës mund të pushojë që më pastaj të mund t'i kryejë punët e tjera. Kështu ajo mund t'i kryejë punët rreth zierjes, pastrimit dhe rregullimit të shtëpisë pa ndonjë nxitim e mërzi. Nuk do të ketë nevojë për ndonjë ngatërresë ose çfardo gjëje tjetër që shkakton huti.

Kështu kjo mund t'í presë musafirët pranë burrit të vet dhe të ulet e të bisedojë me ta. Do të mund të ketë nevojë të shkojë ndonjë herë në kuzhinë për t'u vërtetuar se gjithçka është në rregull.

Mund t'í kërkojë ndihmë burrit ose fëmijëve të saj që t'í vëndoje ushqimet përpara musafirëve. Kështu secili mund të ndjehet i kënaqur me ushqimet e këndshme.

Konkluzë: Musafirët u kënaqën me shoqërimin e nikoqirëve të tyre. Biseduan dhe miqësia e tyre u përforcua. U kënaqën me ushqimet dhe u mbeti lakmi mënyra se si zonja e shtëpisë i gostiste musafirët. Përfundimisht ata atë natë u kënaqën dhe gjatë kohë do ta mbajnë mend këtë.

Burri ishte në gjendje të rrijë me musafirët. Kaloi disa çaste të bukura me shokët e vet dhe mbetet i kënaqur me bashkëshorten e vet e cila nuk e tradhtoi. Kjo i inkurajoi që përsëri t'í ftojë miqt e tyre.

Në fund, gruaja e cila me durimi dhe shkathtësi që në gjendje t'í presë musafirët në mënyrë normale dhe pa asnjë problem, është e kënaqur me vetveten. Ajo është e kënaqur me burrin e saj dhe u tregua si zonjë shtëpie e mirë.

Tani mund të zgjidhni njërin nga këto dy shembuj.

Drejtuesi i shtëpisë

Zakonisht meshkujt janë ata që e mirëmbajnë familjen. Ata me plot mund punojnë dhe harxhojnë fitimin e vet për bashkëshorten dhe fëmijët. Ata këtë e kuptojnë si obligim të vetin dhe asnjëherë nuk shprehin pakënaqsi për vështirësitë e veta.

Por burrat gjithashtu presin prej grave të veta që të jenë ekonomiste dhe të mos i harxhojnë paratë e tyre shkeleshko. Gratë duhet t'í klasifikojnë nevojat dhe të harxhojnë në gjërat primare siç është ushqimi, veshmbathja, ilaçet, qiraja, korenti, telefoni, gazi dhe uji. Vënia e gjërave të tepërta në listën e prioritetit konsiderohet si harxhim i tepruar dhe i panevojshëm. Burrat nuk kanë dëshirë që gratë t'í shfrytëzojnë paratë e tyre për blerjen e gjërave të panevojshme apo t'í harxhojnë vend e pavend.

Nëse burri sheh se gruaja e vet me dinjitet e besnikëri mban llogari për paratë e tij, nëse është i bindur se gruaja e tij nuk e tepron së harxhuari dhe nëse është i sigurt se paraja e tij që mezi e fitoi është harxhuar me masë, atëherë ai do të punojë me zell dhe nuk do të harxhojë pa nevojë.

Në anën tjetër, nëse gruaja harxhon para për tesha dhe stoli ose nëse i harxhon për gjëra të panevojshme dhe nëse i duhet të marrë para hua për të kaluar jetën apo nëse familja, si një armik jobesnik, e plaçkit pasurinë e tij, atëherë ai do të mbetet pa kurajo. Do ta humb vullnetin për punë dhe për ta mirëmbajtë familjen e vet. Do të konstatojë se e palogjikshme është të punojë e t'í mirëmbajë njerëzit që nuk e çmojnë mundin e tij. Ai, mbase do të devijojë nga rruga e drejtë e të marrë rrugë të gabuar. Kjo mund që ta destabilizojë familjen.

Zonjë e nderuar! Edhe pse paratë dhe pasuria e burrit janë në disponimin tuaj, mos i konsideroni ato si tuajat. Ligjërisht pasuria është e tij, ndërsa ju jeni ajo që i lehet në besë ajo. Andaj, përvetësimi, dhurimi ose shitja e cilësdo gjë të tij qoft, lyp që të kërkohet leje prej tij. Ju jeni përgjegjëse për pasurinë e tij dhe mu për atë jeni e obliguar ta mbronit atë. Nëse i ikni përgjegjësisë tuaj, për të do të përgjigjeni në botën tjetër.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: „*Gruaja është ajo që e udhëheq dhe mbronë pasurinë e burrit të saj dhe si e këtillë do të japë llogari*“.¹²⁶

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: „*Gruaja më e mirë prej jush është ajo që parfumoset, që përgatit ushqim të këndshëm dhe që nuk harxhon tepër. Gruaja e këtillë është mëkëmbëse dhe*

¹²⁶ Mustedrek, kaptina 2, f. 550.

*rob i All-llahut, ndërkaq ai që punon në emër të All-llahut kurrë nuk do të përjetojë pendim ose humbje*¹²⁷.

Një grua e pyeti Pejgamberin s.a.v.a: „Cilat janë detyrat e gruas ndaj burrit të saj?“ Pejgamberi s.a.v.a. u përgjigj: *“Patjetër të jetë e dëgjushme ndaj tij, nuk ka të drejtë t’i thejë urdhërat e tij dhe pa lejen e tij nuk ka të drejtë të dhurojë gjë*¹²⁸.

Pejgamberi s.a.v.a. , gjithashtu thotë: *“Gruaj më e mirë prej jush është ajo që më pak harxhon*¹²⁹.

Kariera e gruasë

E vërtetë është se fitimi për mirëmbajtjen e familjes është obligim i burrit, madje se gratë islamikisht (sipas ligjit Isalm) nuk mbajnë përgjegjësi për këtë. Megjithatë, gratë gjithashtu duhet të kenë punë. Sipas Islamit papunësia është gjë e turpshme dhe e fyer.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: „All-llahu i Gjithëfuqishëm i urrenë ata të cilët flejnë dhe ata që pushojnë shumë“¹³⁰.

Hazreti Zehra a.s. gjithashtu ka punuar në shtëpi.¹³¹

Secili ka nevojë, andaj duhet të ketë edhe punë. Ai nuk duhet që jetën e vet ta harxhojë duke mos punuar asgjë, por duhet të punojë dhe të japë kontributin e vet për ndërtimin e një jete më të mirë.

Nëse e lyp nevoja duhet që njeriu fitimin e vet ta harxhojë për hirë të familjes dhe vetvetes, por nëse ajo nuk është e nevojshme, atëherë duhet që fitimin e tij nga puna t’ua dhurojë atyre që kanë nevojë për ndihmën e tij. Papunësia është e mërzitshme dhe në të shumtën e rasteve shkakton sëmundje mentale e psikike si dhe prishje morale,

Puna më e mirë për gruan e martuar është të kujdeset për shtëpinë. Udhëheqja e punëve të shtëpisë, kujdesi për fëmijët e të tjera janë punët më të mira e më të lehta që mund t’i kryejnë gratë.

Një zonjë shtëpie që është talente dhe e shkathtë ka mundësi që shtëpinë e vet, për fëmijët dhe burrin e vet, ta shndërron në Xhennet, ndërkaq kjo është punë e dobishme dhe harxhim kohe e qëlluar.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *„Xhihadi i gruas është ta dëgjojë burrin (dhe mirë të përkujdeset për të)*¹³².

Ummi Selemi e pyeti Pejgamberin s.a.v.a: “Çfarë shpërblimi ka një grua që kryen punët e shtëpisë?“ Pejgamberi s.a.v.a u përgjigj: *“Secila grua që mban regull në shtëpi, duke bartur një send prej një vendi në një vend tjetër, do të ketë mbështetjen e All-llahut, e kush fiton bekimin e All-llahut, nuk do të zbret mbi të hidhërimi i All-llahut.*“ Ummi Selemi i tha: „O i Dërguar i All-llahut! Pashë prindërit e mi, më lamëroni për dhuratat tjera për gratë?“ Pejgamberi s.a.v.a tha: *„Kur gruaja të mbetet shtazënë, All-llahu e gradon njësoj siç e gradon një person që nisat në xhihad me tërë pasurinë dhe jetën e vet. E kur të lind fëmijën, ajo do të dëgjojë një zë duke i thënë: të janë falur të gjitha gabimet, fillo rishtazi jetë të re. Sa herë që t’i japë gjë fëmijës, All-llahu e shpërblen me një shpërblim të njëjtë me të atij që liron një rob*¹³³.

Zonjat e shtëpisë edhe kur nuk janë të angazhuara me punë, duhet të gjejnë diçka për të punuar. Mund të lexojnë libra, të hulumtojnë diçka që është e dobishme e ta shtojnë diturinë dhe të kuptuarit. Ata mund të shkruajnë ndonjë artikull, madje edhe libra. Mund të merren me vizatim, me qepje, me qendisje e kështu me radhë. Në këtë mënyrë keto mund t’i ndihmojnë

¹²⁷ Wesail-el shi’ah, kaptina 14, f. 15.

¹²⁸ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 248.

¹²⁹ Mustedrek, kaptina 2, f. 532.

¹³⁰ Po aty.

¹³¹ Po aty, f. 86.

¹³² Biharul-enwar, kaptina 103, f. 247.

¹³³ Po aty, f. 251.

ekonomikisht familjes së vet si dhe t'í kontribuojnë shoqërisë duke ia lënë krijmtaritë e veta në disponim bashkësisë.

Puna shëron shumë sëmundje mentale.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: „All-llahu e do robin e devotshëm i cili vërtetë është i angashuar me punë“.¹³⁴

Gjersa disa gra kanë dëshirë të punojnë në shtëpi, ka të tjera që më tepër kanë dëshirë të punojnë jashtë shtëpisë. Ky preferim mund të jetë për shkaqe ekonomike apo për shkaqe tjera. Në këtë rast profesonet më të mira janë ato të kulturës ose mjekimi i të sëmurëve. Çerdhet parashkolllore, shkollat fillore e të mesme janë vende të përshtatshme në të cilat gratë mund të aftësohen dhe t'í mësojnë nxënësit.

Spitalet, gjithashtu janë vende të përshtatshme ku gratë mund të shërbejnë si motra medicinale ose si mjekje. Këto profesione i përgjigjen natyrës së gruas.

Pasojnë këshillat për gratë që kanë ndërmend të punojnë apo punojnë jashtë shtëpive të veta.

a) Para se ta pranoni punën, konsultohuni me bashkëshortin tuaj. Bashkëshorti juaj ka të drejtë tu lejojë apo të mos u lejojë të punoni. Punësimi pa lejen e bashkëshortit tuaj do të jetë i dëmshëm për një jetë të qetë e miqsore në familjen tuaj.

Burrat, gjithashtu këshillohen që të mos jenë tepër jotolerantë në aspekt të punësimit të gruas jashtë shtëpisë, në përjashtim nëse puna gjegjëse konsiderohet e papërshtatshme për ta.

b) Gratë, kur dalin jashtë shtëpisë, duhet të vishen me hixhab (mbulesë sipas principeve islame, sh.p.). Ato në punë duhet të shkojnë duke mos u stolitur dhe me tesha modeste. Ato duhet t'í ikin, me sa të kenë mundësi, kontakteve me meshkujt të cilët nuk janë mahremë (shumë të afërt nga gjaku, sh.p.).

Byroja është vend për punë e jo për pengim apo rivalitet. Autoriteti dhe dinjiteti nuk vijnë nga ajo se çka bartni, por nga ajo se çka punoni dhe sa mirë punoni. Bëhuni dhe silleni si një muslimane dinjitoze. Ruane nderin e bashkëshortit tuaj dhe mos ia lëndoni ndjenjat e tij, stolitë dhe teshat e bukura vishni për të kur të jeni brenda në shtëpi.

c) Edhe nëse janë të punësuar jashtë shtëpisë, gratë duhet të jenë të vetëdijshme se bashkëshortët e tyre dhe fëmijët prej tyre presin që t'í kryejnë ato punë shtëpiake siç është të udhëhequrit me punët e shtëpisë, të përgatiturit e ushqimit, larja e teshave etj.

Kjo mund të arrihet në bashkëpunim me familjen. Punësimi i gruasë jashtë familjes nuk do të duhej ta pengojë tërë familjen. Gjithashtu meshkujt këshillohen t'í ndihmojnë grave të veta në udhëheqjen e punëve shtëpiake. Nuk do të duhej që burrat të presin prej grave të tyre t'í kryejnë të gjitha punët edhe në shtëpi edhe jasht saj. Kjo sjellje nuk është as ligjore e as e ndershme. Burrat dhe gratë duhet t'í ndajnë mes vete punët e shtëpisë.

d) Nëse gruaja e cila punon jashtë shtëpisë ka fëmijë, atëherë do të duhej që fëmijën ta lë në kopshtin e fëmijëve apo t'í ia lë dikujt që është i besueshëm dhe i kujdesshëm. Nuk është në rregull dhe nuk është mençuri që fëmijët t'í lë vetë në shtëpi, sepse shumë fëmijë frikësohen ose humbasin kur ballafaqohen me situata të rrezikshme.

e) Nëse gruaja ndjenë se përkrah punëve dhe detyrave të lartpërmendura duhet të pranojë edhe punë tjetër, atëherë e ka patjetër që definitivisht të merret vesh me burrin e saj dhe të pranojë punën me lejen dhe këshillën e tij. Nëse pajtohet burri që gruaja të pranojë punën, e ka patjetër të dëgjojë dhe pranojë atë profesion në të cilin ka më pak meshkuj me të cilët mund të kontaktojë ajo. Kjo është për interesin e saj dhe të shoqërisë. Sido që të jetë, kur të gjendet jashtë shtëpisë e ka patjetër që kryekëput t'í përmbahet veshjes islame - hixhabit dhe të ketë kujdesë të jetë sa më modeste dhe e pa stolitur (e ngjyrosur dhe përlryrë).

Mos e kaloni kot kohën e lirë

Udhëheqja me punët e shtëpisë nënkupton një numër të madh punësh. Nëse zonja e shtëpisë vendos që detyrën e vet ta kryejë me përsosmëri, ajo nuk do të ketë kohë të mjaftueshme të bëjë çfardo pune tjetër qoftë. Kjo posaçërisht nënkupton kur ajo

¹³⁴ Usul-el-Kafi, kaptina 5, f. 113.

patjetër duhet të kujdeset për fëmijët. Por një numër i zonjave të shtëpisë gjejnë edhe kohë të lirë.

Çdokush e kalon kohën e tij të lirë në mënyrën e vet. Disa gra kohën e lirë e harxhojnë kot. Ato vetëm shëtisin rrugëve ose kërkojnë gra me të cilat do të llafosin. Në të shumtën e rasteve ajo bisedë që bëjnë ato nuk vlen as pesë pare. Ato do të dëgjojnë të njetat fjalë që janë vetëm se humbje kohe dhe nervash. Çastet sorollatëse të këtilla gjithnjë kurorëzohen me një degjenerim moral. Gratë të cilat e kalojnë jetën në këtë mënyrë gjithsesi janë të humbura në këtë dhe në botën e ardhshme. Është për t'ju habitur kur dikush shqetësohet kur humb ndonjë para, ndërsa nuk i kushtojnë aspak rëndësi humbjes së çasteve më të shtrenjta në jetë.

Personi i mençur- i urtë në mënyrë më të mirë do të shfrytëzojë orët më të shtrenjta të jetës. Shumë gjëra me vlerë mund të arrihen!

Njeriu i papunësuar për herë mendon dhe gjenë mënyrë se si të jetë i dëshpëruar. Ai do të shijojë shumë dëshpërime pas të cilave do t'ju bëhen mendimet konfuze. Njeri i lumtur është ai që është i nxënë me ndonjë punë. Njeri i i pafatshëm është ai i cili ka t'për kohë të mendojë për baticat e zbaticat e jetës së tij. Është interesant të jeshë i punësuar, ndërkaq papunësia është burim i depresionit.

A thua vallë nuk është dëm për njeriun që të harxhojë kohën e tij të shtrenjt apo disa nga momentet e jetës së tij e të mos fitojë kurgjë si kundërvlerë?

Zonjë e nderuar! Keni mundësi që minutat apo orët tua të lira t'ju shfrytëzoni në mënyrën më të mirë. Mund të merreni me shkencë. Mund të bleni libra që ju përgjigjen dhe me ndihmën e burrit tuaj ta zgjeroni diturinë. I mundshëm është secili drejtim, fizika, kimia, Kur`ani, filozofia, historia, gjeografia, letërsia, psikologjia etj. Do të gjeni kënaqësi në të e mbase një ditë me diturinë tuaj mund t'ju kontribuoni shoqërisë tuaj. Mund të shkruani artikuj ose libra pas të cilëve do të mbetet emri juaj. Mund, madje edhe të fitoni diçka.

Mos mendoni se kjo është tepër ambicioze për një zonjë shtëpie. Mos mendoni se të gjitha gratë me famë historike kanë ndenjtur pa punë. Ato, gjithashtu, kanë qenë zonja shtëpie, por nuk e kanë harxhuar kotë kohën e tyre të lirë.

Zonja Dorothy Cornegie ka qenë një zonjë shtëpie që ka shkruar një libër të mirë. Ajo i ka kryer punët e shtëpisë dhe krahas saj i ka ndihmuar burrit të saj (Dale Cornegie) që ta shkruajë librin e tij të famshëm *Si të shoqëroheni e të ndikoni në njerëz*. Ajo në librin e saj shkruan për principet e kujdesjes ndaj burrit. „Këtë libër e kam shkruar gjatë dy orëve gjum të ditës që bënte djali im. Shumicën e librave e kam lexuar duke i pritur të më thahen flokët në salonin e rregullimit të flokëve“.

Ka shumë gra që kanë shkruar libra me famë ose kanë kontribuar në lëmin e shkencës.

Sikur të jeni entuziaste do të kishit mundësi të jeni njëra prej tyre.

Nëse burrin e keni studiues shkencor, atëherë ndihmoni atij në lëmin e tij. Po a nuk është dëm që një grua e arsimuar të largohet tërësisht nga dituria?

Hazreti Aliu ka thënë: „Nuk ka gjë më të çmueshme se sa dituria“.¹³⁵

Hazreti Bekiri r.a. deklaron: „Kushdo që ditët dhe netët i kalon duke kërkuar dituri, me siguri do t'ju përjetojë begatitë e All-llahut“.¹³⁶

Nëse nuk ju pëlqen leximi ose studimi, atëherë merreni me punë dore ose me ndonjë hobi artistik siç është qepja e teshave, vizatimi, thurja, kultivimin e luleve etj.

Mund që t'ju mësoni dhe aplikoni këto mjeshtri. Ato mund t'ju ndihmojnë në aspektin mendor dhe financiar. Islami, gjithashtu i porositë gratë që gjatë kohës së lirë të merren me punë dore. Pejgamberi s.a.v.a thotë: “Tjerja (dhe endja) është një dëfrim i mirë për gratë“.¹³⁷

Përkujdesja e nënës (për fëmijët)

Një ndër obligimet e rëndësishme të gruas është edhe përkujdesja ndaj fëmijëve. Kjo nuk është detyrë e lehtë, përkundrazi, është shumë e ndjeshme dhe e rëndësishme. Kjo është

¹³⁵ Biharul-enwar, kaptina 1, f. 165.

¹³⁶ Po aty, f. 174.

¹³⁷ Po aty, kaptina 103, f. 258.

detyra më e ndritshme dhe më e dobishme që u është dhënë grave sipas rendit të krijimit. Shkurtimeisht këtu do t'ju përmendim disa veçori që kanë të bëjnë me këtë problem.

(1) Fruti i martesë

Edhe pse mashkulli dhe femra martohen për disa shkaqe, sikur që është motivi seksual, dashuria etj., dëshira për të lënë pasardhës nuk është njëri nga shkaqet kryesore për martesë.

Por nuk do të duhej shumë kohë që motivi i vërtetë i vazhdimit natyror të llojit që nga vetvetiu të parqitet dhe që dëshira për fëmijë të rritet në zemrat e tyre. Fëmija është frut i drurit bashkëshortor dhe dëshirë natyrore e mashkullit dhe femrës. Martesa pa fëmijë është sikur pema pa frute. Fëmija do ta forcojë lidhjen e dashurisë mes çiftit bashkëshortor. Kjo bëhet shtytës i mashkullit për punë dhe i nxitë prindërit të kujdesen për familjen e vet.

Martesa, disa herë, kohë pas kohe, është e bazuar në epshe, në marrëdhënie seksuale dhe në interesin e momentit seksual. Bashkësia e tillë është artificiale dhe nuk është e përhershme, madje është e prirur për shkatërrim. Faktori për shkak të të cilit kjo bashkësi bëhet e fortë është fëmija.

Epsi dhe instinkti shumë shpejt zhduken. I vetmi kujtim i ditëve dhe netëve i dëshirës seksuale do të jenë fëmijët, ekzistimi i të cilëve do ngacmojë zemrat e prindërve të tyre.

Hazreti Sexhxhadi ka thënë: “Fat i njeriut është nëse ka fëmijë të devotshëm, prej të cilëve mund të kërkojë ndihmë“¹³⁸

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: „Fëmija i dëgjueshëm është lulja me aromë më të këndshme në mesin e luleve të Xhennetit“¹³⁹

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: “Shtojeni numrin e fëmijëve tuaj, sepse unë, në Ditën e Gjykimit, do të mburrem me numrin tuaj të madh përpara ummeteve tjera“¹⁴⁰

Sa injorantë janë ata, të cilët për shkaqe të ndryshme, nuk pranojnë të kenë fëmijë dhe me këtë bien ndesh me principet e krijimit.

(2) Edukimi i fëmijës

Përgjegjësia më e ndjeshme e nënës është të edukojë fëmijën e saj. Edhe pse duhet që këtë përgjegjësi ta ndajnë mes vete të dy prindërit, bara më e rëndë është mbi supet e nënës.

Kjo është nga shkakun se nëna është në gjendje që vazhdimisht ta mbrojë dhe mbikqyrë fëmijën e vet. Nëse nënat vendosin që në mënyrë të rregullt të edukojnë fëmijët e tyre, atëherë i tërë kombi, madje edhe bota, do t'ju nënshtrohej ndryshimeve revolucionare.

Kështu, pra, përparimi ose shkatërrimi i shoqërisë është në duart e gruas.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: „Xhenneti është nën këmbët e nënës“¹⁴¹

Fëmijët e vegjël të kohës së sotshme janë burrat dhe gratë e të nesërme. Atë që ata e mësojnë sot do ta praktikojnë në shoqëritë e ardhshme. Nëse familjet janë të përsosura, shoqëria do të përparojë, sepse shoqëria nuk është gjë tjetër pos një përmbledhje familjesh. Bota nesër do të vuajë për shkak të të prapshtëve, kokëfortëve, të padijshmëve, të atyre me karakter të ulët, materialistëve, shpirtligëve, neglizhentëve, egoistëve dhe fëmijëve të prapsh.

Përndryshe bota e të nesërme do të ketë dobi prej fëmijëve të sotit që janë të ndershëm, të sjellshëm, bujarë, guximtarë, të drejtë, të besueshëm.

Për këtë shkak, prindërit në përgjithësi e nënat në veçanti, kanë përgjegjësi përpara bashkësisë së vet. Ata shoqërisë së vet mund t'ju ndihmojnë duke edukuar fëmijë të devotshëm. Përndryshe ata do të përgjigjen në Ditën e Gjykimit për shkak të moskujdesjes ndaj obligimeve të veta.

Hazreti Sexhxhadi ka thënë: „E drejtë e fëmijës tuaj është të dini se ai është juaji. I mirë qoft apo i keq ai është gjaku juaj. Ju jeni përgjegjëse për ngritjen, për arsimimin dhe për udhëzimin e tij në rrugën e All-llahut dhe për nxitje në respekt. Patjetër ndaj tij të silleni në atë mënyrë

¹³⁸ Wesail-el-shi'ah, kaptina 15, f. 96.

¹³⁹ Po aty, f. 97.

¹⁴⁰ Po aty, f. 96.

¹⁴¹ Majm'a el Zawa, kaptina 8, f. 138.

duke pasur parasyshë atë se po të silleni mirë, të jeni të sigurt se do të jeni të shpërblyer, e nëse silleni keq ndaj tij, të jeni të sigurt se do t'ua arrijë dënimi“.¹⁴²

Natyrisht se të gjitha nënat nuk i njohin shkathtësitë e domosdoshme për edukimin e fëmijës, andaj edhe duhet të fillojnë t'i mësojnë.

Në suaza të këtij libri nuk janë të përfshira të gjitha detajet që kanë të bëjnë me edukimin e fëmijës. Për fat të mirë, lidhur me këtë temë ka shumë libra të autorëve e shkenctarëve të ndryshëm. Gratë mund t'i blejnë këto libra dhe me ndihmën e përvojës së vet që kanë mund t'i edukojnë fëmijët e vet dhe, madje mund të bëhen edhe ekspert për edukimin e fëmijëve. Ajo atëherë mund t'ua ndihmojë edhe nënave tjera në kryerjen e obligimeve ndaj fëmijëve.

Duhet të përmendim një fakt. Shumë njerëz e përzënë kuptimin e fjalëve edukim dhe arsimim, ose e identifikojnë kuptimin e tyre.

Por njeriu duhet të dijë se fëmijët nuk edukohen duke u mësuar atyre tema të ndryshme, siç janë rrëfimet gjegjëse, këngët, Kur'ani ose sunneti-tradita e Pejgamberit s.a.v.a.

Temat e këtilla janë të dobishme, ndërkaq fëmija nuk duhet që vetëm të mësojë për njerëzit e ndershëm, por do të duhej që vetë ai të jetë i ndershëm.

Prandaj, patjetër duhet të krijojmë ashtu atmosferë dhe ambient jetësor në të cilin fëmija në mënyrë të natyrisht do të bëhet njeri i ndershëm dhe i devotshëm.

Nëse fëmija rritet në një rreth ku dominon ndershmëria, dashuria ndaj të vërtetës, trimëria, disiplina, pastërtia, mirësjellja, dashuria, liria, drejtësia, durimi, besueshmëria, sinqeriteti dhe sakrifikimi, ai atëherë të gjitha këto do t'i përvetësojë. Përndryshe nëse fëmija rritet në një rreth ku janë prezente degjenerimi, mashtrimi, hidhërimi, urrejtja, hipokrizia, sjellja e keqe dhe mosbesueshmëria, padyshim se këto do të ndikojnë në të. Kështu që fëmija mund të mësojë shumë rrëfime mbi njerëzit e mirë e të devotshëm, por pa asnjë dobi. Prindërit e pasjellshëm nuk mund të edukojnë fëmijë, po edhe sikur t'ua mësojnë Kur'anin dhe hadithet. Nëna dhe babai që nuk janë në rregull, në fakt, fëmijët i mësojnë të mos jenë në rregull. Fëmija më shumë u kushton rëndësi veprave të prindërve të vet se sa fjalëve të tyre.

Prandaj, ata që me të vërtetë janë të interesuar të edukojnë fëmijë të sjellshëm e të mirë, së pari duhet përmirësuar sjelljet e veta. Kjo është mënyra e vetme që fëmija të edukohet dhe të jetë i dobishëm për vete dhe për shoqërinë.

Ushqimi dhe higjiena

Detyra tjetër e zonjës së shtëpisë është ushqimi i fëmijës së saj. Shëndeti i fëmijëve dhe sëmundja, bukuria dhe shëmtimi, madje mirëkuptimi dhe natyra e trembshme, pastaj zgjuersia varet nga mënyra se si ushqehen ata.

Në krahasim me të rriturit, fëmijët kanë mënyrë tjetër të të ushqyerit. Nevojat e tyre ndryshojnë në bazë të moshës, andaj nënat duhet të kenë parasyshë këtë fakt kur janë duke i ushqyer fëmijët e vet.

Ushqimi më i mirë dhe përmbajtësor është tamblu. Tamblu i përmba të gjitha ato që nevojiten për shëndetin e trupit. Prandaj, për fëmijën e posalindur asgjë nuk është ashtu e përshtatshme për sistemin digestiv siç është tamblu, kështu që nuk ka asnjë problem nëse fëmija ushqehet me tamblin e nënës. Përveç kësaj nuk do të duhej të mërzhitemi për natyrshmërinë e një fëmije të tillë.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: “Për fëmijën e posalindur nuk ka ushqim më të mirë dhe më të përsosur se tamblu i nënës“.¹⁴³

Dr. A. H. Taba, ish drejtori i zyrës lindoromediterane të Organizatës Shëndetësore Botërore ka thënë: „Një ndër faktorët e rëndësishëm që fëmijën e bën joimun nga shumë sëmundje është ndalimi i tamblit të nënës që është siguri i vetëm i jetës së cilitdo njeri“.¹⁴⁴

¹⁴² Biharul-enwar, kaptina 74, f. 6.

¹⁴³ Wesail el-shi'ah, kaptina 15, f. 175.

¹⁴⁴ Ittela-at. 15 Farwardin. Viti solar 1353 sipas hixhretit.

Mu për këtë, nënat që u japin gji foshnjeve të veta, duhet të kenë parasysh se ai tambël i përmban të gjitha përbërjet e domosdoshme të ushqimit.

Por tambli është ushqimor vetëm atëherë kur nëna ushqehet mirë, që do të thotë se kualiteti i tamblit të saj varet nga kualiteti dhe kuantiteti i ushqimit të saj. Sa më i mirë të jetë ushqimi më i mirë do të jetë tambli i saj. Nënat që u japin gji fëmijëve të vet, nga moskujdesi i ushqimit të tyre, mund ta shkatërrojnë shëndetin e vet dhe të fëmijëve të tyre.

Baballarët e foshnjeve gjithashtu janë të obliguar t'i furnizojnë bashkëshortet e tyre me ushqim kualitativ të mjaftueshëm. Ushqimi i pamjaftueshëm është një problem serioz për shumë njerëz dhe nuk duhet nënçmuar, përndryshe duhet të jemi të gatshëm për shërimin e sëmundjes që është shkaktuar nga ai.

Për këtë temë mund të merni shumë informata nga mjeku juaj ose nga librat profesional. Por rregull i përgjithshëm është që nëna gjidhënëse patjetër të konsumojë të gjitha llojet e ushqimeve si: mish, pemë, bylmetë... gjer te perimet.

Fakt i rëndësishëm është që tambli i nënës ndikon në karakterin e fëmijës së posalindur, andaj për këtë hazreti Aliu ka thënë: "Mos zgjidhni ndonjë grua të përshtatshme që t'u japë gji fëmijëve tuaj, sepse përmes tamblit në fëmijën ndikojnë karakteristikat e tyre themelore".¹⁴⁵

Hzreti Bekiri ka thënë: "Zgjidhni gratë fisnike që fëmijëve tuaj t'u japin gji nga tambli i tyre, sepse karakteri themelor i tamblit kalon prej gjidhënësës në fëmijën".¹⁴⁶

Fëmijën patjetër duhet ushqyer në intervale të sakta. Kështu fëmija juaj mësohet në këtë rregull dhe i ndihmon të jetë i qetë. Kjo gjithashtu forcon shëndetin e sistemit të tij digestiv dhe barkun. Përndryshe nëse e ushqeni fëmijën menjëherë pas të qajturit, ai atëherë nuk do të mësohet të jetë i disiplinuar. Nëse atë që e kërkon e fiton me të qajtur, atëherë do të pranojë sjellje të atillë dhe atë do ta shfrytëzojë bile edhe kur do të rritet. Fëmija nuk do të ketë durim të mjaftueshëm kur të ballafaqohet me probleme. Ai do të shfrytëzojë fuqinë në mënyrë që të arrijë dëshirën e vet ose do t'u nënshtrohet vështirësive.

Mos mendoni se disiplina e fëmijës është një detyrë që nuk mund të realizohet lehtë. Vetëm se duhet të keni durim dhe të keni program të përshtatshëm për edukimin e tij të bërë sipas standardeve tuaja. Ekspertët për ushqimin e fëmijëve thonë se ata duhet ushqyer pas çdo tri apo katër orësh.

Fëmijën mbane në duart tuaja gjersa jeni duke e ushqyer atë. Në përqaftimin tuaj ai ndjen një dashuri që mund bile edhe të ndikojë në atë si një personalitet i ardhshëm. Mos i jepni gji duke qenë të shtrirë, sepse ka ndodhur që ndonjë nënë ta zejë gjumi duke i dhënë gji atij, kështu që disa fëmijë janë ngulkfatur, meqë gjoksi i nënës ua ka penguar frymëmarrjen.

Nëse nuk keni tamblin tuaj, mundeni fëmijës t'i jepni tambël lope. Por meqë tambli i lopës është shumë më i dendur se ai i nënës, duhet patjetër t'i shtoni pak ujë. Gjithashtu mund të përdorni qumsht të pasterilizuar të cilin duhet ta zini njëzetë minuta ose gjersa të jetë i sigurt për ushqim të fëmijës.

Mos e ushqeni fëmijën me tambël të nxehtë ose të ftohtë, por me tambël që e ka temperaturën e njëjtë me të nënës.

Pas çdo ushqimi duhet ta zini enën, e pastaj ta ushqeni foshnjen, ndërkaq gjatë motit të nxehtë, veçanërisht duhet patur kujdes për atë.

Largojuni përdorimit të tamblit që ka mbetur apo kosit. Më mirë është që për çdo ushqim ta matni sasinë e tamblit që të vërtetoheni në mënyrë që të mos marrë fëmija më shumë ose më pak.

Para se të përdorni pluhur qumshti, duhet të këshilloheni te pediatri. Qumshtin pluhur gjithnjë duhet përdorur i freskët.

Katër muaj pas lindjes mund ta ushqeni me lëngje pemësh: Kur t'i bëjë gjashtë muaj, gjithashtu, mund ta ushqeni me ushqim të fortë apo, gjithashtu mund ta ushqeni me ushqim të fortë dhe çorbë. Mund ta ushqeni me biskuita ose me bukë të ëmbël. Kosi ose djathi, gjithashtu, janë të dobishëm. Gradualisht mund të filloni ta ushqeni me një sasi të vogël nga ushqimi që hani ju.

¹⁴⁵ Wesail-el-shi'ah, kapina 15, f. 188.

¹⁴⁶ Po aty, f. 189.

Mbane mend se foshnja juaj e ndjenë jetën ashtu sikur edhe ju. Andaj jepni ujë, por mos orvateni ta detyroni të pijë çaj ose kafe. Për fëmijën që është në rritje e sipër në veçanti janë të dobishme perimet dhe çorba.

Mos harroni ta mbani pastër krevetin e foshnjes, teshat dhe cuclat. Lani më shpesh fytyrën dhe duart e tij. Lani rregullisht, sepse foshnjat shumë lehtë përlyhen, infektohen e sëmuren.

Fëmijën tuaj duhet patjetër ta vakciononi kundër sëmundjeve siç janë: lija e ujit, variolla, kolli i keq, paraliza e fëmijëve, fruthi, lija dhe difterija. Fatmirësisht, vaksinat lehtë gjenden nëpër qendrat medicinale e shëndetsore.

Duke iu përmbajtur këtyre rregullave për higjienë dhe pastërti, mund të keni fëmijë të shëndoshë.

Pjesa e dytë

DETYRAT E BURRAVE

Kujdestari i familjes

Burri dhe graujat janë dy shtyllat kryesore të familjes, por meqë burrat sipas rregullit të krijimit, janë të dhuruar me disa kualitete të veçanta, madje meqë aftësia e tyre më e fuqishme se sa të gratë, këta konsiderohen si kujdestarë të familjes.

All-llahu i Gjithëfuqishëm burrat i konsideron si kujdestarë të familjes dhe në Kur'anin Famëlartë thotë:

“Burrat janë përgjegjës për gratë, ngase All-llahu i ka graduar disa mbi disa të tjerë...” (4:34).

Mu për këtë burrat e kanë përgjegjësinë më të madhe për mirëmbajtjen e familjeve të tyre. Burri është ai i cili me urtësinë e vet mund ta përmbajë familjen e vet dhe të krijojë kushte për lumturinë e saj dhe është ai që shtëpinë e vet mund ta shndërrojë në Xhennet, madje të bëjë që gruaja e tij t'i bëhet sikur melek.

Pejgamberi s.a.v.s. thotë: *“Burri është kujdestar i familjes së vet, ndërsa secili ka përgjegjësi për ata që i ka nën kujdesjen e vet”*.¹⁴⁷

Burri i cili përmban familje, duhet ta dijë se gruaja gjithashtu është qenie njerëzore siç është vetë ai. Ajo gjithashtu ka dëshirë dhe të drejtë për liri dhe jetë. Të martohesh nuk do të thotë të gjejshë shërbëtore, por kjo do të thotë të zgjedhish partnerin dhe shokun që do të jetë i gatshëm të jetojë me burrin gjer në fund të jetës së vet. Burri duhet të kujdeset për të dhe për dëshirat e saj. Ai nuk është pronar i gruas së vet, në të vërtetë, gruaja ka të drejta të caktuara në burrin e vet.

All-llahu në Kur'anin Famëlartë thotë:

“...Edhe ato kanë po aq të drejtë sa edhe obligim, por burrat kanë përparësi për një shkallë ndaj tyre. All-llahu është i Gjithëfuqishëm, i Urtë” (2:28).

Kujdesuni për gruan tuaj

Fshehtësia e mirëqenies familjare qëndron në mënyrën se si njeriu kujdeset për bashkëshorten e vet, e kjo është e barabartë me të drejtat e gruas ndaj bashkëshortit, që vëhet në radhë të xhihadit, dhe kjo konsiderohet vepra më e mirë e më e vlefshme e burrit, por, njeriu i martuar patjetër duhet të mësojë se si duhet të silltet ndaj bashkëshortes së vet në mënyrë që tek ajo të ndërtojë një karakter sikur të ndonjë meleku.

Për këtë arsye burri patjetër duhet të njohtohet me sjelljet e gruas dhe me dëshirat e saj. Ai patjetër duhet ta planifikojë jetën e vet sipas dëshirave të bashkëshortes dhe kërkesave të saj të arsyeshme. Ai me sjelljet dhe qëndrimet e veta mund të ndikojë në atë ashtu që ajo të interesohet edhe për të edhe për shtëpinë e tij. Kjo është një temë që kërkon më tepër shpjegime, ndërsa bisedat detale do të paraqiten në tekstin e mëtejshëm.

Jij gojëmbël ndaj saj

Gruaja është qendër e dashamirësisë dhe qenie shumë emotive. Ekzistenca e saj varet nga butësia dhe ndjeshmëria. Ajo dëshiron që të tjerët ta duan dhe atë sa më shumë aq më mirë. Ajo sakrifikon sa më tepër nga vetja e saj në mënyrë që të jetë e dashur. Kjo veti aq shumë është e shprehur në të sa që po të shohësh se askush nuk e don, e konsideron veten të pasuksesshme. Demoralizohet në vete dhe ndjehet si e lënë pas dore. Andaj padyshim njeriu mund të vërtetohet se fshehtësia e burrit të suksesshëm qëndron në jetën e lumtur bashkëshortore dhe në mënyrën e tij të plotësisht të dashurisë bashkëshortes së vet.

¹⁴⁷ Musetdrek, pjesa 2, f. 550.

Zotëri i nderuar! Gruaja juaj, para se të martohet me ju, ka përjetuar dashurinë dhe ëmbëlsinë e prindërve të vet. Tani kur më ajo vuri kurorë me ju dhe preferoi të jetojë me ju gjer në fund të jetës, nga ju pret ta kaploni me dashuri, kujdesje e butësi. Ajo prej jush pret t'ia plotësoni dëshirat për dashuri e përkdhelje. Ajo pret që ndaj saj të tregoni një dashuri më të madhe se sa ka patur te prindërit dhe dashamirët e saj. Ajo ndaj jush ka një besim të jashtëzakonshëm andaj edhe ua ka besuar ekzistencën e vet.

Fshehtësia e bashkëshortësisë së lumtur qendron në plotësimin e ndjeshmërisë ndaj bashkëshortes.

Nëse dëshironi ta përfitoni zemrën e saj, nëse dëshironi që ajo t'ia respektojë kërkesat e jauja, nëse dëshironi ta përforconi martesën tuaj, nëse dëshironi që ajo t'u dashurojë, madje të jetë besnike, atëherë gjithnjë ndaj saj duhet të tregoni butësi e t'ia shprehni dashurinë tuaj.

Nëse ndaj bashkëshortes tuaj e zvogëloni dashurinë, ajo do ta humbas interesimin për shtëpinë e fëmijët e saj dhe, mbi të gjitha, edhe nda jush. Shtëpia juaj gjithnjë do të jetë e çrregulluar. Ajo nuk do të jetë e gatshme të tregojë interesim për personin i cili nuk e do.

Një shtëpi që nuk ka ndjenja dashurie i përngjanë Xhehennemit të këndellur, po edhe sikur ajo të jetë e rregulluar dhe përplot me elemente luksoze. Bashkëshortja juaj mund të sëmuret dhe të përjetojë stres nervor. Nëse ajo nuk është e kënaqur me ju, do të mundohet të jëtë e dashur për njerëzit e tjerë. Aq shumë mund të jetë e painteresuar për ju dhe për shtëpinë tuaj sa që, bile mund të kërkojë edhe shkurorëzim.

Për gjithë këtë ju jeni fajtor sepse nuk keni patur sukses t'ia plotësoni dëshirat. Me siguri është e vërtetë se shumë shkurorëzime kanë ngjarë si rezultat i mungesës së dashurisë.

Veni re në të dhënat statistikore që pasojnë. Nevoja psikologjike për dashuri, mospërfillja e burrave ndaj dëshirave të grave dhe nënçmimi i rëndësisë së pozitës neutrale të grave ndaj dëshirave të burrave, madje mospërfillja e rëndësisë së pozitës mentale të grave, janë shkaqe të shumë rasteve të shkurorëzimit.

Në vitin 1969 prej gjithësejt 10372 shkurorëzimeve, 1203 gra kanë theksuar se si shkak shkurorëzimi ka qenë humbja e ndjenjës për jetë, ndjenja e pavyeshmërisë, madje moskujdesja e bashkëshortëve ndaj dëshirave të tyre dhe rasteve emotive.¹⁴⁸

Një grua deklarohet para gjyqit se ka qenë e gatshme ta braktis mehrin, bile edhe t'ia paguajë bashkëshortit një shumë parash në mënyrë që ai të pajtohet për shkurorëzim. Ajo thotë se bashkëshortit të saj më tepër i interesonte papagalli se sa ajo, dhe mu për këtë ajo nuk dëshironte që të jetojë më me të.¹⁴⁹

Dashuria dhe dashamirësia në familje janë më të shtrenjta se gjithçka tjetër, andaj All-llahu xh.sh.atë e konsideron si një ndër shenjat e fuqisë dhe si një begati e madhe që i është dhuruar njerëzimit. Kur' ani Famëlartë thotë:

“Edhe një argument tjetër i Tij është se Ai, nga lloji juaj, krijon bashkëshorte që të gjeni prehje pranë tyre, edhe ndërmjet jush mbjellë dashuri dhe mëshirë. Ky, me të vërtetë, është argument për njerëzit që mendojnë”. (30:21).

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: ”Kush na takon neve, ai ndaj bashkëshortes së vet duhet të tregojë sa më tepër butësi”.¹⁵⁰

Pejgamberi s.a.v.s. thotë: *“Sa më besimtar i mirë është ndonjëri prej jush aq më tepër tregon butësi ndaj bashkëshortes së vet”.*¹⁵¹

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: ”Njëra ndër cilësitë e pejgamberëve të All-llahut ka qenë edhe ajo se të gjithë ata kanë qenë të dashur ndaj grave të veta”.¹⁵²

Pejgamberi s.a.v.a thotë: *“Fjalët e bashkëshortit që i thotë bashkëshortes së vet, me të vërtetë të dua, do të duhej që gjithnjë të mbeten në zemrën e saj”.*¹⁵³

Dashuria dhe butësia patjetër duhet të jenë të sinqerta në mënyrë që të përfitojnë zemrën e njëri tjetrit, por bile edhe aq dashuri ndaj dikujt nuk është e mjaftueshme sa është e rëndësishme që njeriu të shprehë simpatinë e vet. Nëse dashurinë tuaj e tregoni me fjalë e

¹⁴⁸ Ittele-at. 15 Azar. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

¹⁴⁹ Po aty. 6 Behman. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

¹⁵⁰ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 277.

¹⁵¹ Po aty, f. 228.

¹⁵² Po aty, f. 236

¹⁵³ Shafi, kaptina 2, f. 138.

vepra, ajo do tu kthehet, ndërsa ndjenjat tuaja do të forcojnë lidhjen e dashurisë. Bëhuni të hapur, e jo diskret në të shprehurit e dashurisë suaj ndaj bashkëshortes. Në prezencë e në mosprezencë e saj ju duhet t'i shprehni komplimente. Kur të jeni në udhëtim, shkruani dhe thoni se ndjeni mungesën e saj. Herë pas herë bleni asaj diçka. Telefononi, kur të jeni në punë dhe pyetne se si ndjehet.

Ndër gjërat e rëndësishme për gruan janë edhe mënyrat e këtilla të të shprehurit të dashurisë. Një grua duke qarë nga dëshpërimi, tha: "U martova për bashkëshortin tim në një natë vjeshte. Një kohë jetuam së bashku në paqe. Konsiderohesha gruaja më e lumtur në botë. Jetova në shtëpinë e tij të vogël gjashtë vjet. U gëzova kur kuptova se isha shtatëzënë. Kur për këtë e lajmërova bashkëshortin tim, nga gëzimi filloi të qajë e më përqafoi. Aq shumë qajti sa që nuk mundi ta kontrollojë veten. Pastaj doli dhe më blejti një qafore nga dijamanti prej parave që i kishte kursyer. Ma dha qaforen e më tha: "Ja dhuroj këtë gruas më të mirë në botë që kam mundur ta njoh". Por pas kësaj vdiq në një aksident trafiku".¹⁵⁴

Nderoje bashkëshorten tënde

Gruja ndjehet në vete krenare në masë të barabartë sikurse edhe mashkulli. Ajo ka dëshirë që ta respektojnë të tjerët. Ndjehet e prekur nëse dikush e ofendon ose e nënçmon. Ndjehet mirë nëse e nderojnë, ndërkaq i urren ata që mundohen ta nënçmojnë.

Zotëri i nderuar! Me siguri që gruaja e juaj pret nga ju ta nderoni më tepër se të tjerat. Ajo ka plotësisht të drejtë që prej shokut të saj të jetës dhe dashamirit më të mirë të saj të presë të kujdeset për të.

Ajo punon për ju dhe për të mirën e fëmijëve tuaj dhe pikërisht për këtë ajo pret nga ju që t'ia çmoni orvatjet e saj e ta nderoni. Nëse e nderoni nuk e keni nënçmuar veten, por vetëm do të tregoni një dashuri dhe mbështetje ndaj saj. Prandaj respektojeni më tepër se të tjerat dhe bisedoni njerëzishëm me të. Mos e pengoni dhe mos i bërtitni me zë. Mos e thirrni me emra të papëlqyeshëm dhe të këqij. Bëni nder kur të dëshirojë të ulet. Kur të hyni në shtëpi, nëse ajo ka harruar të ju përshëndesë me selam, atëherë përshëndetne ju atë.

Kur të largoheni nga shtëpia, thoni "lamtumirë". Mos i ndërpritni lidhjet me të kur të jeni në rrugë apo jashtë shtëpisë. Shkruani asaj!

Kur të jeni në shoqëri, shfaqni respekt ndaj saj. Në të gjitha mënyrët largohuni nga ofendimet dhe nënçmimet. Mos e keqtrajtoni, madje as me tallje mos e përqeshni. Përkundrazi, ajo nuk e do një sjellje të tillë, edhe pse, mbase nuk e shprehë atë.

Një grua 35 vjeçare tregon në kërkesën e saj për shkurorëzim: "Dymbëdhjetë vjet ka që jam në martesë. Bashkëshorti im është njeri i mirë dhe ka veti dhe karakter të mirë. Por ai kurrë nuk ka dashur ta kuptojë se unë jam bashkëshortja e tij dhe nënë e dy fëmijëve. Ai mendon se është një personalitet i përshtatshëm për shoqërinë, por këtë shou e ka realizuar duke më tallur e nënçmuar mua. Nuk mund as ta merni me mend se sa kam qenë e ofenduar. Aq shumë kam qenë e sëmurë nga nervat sa që mu dasht patjetër të shkoj te psikiatri për shërim.

Për këtë çështje shpesh kam biseduar me bashkëshortin tim. I bëra be që të mos sillet kështu me mua. Ia përkujtova pozitë time si "bashkëshortja e tij" dhe vitet e mia, madje edhe atë se nuk i takon që me mua të tallat para të tjerëve vetëm e vetëm që t' i bëjë të qeshen ata ose të kalojnë çaste të mira. Turpërohesh para të gjithëve, por meqë kurrë nuk kam qene spirituoze, nuk mundesha të shtyhem me ta. Meqë burri im nuk mund t' i kuptojë lutjet e mia, unë dua të ndahem prej tij. E di se nuk do të jem e lumtur në vetmi, por nuk mund të jetoj me një njeri i cili vazhdimish më nënçon".¹⁵⁵

Të gjitha gratë presin të respektohen nga burrat e tyre dhe të gjitha ato i urrëjnë ofendimet. Nëse disa gra nuk përgjigjen në përbuzjet e burrave të tyre, kjo nuk është argument se ato janë të lumtura.

¹⁵⁴ Ittel-at. 6 Bahman. Viti 1348 sipas hixhretit.

¹⁵⁵ Po aty. 8 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

Nëse e nderoni bashkëshorten tuaj, edhe ajo do tu nderojë juve dhe kështu marëdhëniet tuaja do të bëhen më të forta. Ndërkaq, ju do të respektoheni nga të tjerët më tepër. Nëse e maltretoni e ajo u hakmerret, përsëri ky është gabimi juaj e jo i saj.

I nderuari zotëri! Martesa nuk është sikur blerja e plaçkave. Personin e lirë nuk mund ta trajtoni si plaçkë. Gruaja juaj është e martuar me ju që të jetojë së bashku me ju e të ndajë të mirën e të keqen si me njeriun që e do. Ajo i pret po të njëjtat gjëra që edhe ju nga ajo e pritni. Andaj silluni ndaj saj ashtu sikur do të kishi dashur të sillet ajo ndaj jush.

Hazreti Sadiku r.a., duke cituar fjalët e babait të vet, ka thënë: "Ai që martohet e ka patjetër ta respektojë bashkëshorten e vet"¹⁵⁶.

Pejgamberi s.a.v.s. thotë: "Kush e nderon një musliman, All-llahu do ta nderojë atë"¹⁵⁷.

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Askush nuk mund t' i respektojë gratë përveç atyre që janë zemërgjerë, ndërkaq askush nuk mund t' i ofendojë ato përveç atyre që janë të ligë".

Krahas kësaj, Pejgamberi s.a.v.a thotë: "Ai që ofendon familjen e vet, do ta humbë lumturinë në jetë"¹⁵⁸.

Jij i sjellshëm

Bota e ka marrë rrugën e vet sipas një modeli të caktuar. Ngjarjet ndodhin dhe paraqiten njëra pas tjetrës. Jeta jonë e vogël në këtë univezum të madh është sikur grimcat e vogla që në çdo moment lëvizin dhe ndeshen me të tjerat. Të udhëhequrit me këtë botë nuk është në duart tona dhe ngjarjet në këtë botë nuk ndodhin sipas dëshirës sonë. Që nga momenti kur dikush del në mëngjes nga pragu i shtëpisë e gjer në momentin kur të kthehet në mbrëmje, mund të ballafaqohet me qindra rrethana të pakëndshme.

Njeriu në arenën e jetës së vet has në shumë vështirësi. Diukush mund t'ju ofendojë, mund të keni ndonjë koleg që nuk e doni, mund ta pritni gjatë kohë autobusin, mund t'ju akuzojnë në punë për diçka, mund t'i humbni paratë, mund t'ju plaçkisin ose mund të hasni në shumë probleme të ngjashme si këto të cilat mund t'i ndodhin çdokujt dhe kudo.

Mund të jeni aq shumë i ngarkuar nga ngjarjet e rëndomta të përditshme sa që mund t'i përngjani një bombe të kurdisur e cila në çdo moment mund të eksplodojë.

Mirë pra, mbase mendoni që nuk mund t'i fajsoni njerëzit tjerë ose botën për shkak të fatkeqësive tuaja. Mirëpo, kur vini në shtëpi insistoni që hidhërimin tuaj ta shprazni mbi bashkëshorten dhe fëmijët tuaj.

Kur të arrini në shtëpi, duket sikur ka ardhur Azraili (meleku i vdekjes). Fëmijët para jush shpërndahen sikur mitë. Mos dhasht Zoti të gjeni diçka të cilës mund t'i bëni vërejtje!

Ushqimi mund të jetë shumë i njelmët ose të mos ketë aspak kryp, çaj mund të mos jetë gati, shtëpia mund të mos jetë e rregulluar, ose fëmijët bëjnë zhurmë, e kjo është një shkak i mirë që të hudhni bombën në shtëpinë tuaj.

Atëherë ju tërboheni dhe çdonjërin e qortoni, i shani dhe i rrihni fëmijët. Kështu shtëpinë tuaj, ku mbretëron butësia dhe mirëkuptimi, do ta shndërroni në një skëterrë të këndellur, në të cilën do të vuani ju dhe familja juaj. Nëse fëmijët kanë mundësi të ikin nga shtëpia e të dalin në rrugë, këtë edhe do ta bënin, e nëse nuk kanë mundësi, do t'i luten All-llahut që ju sa më parë të largoheni nga shtëpia.

Shihet qartë se çfarë atmosfere apatike dhe e keqe mbretëron në ato familje. Në ato gjithnjë ka qortime e zënka. Një shtëpi e tillë gjithnjë është e ç'rregulluar. Gruaja nuk dëshiron që burrit të vet t'ia shohë fytyrën.

Si ka mundësi që gruaja të jetojë e lumtur me një burrë që rri i hidhëruar dhe dëshiron të bëjë keq?

E keqja më e madhe është fati i fëmijëve të cilët rriten në një mjedis të tillë. Qortimet e prindërve, me siguri, do të lënë gjurma në zemrat dhe shpirtërat e tyre të ndjeshëm. Fëmijët që përjetojnë pakënaqësi të këtilla janë të gatshëm të bëhen të tërbuar, agresivë, depresivë dhe

¹⁵⁶ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 224.

¹⁵⁷ Po aty, kaptina 74, f. 303.

¹⁵⁸ Mewaizul-Adadijeh, f. 151.

pesimistë që në moshën më të re. Ata dëshpërohen me familjet e veta dhe marrin rrugë të gabuara. Njerëzit e prishur mund t'i futin në kurthën e vet, e që ata pastaj të jepen pas krimeve të ndryshme. Mund të bëhen aq të kompleksuar dhe me pengesa mentale sa që mund t'ua rrezikojnë jetën njerëzve dhe të vrasin, ose bile të bëjnë vetvrasje.

I sugjerohet lexuesit që të hulumtojë prapavinë e kriminelit. Statistikat dhe lajmet ditore për veprat kriminale hudhin dritë mbi këtë fakt.

Përgjegjësia për gjithë këtë bie mbi kujdestarin e familjes i cili nuk ka mund ta kontrollojë natyrën e vet tërbuese dhe nuk e ka respektuar familjen e vet

I nderuari zotëri! Ne nuk jemi në gjendje dhe nuk kemi mundësi t'i kontrollojmë ndodhitë në këtë botë. Fatkeqësitë, vështirësitë dhe rastet dëshpëruese janë pjesë të pandashme të jetës tonë. Gjithëkush përjeton momente të vështira në kohra të ndryshme. Është fakt se njeriu edhe para pubertetit mund të kalojë nëpër vështirësi. Njeriu patjetër e ka të ballafaqohet me probleme dhe patjetër të kërkojë zgjidhje për ato. Qenia njerëzore ka mundësi të ballafaqohet me qindra probleme të vogla a të mëdha, e mos t'i i kuptojë se janë pasojë e një fati të keq.

Ngjarjet e përditshme nuk janë shkak i vetëm për rënien e personalitetit tonë, por përafërsisht ndikojnë në sistemin tonë nervor, i cili bëhet nxitës i këtyre ndodhive që shkaktojnë të ndjehemi të shqetësuar. Prandaj, nëse personi ka mundësi të mbajë kontrollë, atëherë kur ballafaqohet me rastet e vështira gjatë jetës së vet, ai person nuk ka mundësi të bëhet nervoz ose i mërzhitur.

Ta zëmë se keni përjetuar ndonjë rast pakënaqësie. Një përjetim i këtillë është njëra nga pjesët e pandashme të përjetimeve të përditshme, ku ne nuk mundemi as të ndërmjetësojmë e as të ndihmojmë. Ose, ai mund të jetë një përjetim për të cilin ne nuk jemi të sigurt në qëndrimin tonë.

Qartë shihet se në disa raste për mërzhitë tona nuk ka kurrfarë ilaçi. Do të bënim gabim po të bëhemi të mërzhitur apo të padisponuar. Patjetër duhet mbajtur mend se ne nuk jemi përgjegjës për ndodhitë e këtilla, madje duhet të mundohemi t'u shprehim mirëseardhje me një buzëqeshje në fytyrë. Por nëse përvoja jonë e keqe është e një forme më të rëndë, atëherë në atë rast, duhet kërkuar zgjidhje adekuate.

Nëse nuk jemi shqetësuar në momentin kur jemi ballafaquar me të padëshiruarën dhe nëse jemi munduar të mbajmë kontrollë, atëherë me urtësi mund t'i tejkalojmë vështirësitë tona. Në këtë mënyrë ne nuk do t'i kemi ikur hidhërimit i cili vetëm mund të na i shtojë problemet. Mu për këtë njeri i urtë është ai të cilin nuk e shqetësojnë pakënaqësitë.

Kemi mundësi që të gjitha vështirësitë t'i tejkalojmë me durim e mençuri. A nuk është fatkeqësi që humbja e kontrollit mbi vetveten është pasojë e ndodhive të pashmangshme të jetës?

Për më tepër, pse ju duhet t'i fajsoni gruan dhe fëmijët për shkak të fatit tuaj të keq?

Gruaja juaj i kryen detyrat e saj të rregullta. Ajo përkujdeset për shtëpinë dhe fëmijët. Është e obliguar t'i lajë e t'i hekuros teshat, të përgatitë ushqimin, të pastrojë shtëpinë etj. Kështu ju mund ta inkurajoni që të jeni i kënaqur me të.

Fëmijët tuaj, gjithashtu, i bëjnë punët e veta. Ata, gjithashtu presin që babai i tyre t'i gëzojë. Mësojauni atyre gjërat reale dhe përkrahni ata gjatë shkollimit të tyre.

Po a është e ndershme të grindeni me familjen tuaj ashtu që të merrni një pamje të keqe dhe të urrejtur?

Ata presin prej jush që t'ua plotësoni dëshirat e tyre të arsyeshme. Ata presin sjellje të butë dhe dëshirojnë që t'u flitni me butësi dhe të silleni mirë.

Ata nuk dëshirojnë të mos i përfillini dëshirat e tyre, ndërsa shtëpia do t'u ishte shndërruar në një vend të errët pa asnjë rreze lumturie.

A edini ju se sa mund të vuajnë ata për shkak të sjelljes suaj të ashpër e të keqe?

Bile edhe nëse nuk e keni kuptuar seriozisht familjen tuaj, dhembshmëria do t'u kaplojë edhe juve. Të jeni të sigurtë se me disponimin tuaj të keq do ta dëmtoni edhe autoritetin tuaj.

Sa mund të vazhdoni të punoni dhe çka mund të arrini me çfardo kënaqësie qoftë? Pse do të duhej që shtëpinë tuaj ta shndërroni në Xhehennem?

A nuk do të ishte më mirë ta kuptoni se hidhërimi nuk mund t'u ndihmojë në zgjidhjen e problemeve, por, përkundrazi, do t'i shtojë ato. Po a nuk do të pajtoheshit, përderisa jeni në shtëpi, që do të duhej të pushoni dhe ta ktheni fuqinë, kështu që me mendje të kulluar, në

shtëpinë tuaj, do të gjenit zgjidhje përkatëse të problemeve tuaja? Duhet që familjen tuaj ta bëni të lumtur me buzëqeshjen tuaj në fytyrë. Do të duhej që mënyrë më të mirë të bëni shaka me ta dhe të mundoheni të krijoni, në familjen tuaj, atmosferë lumturie. Duhet të hani të pini e të pushoni së bashku me ta. Në këtë mënyrë edhe familja juaj do të jetë e kënaqur në jetë, ndërkaq ju do t'i tejkalonit problemet e juaja.

Për këtë Islami i ndërshëm sjelljen e mirë e konsideron si pjesë të fesë dhe si shenjë e shkallës më të lartë të besimit-imanit.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Ai person që ka sjellje të mirë, të plotë e ka edhe besimnin. Më i miri në mesin tuaj është ai që sillet mirë ndaj familjes së vet"*.¹⁵⁹

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Nuk ka vepër më të mirë se sjellja e mirë"*.¹⁶⁰

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: *"Të vepruarit mirë ndaj njerëzve dhe sjellja njerëzore ndaj tyre i bën qytetet të dendur me banorë dhe ua zgjatë jetën (qytetarëve)"*.¹⁶¹

Gjithashtu Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: *"Natyra e një personi të pamoralshëm është të mendojë (të tjerët, sh.p.) e të sjellë dhembje"*.¹⁶²

Llukmani i urtë ka thënë: *"Njeriu i mençur, patjetër kur është me familjen e vet të sillet si fëmijë, ndërsa burrërinë e vet ta lë, si stil të sjelljes së vet, jashta shtëpisë"*.¹⁶³

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Nuk ka vepër më të mirë se sa sjellja e mirë"*.¹⁶⁴

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a., thotë: *"Sjellja e mirë është gjysma e fesë"*.¹⁶⁵

Tregohet që kur Sead ibën Muadhi, as'habi i madh i Pejgamberit të All-llahut, ka vdekur, Pejgamberi s.a.v.a. ka ardhur në xhenazen e tij këmbëzbathur, sikur ta kishte humbur ndonjë nga familja e tij.

Trupin e tij e lëshoi në vorr Pejgamberi s.a.v.a. me dy duart e tij të bekuara dhe e mbuloi. Nëna e Seadit e cila këtë gjest e konsideroi si nderë nga Pejgamberi i All-llahut ndaj të birit të saj, iu drejtua Seadit e i tha: *"O Sead kënaqu në Xhennet."* Ndërsa Pejgamberi s.a.v.a. tha: *"Mos e thuaj këtë, o nëna e Seadit, sepse Seadi pikërisht këtë, në të vërtetë, e përjetoi"*.

Daghtat al-Qabr.¹⁶⁶ (ndëshkimi me shypje në vorr). Më vonë, kur e kanë pyetur Pejgamberin s.a.v.a. për daghtat al-qabrin e Seadit, ai u përgjigj: *"(Seadi) e ka malltretuar familjen e vet"*.¹⁶⁷

Ankesat e panevojshme

Problemet e jetës janë të shumta. Nuk ka kush që është plotësisht i lumtur në jetë. Por, disa njerëz janë shumë më të durueshëm ndaj të këqijave se sa të tjerët. Ata insistojnë t'i mbajnë mend dhe nuk i përmendin ato përveç nëse ekziston arsyeja për t'i shpaluar.

Në anën tjetër, ka njerëz që janë aq të dobët që nuk mund të durojnë në vete asnjë problem. Ata aq shumë e kanë bërë shprehi të ankohen dhe t'ia fillojnë kukamën, sapo të takohen me të tjerët. Kudo që të shkojnë dhe dhe sa herë të gërmden në shoqëri, ankohen në problemet ditore që i kanë goditur në jetë. Duket sikur vetë shajtani u ka vënë për detyrë që të prishin disponimin e të tjerëve. Ky është shkaku që shumë miq e të afërm nuk dëshirojnë të kalojnë çaste monotone me persona të këtillë dhe mundohen me sa munden që të jenë sa më larg tyre. Por njeriu patjetër të ankohet në gratë dhe fëmijët të cilët patjetër duhet t'i durojë. Meqë askush nuk është i gatshëm t'i dëgjojë ankesat e tyre, këta njerëz, problemet i përcjellin në familjet e veta.

¹⁵⁹ Biharul-Enwar, kaptina 103, f. 226.

¹⁶⁰ Shafi, kaptina 1, f. 166.

¹⁶¹ Po aty.

¹⁶² Po aty, f. 176.

¹⁶³ Mehajjat el-Beyda, pjesa 2, f. 54.

¹⁶⁴ Biharul-Enwar, pjesa 2, f. 71.

¹⁶⁵ Po aty, f. 385.

¹⁶⁶ Dagtul-kabr: "Shtypja në vorr" është një lloj ndëshkimi ndaj personit për shkak të gabimeve të tij".

¹⁶⁷ Po aty, pjesa 73, f. 298.

Ata ndonjëherë ankohen në harxhimet, taksin, miqt e tyre, e ndonjëherë ankohen në kolegët e vet, punët, sëmundjet, mjekët etj. Këta njerëz janë shumë pesimistë dhe nuk shohin gjë të mirë në këtë botë. Ata e mendojnë veten dhe të tjerët, e veçanërisht familjet e tyre.

Zotëri i nderuar! Ku është shkaku që gjithë kohën po ankoheni? Çka arrini me këtë? Pse do të duhej të vuajë familja juaj nëse ju jeni hidhëruar me taksistin? Pse e qortoni bashkëshorten tuaj nëse puna nuk u shkon sipas planit?

Mos harroni se sjelljet tuaja do tu largojnë nga familja. Ata do të demoralizohen në ju dhe në shtëpinë tuaj. Ata bile mund të ikin nga shtëpia dhe të bien në kurthën e shkatërrimit dhe kriminalitetit. Fundja, kjo lë pasojë mentale në ata.

Po a nuk është më mirë që të mos prishni lumturinë familjes suaj? Mundohuni që kur të ktheheni në shtëpi t'i harroni problemet tuaja. Bëhuni të lumtur me familjen tuaj. Hani së bashku me ta. Buzëqeshni dhe jetoni duke u shoqëruar me ta.

Islami, gjithashtu, durimin dhe frenimin nga të ankuarit e konsideron sjellje të mirë bile edhe për të cakton shpërblim.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Kur muslimanët i goditë ndonjë fatkeqësi, nuk duhet të ankohen në All-llahun përpara njerëzve tjerë, por duhet t'i drejtohen All-llahut që është çelës i të gjitha problemeve".¹⁶⁸

Hazreti Aliu r.a., gjithashtu ka thënë: "Në Tevrat shkruan se ai cili ankohet për fatkeqësinë që e ka goditur, në të vërtetë, ankohet në All-llahun".¹⁶⁹

Pejgamberi s.a.v.s. thotë: "Nëse një person ka probleme me shëndetin dhe nuk ankohet para njerëzve, atëherë All-llahu vendos t'ia falë mëkatet e tij".¹⁷⁰

Ngatërresat

Disa meshkuj vazhdimisht kërkojnë shkaqe në mënyrë që të kritikojnë gjithçka. Ata ankohen për ndonjë shkak të thjeshtë: "Pse kjo tavolinë është e ndytur? Pse dreka nuk është gati? Pse kjo vazë qëndron këtu? Po a nuk kam thënë se kjo shpuzore nu guxon të qëndrojë në dysheme?"

Disa njerëz më sjelljet e këtilla shkojnë aq larg sa që shkaktojnë ngatërresa e zënka në familjet e tyre, kurse ndonjëherë, për shkak të sjelljes së tyre, shkatërrohen familjet.

Natyrisht, nuk themi se meshkujt nuk kanë të drejtë t'u japin sygjjerime bashkëshorteve të tyre se ç' duhet e ç' nuk duhet të bëjnë. Në pjesën e parë të këtij libri, porositen gratë t'ua njohin këtë të drejtë. Aty deklaroam se gratë nuk duhet të jenë kokëforta ndaj sugjestjeneve të burrit për kryerjen e punëve të shtëpisë. Megjithatë, burrat duhet të jenë të kuptueshëm e të urtë. Ata janë mbikqyrës të familjes dhe si të tillë duhet patjetër të sillen me përgjegjësi.

Nëse mashkulli dëshiron që të ketë sukses në punët e shtëpisë, atëherë duhet ta bëjë atë duke mbajtur llogari.

Meqë mashkulli nuk ka kohë të mjaftueshme të marrë pjesë në të gjitha punët e shtëpisë, madje meqë nuk ka përvojë të duhur në lidhje me ato, atëherë më mirë është që punët e shtëpisë t'ia dorëzojë gruas së vet. Burri duhet gruas t'i japë liri në aspekt të kryerjes së punëve të shtëpisë.

Megjithatë, burrat kanë mundësi me shkas të konsultohen, pa nderhyrje duke ia përkujtuar gruas disa veçori. Në momentin kur gruaja e mençur zbulon dëshirat e burrit në aspekt të diçkafit, ajo do të mundohet t'u nënshtrohet. Andaj, burri dhe gruaja që përkujdesen njëri për tjetrin dhe për familjen e tyre, kanë mundësi që në mënyrë të butë e duke biseduar mes vete të pajtohen në të gjitha çështjet. Shumica e grave janë të gatshme që në atë mënyrë t'u nënshtrohen dëshirave të kohë pas kohës të burrave të tyre.

Por, nëse veprimi i tij merr formë të kërkimit të gabimeve dhe të ankimeve të pashkëputura, atëherë zonja e shtëpisë adaptohet në ato dhe dalëngadalë ajo bëhet gjë e zakonshme nga e cila nuk mund të dalë asgjë e dobishme.

¹⁶⁸ Po aty, pjesa 72, f. 326.

¹⁶⁹ Po aty, f. 196.

¹⁷⁰ Majm'ez-Zawaid, pjesa 3, f. 331.

Gruaja sjelljet e burrit thumbonjës nuk do t'i marrë për serioze. Ajo, bile do t'i injorojë edhe vërejtjet e tij të qëlluara e të rëndësishme. Ajo do të mendojë: "Pse ta harxhoj energjinë time, kur burri im kurrë nuk është i kënaqur me mua?"

Gruaja jo vetëm që mund t'i injorojë kritikën e burrit, por mund edhe të marrë masa e të revanshohet.

Kjo mund të ndodh atëherë kur shtëpia e tyre shndërrohet në fushëbetejë. Të vazhduarit me kritika të ndërsjella, përgatitë terrenin për shkurorëzim, ndërsa në këtë mënyrë shkatërrohet bashkësia familjare. Në skenarin e tij, nuk do të duhej ta fajësojë gruan, sepse, bile edhe gruaja e urtë dhe e durueshme do ta humbaste durimin për shkak të sjelljes së përhershme nënçmuese të burrit të saj.

Një burr thërret stacionin policor dhe lajmëron se gruaja e tij para dy muajsh e ka lëshuar shtëpinë e tij dhe jeton me prindërit e saj. Pas një hetimi të hollësishëm, gruaja e këtij burri deklaron: "Burrit tim nuk i pëlqen mënyra ime e kryerjes së punëve të shtëpisë. Ai gjithnjë jep kritika për ushqimet e mia dhe për kryerjen e punëve shtëpiake. Andaj jam larguar prej tij në mënyrë që të gjej prehje diku tjetër".¹⁷¹

Burrat duhet mbajtur mend se punët shtëpiake janë fushëveprim ku gruaja i kryen detyrat e veta. Është gabim t'i privoni të drejtat e tyre ose t'i shndërroni ato në marionetë. Më mençuri është që t'i leni ato t'i kryejnë punët shtëpiake ashtu siç dëshirojnë vetë. Nëse veproni kështu, gruaja juaj do ta kryejë punën e vet me vullnet, ndërsa ju do të jeni të lumtur dhe shtëpia juaj do të jetë vatër e një familjeje të lumtur.

Pajtojeni atë dhe jini të dhembshëm ndaj saj

Gruaja, gjithashtu, sikur edhe mashkulli, kalon përmes ndryshimeve emocionale. Ajo përjeton lumturi, hidhërim, mëzë etj. Ajo lodhet nga punët e shtëpisë dhe ka mundësi që të mos interesohet për fëmijët. Të tjerët mund ta shqetësojnë me kritikën e tyre. Ajo mund të tërhiqet e të mos përzihet me të tjerët. Shkurt thënë, gruaja ballafaqohet me shumë probleme prej të cilave ndonjëri mund ta lëndojë aq shumë sa që mund të vijë gjer në atë shkallë të pesimizmit që të reagojë jonjerëzishëm ndaj gjërave të thjeshta.

Kjo ndodh shpesh me gratë, sepse ato janë shumë të ndjeshme dhe çka, në krahasim me burrat, mund të reagojnë në mënyrë më kritike ndaj momenteve të pakëndshme.

Gratë që kalojnë momente të pakëndshme duhet qetësuar. Burrat do të duhej t'i inkurajojnë sepse janë partnerë të tyre dhe se ato mbështeten në ta.

Zotëri i nderuar! Nëse sheh që gruaja yte është e dëshpëruar dhe e hidhëruar, mundohuni ta kuptoni situatën e saj. Nëse hyni në shtëpi, ndërsa ajo nuk u përshëndet, përshëndetne ju atë. Kjo nuk do të ju nënçmojë. Bisedoni me atë me fytyrë të qeshur. Mos rrini fytyrëngrysur. Ndhimone në punët e shtëpisë. Kini kujdes mos ta ofendoni në ndonjë mënyrë. Mos e ngacmoni. Nëse nuk është e disponuar për bisedë, lenie të qetë. Mos i thoni: "Ç'po ngjet me ty?"

Nëse ajo dëshiron të bisedojë, dëgjojeni dhe shprehni ndjeshmëri ndaj saj. Tregohuni se jeni të mërzitur për problemet e saj më tepër se ajo vetë. Jepni rast që ajo ta shpreh pakënaqësinë e saj, pastaj si ndonjë babë i mirë ose bashkëshort i dhembshëm, mundohuni t'i ndihmoni të gjejë zgjidhje për problemin e saj. Inkurajone të jetë e durueshme. Me urtësi e mençuri tregoni që problemet e saja t'i konsiderojë të thjeshta. Forconie karakterin e saj dhe ndihmoni asaj t'i tejkalojë shkaqet e shqetësimit.

Bëhuni i durueshëm dhe silluni me të në pajtueshmëri me logjikën. Ajo, me siguri ndihmën tuaj do ta konsiderojë të dobishme dhe jeta do të fillojë të normalizohet.

Përndryshe, sjellja juaj e gabuar do t'i shkaktojë dhembje më të mëdha. Ju gjithashtu do të vuani, e kjo, bile mund të shndërrohet në zënkë të vërtetë, nga e cila do të vuani që të dy.

¹⁷¹ Ittela-at.16.Urdibahisht. Viti solar1351 sipas hixhretit.

Mos kritikoni

Nuk ka njeri në botë që i posedon të gjitha vetitë e mira e që të mos ketë asnjë të metë. Disa mund të jenë tepër të majmë e disa tepër të dobët. Mund ta ketë, dikush gojën tepër të madhe, hundën tepër të gjerë ose dhëmbët tepër të mëdhej. Disa mund të jenë të ndytë, të pasjellshëm, të turpshëm, të paturpshëm, të depresionuar, me natyrë të trembshme, xhelozë, përtacë apo egoistë. Disa gra mund të mos jenë amvise të mira apo me dhunti të zonjave shtëpiake. Dikush mund të jetë grykës i madh e të shpenzojë pa masë. Shkurt thënë, gjithkush ka të meta e askush në këtë botë nuk mund të konsiderohet qenie e përkryer. Meshkujt, zakonisht para martesës mendojnë që gratë e tyre ideale nuk do të kenë asnjë të metë. Ata harrojnë faktin se në këtë univers nuk mund të ketë qenie njerëzore sikur melekë. Këta meshkuj, posa të martohen, e kuptojnë se gratë e tyre nuk janë të përsosura, andaj edhe fillojnë t'i vërejnë të metat e tyre. Ata, bile martesën e vet, mund ta konsiderojnë si të pasuksesshme dhe fillojnë të thirren mes vete "të pafatshëm".

Këta meshkuj gjithnjë ankohen dhe bashkëshorteve të tyre nuk ua kursejnë as të metat e thjeshta.

Disa meshkuj të metat i stërmadhojnë gjer në atë masë sa që ato u duken sikur malet e mëdha. Ata herë pas here, grave të veta, ua përmendin këto të meta dhe i nënçmojnë ato. Ata, mbase këto mund t'ua përmendin edhe përpara fafesisit e miqëve.

Pasojë e gjithë kësaj është destabilizimi i jetës bashkëshortore. Gruaja bëhet e depresionuar dhe humb interesimin ndaj bashkëshortit dhe familjes. Ajo konsideron se është e palogjikshme të veprojnë në shtëpinë e atij i cili e kritikon. Ajo, madje mund të ndërmarrë ndonjë hap për revansh.

Një bashkëshort i thotë bashkëshortes së vet: "Sa hundën e madhe e të keqe e ke?" Ndërkaq bashkëshortja i përgjigjet: "Kjo në krahasim me fytyrën tëndë të keqe e me trupin tënd të deformuar as sa gjysma nuk është." Mashkulli, atëherë i përgjigjet: "Shumë të qelbin këmbët!" Gruaja përgjigjet: "Mbylle atë gojën tënde të madhe!" etj.

Vazhdimi i kësaj bisede hap dyert e kritikës dhe e shndërron shtëpinë në fushëbetejë ku çifti bashkëshortor ofendojnë e nënçmojnë njëri tjetrin.

Sikur në këtë mënyrë ta kalonin jetën, ata kurrë nuk do të kënaqeshin me jetën e vet, sepse shtëpia e privuar nga dashuria dhe sinqeriteti familjar, nuk është vend i përshtatshëm për jetë. Një nashkull që e konsideron veten të pafatshëm, ndërsa martesën e vet të pasuksesshme dhe një grua që gjithnjë e nënçmojnë, janë të volitshëm për sëmundje mentale dhe shkurorëzime. Shkurorëzimi nuk i shkon në interes asnjërës palë, veçanërisht nëse çifti bashkëshortor ka fëmijë.

Shoqëria nuk e çmon shumë shkurorëzimin. Krahas kësaj shkurorëzimi do t'i shkaktojë mashkullit humbje ekonomike nga të cilat s'mund ashtu lehtë të përmirësohet. Kjo veçanërisht është e vërtetë nëse ai dëshiron përsëri të martohet, meqë do të duhej, përsëri të shpenzojë para për martesën e dytë. Madje, nuk është krejtësisht e qart që mashkulli i shkurorëzuar do të jetë në gjendje të gjejë bashkëshorte tjetër e cila do t'ia plotësonte dëshirat e tij.

Martesa e re për të nuk do të ishte e lehtë për shkak të përvojës së tij të mëparshme, po bile edhe sikur të gjejë grua tjetër, ajo gjithashtu, do të kishte ndonjë të metë. Bile mund të konstatohet se ajo është më e keqe se gruaja e parë. Ai atëherë patjetër e ka ta durojë atë. Kjo ndodh nga shkak se shumë meshkuj janë tepër kryeneqë që t'i pranojnë gabimet e veta. Rallë mund të gjendet ndonjë mashkull që është plotësisht i kënaqur me martesën e tij të dytë. Madje, ka ngjarë që disa meshkuj u janë kthyer grave të tyre të para.

Zotëri i dashur! Përse gruan tuaj e shikoni në atë mënyrë që t'i gjeni të meta dhe pse aq shumë rëndësi u jepni disa të metave të saj të thjeshta? Pse aq shumë i stërmadhoni të metat e saj dhe i shkaktoni vuajtje vetes dhe familjes suaj?

A keni parë ndonjëherë ndonjë grua të përkryer? Vetë ju a jeni të përkryer? Cilët janë ato të meta aq shumë të mëdha për shkak të të cilave do ta rrezikoni martesën tuaj. Të jeni të bindur se nëse bashkëshorten tuaj e shikoni me mençuri dhe me ndershmëri, në te do të shihni shumë

virtute të mira. Shikoni e do të shihni se virtytet e saj pozitive do të dominojnë mbi të metat e saj.

Islami sjellen e këtyllë e konsideron të dëmshme dhe të paqëlluar andaj, që të gjithëve ua ndalon të merren me të metat e të tjerëve.

Pejgamberi s.a.v.a thotë: *”O ju që vetëm gojarisht deklaroni se jeni besimtarë, ndërrsa imani ende nuk ka depërtuar në zemrat tuaja! Mos folni fjalë të liga për besimtarët dhe mos insistoni tu gjeni të meta. Kushdo që kërkon të meta te të tjerët, All-llahu do t’ia zë për të madhe dhe personi i tillë do të turpërohet, po edhe sikur të jetë në shtëpinë e vet”.*¹⁷²

Mos i vëni veshin kritikuesit

Disa njerëz e kanë traditë të përhapin shpifje për të tjerët. Kjo sjellje e paqëlluar krijon armiqësi mes miqve dhe farefist dhe mund ta rrënojë familjen. Kjo, bile ka shkaktuar vrasje. Një sjellje të këtyllë e mundësojnë shumë shkaktarë, siç janë: xhelozia, hidhërimi, hakmarrja dhe armiqësia.

Disa njerëz merren me shpifje në mënyrë që të kënaqin egon e vet, të tërheqin vemendjen e të tjerëve ose të paraqiten kinse ndjejnë dhembshuri ndaj disa të tjerëve. Po, rrallë mund të ngjajë që pohimet shpifëse të jenë të bazuara në qëllime të mira.

Mu për këtë njeriu i urtë e i mençur duhet t’i injorojë pohimet e tilla. Ai e ka patjetër t’i analizojë pohimet e folësit në mënyrë që të mos mashtrohet ose të mos bie nën ndikimin e insinuatave të tij të këqija.

Një fakt të cilin duhet ta mbajnë mend meshkujt është se nënat, motrat dhe vëllezërit e tyre në përgjithësi, përkundër shoqërisë së tyre sa për sy e faqe, nuk kanë marrëdhënie të mira me partnerët e vet.

Arsyeja është ajo që mashkulli, para martesës, i kalon vitet me prindërit e tij, ku nuk gëzon shumë pavarësi. Prindërit e tij, të cilët me shkathtësi kanë vepruar për ta edukuar, presin prej tij t’ua shtrijë dorën e ndihmës në vitete e pleqërisë.

Madje edhe kur e martojnë të birin dhe i japin një pavarësi sa për sye faqe, kërkojnë prej tij t’u nënshtrohet dëshirave dhe vullnetit të tyre. Ata kërkojnë që i biri i tyre tu kushtojë më tepër rëndësi vetë atyre se sa bashkëshortes së vet. Por realiteti është i atillë që kur mashkulli e fillon jetën e tij bashkëshortore, jep shumë kontribut për familjen e tij të re, për gruan dhe pavarësinë. Ai e orienton dashurinë e vet kah bashkëshortja e vet dhe për këtë me zell vepron, dhe kështu sa më shumë vepron drejt këtij drejtimi aq më shumë largohet prej prindërve të vet. Andaj nëna dhe motra(t) e tij veçanërisht ndjehen të ofenduara.

Ato nusen (të renë) e shohin si një kanosje qëdo të dalë nga djali i tyre. Ato, bile mund ta fajsojnë nusen që djalin e tyre e ka ndarë nga familja.

Nënat, mbase disa herë mund të mendojnë se cila është mënyra më e mirë që t’i kundërvihen këtij rreziku dhe të marrin masa që do të zvogëlonin animin e bijve të vet ndaj grave të veta. Një nënë e këtyllë, atëherë do të fillojë t’i gjejë të meta të resë së vet, të përhapë rrena për te, t’i bëjë shpifje, të përgatisë komplot kundër saj etj.

Nëse mashkulli është shumë i thjesht apo naiv, atëherë mund të bëjnë ndikim në të pohimet shpifëse të nënës së tij. Ai, në këtë rast, do të bëhet armë në dorë të familjes së tij, gjë pas së cilës do ta humbas interesimin për bashkëshorten e vet. Në ndikimin e prindërve të vet, ai do të fillojë të ankohet e t’i gjejë gabime bashkëshortes së vet. Në çdo rast të mundshëm, ai do ta kritikojë.

Kjo shkakton që shtëpia të shndërrohet në një vend të ftohtë e të errët.

Nxitja e meshkujve nga nënat dhe motrat e tyre mund të sjell gjer te qortimi, bile edhe rrahja në mes burrit dhe gruas. Në kushtet e këtylla gruaja mund të kërkojë strehim në masat drastike siç është vetvrasja.

Një grua e sapomartuar, që nga java e parë e martesës, gëlltit disa gjilpëra. Pas operacionit për nxjerrjen e gjilpërave nga barku i saj, ajo në spital, deklaroi: ”Përafërsisht para një jave

¹⁷² Shafi, pjesa I, f. 206.

jam martuar. Kur erdha në shtëpinë e burit tim, ndjehesha e lumtur sikur krejt gratë tjera. Por vetëm pas disa ditësh filloi burri im dhe motra e tij të më kritikojnë. Qendrimi i tyre ma rëndoi shumë jetën. Përfundimisht vendosa të bëj vetvrasje, andaj i gëlltita disa gjalpëra”¹⁷³.
Një grua e mllefosur nga kritikata e vëllezërve të burrit të saj, digjet dhe vdes nga plagët e rënda.¹⁷⁴

Një grua e sapomartuar aq shumë është depresionuar nga qendrimi negativ i vjehrës sa që është djegur me zjarr.¹⁷⁵

Prandaj, kritikata, sjelljet negative dhe shpifjet e vjehrës, motrës së burrit dhe kunatës mund të jenë shumë të dëmshme, andaj burri duhet të jetë i vetëdijshëm për sjelljet negative të tyre. Natyrisht se është e pamundur që t'i ndalosh njerëzit të flasin por e mundur është t'i neutralizosh fjalët e tyre boshe.

Burri duhet të jetë i vetëdijshëm se kritikata e nënës dhe motrës së tij etj. nuk janë nga simpatija apo qëllimi i mirë, por janë shkaqet kryesore të zilisë, armiqësisë, egoizmit etj.

Ai duhet të mos harrojë se familja e tij ia ka inat bashkëshortes së tij dhe se atë e konsideron si uzurpues të djalit të tyre, meqë ajo e tërheq pjesën më të madhe të vemendjes. Mu për këtë ata i përdorin të gjitha metodat e mundshme në mënyrë që të pengojnë të mos zhvillohet dashuria në mes tyre.

Zotëri i dashur! Shkurt thënë, nënat, motrat e vëllezërit e tillë nuk mërzhiten për fatin tuaj, porse apriori ata mërzhiten për interesat e veta. Sikur të ishin të interesuar për fatin tuaj, ata do të bënin diçka tjetër.

Shumë është për tu habitur kur prindërit e lëvdojnë një grua e cila dëshiron të martohet për djalin e tyre, por që nga momenti kur kurorëzohet me të, krejtësisht fillojnë të ndryshojnë.

Zotëri i dashur! Mos lejoni që tu mashtroni. Ato të meta të bashkëshortes tuaj për të cilat flet familja juaj nuk janë të rëndësishme, po bile nëse nuk janë të shpifura, mbane mend se askush nuk është i përkryer.

Sidoqoftë, a thua vallë motra, nëna ose të tjerët që kritikojnë bashkëshorten tuaj janë qenie të përkryera? Mbane mend se askush nuk është i përkryer!

Të kushtuarit e vemendjes shpifjeve të tyre vetëm mund të ndikojë negativisht në jetën tuaj familjare. Kjo, bile mund të përfundojë në shkurorëzim i cili do tu shkakton pakënaqësi mentale e ekonomike.

Martesa tjetër nuk do të ishte e thjeshtë. Po edhe sikur të gjeni ndonjë grua tjetër me të cilën do të vënit kurorë, nuk është krejtësisht e sigurtë se ajo mund të jetë më e mirë prej bashkëshortes suaj të mëparshme. A jeni i sigurtë se familja juaj nuk do të sillte keq sikur me bashkëshorten tuaj të mëparshme?

Prandaj më mirë për ju është që menjëherë t'i thoni nënës, motrës dhe të tjerëve se gruaja juve ju përgjigjet dhe se e doni atë. Patjetër tua bëni me dije që të mos vazhdojnë më të kritikojnë bashkëshorten tuaj ose do t'i ndërpreni marrëdhëniet tuaja me ta. Në momentin kur të shohin qëndrimin tuaj të vendosur, ata do të ndërpresin shpifjet ndërkaq ju do të jetoni një jetë të qetë me bashkëshorten tuaj.

Por fatkeqësisht disa nëna e motra nuk ndalen aq lehtë dhe kërkojnë strehim në ankesat djallëzore siç është tradhëtia. Problemi bëhet aq serioz sa që mashkulli duke u mbështetur në pohimet e të ëmës mund ta shkurorëzojë apo ta vrasë bashkëshorten e vet.

Një çift i ri dorëzon ankesën për shkurorëzim në gjykatën e Tebrizit. Buri deklaroi para gjyqit: "Gruaja ime i shkruan letër dashurie vëllait tim në Isfahan. Mbrëmë i gjeta disa letra të saj" Gruaja e tij duke qarë, tha: "Motra e burrit tim dhe vjehra nuk më duan dhe gjithnjë më shqetësojnë. Por meqë sjelljet e tyre djallëzore nuk ndikuan në burrin tim, ato kanë falsifikuar disa letra dashurie dhe i kanë lënë në vitrinën time në mënyrë që ta bindin të më shkurorëzojë". Gjyqi e pajton çiftin dhe e këshillon burrin që nënës dhe motrës së vet t'u thotë të mos sillen më djallëzisht ndaj nuses.¹⁷⁶

¹⁷³ Ittela-at. 25 Aban. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

¹⁷⁴ Po aty. 14 Murdad. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

¹⁷⁵ Po aty. 13 Urdibahisht. Viti solar 1349, sipas hixhretit.

¹⁷⁶ Po aty. 3 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

Një grua dyzetetrevjeçare derdhi mbi vete një kanistër benzin dhe ia vuri zjarrin vetes. Së shpejti fqinjët e fikin zjarrin dhe e dërgojnë në spital. Ajo në spital dha këtë deklaratë:

“Kam jetuar së bashku me bashkëshortin tim dhe me nënën e tij. Ajo vazhdimisht kërkonte të më gjejë gabime. Ajo gjithnjë shpifte diçkla dhe nga natyra ishte shumë nevrrike. Nuk lejonte ndonjë çast e të mos më qortonte mua dhe bashkëshortin tim. Dje shkova në treg dhe rastësisht takova njërin nga shokët e shkollës. Biseduam pak dhe u ktheva në shtëpi. Vjehra filloi të më pyes pse jam vonuar. Ia shpjegova por ajo nuk mbeti e kënaqur. Më tha se rrej dhe se kam lidhje dashurie me kasapin (mishtorin) që banonte në rrugën tonë. U hidhërova dhe aq shumë u ndjeva e depresionuar sa që vendosa të bëj vetvrasje.¹⁷⁷”

Për këtë, mashkulli duhet të jetë vigjilent në këto pohime të cilat mund të kenë një epilpog fatal. Ai duhet patjetër me durim të interesohet për ato e jo menjëherë të bjerë konkluzë.

Natyrisht se prindërit kontribuojnë dhe japin mund në mënyrë që t'i edukojnë fëmijët e tyre., kështu që në ta mbështetin të gjitha shpresat e veta. Ata prej djalit presin që tu ndihmojë në pleqëri, në realitet ato janë dëshirat e tyre. Prandaj nuk është e ndershme që njeriu t'i harrojë obligimet e veta që ka ndaj prindërve të vet, kur të bëhet i pavarur. Ai duhet të ketë kujdes për dëshirat e tyre, bile edhe pasi të martohet. Duhet që edhe mëtej t'i respektojë e t'i nderojë. Duhet t'u ndihmojë mterialisht sa herë që të kenë nevojë ata. Nu ka mundësi t'i ndërpresë marrëdhëniet me ata dhe patjetër duhet t'i ftojë në vizitë. Ai patjetër duhet t'ia shpjegojë bashkëshortes së vet se nëse ajo i nderon prindërit e tij, ata nuk do të kenë nevojë ta mërzhitin, bile do të mburren me te dhe do ta përkrahin.

Përfundimisht, ua përkujtojmë grave se nuk kanë të drejtë që prej burrave të presin t'i lëshojnë familjet e tyre. Dëshirat e tilla as janë të mundshme po as janë të drejta. Gruaja e mençur farefisn e burrit mund ta trajtojë ashtu në atë mënyrë që ata në te të shohin një anëtar të vlefshëm të familjes së tyre. Kjo mund të ndodh vetëm atëherë kur ajo i nderon, kërkon këshilla prej tyre, u ndihmon, etj.

Kjo bisedë në detaje është ekspozuar në pjesën e parë, ku mund të kërkon informata të hollësishme.

Mos u vë veshin gabimeve të saj

Përveç atyre të pagabueshmëve për të cilët është betuar All-llahu që do t'i mbrojnë prej gabimeve, asnjë qenie njerëzore nuk është e përkryer dhe të gjithë ne bëjmë shumë gabime. Natyrisht se kjo ka të bejë edhe me meshkujt edhe me femrat.

Për sa i përket gruas ajo gabon nëse është e padëgjueshme ndaj bashkëshortit të saj, nëse bën diçka kundër vullnetit të tij, nëse sillet vullgarisht ndaj tij, ose nga moskujdesi i shkakton humbje ekonomika, etj.

Natyrisht, e vërtetë është se burri dhe gruaja e kanë patjetër që njëri tjetrin ta bëjnë të lumtur dhe me gjithë fuqinë që kanë duhet t'i ikin asaj që njëri tjetrit t'i shkaktojnë pakënaqësi. Megjithatë rrallë ndodh që njëri apo që të dy, të mos e lëshojnë këtë rrugë.

Disa burra mendojnë se duhet të jenë të ashpër ndaj gabimeve të grave të tyre, meqë mendojnë se kjo është mënyra me anë të së cilës do të pengojnë përsëritjen e gabimeve.

Megjithatë, praksa shpesh tregon se ngjanë krejtësisht e kundërta. Gruaja, burri i së cilës është i ashpër ndaj saj, këtë mund ta durojë gjer dikur, por në fund, nga depresioni vendos t'i kundërvihet. Ajo gradualisht mësohet në një sjellje të atillë gjersa nuk është bë indiferente ndaj tij.

Bashkëshorti që nuk është i gatshëm t'ia falë bashkëshortes së vet gabimet, praktikisht, i ndihmon asaj të bëhet e pafytyrë dhe e padëgjueshme. Ai me fuqi dëshiron të mbajë këtë qëndrim për shkak të të cilit do të ketë shumë zënka me të. Prandaj, ata kah fundi i jetës së tyre, do të jetojnë gjithnjë në një gjendje hidhërimi.

Ose, ai ndoshta do të vendos që bashkëshorten e vet ta lërë në qetësi dhe të mos kujdeset shumë për të. Në atë rast, bashkëshortja e tij, e cila ndjenë se e ka fituar betenë, do të bëhet

¹⁷⁷. Kejhan. 25. Farwardin. Viti solar 1352 sipas hixhretit.

indiferente ndaj vullnetit dhe dëshirave të bashkëshortit të vet. Kjo mund të sjellë gjer te ajo që edhe kur ajo të bëjë gabime të mëdha, ai të mos reagojë. Bashkëshortësia e tyre atëherë do ta humbas atë ngrohtësi, madje ata mund të përfundojnë në shkurorëzim.

Mbane mend se shkurorëzimi është i dëmshëm për të dy anët, meqë nuk është aq lehtë të fillosh jetë të re. Pas shkurorëzimit nuk mund të sigurohet fati. Andaj nuk është ashpërsia gjithnjë e dobishme dhe shpeshherë sjell në momente të padëshirueshme për të cilat mund të lexojë në mjetet e informacionit. Mënyra më e mirë është të jeni të matur e të silleni me mençuri. Faltë bashkëshortes suaj gabimet e parëndësishme e të paqëllimta. Nu ka nevojë t'i bërtitni dikujt që ka lejuar të bëjë ndonjë gabim. Natyrish, njeriu gjithnjë mund t'i konsultojë të tjerët në mënyrë që t'i ndihmojnë të mos përsëris gabimet e veta.

Njerëzit bëjnë gabime nga mosdija, mirë është t'i këshilloni me maturi që t'i përmirësojnë sjelljet dhe mendimet e tyre të gabuara.

Andaj nuk mund ta detyroni bashkëshorten tuaj t'i përmirësojë gabimet, por në vend të kësaj, mund t'ia shpjegoni logjikisht gabimin edhe efektet e dëmshme të tij, në mënyrë që ajo të ruhet mos ta përsëris më atë. Kështu respekti i ndërsjellë mes jush, jo vetëm që do të mbetet në nivelin e mëparshëm, por kjo, gjithashtu do të pengojë përsëritjen e gabimeve të njëjta.

Është mençuri që burri ta pengojë bashkëshorten e vet me mirëkuptim të mos bëjë gabime, po nëse ajo vazhdimisht bën gabime, ai përsëri duhet t'ia falë e të mos ua vë veshin atyre. Do të bënte gabim po të fillojë ta ndëshkojë apo të mundohet t'ia vërtetojë gabimin në mënyrë që ta detyrojë të pendohet. Kjo është nga shkak se gratë nga vetë natyra janë kokëforta, ndërsa rigoriziteti i paqëlluar i bën të reagojnë edhe më ashpër se më parë. Kjo mund të ndiqet nga momentet e pakëndshme apo, bile edhe fatale, siç është shkurorëzimi ose vrasja.

Islami e pranon këtë moment të ndjeshëm pas të cilit burrat mbajnë përgjegjësi për bashkëshortet e tyre.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Gjeni gjuhë të përbashkët me bashkëshorten në të gjitha rrethanat dhe me të bisedoni njerëzishëm, ndërkaq silluni në atë mënyrë që të mund ta përmirësoni sjelljen e saj"¹⁷⁸.

Hazreti Sexhxhadi r.a. ka thënë: "E drejtë e bashkëshortes suaj është që me të silleni ëmbël, meqë ajo është nën mbrojtjen tuaj, ju e keni për detyrë ta mbronni dhe ta vishni, madje tia falni gabimet e saja që i ka bërë nga mosdija"¹⁷⁹.

E kanë pyetur Hazreti Sadikun r.a.: "Cilat janë ato të drejta të gruas ndaj bashkëshortit të saj, për shkak të të cilave ai, nëse sillet në përputhshmëri me to, do të konsiderohet bëmires?"

Hazreti Aliu r.a. është përgjigjur: "Ai e ka për detyrë t'i sigurojë ushqimin dhe veshmbathjen dhe do të duhej t'ia falë gabimet e bëra nga mosdija"¹⁸⁰.

Gjithashtu Hazreti Sadiku ka thënë: "Kush i ndëshkon ato që janë të varura prej tij, nuk do të duhej të pres repekt apo të arrijë pozitë të lartë"¹⁸¹.

Njëri nga shkaqet e qortimeve në mase bashkëshortëve e bashkëshorteve është ndërhyrja e nënave të bashkëshorteve në çështjet familjare.

Nëna, para se ta fejoj të bijën, mendon se dhëndri i saj do të jetë i përkryer dhe të bijës i zgjedh atë që do të mund ta bëjë të lumtur. Ajo do ta respektojë dhe do të silltë njerëzishëm ndaj tij me shpresë se do të jetë në gjendje, më vonë t'ia përmirësojë gabimet e tij të parëndësishme.

Ndonjëherë bindet që dhëndri i saj po ia plotëson dëshirat e saj, ndërsa ndonjëherë jo. Në rastin e dytë ajo insiston ta edukojë sipas gjykimit të saj gjer në momentin kur ai të bëhet i përshtatshëm për të, ndërsa për këtë qëllim shfrytëzon të gjitha mjetet e mundshme, siç është përvoja e saj dhe e tjerëve dhe fillon të planifikoj ofrimin e vet.

Ajo ndonjëherë paraqitet e butë e ndonjëherë shumë e ashpër. Ndonjëherë paraqitet si udhëheqëse e mbikqyrëse e ndonjëherë ankohet. Por opcioni më i mirë i saj është ta arrijë qëllimin e vet në atë mënyrë që të ndikojë tek e bija të mos i nështrohet bashkëshortit të vet.

¹⁷⁸ Biharul –Enwar, kaptina 103, f. 223.

¹⁷⁹ Po aty, kaptina 74, f. 5.

¹⁸⁰ Shafi, kaptina 2, f. 139.

¹⁸¹ Biharul-Enwar, kaptina 75, f. 272.

Ajo shfrytëzon të bijën dhe e urdhëron në çdo situatë të sillet ndryshe. Gradualisht, një ditë bashkëshorti sheh se bashkëshortja e vet e kritikon, ndërsa ditën tjetër se i lutet të bëjë diç.

Një grau e papërvojë mendon që nëna e saj ka një mirëkuptim ndaj martesës së saj, andaj ia pranon këshillën.

Prandaj, nëse bashkëshorti i saj, ende nuk i përgjigjet portretit ideal të një mashkulli sipas vjehrës së tij, atëherë në mes burrit dhe gruas mund të paraqiten zënka që mun të përfundojnë në shkurorëzim ose, bile gjer në vrasjen e njërit nga bashkëshortët.

Mu për këtë, shumica e meshkujve nuk kanë marrëdhënie të mira me vjehrat e tyre. Ata i kritikojnë për shkak të mosrespektit të bashkëshorteve dhe besojnë se nënat e tyre i mësojnë se ç' të thuan dhe si të sillen.

Nuk do të ishte keq të njohtoheni me ankesat e disa dhëndorëve.

Zotëri M. Xhevadi shkruan: "Vjehra ime është shajtan, kulçedër e gjarpër me dy krerë. O Zot, ruaj ujëqit prej saj. Ajo aq shumë ma ka bërë të hidhur jetën sa që gati jam çmendur dhe ndjehem sikur kam ikur në mal e shkretëtirë. Nuk jam i vetëm që një situatë e tillë më ka dalur në majë të kokës. Ky është një rregull i përgjithshëm dhe unë mendoj se nëntëdhjetepesë përqind e meshkujve vuajnë për shkak të tyre, ndërsa pesë përqind të tjerë, me siguri nuk kanë vjehra.."

Zotëri F. Muhammed shkruan: "Vjehra ime gjithnjë më ndërhyr në jetën time. Ajo na dëshpëron pa anjë shkak. Gjithnjë e mallkon familjen time. Sa herë që bashkëshortes sime i blejë diçka, ajo (vjehra) do të mundohet t'i gjejë ndonjë gabim. Nuk i pëlqen asaj ose ngjyra ose modeli, dhe mundohet ta tregojë se ajo nuk i përgjigjet bashkëshortes sime". Zotëri P. Parvizi shkruan: "Vjehra ime ashtu sillet me mua sa që tri herë ka ardhur para shkurorëzimit. Ajo shpon sikur akrepi. E nxit bashkëshorten time të sillet ashpër ndaj meje, të mos punojë në shtëpi, ose nga unë të pres të pamundshmen. Sa herë që na vjen, shtëpia jonë shndërrohet në Xhehennem. Vërtet nuk dua ta shoh atë".¹⁸²

Shumica e burrave insistojnë tu kundërvihen ndikimit të vjehrave ndaj bashkëshorteve të tyre duke ua kufizuar marrëdhëniet mes vete. I ndalojnë bashkëshortet të mos shkojnë te prindërit e tyre. Shkurimisht, meshkujt nuk pajtohen me vjehrat e tyre dhe antipatinë e vet ndaj tyre e kompenzojnë në të gjitha format e mundshme.

Por, një sjellje e tillë, edhe pse është e zakonshme, nuk përmban kuptim e mençuri. Kjo është nga shkakut se marrëdhëniet e nënës dhe të bijës janë shumë të forta e kjo është një lidhje natyrore që nuk mund lehtë të këputet.

Si do të mund bashkëshorti të pres nga bashkëshortja e vet që t'i braktis prindërit e saj të cilët shpenzuan vite të tëra duke u orvatur ta edukojnë?

Dëshirat e tilla nuk janë të logjikshme, po edhe sikur të realizoheshin, nuk do të kishin jetë të përhershme, sepse çdo sjellje e jonatyrshme është e përkohshme.

Përveç kësaj, nëse bashkëshortja ndjenë se bashkëshorti i vet është kundër prindërve të saj, ajo mund të marrë qëndrim të njëjtë ndaj familjes së tij. Ajio mund të bëhet e padëgjueshme, e pasjellshme etj.

Krakas kësaj, një sjellje e këtillë e mashkullit i mundëson vjehrës që edhe më fuqishëm të ndërhyjë në martesën e tyre. Shkurt thënë, sjellja e këtillë mund të ketë pasoja negative dhe mund të sjellë gjer te shkurorëzimi.

Përndryshe, përse do të duhej që mashkulli i cili përfiton nga shoqërimi me farefisën e vet, t'u ik këtyre masave që mund t'i sjellin dëm atij dhe familjes së tij?

Të dhënat e policisë legjitime hindase tregojnë që në vitin 1971, faktori kryesor i gjithësejt 146 rasteve vetvrasëse në Nju Delhi, ka qenë mosdurimi në mes meshkujve e vjehrave të tyre.¹⁸³

Një mashkull, i depresionuar nga ndërhyrja e vjehrës së tij e gjuan prej taksit".¹⁸⁴

Një mashkull tjetër ia kishte thyer me çekan vjehrës së vet kafkën. Kështu hidhërohet kunati i tij dhe e qëllon me thikë e pastaj ikën.¹⁸⁵

¹⁸² Ittela-at Weekly, nr.1646.

¹⁸³ Kejhan. 15. Farwadin. Viti solar 1352 sipas hixhretit.

¹⁸⁴ Ittela-at. 13. Urdibahisht. Viti solar 1349 siaps hixhretit.

¹⁸⁵ Kejhan. 4. Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

Një zotëri ishte hidhëruar me vjehrën e tij dhe ia shprazë në kokë gjellën e nxehtë. Ajo fillon të pisket dhe bie në tokë e elivanosur. E dërgojnë në spital e kur bëhet më mirë thotë se bija e saj e ka lajmëruar bashkëshortin e vet se dëshiron të ndahet dhe se nuk mund më të jetojë me të.¹⁸⁶

Një mashkull që i kalon në monotoni vjehra e tij, bën vetvrasje.¹⁸⁷

E qartë është se vjehra, jo vetëm që nuk është armike e dhëndrit të vet, por edhe e natyrrshme për të është ta dojë atë ashtu siç dukej në fillim të martesës. Përveç kësaj ajo e konsideron se është e afërt e tij, sepse është në pyetje fati i bijës së saj. Andaj ndërhyrja e vjehrës në jetën e të bijës nuk është gjë tjetër pos me qëllim të mirë. Ajo nuk dëshiron të qortohet, por nga mosdija, ndonjëherë bën hap të gabueshëm apo jep propozim të dëmshëm. Prandaj nuk do të duhej të kritikohen për tepër gratë e tilla.

Mardhënia mes nënës dhe fëmijës është një lidhje e natyrrshme e cila nuk mund të ndërpritet lehtë, e kushdo që mundohet ta bëjë atë, me siguri se nuk do të arrijë sukses. Orvatjet e tilla janë në kundërshtim me ligjet e natyrës dhe me kurgjë nuk mund të arsyetohen.

Ashtu siç kujdeset burri për prindërit e vet, kujdeset edhe gruaja. Sipas kësaj, më mirë është të mbahen marrëdhënie të tilla me të afërmit të cilët janë të dobishëm për të dyja palët. Kjo është e mundur vetëm atëherë kur njeriu tregon nderë e butësi. Mashkulli, duke u sjellur ndershëm me meçuri, mund të ketë marrëdhënie të mira me vjehrën e vjehrin e tij. Ai do të duhej të tregojë dashuri ndaj bijës së tyre. Duhet, prej tyre të kërkojë këshillë dhe ndihmë morale. Në rast se ata sugjerojnë ose veprojnë diç keq, ai duhet që me butësi e mençuri t'u thotë se gabojnë. Ai nuk ka të drejtë të bisedojë ashpër me ta.

Mashkulli i martuar duhet që sjelljen e mirë ndaj të afërmëve ta konsiderojë si detyrë të veten, madje edhe si sukses të pahetueshëm të martesës së vet. Shumë probleme familjare do të pengoheshin. Shkurt thënë nuk është vjehra ajo që gjithnjë mban fajin, por edhe meshkujt duhet të jenë mjaftë të mençur që t'i bëjë miq për vete. Ka shumë meshkuj që kanë marrëdhënie të mira me vjehrat e tyre.

Zotëri Manudiehr shkruan: "Vjehra ime është si melek, po bile edhe më e mirë. E dua më tepër se nënën time sepse është e mirë dhe shumë e kuptueshme. Ajo gjithnjë na ndihmon në problemet tona. Jeta e saj është garancë e lumturisë dhe suksesit të familjes sime".¹⁸⁸

Bile nëse mashkulli ka vjehër që është kokëfortë dhe e padijshme dhe prej atyre që nuk mund t'i harmonizosh marrëdhëniet, nuk do të duhej sjellur ashpër ndaj saj. Gratë e këtilla ka mundësi që burrit t'ia vështirësojnë jetën, por gjithnjë më mirë është të lëshosh pe ndasj sjelljeve të saj të paqëlluara. Arsyja e kësaj është që duke u sjellur mirë me te, ka mundësi që njeriu ta zvogëlojë rrezikun ndaj martesës së tij.

Në atë moment mashkulli duhet të jetë i afërt me bashkëshortin e vet dhe të përfitojë besimin e saj. Ai duhet patjetër të bisedojë me te për sjelljet e këqija të nënës së saj dhe logjikisht t'i tregojë asaj për paraqitjet e padëshirueshme në familje.

Nëse mashkulli është i aftë që në mirëkuptim të ndërtojë jetën së bashku me bashkëshortin e vet, atëherë shumë probleme, përfshirë këtu edhe rastin me vjehrën, mund të zgjidhen.

Prandaj, mos harroni respektin, bëhuni të mençur dhe silluni butësisht me familjen e bashkëshortes në mënyrë që të keni martesë të suksesshme.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Përforcimi i miqësisë është gjysma e urtësisë".¹⁸⁹

Hazreti Aliu r.a., gjithashtu, ka thënë: "Shoqërimi me njerëz dhe sjellja e mirë ndaj tyre e pengon që njeriu të bëjë vepra të këqija dhe të ketë sjellje të dëmshme".¹⁹⁰

Përsëri, Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Shoqërohuni mes vete dhe bëni vepra të mira. Ruajuni zemrimit dhe përçarjes".¹⁹¹

¹⁸⁶ Ittela-at.14. Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

¹⁸⁷ Po aty. 12.Urdibahisht. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

¹⁸⁸ Po aty. Weekly, nr. 1646.

¹⁸⁹ Biharul-enwar, kaptina 74, f. 168.

¹⁹⁰ Po aty.

¹⁹¹ Po aty, f. 400.

Jini të kujdesshëm

Gruaja është qenie emocionale, emocionet e së cilës e mbisundojnë logjikën. Ajo është më e dhimbshme e më naive se mashkulli. Lehtë mund të mashtrohet, ndërkaq vështirë mund t'i kontrollojë dëshirat e saj emocionale. Kur shqetësohet, ajo nuk mund të vendos me mençuri. Me pak gjë mund të gëzohet ose të shqetësohet. Prandaj, nëse burri e mbikqyr sjelljen e bashkëshortes së vet, pjesa më e madhe e rreziqeve do të mënjanohet.

Ky është shkaku që Islami meshkujt i cakton të jenë mbikqyrës të familjeve të tyre dhe të jenë përgjegjës për çështjet familjare.

All-llahu xh.sh. në Kur'anin Famëlartë thotë:

“Burrat janë mbështetja e grave me aq sa u ka dhënë All-llahu përparësi njërës palë ndaj tjetrës dhe për shkak se ata shpenzojnë pasurinë e tyre. Prandaj gratë e mira janë të dëgjueshme dhe në mungesë të burrave kujdesohen për atë që kujdesohet edhe All-llahu” (4:43).

Prandaj, mashkulli i cili konsiderohet si mbrojtës i familjes së vet, nuk duhet të jetë i paimentuar për sjelljet e bashkëshortes së vet. Ai gjithnjë duhet t'i mbikqyr punët dhe t'i përcjellë sjelljet e saj. Duhet të përkujdeset për të në mënyrë që të mos devijojë dhe të mos shoqërohet me njerëz të pamoralshëm. Ai duhet që logjikisht t'ia shpjegojë pasojat e dëmshme të shoqërimit me njerëz të ligë.

Ai nuk duhet t'i lejojë të dalë jashtë shtëpisë me veshje të pahijshme ose me veshje që zgjon ndjenjat seksuale. Nuk guxon t'i lejojë të marrë pjesë në çështje amorale ose në tubime të pandershme.

Është fakt se gratë, po tu jepet liri në vepra e shoqërimi, me siguri do të bien nën kurthën e njerëzve qëllimkëqinj të një jete të degjeneruar.

I porosisim meshkujt që t'i shohin ato gra të cilat, nga moskujdesi i burrave të tyre, janë bërë pre e shkatërrimit. Një mashkull që është i dëgjueshëm (në punët e liga, sh.p.) ndaj grave, All-llahu do t'i gjuaj zjarr në fytyrë.

Një numër i madh grashë është e dhënë pas dëfrimeve të natës. Shumë familje janë shkatërruar e shumë fëmijë kanë mbetur pa familje për shkak të këtyre shoqërimeve.

Një burr që i lejon bashkëshortes së vet të dalë nga shtëpia me veshje të pahijshme, i lejon të shoqërohet me çfardo njerëz dhe nuk e pengon të prezentojë nëpër tubime të prishura, në të vërtetë, bën tradhtinë më të madhe ndaj vetes, bashkëshortes dhe fëmijëve të tij.

Një sjellje e këtille do ta çonte bashkëshorten e tij në qindra rreziqe prej të cilave ajo nuk mund lehtë të tërhiqet. Gazi është lëndë djegëse, andaj zjarri mund ta ndez, gjë që marri është të mendosh që gazi nuk do të ndizet po ta lëshë afër zjarrit.

Sa të padijshëm e mendjelehtë janë ata meshkuj të cilët u lejojnë grave dhe bijave të tyre që të dalin nëpër rrugë me veshje jo të hijshme, në të njëjtën kohë nuk i durojnë shikimet e të rinjëve që ua drejtojnë atyre.

Ky lloj i gabueshëm lirie ka pasoja të rënda. Nëse gruaja korr sukses ta bind bashkëshortin e vet në drejtim të dëshirave të saj amorale, atëherë ajo do ta rrit dozën e dëshirave të saj gjer në atë masë sa që do të fillojë të sillet plotësisht e pavarur nga bashkëshorti i saj. Kjo do të rezultojë ngjarje të dëmshme në familje.

Prandaj Pejgamberi s.a.v.a thotë: *“Burri është mbrojtës i familjes, e çdo mbrojtës është i obliguar të kujdeset për ata që i ka nën mbrojtjen e tij”*.¹⁹²

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a thotë: *“Urdhëroni gratë të bëjnë punë të mira para se tu çojnë ato që ju të bëni të këqija”*.¹⁹³

E kanë pyetur Pejgamberin s.a.v.a: *“Cili lloj dëgjueshmërie nënkuptohet këtu?”* Pejgamberi s.a.v.a përgjigjet: *“Kur bashkëshorti i lejon bashkëshortes, nëse ajo e pyet, të shkojë në banjo publike, në dasëm, në gëzim e ngushëllim e veshur me rroba të tejdukshme e të shkurtëra”*.¹⁹⁴

¹⁹² Mustedrek, kaptina 2, f. 550.

¹⁹³ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 227.

Hazreti Sadiku ka thënë: "Uratë për mashkullin është të bëhet kujdestar dhe mbrojtës i familjes së vet".¹⁹⁵

Pejgamberi s.a.v.a thotë: "*Secili mashkull që i lejon bashkëshortes së vet, të stolitur me stoli, të dalë jashtë shtëpisë, ai është një person shpirtgjorë, e kush e thërret kështu, nuk do të bëjë ndonjë gabim. Gjithashtu, burri i cili bashkëshortes së vet i lejon të dalë jashtë shtëpisë e stolitur dhe e parfumosur, All-llahu për çdo hap (që bën ajo, sh.p) do të ndërtojë në Xhehennem nga një shtëpi për bashkëshortin e saj*".¹⁹⁶

Në fund po ua përkujtoj dy fakte:

a) E vërtetë është se mashkulli duhet të jetë syçelë ndaj bashkëshortes së vet, por këtë duhet ta bëjë me kujdes e mençuri. Ai nuk guxon t'i ik hidhërimit e dhunës. Ai duhet që mos ta kuptojë bashkëshortja e tij se ky e urdhëron, sepse do të reagojë ashtu si nuk bën.

Për burrin më mirë është të jetë i sjellshëm e i butë. Ai patjetër të silltet si një partner i dhembshëm dhe t'i shpjegojë bashkëshortes së vet dëmin nga veprat e këqija. Ai duhet që atë ta bëjë vetë, me entuziazmin dhe vullnetin e saj, të zgjedhë rrugën e drejt.

b) Mashkulli duhet të jetë i matur, gjegjësisht, nuk do të duhej të jetë as shumë i ashpër as çikrrimtar po as i pakujdesur.

Gruaja, sikur mashkulli, ka nevojë për liri, duhet të jetë e lirë në zgjedhjen e shoqërisë së mirë. Duhet të jetë e lirë të komunikojë me prindërit, vëllezërit e motrat dhe patjetër t'i jepet leje t'i mbajë të njohurit e përshtatshëm.

Shkurtimisht, ekzistojnë raste të veçanta kur gruas duhet t'i merren të drejtat e dëshirave të saj. Po, bile edhe në këto rasta njeriu nuk duhet t'i kalojë kufijtë e të bëhet shumë i ashpër. Ashpërsia e madhe sjell dëm. Ajo shkatërron atmosferën miqsore dhe shkakton armiqësi. Gruaja mund të reagojë keq ndaj sjelljes së ashpër të burrit. Ajo, madje, mund të kërkojë shkurorëzim.

Një grua e re, zonja... i tha në gjyq reporterit: "U martova për zotëriun.. para pesëmbëdhjetë vitesh. Tani kemi një djalë e një vajzë. Gjatë këtyre pesëmbëdhjetë viteve burri im ndaj çdokujt është sjellur me cinizëm. Nuk më lejon të shoqërohem me askënd. Ai, bile kur del prej shtëpie na i mbyllën derën. Ne jemi të syrgjynosur në shtëpinë e tij. Unë më nuk mund të shkoj te prindërit e mi. Të afërmit tanë nuk na vijnë për shkak të tij. Nuk di ç'të bëj. Nga njëra anë, nuk mundem të jetoj me të, nga ana tjetër mërzitem për ardhmërinë e fëmijëve të mi. Kështu kam vendosur që rastin tim t'ia dorëzoj gjyqit e ndoshta ata mund të sjellin ndonjë vendim".¹⁹⁷

Meshkujt, sikur bashkëshorti i kësaj gruaje, fatkeqsisht, janë aq të rreptë e të pamoralshëm sa që gratë e tyre, përkundër dëshirës së tyre për të jetuar bashkë, dëshirojnë të ndahen. Aq shumë gratë e tyre janë të hidhëruara në ata sa që, edhe pse kanë fëmijë, janë të gatshme për ndarje.

Përse burri t'ia ndalojë bashkëshortes së vet të shoqërohet me farefisin e saj të afërt? Po a nuk e di ai që shtërngimi i tepërt ua përgatit disa grave terrenin që të braktisin modestinë? Po a nuk ka parë apo dëgjuar për ndonjë familje e cila është shkatërruar për shkak të një sjelljeje të këtille?

Bile nëse edhe ndonjë grua e duron shtërngimin e tij, nuk do të krijohet një atmosferë e këndshme familjare në shtëpi. Si mund të pres dikush që një grua e mbyllur të jetë e butë ndaj bashkëshortit dhe fëmijëve të vet dhe që t'i kryejë me vullnet punët e shtëpisë.

Të drejtat disiplinore të burrit

Edhe pse bashkëshorti e bashkëshortja, të cilët formojnë jetën e përbashkët familjare, veprojnë e bashkëpunojnë në kryerjen e punëve të shtëpisë, ata mund të kenë mendime të

¹⁹⁴ Po aty, f. 228.

¹⁹⁵ Wesaili-shi'ah, kaptina 15, f. 521.

¹⁹⁶ Biharul-enwar, kaptina 103, f. 249.

¹⁹⁷ Ittela-at.14 Farwardin. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

kundërta për disa çështje. Burri mund të ndjejë që ai është i vetmi që duhet të vendos për problemet familjare, krahas pëlqimit të pakontestueshëm të gruas. Njëkohësisht, bashkëshortja e tij nuk mund t'i kundërvihet rolit të saj ndaj palës që dëgjon. Atëherë mund të lindin konflikte e ngatërresa sepse të dy palët insistojnë ta përforcojnë autoritetin e vet mbi tjetrin. Zgjidhja më e mirë për këtë problem është që të dy të mundohen të përmbahen nga sjellja u superioritetit ndaj tjetërve, madje t'i zgjidhin problemet e veta përmes dialogut dhe mirëkuptimit të thellë. Kjo do të ishte e mundur nëse të dy ata heqin dorë nga kokëfortësia. Disa burra i urdhërojnë bashkëshortet e veta që të bëjnë shumë punë edhe pse hasin në pengesa, ata konsiderojnë se kanë të drejtë të hidhërohen, t'i dënojnë, ble edhe fizikisht t'i lëndojnë bashkëshortet e tyre.

Pejgamberi i ndershëm s.a.v.a ndalon që të rrihen gratë, përveç në rrethana të veçanta, kur ndëshkimi është vaxhib (obligim).¹⁹⁸

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a thotë: *"Habitem me njeriun i cili e rrahë bashkëshorten e vet, kur ai vetë më tepër se bashkëshortja e vet, meriton të rrihet. O njerëz mos i rrihni gratë tuaja me shkop sepse për veprat e tilla ekziston kisas (hakmarrje)"*.¹⁹⁹

Keqtrajtimi i një guaje e cila nga dashuria është martuar me bashkëshortin e vet, e cila kërkon pekrahje e prehje, madje e cila prej bashkëshortit të vet pret që me të ndajë problemet, nuk është në rregull. Në të vërtetë, All-llahu, përmes martesës, burrit ia lë në besë bashkëshorten, ndërkaq maltretimi i bashkëshortit ndaj bashkëshortes së vet do të jetë tradhëti ndaj besës së All-llahut.

Hazreti Aliu r.a.ka thënë: *"Gratë janë të besuarat e burrave, nuk janë pronë e lumturisë dhe fatkeqësisë së burrave. Ato me ju janë si garancë e All-llahut, andaj mos i ofendoni dhe mos ua vështirësoni jetën atyre"*.²⁰⁰

Një mashkull që e rrahë bashkëshorten e vet, aq dëm i sjell shpirtit të saj sa që ajo mund të fitoj kompleks, ndërkaq dashuria dhe ngrohtësia familjare gati do të zhduket krejtësisht. Si mund mashkulli të mbajë lidhje të shëndosh bashkëshortore me gruan e rrahur dhe të nënçmuar? Kjo vërtetë është vepër e turpshme.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"O ju (burra), si është e mundur që dikush prej jush ta rrahë gruan e pastaj ta përqafojë atë"*.²⁰¹

Mashkullit, përveç nëse ka të drejtë të veçantë ndaj bashkëshortes së vet ngjashëm ma atë që do të përmenden në këtë kapitull, nuk i lejohet sipas Ligjit (islam, sh.p.) që ta detyrojë gruan e vet të bëjë diçka ose ta përdor ndëshkimin fizik për shkak të mosdëgjueshmërisë së saj. Për shëmbëll, gruaja sipas Ligjit (islam) nuk është e obliguar t'i kryejë disa punë shtëpiake siç është pastrimi, zierja, ruajtja e fëmijëve, thurja, qepja etj. Edhe pse shumica e grave i kryejnë punët e zonjës së shtëpisë, nuk janë të obliguara, andaj meshkujt duhet të jenë mirënjohës ndaj grave të tyre për atë që bëjnë ato në shtëpi. Prandaj asnjë burr nuk ka të drejtë t'i japë vërejtje ose ta dënojë bashkëshorten e vet kur ajo nuk pranon t'i kryejë punët e shtëpisë.

Islami e porosit burrin ta ndëshkojë fizikisht bashkëshorten e vet vetëm në dy raste kur shkilen të drejtatat e tij.

Rasti i parë: Mashkulli, sipas Islamit dhe Ligjit Islam, ka të drejtë që të kërkojë kënaqësi seksuale dhe të bëjë qejf me bashkëshorten e vet dhe lidhur me atë t'i shfrytëzojë të gjitha llojet e kënaqësive. Gruaja e tij sipas Ligjit është e obliguar t'u nënshtrohet dëshirave seksuale të bashkëshortit të vet. Nëse gruaja nuk pranon ta kënaq bashkëshortin e vet, ai duhet pikësëpari ta bind në formë të urdhërit. Por, nëse burri heton se gruaja e tij mundohet të jetë e padëgjueshme ndaj tij dhe nëse ai nuk mund të tolerojë një situatë të tillë, atëherë ai ka mundësi ta dënojë, duke i respektuar masat e parapara.

All-llahu (xh.sh) në Kur'anin Famëlartë thotë:

¹⁹⁸ Mustedrek, kaptina 2, f. 550.

¹⁹⁹ Bihar-enwar, kaptina 103, f. 249.

²⁰⁰ Mustedrek, kaptina 23, f. 551.

²⁰¹ Wesail-esh-shij'ah, kaptina 14, f. 119.

”Kurse ato, padëgjueshmërisë së të cilave u frikësoheni, ju këshilloni njëherë e pastaj ndanie shtratin me to, madje edhe rrihni; e nëse bëhen të dëgjueshme ndaj jush, atëherë mos u bëni padrejtësi! All-llahu është, vërtetë, i Madh dhe i Lartëmadhërisëm” (4:34).

Sipa kësaj Kur’ani i lejon bashkëshortit ta rrahë bashkëshorten e vet vetëm në stadiumin e fundit të dënimit, në rast të sjelljes së gruas në mënyrë të pakuptimtë ndaj dëshirave seksuale të burrit të saj.

Stadiumi i parë është dhënia e këshillave. Në stadiumin e dytë, i porositet mashkullit t’i ik fjetjes me të dhe duhet t’ia kthejë shpinën, dhe në atë mënyrë shpreh hidhërimin e vet. Nëse në fund të stadiumit të dytë nuk ndodh diçq pozitivë e gruaja vazhdon edhe më tej të refuzojë bashkëshortin e vet, i lejohej atij ta rrahë (lehtë).

Por burrit nuk i lejohej t’i kalojë kufinjtë e paraparë dhe të lëshohet në keqtrajtimin e saj. Burri duhet t’i ketë parasyshtë këto që vijojnë:

- a) Qëllimi i dënimit fizik të gruas duhet të jetë mënyra e edukimit, e jo e hakmarrjes.
- b) Rrihne gruan me dorë ose me një shkop të hollë e të lehtë (thupër, sh.p.)
- c) Rrahja gjer në atë shkallë që do të shkaktonte ndryshimin e ngjyrës së lëkurës në të murme ose të kuqe, nuk është i lejuar dhe mund të dënohet me pagesë gjaku (dijeh).
- d) Rrahja në vendet e ndjeshme të trupit siç janë sytë, koka, barku etj. nuk është i lejuar.
- e) Dënimi fizik nuk duhet të jetë i ashpër në mënyrë që të shkaktojë në bashkëshorten urrejtje dhe mendim të keq e që kjo ta detyrojë atë të jetë edhe më e padëgjueshme.
- f) Bashkëshorti (që dëshiron ta ndëshkojë gruan në këtë mënyrë) duhet të mos harrojë se patjetër e ka të jetojë bashkë me bashkëshorten e vet dhe se nuk guxon të zhduk dashurinë në familje.
- g) Burri nuk ka të drejtë të rrahë bashkëshorten e vet nëse ajo ka arsye ligjore për mosplotësimin e dëshirave të bashkëshortit. Për shëmbëll, nëse e ka ciklusin mujor, agjëron në muajin e Ramazanit, nëse është në ihram (teshat për kryerjen e Haxhxhit) apo nëse është e sëmurë. Këto janë arsye të pranueshme dhe mashkulli nuk mundet, në këto rrethana, ta dënojë bashkëshorten e vet që nuk mund t’ia plotësojë dëshirat e tij.

Rasti i dytë: Gruaja prej shtëpie mund të dalë vetëm pas lejes nga bashkëshorti i saj. Dalja nga shtëpia pa leje, sipas Ligjit, nuk lejohej dhe vepra e tillë konsiderohet mëkat.

Sipa një hadithi thuhet se Pejgamberi s.a.v.a nuk i ka lejuar asnjë gruaje të dalë jashtë shtëpisë pa lejen e bashkëshortit të saj. Ai thotë: ”Secila grua që del nga shtëpia pa lejen e bashkëshortit, atë do ta mallkojnë të gjithë melektë e qiellit dhe gjithë ata që e shohin, qofshin ata xhinë ose njerëz, gjersa të kthehen (në shtëpi)”²⁰².

Kjo është e drejtë e çdo bashkëshorti, të cilët duhet t’i respektojnë gratë e tyre. Por burrat, për këtë nuk duhet të jenë tepër të ashpër ndaj grave të tyre. Më mirë është që t’u lejojnë grave të dalin sa herë që të ekzistojë mundësia.

Ky ndalim nuk i shërben burrit që të tregojë fuqinë e vet ose të mundohet të bëjë presion në bashkëshorten e vet, por i shërben si metodë për pengimin e gruas të mos shkojë nëpër vendet e padëshiruara e të pahijshme.

Të jeshë shumë i ashpër, jo vetëm që nuk është e dobishme, por mund t’i dëmtojë marrëdhëniet familjare ose mundet që, bile gruan ta sjellë në shkallën më të lartë të padëgjueshmërisë ose shkatërrimit.

Burri e ka patjetër ta ndalojë gruan e vet të mos shkojë në vendet apo shoqëritë e degjeneruar e të pahijshme. Obligim fetar i grave është t’i dëgjojnë burrat e vet. Burri, gruan e padëgjueshme mund ta dënojë. Por edhe këtu dënimi duhet të realizohet gradualisht.

Megjithatë, gruaja prej shtëpie mund të dalë, pa lejen e burrit të saj, në rast të rrethanave të veçanta, ndërsa burrit atëherë i ndalohet ta dënojë bashkëshorten e vet për shkak të asaj dalje.

- a) Dalja nga shtëpia për shkak të kryerjes së obligime të domosdoshme fetare.
- b) Dalja nga shtëpia për shkak të Haxhxhit, nëse gruaja i posedon mjetet më të nevojshme financiare dhe nëse është e aftë ta kryejë Haxhxhin.
- c) Dalja nga shtëpia për shkak të pagesës së borxhit, por me kusht, nëse borxhi ndryshe nuk mund të paguhet, pa dalur prej shtëpie.

²⁰² Po aty, f. 154.

Meshkujt që dyshojnë

E drejtë e meshkujve është që të jenë të kujdesshëm ndaj bashkëshorteve të tyre, por jo gjer në atë masë sa të dyshojnë e të humbasin besimin. Disa meshkuj dyshojnë në besnikërinë e bashkëshorteve të tyre. Kjo është shumë e rrezikshme dhe shumë ia vështirëson jetën tërë familjes.

Një mashkull që vuan nga dyshimi, ai gjithnjë bashkëshortes së vet ia kërkon gabimet. Ai e mbikqyrë me vemendje dhe e ndjek gjithkund. Ai për atë që dyshon gjithnjë gjenë argumente. Nëse e sheh gruan e vet se bisedon me ndonjë mashkull ose gjenë ndonjë fotografi mashkulli në mesin e gjërave të saj, apo nëse gjenë ndonjë letër që e ka shkruar ndonjë mashkull, ose zbulon se si e shikon atë ndonjë mashkull, ai do të bindet në tradhëtinë e saj. Nëse gruaja prej tij fsheh ndonjë letër, ai do të mendojë se ajo është letër dashurie. Nëse ajo shpreh dashurinë e saj në masë më të vogël se sa më parë, ai do të dyshojnë në besnikërinë e saj.

Nëse e bija e tij nuk i përngjanë atij, ai bile mund të mendojë se gruaja e vet, me siguri, ka bërë shkeljen e kurorës.

Të gjithë këto shembuj, mashkulli që dyshon, mund t'i konsiderojë si argument të fortë për tradhëtinë e gruas. Situata do të keqsohej sikur i afërmi apo miku pajtohen me dyshimin e tij. Familjet e kapluara me këtë sëmundje, vuajnë shumë. Mashkulli do të sillet në shtëpi sikur detektiv, ndërkaq gruaja do të ndjehet sikur gjithnjë e mbajnë nën kontroll. Atëherë që të dy do të vuajnë psikikisht dhe martesja e tyre do të rrezikohet. Ata, madje mund t'i nënshtrohen shkurorëzimit ose vrasjes.

Ekzistojnë shumë raste vrasjesh e vetvrasjesh që kanë ngjarë për shkak të dyshimit

Në raste të këtilla burri dhe gruaja duhet të jenë të vetëdijshëm për pasojat eventuale të rënda dhe me mençuri e mirëkuptim ta largojnë çdo rrezik që do të mund të rrezikonte martesën ose, bile jetën e tyre. Ata duhet të jenë të vetëdijshëm për rreziqet potenciale dhe të jenë në gjendje që qartë të rezonojnë se si t'i tejkalojnë problemet e veta.

Mashkulli duhet t'i ikë fanatizmit dhe xhelozisë së tepruar. Patjetër të sillet me mençuri. Patjetër të jetë i vetëdijshëm se të akuzuarit ndaj gruas së vet për shkelje kurore, nuk është çështje e vogël madje dyshimet e tilla duhet vërtetuar me argumente të sigurta.

All-llahu xh.sh në Kur'anin Famëlartë thotë:

“O ju që keni besuar, largohuni prej dyshimeve të shumta, meqë disa dyshime janë mëkat... (49:12).

Pejgamberi s.a.v.a thotë: *“Kushdo që, rrejtshëm, akuzon bashkëshorten e vet për shkelje kurore, do t'i humbë të gjitha dobitë nga veprat e tij të mira ashtu sikur që gjarpëri e humb lëkurën e vet, e për çdo qime që ka në trup nga një mijë gjunahe do të shkruhen (në Ditën e Gjykimit) në librin (regjistrin) e tij”*.²⁰³

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a thotë: *“Kush me pa të drejtë akuzon besimtarin, mashkull besnik apo grua, në Ditën e Gjykimit All-llahu do ta mbajë në turmën e zjarrit, që ta marrë dënimin për gabimin e vet”*.²⁰⁴

Përderisa tradhëtia e gruas nuk vërtetohet me argument të fortë, burri nuk ka kurrfarë të drejte ta akuzojë, përndryshe do të bëjë mëkat, për të cilin, sipas Islamit, do të dënohet me tetëdhjetë të rrahura me shkop.

Argumenti i bazuar në arsye të trilluara nuk tregon asgjë, si: letrat e vjetruara, fotografitë etj. nuk argumentojnë gabimin.

Nuk është mirë që të merret dikush me gjëra të tilla, por ky është një gabim që e bën pjesa dërmuese e rinisë, dhe kjo nuk është një gjë për të cilën duhet, seriozisht të dëshpërohem.

Nëse shihet se gruaja bisedon me ndonjë plak, edhe pse nuk është mirë ta bëjë këtë, ky rast nuk mund të përdoret kundër saj si argument tradhtie nga ajo. Kjo ka ndodhur sepse ajo ka menduar, ndoshta se do të ishte e panjerëzishme mos t'i vërë re një mashkulli ose ndoshta ai nuk ka qenë i huaj, por miku i babait apo i vëllait.

Nëse gruaja i jep kompliment mashkullit, edhe pse nuk do të duhej, atë mund ta bëjë nga mendjehetësia e saj, e ky nuk mund të jetë argument tradhtie.

²⁰³ Biharul-enwar, kaptina 193, f. 248.

²⁰⁴ Po aty, kaptina 75, f. 194.

Nëse gruaja rrenë ose i fsheh letrat e saj, për këtë ajo mund të ketë arsye të mira, sepse ndoshta, u frigohet akuzave të pabaza të burrit të vet.

Nëse gruaja tregohet e painteresuar ndaj burrit të vet, ndoshta është e hidhëruar me të apo është e sëmurë ose ka probleme tjera, patjetër të interesohemi të dijmë shkaqet.

Shkurtimisht, për të gjitha situata që mund të tregojnë simptome tradhëtie, mund të gjejë njeriu me dhjetra arsye të vlefshme që pamundësojnë veprat e këqija.

Zotëri i dashur? Luteni, në emër të All-llahut, të mos dyshoni. Mendoni sikur jeni gjykatës i drejtë dhe shikoni logjikisht problemin. Vlerësojeni shkallën e mundshmërisë që gruaja juaj është tradhtarë dhe zbulojeni nëse ajo është e vërtetë.

Nuk them që të bëheni indiferent ose i painteresuar, por do të duhej të silleni në përputhshmëri me argumentin të cilin e posedoni dhe kurrë më tepër. Përse ta stërmadhoni problemin për një dyshim të pabazë e t'i vështirësoni jetën vetes dhe familjes suaj? Si do të ndjeheshi sikur dikush t'u akuzonte në këtë formë? Përse mendoni në mënyrë jokorrekte? Përse ta nënçmoni veten dhe familjen tuaj? Pse të keni mëshirë ndaj bashkëshortes suaj? A keni menduar ndonjëherë se ajo, eventualisht, ka devijuar nga rruga e drejtë për shkak të mosbesimit tuaj dhe akuzave të gabuara?

Hazreti Aliu r.a. i ka thënë djalit të vet: "Ruaju të mos sillesh shumë në mënyrë vetiake kur për të nuk ke nevojë, sepse me të njerëzit e ndershëm do t'i orientosh kah korrupsioni ndërsa njerëzit e pafajshëm të bëjnë gabime".²⁰⁵

Nëse dyshoni në gruan tuaj, për këtë mos u trego të gjithëve që do t'i takosh, sepse ata mund që, nga armiqësia, mosedukata ose nga indolenca, të ua përforcojnë dyshimin. Ata mund që tua shtojnë dyshimin dhe tu shkaktojnë pakënaqësi në këtë dhe në botën tjetër. Vëçanërisht për këtë nuk duhet t'i tregoni nënës ose motrës suaj, sepse ato natyrisht do të pajtohen me ty dhe në atë mënyrë do ta shtojnë dyshimin. Do të duhej të kërkonte këshilla prej shokëve ose të afërmëve të urtë e me përvojë.

Megjithatë, mënyra më e mirë është nëse me bashkëshorten tuaj bisedoni dhe prej saj kërkonte shpjegim. Por nuk duhet të kërkonte nga ajo argument për gabimet e saj. Dëgjonie atë që ajo do t'ua thotë dhe gjykoni si një gjykatës i drejtë i cili nuk vuan nga paragjykimet.

Bile mundohuni t'i besoni dhe merrne me mend sikur dhëndri juaj t'u tregojë për trdhëtinë e motrës suaj. Pse do të silleshit me të pamëshirshëm dhe do ta konsideroni si një kriminel me dokument?

Bëhuni të urtë e të durueshëm, në mënyrë që të mos ndaheni prej saj pa ndonjë arsye. Ta paramendojmë se do të mund t'i duroni vuajtjet e shkurorëzimit, por sa jeni i sigurt për bashkëshorten e ardhshme? Keni kujdes për shkak se do ta shkatërroni jetën, këtu në këtë botë, ndërsa në botën tjetër do të merrni dënimin nga All-llahu i Lartëmadhërishtëm.

Duhet ta dini se gjaku i derdhur një ditë do të zbulohet, ndërsa ju do të ekzekutoheni, ose do ta kaloni jetën në burg.

Nëse me këtë nuk pajtoheni, atëherë vetëm shikojeni statistikën e të gjykuarve.

Zonjë e dashur! Bashkëshorti juaj është i sëmurë nga një sëmundje e rëndë ngjitëse, nga e cila, me padashje, ndërmer hapa të gabuar që e rrezikojnë familjen tuaj.

Duhet sa më shumë t'ia shprehni dashurinë tuaj. Ai duhet të jetë i sigurt se është mashkulli i vetëm në jetën tuaj. Jini të durueshëm ndaj tij, mos i bërtitni, mos refuzoni të bisedoni me atë, dhe mos jini kokëfortë ndaj tij.

Nëse e hetoni se ai ua shikon letrat e juaja ose ua kontrollon hyrjet e daljet nga shtëpia, mos ngreni zë. Tregoni të gjitha dhe thujani të vërtetën. Mos e rreni ose mos i mohoni ndodhitë që kanë ngjarë. Nëse ndonjëherë e kupton se e keni rrejtë për diçka, ai atë do ta konsiderojë si argument të tradhëtisë suaj, që do të ishte një dëm i cili nuk mund lehtë të përmirësohet.

Nëse bashkëshorti juaj ju lutet ndonjëherë që të mos shoqëroheni me ndonjë person të caktuar, ose kërkon ta kryeni ndonjë punë, mos iu kundërvini fjalëve të tij, përndryshe shkak i dyshimit të tij që ka në ju do të përforcohej.

Shkurt thënë, largohuni nga të gjitha ato veprime që do ta çonin të dyshojë në ju. Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Ai që u jep shkas akuzave, nuk duhet ti fajsojë ata që dyshojnë në të".²⁰⁶

²⁰⁵ Po aty, kaptina 103, f. 252.

²⁰⁶ Po aty, kaptina 74, f. 187.

Nëse bashkëshorti juaj tregon armiqësi ndaj ndonjë personi, atëherë ju duhet krejtësisht t'i ndërpritni kontaktet me atë person.

Zonjë e dashur! Më mirë për ju është ta ruani familjen tuaj se sa të mbani lidhje shoqërie me të tjerët. Mos mendoni se në sy të bashkëshortit tuaj jeni rob, por kuptoni se jeni një grua e një burri të sëmurë.

Mbane mend që kur keni lidhur kontratë kurore me bashkëshortin tuaj, keni marrë për detyrë që të mirën dhe të keqen do ta ndani bashkashirt në jetë. A thua, tani është e ndershme që të silleni keq ndaj bashkëshortit tuaj që është i sëmurë? Mënjanoni mendimet e papjekura dhe bëhuni e matur. Pasha All-llahun, sado që të jetë sakrifikimi juaj për familjen, ajo e meriton. Grua e mirë është ajo e cila ka mundësi që t'i tejkalojë me sukses situatat e rënda.

Hazreti Sadiku r.a.ka thënë: "Xhihadi i gruas është në durimin e saj ndaj shpirtligësisë dhe frikës së bashkëshortit të saj".²⁰⁷

Mos bëni asnjë vepër që do ta bënte bashkëshortin tuaj të dyshojë. Mos i shikoni burrat tjerë.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "All-llahu do të jetë shumë i hidhëruar në atë grua e cila i ngopë sytë duke i shikuar të huajt".²⁰⁸

Mos u shoqëroni me të huajt. Mos u largoni prej shtëpie pa lejen e bashkëshortit. Mos hyni në veturën e njerëzve të panjohur. Nuk mjafton vetëm të jini e ndershme, duhet që seriozisht t'u ikni gjithë atyre që mund të shkaktojnë dyshim te bashkëshorti juaj. Ai mund të dyshojë edhe në veçoritë më pak të rëndësishme të sjelljes suaj.

Një grua njëzetetëvjeçe deklaroi paragjyqit: "Ishte dimër, viti 1963 kur një ditë hyra në veturën e dajës së shoqes sime. Më ofroi që daja i saj të më çojë në shtëpi. Pranova dhe hyra në veturën e tij. Kur arritëm në shtëpi, burri im qëndronte para derës së shtëpisë. Meqë nuk dëshiroja të më shoh në veturën e një mashkulli tjetër, e luta dajën e shoqes time të vazhdojë rrugën edhe mëtej, e ai ashtu edhe veproi. Më vonë burri im, që më kishte parë në atë veturë, më pyeti për atë, por unë i mohova të gjitha. Kështu filloi edhe më tepër të dyshojë, dhe erdhi puna gjer aty ku, bile edhe dëshmisë së shoqes sime nuk i besoi. U bënë tetë vjet prej kur ai as që jeton me mua e as që ndahet nga unë. Nuk di se ç'të bëj".²⁰⁹

Cilin duhet fajsuar në këtë rast, sipas mendimit tuaj?

Unë do të thosha se gabimin më të madh e ka gruaja se sa burri. Ajo është ajo e cila, nga moskujdesi e naiviteti, e solli veten dhe burrin e vet në këtë situatë.

Së pari, ajo nuk ka guxuar të pranojë që ta sjellë me veturë një mashkull i huaj, sepse kjo nuk është në rregull ta bëjë cilado grua qoftë. Kjo nuk është e pëlqyeshme por mund të jetë edhe e rrezikshme.

Së dyti, nuk ka guxuar të sillet ashtu si u soll ajo kur e pa bashkëshortin e vet. Patjetër është dashur ta ndalë veturën dhe t'ia shpjegojë bashkëshortit të vet të gjitha.

Gabimi i tretë i saj ishte që i tha vozitësit ta vazhdojë rrugën.

I katërti gabim ishte që nuk është dashur më vonë ta mohojë atë që ndodhi. Ajo ka patur mundësi ta tregojë gjithë atë ngjarje, po bile edhe më vonë dhe kjo do të mund t'i ndihmonte që të zgjidhej problemi.

Natyrisht se nuk është në të drejtë as burri. Ai nuk është dashur që këtë rast ta konsiderojë si argument të prerë për gabimin e bashkëshortes së tij. Ai e ka patur patjetër ta shikojë mundësinë që gruaja e tij, mbase nga moskujdesi është ulur në veturën e një të huaji dhe që pastaj, nga frika i është lutur vozitësit të mos ndalet dhe natyrisht e ka mohuar gjithë aferën.

Burri patjetër duhet ta studiojë problemin dhe në momentin kur të shohë se gruaja nuk ka faj, duhet t'ia falë.

²⁰⁷ Wesail-el Shia'h, kaptina 14, f. 111.

²⁰⁸ Biharul-Enwar, kaptina 104, f. 39.

²⁰⁹ Itteleat. 23 Esfand. Viti solar 1450 sipas hixhretit.

Gruaja e pabesë

Në momentin kur gruaja, me një argument të fortë, akuzohet për shkelje kurore, burri i saj vjen në një pozitë shumë të rëndë. Në njërin anë është i rrezikuar nderi i tij, ndërsa në anën tjetër nuk është lehtë të durohet një sjellje e tillë. Ai e sheh se ka rënë në një qorrrokak, nga i cili nuk mundet të tërhiqet lehtë.

Burri në një situatë të këtillë mund të zgjedh njërin nga këto që vijojnë:

a) Në këtë aferë ai mund të hesht në mënyrë që ta shpëtojë nderin e vet dhe për hirë të familjes së vet. Por me atë (problem) ai patjetër të jetojë gjer në fund të jetës. Natyrisht, këtë zgjedhje nuk mund ta bëjë asnjë mashkull i ndershem, sepse nuk do të kishte mundur ta durojë gruan e tij të pabesë dhe të pranojë të ketë fëmijë jashtë kurorës së tij.

Durimi është një cilësi shumë e mirë e mashkullit, pa të cilën nuk do ta ketë mbështetjen e All-llahut të Gjithëfuqishëm, dhe nuk do të turpërohet para njerëzve të cilët e njohin.

Jetë e nënçmuar dhe e turpshme është jeta e atyre burrave që qëndrojnë indiferent ndaj trdhëtisë së bashkëshorteve të tyre.

Pejgamberi s.a.v.a thotë: *"Aroma e Xhennetit mund të ndjehet nga një largësi prej pesëqind vjet udhëtimi në këmbë, por dy lloj njerëzish nuk do ta shijojnë: ata që i kanë braktisë prindërit e vet dhe ata me brirë"* Pyetën: *"O Pejgamber i All-llahut kush janë ata me brirë?"* Pejgambri s.a.v.a. u përgjigj: *"Mashkulli i cili e di se gruaja e tradhëton dhe se ia shkel kurorën, e nuk reagon në atë"*.²¹⁰

b) Ai mund ta mbys atë burrë me të cilin kjo ia ka shkelë kurorën, kështu mund të hakmerret dhe të qetësohet. Por ky është një akt i rrezikshëm dhe nuk do të ketë një epilog të mirë, sepse vrasja rrallë herë mund të fshihet për gjithnjë. Vrasësi në fund do të zbulohet e do të dënohet. Burri as në gjyq nuk mund lehtë të argumentojë për tadhëtinë e bashkëshortes së vet dhe kështu mundësia për të shpëtuar nga internimi do të jetë shumë larg. Ai, madje mund të dënohet me vdekje. Kështu do ta humb jetën, ndërsa fëmijët do të bredhin rrugëve. Prandaj nuk është mençuri që burri ta rrezikojë jetën e vet vetëm për hirë të hakmarrjes.

Ai patjetër duhet të jetë i urtë, i kujdesshëm dhe i aftë për të kontrolluar temperamentin e vet gjer në momentin kur të gjejë zgjidhje adekuate për problemin e vet. Ai mund të bëjë vetvrasje në mënyrë që t'i ik tradhëtisë së gruas së vet dhe të ndërpres këtë jetë të turpshme. As kjo nuk është mençuri sepse vetvrasja, sipas Islamit konsiderohet mëkat i madh, ndërsa vrasësin do ta dënojë All-llahu në Ditën e Gjykimit. Çfarë logjike është ajo që propozon vetvrasjen si hakmarrje për gabimin e tjetrit?

Ai do të vuajë (dënimi, sh.p.) në botën e ardhshme dhe krahas kësaj do t'i jap liri më të madhe gruas së vet të bëjë edhe më tepër vepra të liga.

c) Burri mund të ndahet prej saj. Kjo është gjëja më e mençur që mund ta bëjë ai. Është e vërtetë se shkurorëzimi do të ia shkatërrojë jetën e tij familjare dhe do t'i sjellë shumë të këqija atij dhe fëmijëve të tij, por nuk ka asnjë mënyrë tjetër. Më mirë për te është të ndahet prej saj e ti marrë fëmijët sepse nuk është e drejtë t'i lë në duar të një gruaje të degjeneruar që ajo t'i edukojë.

Natyrisht se edukimi i fëmijëve nuk është obligim i lehtë për mashkullin, por ai patjetër të jetë i sigurt se do t'i ndihmojë All-llahu. Ai do t'i ndihmojë që ta jetojë një jetë me nderë.

Mos kërkoni gra tjera

Burri duhet të bëjë ç'mos që të zgjedhë një grua e cila do t'i përgjigjet. Ai është në situatë kur ka mundësi me kujdes e precizitet të gjejë partnerin me të cilin do të jetojë gjer në fund të jetës së vet. Por, pas martesës nuk duhet që burri të kërkojë gra tjera. Nuk guxon të mendojë për asnjë grua tjetër përveçse bashkëshorten e vet.

²¹⁰ Wesail esh-shia'h, kaptina 14, f. 109.

Ai duhet ta kuptojë se vajza ka braktisur familjen e vet që të jetojë me atë dhe nuk është e ndershme prej tij që të merret me dëshira fëmijërore. Duhet patjetër të mundohet ta zhvillojë familjen e tij të re dhe patjetër të mundohet të krijojë në shtëpi një atmosferë miqsore.

Një burrë që i intereson lumturia e vet, patjetër pas mrtesës t'u largohet mendimeve naive dhe patjetër të adaptohet në jetën e re.

E pakuptueshme është që mashkulli i martuar të bëjë shaka me gratë tjera ose të lakmojë ndaj tyre. Mashkulli nuk do të kishte patur dëshirë që gruaja e tij të bëjë shaka me meshkujt tjerë. Gruaja nuk do ta kishte pëlqyer një sjellje të këtillë të burrit të vet ndaj grave tjera.

Një grua që heton se bashkëshorti i saj është intim me gratë tjera, do të ndjejë xhelozë dhe do të demoralizohet. Ajo do të humbasë interesimin për shtëpinë dhe familjen e saj. Ajo mund të hakmerret me anë të sjelljeve të njëjta ose të kërkojë shkurorëzim.

Një grua ankohet në burrin e vet para gjyqit. Ka jetuar tridhjetetë vjet në martesë. Deklaron se bashkëshorti i saj gjithnjë e ka patur shprehi të bëjë shaka me gratë tjera.²¹¹

Një grua deklaron para gjyqit se bashkëshorti i saj gjithnjë ka treguar interes ndaj shoqeve të saj. Deklaroi se nuk ka patur mundësi t'i ftojë shoqet në shtëpi sepse ato mendonin që bashkëshorti i saj është i interesuar për ato dhe se asaj i vjen turp për shkak të tij.²¹²

Nuk është në rregull që burri i martuar t'i shikojë gratë e huaja. Zgurdullimi dhe shikimi në gratë tjera rezulton një shqetësim të brendshëm, nervikosje dhe një paimteresim ndaj familjes.

All-llahu xh.sh. në Kur'anin Famëllartë thotë:

”Thuaju besimtareve le ta ulin shikimin e tyre dhe le të kujdesen për vendet e turpshme të tyre... “ (24:30).

Hazreti Sadiku ka thënë: “Shikimi i pasionur është shigjetë e helmosur e shajtanit. Me siguri se një shikim i këtillë një ditë do të bëhet shkaktar i dëshpërimit e demoralizimit”.²¹³

Njeriu, në fillim mund t'u përballojë pasojave të rënda të shikimeve të ndaluara, por në fund mund që të lodhet e të bie nën ndikimin e asaj që ka parë.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: ”Shikimet e shpeshta (të ndaluara) në zemrën e njeriut krijojnë lakmi, e kjo për atë që shikon mjafton të devijojë”.²¹⁴

Islami, duke ditur dëmin e atyre shikimeve lakmuese, i ka ndaluar.

Një mashkull që befasisht sheh ndonjë grua në rrugë apo dikund tjetër, duhet që menjëherë ta drejtojë shikimin në anën tjetër ose t'i mbyllë sytë. Ai nuk ka të drejtë t' i zgurdullojë sytë në ndonjë grua. Në fillim kjo mund të jetë vështirë, por me një përvojë të vogël, kjo do të mjaftonte.

Njerëzit e mençur e dinë se mënjanimi i shikimeve të ndaluara do të mënjanojë shumë rreze potenciale siç janë: vrasja, dobësimi i zemrës, shqetësimi, zënkat familjare etj.

Unë jam i vetëdijshëm për vështirësitë me të cilat ballafaqohen të rinjtë në këtë kohë dhe e di se nuk është e lehtë për njeriun t'i mbyllë sytë para skenave nxitëse në rrugë e diku tjetër, por nuk ka asnjë mënyrë tjetër përveç se të injorohen ato.

Një mashkull që mund t'i mbyllë sytë para grave tjera, do të jetë i mbrojtur prej shumë veseve të këqija. E në vend të saj, ai në familje do të jetojë një jetë të qetë shpirtërore.

Zotëri i dashur! Nëse një herë jeni martuar i lumtur, mos i shikoni gratë tjera. Mos u jepni komplimente grave tjera në prezencë të bashkëshortes suaj. Mos u shprehni para tyre: “Unë jam martuar...”, “kam lëshuar prej dore shumë raste të mira...”

Shprehjet e këtilla do ta ofendonin bashkëshorten tuaj e ajo do ta humbasë interesimin për ju dhe për jetën. Ajo, madje mund të orvatet ta bëjë të njëjtën apo të flasë ngjashëm.

Për shkak të kësaj do të humbasë lumturia në jetën tuaj. Të mjerë janë ata meshkuj, të cilët vetëm për disa çaste epiore, vërsulen pas grave të degjeneruar dhe i shkurorëzojnë gratë e tyre të ndershme, sikur kurrë mos ta kishin njohur dashurinë dhe sinqeritetin familjar. Meshkujt e këtillë duken sikur njerëzimi e dashuria nuk kanë të bëjnë me ta.

²¹¹ Ittele-at. 26 Bahman. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

²¹² Po aty. 27 Bahman. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

²¹³ Wesail esh-shia'h, kaptina 14, f. 138.

²¹⁴ Po aty, f. 139.

Bëhuni mirënjohës

Disa meshkujve udhëheqja me punët e shtëpisë, me siguri, u duket punë e lehtë, por më e ndershme do të ishte ta pranohet se është punë e rëndë dhe monotone.

Një zonjë shtëpi, edhe sikur të punonte ditë e natë, nuk do të ishte në gjendje t'i kryejë të gjitha punët e shtëpisë. Përgatitja e ushqimit, pastrimi, larja e rrobave, pastrimi dhe rregullimi i enëve, rregullimi i krevatit, rregullimi i orendive dhe, mbi të gjitha, kujdesja ndaj fëmijëve edhe atë jo vetëm për një ditë, por për çdo ditë, janë shumë punë të rënda.

Burri mund të mendojë se gruaja e tij vetëm përgatitë tre herë në ditë ushqimin dhe i harron punët tjera të veta.

Vetëm ai burr që është i gatshëm të qëndrojë në shtëpi një muaj ditë e t'i kryejë punët e shtëpisë, di për vështirësit që i mba me vete ajo punë, vetëm ai burr di ta çmojë kontributin e gruas. Zonja e shtëpisë të gjitha këto punë i kryen me kënaqësi, por nga bashkëshorti i vet pret që ta çmojë e të jetë mirënjohës.

Zotëri i dashur! Ç'ka të keqe t'i jeni mirënjohës bashkëshortes suaj për udhëheqjen e punëve shtëpiake? Pse nuk tregoni se ju pëlqen ushqimi që ajo e përgatit? Ç'ka të keqe t'i falënderoni asaj për kujdesin që ka ndaj fëmijëve tuaj? Po a nuk jeni të vetëdijshëm që kjo mirënjohje do ta nxisë e do ta disponojë?

Nëse qëndroni indiferent ndaj kontributit të saj, apo nëse nuk jeni mirënjohës, ajo nuk do të tregojë interesim për punët e shtëpisë e pastaj ju do të ankoheni në atë. Duhet ta dini se ju mund të bëheni shkaktar i përtacisë së bashkëshortes suaj.

Nëse një i panjohur ua kryen një punë, do t'i falënderoshit disa herë, ndërkaq për shumë shërbime që i bën bashkëshortja juaj, ju madje asnjëherë nuk e falënderoni! Nuk jeni të gatshëm ta dispononi duke treguar një mirënjohje për punën e saj.

Një zonjë shtëpie njëzetënjë vjeçare nga Teherani shkruan: "Jam e martuar për një burrë bukëshkelë e të pakujdesshëm, i cili i injoron të gjitha punët e mija të shtëpisë. Unë laj, pastroj, përgatis ushqimin, zbukuroj banesën, thuri fanulla për familjen time, i pastroj këpucët, i hekuros rrobat etj. ndërsa ai asnjëherë nuk më është falënderuar. Sa herë që i flasë për punët e shtëpisë, ai më ndërpret dhe më thotë se nuk duhet të lëvdohem para tij. Ai e nënçmon kontributin tim, por sukcesi i tij, kryesisht, është rezultat i punës sime të mundimshme".²¹⁵

Disa meshkuj mendojnë se sillen burrërisht po qe se ua injorojnë grave punët e shtëpisë. Ata mendojnë se gratë do të prishen po t'u japish kompliment për punët e tyre. Ata, mbase mund të mendojnë se nuk ka nevojë që burri dhe gruaja ta lëvdojnë njëri tjetrin.

Një bindje e këtille nuk është në rregull, sepse çdo njëri që bën mirë, sipas këndvështrimit psikologjik, kërkon falënderim dhe kujdes. Falënderimi e nxitë njeriun të bëjë vepra të mira, e kjo veçanërisht ka të bëjë me zonjën e shtëpisë e cila për çdo ditë kryen punë monotone.

Prandaj, Islami falënderimin e konsideron cilësi të mirë të sjelljes së njeriut.

Hazreti Sadiku r.a ka thënë: "Atij që lëvdon muslimanin, All-llahu do t'i shkruaj shumë sevabe gjer në Ditën e Gjykimit".²¹⁶

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Ai që nderon muslimanin, ai që me të fletë butësisht dhe ai që ia largon mërzinë, gjithnjë do të jetë i përfshirë me begatitë e All-llahut".²¹⁷

Rrini edhe në shtëpi të pastër

Ruajtja e pastërtisë është e domosdoshme për gjithkënd e gjithkund. Njeriu patjetër e ka të mbajë gjithnjë pastër edhe trupin edhe teshat. Ai patjetër e ka të pastrohet bile

²¹⁵ Wa Nami Danand Chara, "Ndërsa ata nuk e dijnë se pse", f. 140.

²¹⁶ Shafi, pjesa I, f. 197.

²¹⁷ Po aty

një herë në javë dhe patjetër të lajë fytyrën me sapun e ujë për çdo mëngjes. Patjetër t'i lajë dhëmbët, të krehë flokët, të nënqethet, t'i lajë këmbët, të vesh çarap të pastër për çdo ditë, njëherit t'i mbajë edhe këpucët e pastërta.

Islami i ndershëm gjerë e gjatë flet për pastërtinë dhe veshjen e bukur.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Pastërtia është pjesë e imanit"*.²¹⁸

Pejgamberi s.a.v.a. e pa një njeri të ndytë e me flokë të pa krehura, madje edhe dukej jotërheqës, e më këtë rast, i tha: *"Shfrytëzimi i të mirave të All-llahut është pjesë e imanit"*.²¹⁹

Gjithashtu Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Personi i ndytë është një rob dhe adhures i keq i All-llahut"*.²²⁰

Krahas kësaj, Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Xhibrili aq shumë i ka kushtuar kujdes larjes së dhëmbëve sa që u frigova për ta"*.²²¹

Hazreti Aliu r.a.ka thënë: "All-llahu është i bukur dhe e do bukurinë. Ai, gjithashtu, dëshiron t'i shohë efektet e begative të veta në robët e Tij".²²²

Pastërtia dhe bukuria nuk janë vetëm për gratë, por duhet që edhe meshkujt të jenë të pastër dhe të vishen bukur. Disa meshkuj nuk janë të interesuar për pastërtinë e vet dhe rrallë herë pastrohen. Ata nuk interesohen për rrobat e tyre dhe nuk kujdesen për rregullimin e mjekrës së tyre. Ata kanë një erë të keqe e kështu i dëbojnë nga vetja të tjerët.

Meshkujt që kujdesen për pastërtinë dhe ata të cilët i kushtojnë kujdes veshjes, kryesisht këtë e bëjnë jashta shtëpive të tyre. Gjegjësisht ata duken të pastër e të rregulluar, jashta shtëpisë, për njerëzit e tjerë, e jo në shtëpitë e tyre për familjet e veta. Ata lënë përshtypje të elegantit kur është në rrugë, shoqëri etj. por me të kthyer në shtëpi, vishen me tesha të vjetra. Rrallë herë u kushtojnë rëndësi flokëve e fytyrës gjatë kohës kur janë në rrethin e familjes së vet e në shtëpi.

Zotëri i dashur! Nëse nuk mund t'i toleroni teshat e ndyta e të vjetëruara të bashkëshortes suaj dhe nëse nga ajo pritni të jetë e pastër dhe e bukur në shëpi, të jeni të sigurt se të njëjtën gjë edhe ajo e pret nga ju. Ajo, gjithashtu, nuk dëshiron ta shohë bashkëshortin të ndytë, me erë të keqe e të parregulluar. Ajo, gjithashtu dëshiron t'u shohë të pastër e elegant.

Nëse ju, në aspekt të elegancës, nuk i plotësoni dëshirat e saj, atëherë ajo do t'i shikoj meshkujt e tjerë që janë të pastër e elegant, bile madje mund të mendojë se janë prej ndonjë planete tjetër. Ato bëjnë një krahasim mes jush dhe atyre dhe mund ta humbasin ineteimin për ju. Prandaj, insistoni të dukeni të bukur si në shtëpi ashtu edhe jasht saj.

Gruaja juaj nuk do tu kushtonte kujdes burrave tjerë nëse ju korrni sukses ta tërhiqni kujdesin e saj. Përse të dukeni bukur në rrugë për të huaj ndërsa joelegant para graus dhe fëmijëve?

Mu për këtë feja e ndershme islame i urdhëron burrat që të rregullohen për hirë të grave të tyre.

Pejgamberi s.a.v.a thotë: *"Detyrë e burrit është që t'i sigurojë bashkëshortes ushqim dhe veshmbathje dhe të mos paraqitet para saj me një pamje të pakëndshme. Nëse e bën atë (të lartëshënuarën), atëherë do të kujdeset për të drejtat e saj"*.²²³

Pejgamberi s.a.v.a, gjithashtu, thotë: *"Ju (meshkujt) patjetër e keni të jeni të rregulluar e të zbukuruar për bashkëshortet e juaja, ashtu siç kërkoni prej tyre (bashkëshorteve tuaja) të zbukurohen për ju"*.²²⁴

Hasan ibn Xhihami ka thënë: "E pash Hazreti Aliun r.a. duke i ngjyrosur flokët e veta. Ai tha: "Hijeshimi i burrit për hirë të bashkëshortes së vet, i ndihmon asaj ta ruajë nderin e vet. Gratë të cilat largohen nga nderi i tyre, atë e bëjnë për shkak të moskujdesjes dhe gabimeve të burrave të tyre". Pastaj Hazreti Aliu r.a. tha: "A dëshiron ti ta shohish bashkëshorten tënde të parregulluar?" U përgjigja: "Jo". Ai pastaj shtoi: "Ajo mendon njësoj sikur ti".²²⁵

²¹⁸ Biharul-Enwar, kaptina 62, f. 129.

²¹⁹ Shafi, pjesa I, f. 208.

²²⁰ Po aty.

²²¹ Po aty, f. 210.

²²² Po aty, f. 212.

²²³ Biharul-Enwar, pjesa 103, f. 254.

²²⁴ Mustedrek, pjesa II, f. 559.

²²⁵ Wesail esh-shia'h, kaptina 14, f. 183.

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Gratë e beni israilëve janë larguar nga nderi për shkak se burrat e tyre nuk i kanë kushtuar kujdes pastërtisë dhe elegancës". Pastaj hazreti Riza shtoi: "Ajo që ti e pret nga bashkëshortja yte, ajo e pret prej teje"²²⁶.

Kujdesuni për burrin tuaj

Burri dhe gruaja gjithnjë ndjejnë nevojë për bashkëpunim të ndërsjellë dhe për shprehje të dashurisë.

Por, kjo më e shprehur është në momente të sëmundjes dhe rasteve të ngjashme. Personi i sëmurë ashtu si ka nevojë për mjek ose ilaç, ka nevojë edhe për kujdesje.

Kujdestari i mirë do të jetë në gjendje që t'i ndihmojë pacientit që më mirë e më shpejt të shërohet.

Gruaja, gjithashtu, nga bashkëshorti i vet pret që ta ledhatojë kur bien në krevat. Ajo nga ai pret ta ledhatojë më tepër se sa prindërit e saj.

Gruaja që punon në shtëpi, si shërbetore meriton përkujdesje të plotë nga burri i vet dhe i vjen mirë që ai përkujdeset për të.

Harxhimi për mjekim e për barëra është njëra prej shpenzimeve të natyrshme të jetës, ndërsa burri është i obliguar t'i sigurojë para të nevojshme. Gruaja që punon në shtëpi pa ndonjë pagesë, me siguri që pret nga bashkëshorti i saj t'ia paguajë mjekimin.

Ka meshkuj që janë shumë të pandershëm. Ata i shfrytëzojnë gratë e veta kur ato janë të shëndosha e të afta, por nuk pranojnë të harxhojnë para për to kur ato sëmuren. Sado që një shumë të vogël të harxhojnë për mjekimin e bashkëshorteve të tyre, e përcjellin me shumë ankesa. Disa meshkuj, kur e kuptojnë se çmimi i mjekimit është shumë i lartë, mund madje edhe t'i humbasin gratë. A është kjo sjellje me të vërtetë e ndershme?

Një grua ankohet në burrin e vet duke thënë: "Kam punuar me zell në shtëpi dhe kam përjetuar shumë raste të mira e të vështira me bashkëshortin tim. Por, tani kur u sëmura bashkëshorti im dëshiron të më shkurorëzojë"²²⁷.

Zotëri i dashur! Nëse kujdeseni për lumturinë tuaj dhe për mirëqenien e familjes suaj, patjetër e keni ta dërgoni bashkëshorten te mjeku, kur të sëmuret. Patjetër ta paguani mjekimin e saj. Mbi të gjitha, duhet të kujdeseni për të me butësi. Tani, kur ajo i ka braktisur prindërit e saj në mënyrë që të jetojë me ju, ajo nga ju pret që të jeni më të sjellshëm ndaj saj se sa vetë prindërit e saj. Ajo është shok i juaj i jetës dhe nënë e fëmijëve tuaj. Jini të mëshirshëm ndaj saj, jepni asaj ushqim që i përgjigjet dhe bleni gjërat e porositura. Ushqenie dhe e gjithë kjo do ta bëjë të lumtur atë.

Qetësoni fëmijët. Kujdesuni natën për të. Kur të zgjohet pyetne si është me shëndet. Nëse nga dhembjet nuk mund të flejë, atëherë qendroni, duke mos fjetur, pranë saj. Madje, mund të kërkonit prej fëmijëve që tu ndihmojnë në përkujdesjen ndaj nënës së tyre. Kurrë mos e leni vetë bashkëshorten tuaj, veçanërisht kur ajo ka dhembje.

Në momentet e këtilla do ta hetojë bashkëshortja dashurinë tuaj dhe si kundërvlerë do t'u dashurojë edhe më shumë. Do të mburret me ju dhe pasi të shërohet do t'u kushtohet më shumë juve dhe fëmijëve tuaj.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Më i miri prej jush është ai që është më i mirë për familjen e vet, ndërsa unë për familjen time jam më i miri prej të gjithëve"²²⁸.

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Kush mundohet t'ia plotësojë dëshirën një personit të sëmurë, do të jetë i pastër nga gabimet si në ditën kur është lindur". Njëri nga ensarijtë, që i ndihmuan Pejgamberit s.a.v.a. të shpërngulet në Medinë, pyeti: "O Pejgamber i All-llahut! Pashë familjen time, çka nëse personi i sëmurë është prej familjes tënde (ehli-bejt)? Po a nuk është në këtë rast shpërblimi më i madh?" Pejgamberi s.a.v.a. u përgjigj: "Po"²²⁹.

²²⁶ Biharul-Enwar, pjesa 76, f. 192.

²²⁷ Ittela-at. 18 Urdibahisht. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

²²⁸ Biharul-Enwar, kaptina 76, f. 102.

²²⁹ Mustedrek, pjesa 2, f. 532.

Ekonomia familjare

Të përkujdesurit për nevojat e gruas vaxhib (obligim) është për burrin. Gjegjësisht burri është i obliguar t'i paguajë shpenzimet e gruas së vet siç janë: ushqimi, veshmbathja, banesa, mjekimi dhe barërat. Do të bëjë gabim nëse nuk e përmban bashkëshorten e vet dhe mund të dënohet me ligj.

Nuk mund të pritët që familja të jetojë pa asnjë harxhim. Të gjithë kanë nevojë për ushqim, barëra, veshmbathje dhe për vendbanim. Por, ato mund të kërkojnë gjëra të panevojshme, e në atë rast burri mund të mos i dëgjojë dhe mos tu nështrohet dëshirave të tyre të lloj-llojshme.

Njeriu i mençur do të harxhojë në bazë të të ardhurave. Ai patjetër të bëjë klasifikimin e gjërave, dhe t'i ofrojë ato sipas principit të prioritetit sa herë që të ketë mundësi. Ai, gjithashtu, duhet të ruajë ndonjë para për ditë të zeza. Disa para duhet patjetër të ndahen për qira ose për blerjen e banesës së re. Nuk duhet të harrojë rymën elektrike, ujën, gazin ose pagesat e telefonit. Tatimi patjetër duhet paguar, por edhe shkollarinën nuk duhet harruar. Duhet t'u ik harxhimeve të tepërta dhe nuk guxon të harxhojë për gjërat e panevojshme. Mbajtja e llogarisë për shpenzime kurrë nuk do ta sjellë njeriun gjer te bankrotimi dhe borxhi. Harxhimin me masë All-llahu xh.sh.e konsideron si dëshmi e imanit (besimit) dhe në Kur'anin Famëllartë thotë:

"Dhe ata, të cilët kur shpenzojnë nuk derdhin e as janë tepër dorështrënguar, por në këtë mbajnë mesataren" (25:67).

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Atij që shpenzon me masë i garantoj se kurrë nuk do të bëhet i varfër".²³⁰

Hazreti Sadiku, gjithashtu, ka thënë: "Ka katër grupe njerëzish, lutjet e të cilëve nuk do të pranohen. Një ndër ata është edhe personi i cili harxhon pasurinë e vet, e pastaj i lutet All-llahut të Gjithëfuqishëm: O All-llah më furnizo! Atëherë All-llahu i përgjigjet: "A nuk të kam urdhëruar të jesh i matur në harxhime".²³¹

Abdullah ibën Ebi Abbasi ka thënë: "E pyeta Musa ibën Ebi Xha'ferin r.a. për mirëmbajtjen e familjes, e ai tha: Harxhimet e tepërta dhe kopracia janë të papëlqyeshme. Njeriu nuk guxon ta humbasë maturinë".²³²

Njeriu i mençur do të largohet që të mos huazojë ose të marrë borxh për gjëra të parëndësishme. Ekonomia e cila bazohet në borxhe (me kamatë) të marrura nga banka dhe nga institucionet e tjera, edhe sipas Islamit edhe sipas logjikës është gabim dhe e papëlqyeshme.

Blerja e gjërave në bazë të pagesës me kiste, edhe pse kontribuon që shtëpia juaj të duket e bukur, ua merr juve konforin dhe qetësinë shpirtërore.

Për se të blejë njeriu gjëra të panevojshme me çmime të larta e t'ia mbush bankierit xhepat me kiste? Çfarë jete është ajo kur gjithçka blehet me kiste? Po a nuk është më mirë për njeriun që të pres dhe ta ruajë paranë e vet me qëllim që të blejë gjëra me çmime më të lira?

Është e vërtetë se paraja fitohet me vështirësi dhe se ndikon në jetë, por shumë më e rëndësishme është mënyra se si njeriu e harxhon paranë e vet. Ka familje që kanë të ardhura të mira e që gjithnjë janë në borxh. Gjithashtu, ka familje që kanë të ardhura modeste e që jetojnë konfor. Ato dallohen në mënyrën se si i harxhojnë të ardhurat e veta. Mu për këtë, më mirë për familjen është që mashkulli ta marrë kontrollin mbi harxhimet apo ta mbikqyrë atë që është përgjegjës për të.

Në fund përkujtojmë se kopracia gjithashtu është e keqe sikur derdhja. Nëse njeriu ka fitim më të madh, ai patjetër duhet që jetën e familjes ta bëjë më të këndshme dhe t'ia plotësojë asaj nevojat themelore në masë më të madhe. Pasuria dhe paratë janë për t'u harxhuar dhe për

²³⁰ Po aty, kaptina 15, f. 258.

²³¹ Po aty, f. 261.

²³² Po aty.

sigurimin e nevojave jetësore e jo të grumbullohen e të mbeten pas tij kur të shpërngulet në botën tjetër (të vdes).

Pasuria patjetër të hetohet në familje e në shtëpi. Çfarë dobie ka nëse punoni me zell e nuk harxhoni? Njeriu patjetër ta shfrytëzojë pasurinë e tij dhe ajo patjetër të ndikojë në familje dhe në konforin e tij. E pahijshme është të shohish dikë që është i aftë e fiton, ndërkaq fëmijët e tij janë të etshëm për ushqim të mirë e për rroba të mira. Fëmijët e një personi koprac do të presin vdekjen e tij në mënyrë që ta ndajnë pasurinë e tij.

Nëse dikujt All-llahu i Gjithëfuqishëm i ka dhuruar begati, ato patjetër duhet të shihen në jetën e tij.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *"Nuk është prej nesh (prej ithtarëve të Pejgamberit s.a.v.a) ai që posedon para, ndërsa familjen e vet e mban larg pasurisë së tij"*.²³³

Musa ibën Xh'afei r.a. ka thënë: "Anëtarët e familjes varen nga mashkulli. Prandaj kushdo që i ka dhuruar All-llahu nga begatitë e veta, duhet që të harxhojë për konforin e atyre që varen prej tij ose, përndryshe këto të mira mund t'i ndërpriten".²³⁴

Hazreti Rida r.a. ka thënë: "E lëvdur është që njeriu anëtarëve të familjes së vet t'u sigurojë, me paratë e veta konfor, në mënyrë që të mos presin vdekjen e tij".²³⁵

Hazreti Aliu r.a. ka thënë: "Siguronië ujin për çdo javë për ata që janë të varur nga ju kështu që të mund të gëzohen për javën që pason".²³⁶

Ndihmoni në punët e shtëpisë

Edhe udhëheqja e punëve të shtëpisë u është besuar grave, patjetër duhet të kuptohet se kryerja e punëve të shtëpisë nuk është punë e thjeshtë.

Zonja e shtëpisë sado që të harxhojë kohë në kryerjen e punëve të shtëpisë, nuk do të jetë në gjendje që t'i kryejë të gjitha. Kjo veçanërisht shihet kur njeriu pranon musafirë ose kur dikush sëmuret etj. Kryerja e punëve të shtëpisë është punë e lodhshme për zonjën e shtëpisë, prandaj nga burrat kërkohet që në këtë aspekt t'u ndihmojnë grave të veta.

Nuk është e ndershme që burri të rri në shtëpi pa ndonjë punë gjersa gruaja e tij është e angazhuar me aq shumë punë. Është e udhës që t'i ndihmojë bashkëshortes së vet sa më tepër, kur të ketë mundësi.

Kjo ndihmë është shenjë dashurie, e cila e tërheq gruan kah bashkëshorti e familja.

Aspak nuk është shenjë burrërie që burri të mos prek kurgjë në shtëpi apo ta urdhërojë bashkëshorten e vet. Shtëpia nuk është vend komande, por vend dashurie, butësie e bashkëpunimi.

Zotëri i dashur! Mos mendoni se është nënçmim të punosh në shtëpi. Përkundrazi, nëse i ndihmoni gruas tuaj, ajo do t'u çmojë edhe më tepër.

Pejgamberi s.a.v.a, personi më i çmuar në hitorinë njerëzore, ka ndihmuar në shtëpi.²³⁷

Aisheja, bashkëshortja e Pejgamberit s.a.v.a ka thënë: "Sa herë që Pejgamberi s.a.v.a. nuk ishte i angazhuar me punë të veta, i qepte teshat e veta, i rregullonte këpucët dhe punonte në shtëpi si të gjithë meshkujt e tjerë".²³⁸

²³³ Mustedrek, pjesa 2, f. 643.

²³⁴ Biharul-Enwar, kaptina 104, f. 69.

²³⁵ Wesailush-shi'ah, kaptina 15, f. 249.

²³⁶ Biharul-Enwar, kaptina 14, f. 73.

²³⁷ Po aty, kaptina 16, f. 227.

²³⁸ Po aty, f. 230.

Kthehuni shpejt në shtëpi

Mashkulli i pamartuar ka liri të harxhojë kohën ashtu si dëshiron, por prej momentit kur të martohet, ai patjetër duhet ta ndërrojë programin e vet. Ai nuk mund të qëndrojë jashtë shtëpisë sa të dëshirojë. Ai duhet patjetër ta lajmërojë bashkëshortyen e vet se ku gjendet etj. Ai nuk duhet të harrojë se bashkëshortja e tij qëndron tërë ditën në shtëpi, pastron shtëpinë, lanë enët dhe gatuan. Ajo nga ai pret që të kthehet në shtëpi menjëherë pas kryerjes së punës, në mënyrë që të bisedojë e të kënaqet në shoqëri me të. Edhe fëmijët gëzohen të shohin babanë e vet. Nuk është e ndershme që mashkulli ta lë familjen në shtëpi e të kërkojë kënaqësi dikund tjetër.

Martesa nuk ka të bëjë vetëm me sigurimin e ushqimit dhe veshmbathjes së familjes. Gruaja është shoqe e burrit e jo shërbetore e tij. Ajo nuk është këtu vetëm që të punojë e si kundërvlerë të kësaj të pranojë ushqimin por ajo më tepër do të kishte pasur dëshirë të ketë një dashamir e shok të përhershëm.

Disa meshkuj, me të vërtetë, janë të pandershëm, të padrejtë e pa karakter. Ata e lënë gruan dhe fëmijët në shtëpi dhe kalojnë netët diku tjetër. Paratë që duhet harxhuar për shtëpinë e familjen, i harxhojnë diku tjetër. Burrat e këtillë ende nuk e kanë kuptuar domethënien e dashurisë e simpatisë dhe dëfrimet e veta të pavlefshme e të pahijshme i konsiderojnë jetë e mirë. Ata harrojnë faktin se me veprat e këtilla e nënçmojnë veten. Tjerët do t'i njohin si njerëz të marrë e të paturpshëm. Këta meshkuj i sjellin pakënaqësi edhe vetes edhe familjeve. Sjelljet e tyre i detyrojnë bashkëshortet e tyre të kërkojnë shkurorëzim.

Një burrë që ishte ndarë nga bashkëshortja e vet deklaroi para gjyqit: "Në fillim të martesës kam patur disa shokë me të cilët shëtitnja. Gruaja ime, e demoralizuar nga kjo mënyrë e jetës, fitoi shkurorëzimin. Kishim dhjetë fëmijë, me të cilët mund të takohesha dy herë në muaj. Një kohë kaloi kështu. Por ka shumë kohë që fëmijët e mi fshihen, ndërkaq unë si prind kam dëshirë t'i shoh".²³⁹

Një grua deklaroi: "Jam e dëshpruar nga vetmia. Burrit tim aspak nuk i intereson për mua. Për shkak të argëtimit të vet jashtë, për çdo natë është jashtë shtëpisë gjer në orët e hershme të mëngjesit".²⁴⁰

Zotëri i dashur! Tani ju jeni i martuar. Nuk do të duhej të silleni si beqar. Jeni përgjegjës për bashkëshorten dhe fëmijët tuaj. Mos shoqërohuni me shokë të pavlevshëm. Kthehuni në shtëpi menjëherë pas punës. Kënaquni në jetën familjare dhe bëhuni shok i mirë i bashkëshortes dhe fëmijëve. Madje edhe nëse argëtimet tuaja të natës nuk janë të pamoralshme, përsëri mund të jenë të dëmshme për jetën tuaj dhe të familjes.

Bëhuni besnik

Me anë të kurorës, jeta individuale e dy personave lidhet në një jetë të përbashkët. Dhënia e besës së shenjtë bashkëshortore do të thotë që bashkëshorti e bashkëshorteja i japin besën njëri tjetrit se do të jetojnë bashkë gjer në fund të jetës, se do të ndihmojnë njëri tjetrin, se do të jenë të sjellshëm dhe shumë të kuptueshëm në të gjitha momentet: në pasuri, varfëri, në sëmundje e shëndët, në gëzim e dëshpërim etj.

Aspekti njerëzor kërkon që të jeshë besnik në premtimet tua. Partnerët bashkëshortor nuk guxojnë të harrojnë marrëveshjen e vet për momentet e vështira.

Vajza e re e cila zgjedh ndonjë mashkull që të jetojë me të gjer në fund të jetës së vet, nga ai pret që mos ta braktis në kohën kur ajo më nuk është e re.

Nuk është e ndershme që mashkulli të dëfrojë veten me kë do tjetër pos me bashkëshorten e vet.

Një grua e cila në masë të madhe kontribuon në ndërtimin e një familje të fortë dhe me një pamje të mirë ekonomike, nga bashkëshorti i vet ajo pret të mos kërkojë grua tjetër.

²³⁹ Ittele-at.11 Tir. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

²⁴⁰ Wa Nami Danand Chara, Ndërsa ata nuk dijnë se pse, f. 138.

Një grua që me zellshmëri punon në shtëpi, e natyrshme është të pres që bashkëshorti i saj mos ta pakësojë dashurinë dhe simpatinë e tij ndaj saj kur ajo të jetë e sëmure ose e paafte për punë. Gjëja më e vogël që ajo nga ai pret është që të mos kërkojë të kënaq vetëm veten.

Disa meshkuj, vërtetë janë të pashpirt. Kur gratë e tyre janë te reja e të bukura, kënaqen së jetuari me to, por i shkurorëzojnë kur ato e humbasin pamjen e tyre të bukur.

Një mashkull e shkurorëzon bashkëshorten e vet me pretekst se ajo është ndjellakeqe. Gjatë martesës së tyre i vdiq babai, ndërsa djali i tezes bankroti.²⁴¹

Një mashkull i cili ishte martuar me një vajzë të re me dashuri, ndahet pres saj më vonë, me pretekst se ajo nuk e dashuron.²⁴²

Një grua ankohet para gjyqit: "Ka vite që po jetoj me bashkëshortin tim, por tani, kur u sëmura, ai thotë se nuk dëshiron grua të sëmure"²⁴³

Zotëri i dashur! Ju nuk jeni një krijesë jeta e së cilës përbëhet vetëm prej ushqimit dhe epshit. Ju jeni qenie njerëzore me ndjenja, vetëdije dhe veti respekti. A është, vërtetë, e ndershme që ju të kërkonin kënaqësi krahas gruas suaj? Nëse kështu jeni, atëherë jeni zullumçar dhe si i tillë do të merrni dënimin që në këtë botë. Nëse kaloni kohën me ndonjë grua tjetër, vetëm për disa minuta kënaqësi, në të vërtetë, mund ta humbni autoritetin përpara njerëzve tjerë. As fëmijët tuaj nuk do t'u pranojnë dhe ndaj jush do të jenë të pamëshirshëm.

Nëse gruaja juaj sëmuret ndonjëherë, ndërmerrni masa të duhura që ta shëroni, e nëse ka sëmundje të pashërueshme, qëndroni pranë saj dhe sakrifkohuni, dhe mos martoheni përsëri përderisa ajo është gjallë. Mos e dëshpëroni në momentet e vështira. Atë që do të pritnit ju sikur të ishit në gjendjen e saj, të vetmen gjë do ta pres ajo, gjithashtu, nga ju.

Po a do të ishte në rregull, përderisa ju jeni i sëmure, që bashkëshortja juaj të kërkojë shkurorëzim. Po a nuk do të duhej të turpërohej prej miqëve dhe farefisit tuaj.

Pra, nëse pajtoheni se besnikëria dhe sinqeriteti janë të mira, atëherë mundohuni të jeni besnik.

Edukimi dhe arsimimi

Gruaja e re, e posamartuar është e obliguar t'i kryejë detyrat e bashkëshortit të vet dhe si e tillë patjetër duhet të dijë të gatuj, të pastrojë, të hekuros, të qep, të rregullojë mobiljet, të pranojë musafirët, të shoqërohet me të tjerët, të përkujdeset për fëmijët etj.

Bashkëshorti i saj shpreson që ajo t'i dijë të gjitha. Megjithatë, shpresat e tij mund të mos realizohen për një kohë të gjatë sepse bashkëshortja e tij ose nuk ka njohuri për udhëheqjen e punëve të shtëpisë ose është shumë e thjeshtë.

Ç'duhet bërë njeriu? Ky është problem i shoqërisë sonë. As prindërit kujdesen, as sistemi edukativo-arsimor përmban program të mjaftueshëm që të plotësojë këtë nevojë. Sidoqoftë, duhet kërkuar zgjidhje për këtë problem.

Burri, meqë synon të jetojë me bashkëshorten e vet gjer në fund të jetës, patjetër duhet t'i ndihmojë të arsimohet, sepse, zakonisht, meshkujt janë më të vjetër prej grave të veta dhe mu për këtë edhe janë më me përvojë.

Burri, me një punë të durimshme, mund ta mësojë bashkëshorten e vet të lexojë libra që janë të dobishëm për përmirësimin e moralit. Ai patjetër t'ia përmirësojë mungesat e saj morale, por jo duke e kritikuar, përndryshe ajo do të reagojë kundër tij.

Burri, me një punë të durimshme, mund t'ia mësojë bashkëshortes mënyrën e jetesës së vet në dy vitet e para të martesës. Ai, mbase nuk mund të korr sukses plotësisht, por padyshim do të jetë më afër lumturisë.

Një punë e këtillë kërkon durim, kohë dhe mençuri, por burri duhet të mundohet ta arrijë këtë, sepse partneri i mirë dhe nëna e mirë, për fëmijët dhe burrin janë pasuri.

²⁴¹ Ittele-at. 25 Dey. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

²⁴² Po aty. 26 Shahrivar. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

²⁴³ Po aty. 18. Urdibahisht. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

Njëri nga faktet që duhet mbajtur mend një musliman i martuar është që gruaja e tij, po ashtu, është muslimane, por mbase nuk e njeh sa duhet mënyrën e jetesës dhe ligjeve islame. Ajo, mbase, nuk di mjaft, madje as për abdestin as për namazin.

Në të vërtetë, detyrë e prindërve është që fëmijëve të vet tua mësojnë të gjitha rregullat dhe principet e domosdoshme islame. Fatkeqësisht, prindërit, kryesisht e injorojnë këtë fakt dhe nuk ua mësojnë bijave të veta Islamit, e i martojnë. Kështu përgjegjësia bie mbi kuriz të meshkujve me të cilët marrohen ato.

Zotëri i dashur! Përgjegjësia juaj është ta njohtoni bashkëshorten tuaj me rregullat islame dhe ta mësoni se ç'është e lejuar e ç'është e ndaluar në fe. Mësoni të sillet islamikisht. Nëse nuk mund ta bëni këtë, atëherë kërkonin ndihmë prej të tjerëve ose siguronin libra ose tema islame dhe obligoni t'i lexojë dhe t'i aplikojë. Mund, bile të dërgohet për edukatë e mësim te personat e ndershëm e të dijshtëm.

Shkurtimisht, obligim i burrit është që ta nxisë gruan të bëjë vepra të mira dhe ta mbrojë të mos bëjë të këqija. Nëse ky i përgjigjet obligimit të vet, atëherë do të kënaqet së jetuari me një bashkëshorte të sjellshme, të ndershme e të mençur.

Por, nëse ai e injoron obligimin e vet, atëherë do të vuajë sepse do të ketë një grua të paarsimuar besimi i së cilës do të jetë i dobët dhe nuk do të jetë immune në amoralitet. Gjithashtu, në botën tjetër, do të përgjigjet përpara All-llahut xh.sh. për shkak të moskujdesit të tij.

All-llahu xh.sh. në Kur'anin Famëllartë thotë:

"O ju që keni besuar, ruani veten dhe familjet e juaja nga Zjarri, lëndë djegëse të të cilit do të jenë njerëzit dhe gurët" (66-6).

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Kur është shpallur ajeti i lartëshënuar, një musliman filloi të qajë dhe tha: "Nuk jamë në gjendje ta shpëtoj veten nga Zjarri i Xhehennemit, ndërsa nga Xhehennemi duhet ta shpëtoj edhe familjen time". Pejgamberi s.a.v.a. i tha këtij njeriu: "Mjafton t'i urdhërosh t'i bëjnë ato vepra të cilat e ke patjetër t'i bësh ti vetë dhe t'i ndalosh nga ato vepra nga të cilat duhet edhe vetë të ruhesh".²⁴⁴

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Meshkujt janë të krijuar si mbrojtës dhe janë përgjegjës për familjet e veta dhe si të tillë janë përgjegjës për ata që nga ai mvaren".²⁴⁵

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a. ua tërheq vërejtjen grave: "Thimi burrat tuaj në vepra të mira para se t'ju detyrojnë të bëni vepra të këqija".²⁴⁶

Posedimi i fëmijëve

Njëra nga pikat e mundshme e të dhimbshme për çiftin bashkëshortor janë edhe fëmijët, gjëgjësisht, gruaja mund të ketë dëshirë të ketë fëmijë, por burri i saj nuk pajtohet, ose e kundërta. Ky problem ndonjëherë bëhet aq serioz, për shkak të të cilit mund të vendoset për shkurorezim.

Zonja... paraqet në gjyq një ankesë dhe deklaron: "U martova në moshën njëzeteshtatë vjeçare, në të vërtetë, kur burri im kishte diplomuar në universitet. Ai ligjëronte në një universitet, ndërsa unë mendoja se do të jem e lumtur me të. Mirëpo, burri nuk pajtohet të kemi fëmijë. Nuk mund ta kuptoj, sepse që të dy jemi të shëndosh dhe kemi para të mjaftueshme që të rrisim, bile dy fëmijë.

Ai nuk i urrenë fëmijët dhe mirë sillet ndaj fëmijëve të vëllezërve. Unë kam tridhjetë vjet dhe natyrisht se kam dëshirë të bëhem nënë. Ai i kupton dëshirat e mija, por thotë se fëmija mund të shkaktojë pakënaqsi në jetën tonë, etj." Kjo grua duke u munduar të mbajë veten nga të qajturit, ballafaqohet me problemin që është aq serioz sa që çifti bashkëshortor kanë vendos

²⁴⁴ Wesailush- Shia'h, kaptina 11, f. 417.

²⁴⁵ Mustedrek, pjesa 2, f. 550.

²⁴⁶ Biharul-Enwar, kaptina 103, f. 227.

për shkurorëzim, në mënyrë që kjo të rimartohet, ndërsa ai të ketë kohë të mjaftueshme për kërkime shkencore”²⁴⁷.

Dashuria për fëmijë dhe për reproduktion është dëshirë natyrore e qenies njerëzore, bile edhe e kafshëve. Fëmijët janë fryt i jetës dhe trashëgimia më e mirë e njerëzimit.

Njeriu që ka fëmijë, nuk do t’i marrë fund jeta me vdekjen e tij, por do të vazhdojë sikur të jetë i gjallë. Personi pa fëmijë ndjehet i vetmuar dhe i lënë pasdore, ndërsa në pleqëri do të jetë edhe më zi.

Shtëpia pa fëmijë është një vend i mërzitshëm të cilit i mungon ngrohtësia e dashuria. Kurora gjithnjë është e rrezikuar, nëse nuk ka fëmijë. Prandaj, fëmijët janë shkak i ngrohtësisë dhe ekzistimit të familjes.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: ”Lumturia e njeriut është në fëmijët”²⁴⁸.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: ”*Lindni shumë fëmijë, meqë unë në Ditën e Gjykimit do të mburem, para ummeteve tjera, me numrin tuaj të madh*”²⁴⁹.

Dashuria ndaj fëmijëve është një instinkt natyror, por disa njerëz largohen nga “unë” i natyrshëm, vuajnë nga sëmundjet për shkak të së cilës nxjerrin në shesh shumë pretekste siç është mungesa e parave, me të vetmin qëllim të mos kenë fëmijë. Por, All-llahu xh.sh. ka premtuar se do t’u japë rizk të gjitha krijesave të Tij.

Bekir ibën Salihu ka thënë: “I shkrova një letër hazreti Aliut r.a. në të cilën i tregova se jam ruajtur pesë vjet me radhë të mos kem fëmijë, sepse gruaja ime nuk dëshironte të kemi fëmijë, duke thënë se mungesa e parave do të na vështirësonte rritjen e tyre. E pyeta hazreti Aliun r.a. për mendimin e tij rreth kësaj çështjeje, e ai u përgjigj: ”Mos nguro të kesh fëmijë sepse All-llahu xh.sh do t’ua japë rizkun”²⁵⁰.

All-llahu xh.sh. bile do t’ia shtojë rizkun familjes për hirë të fëmijëve. Ka njerëz që, para se të kishin fëmijë, kanë jetuar një jetë më të vështirë, por pas kësaj u filloi një jetë më e begatshme. Disa njerëz fëmijët i konsiderojnë si fatkeqësi. Kjo nuk është e vërtetë, sepse fëmijët, në të vërtetë, për prindërit janë kënaqësia dhe dëfrimi më i madh.

Natyrisht se kujdesi për fëmijët nuk mund të paramendohet pa vështirësi e pa probleme, por meqë është në përputhshmëri me ligjet natyrore, ka mundësi që të has njeriu në vështirësi dhe për këtë shkak është e arsyeshme që të bjerr në kurthë së bashku me kënaqësinë.

Çfarë muslimanë e muslimane janë ata meshkuj e ato femra që për hirë të asaj që të mos kenë fëmijë, i nënshtrohen shkurorëzimit!

Po a nuk është për tu habitur që meshkujt, bile edhe ata të udhëzuarit e të arsimuarit, aq me këmbëngulësi t’u kundërvihen ligjeve natyrore e të jenë të gatshëm edhe për t’u ndarë nga bashkëshortet e veta.

Disa çifte nuk ngurojnë të kenë fëmijë, por zihen e piqen se kur të vendosin për të. Gruaja dhe mashkulli i këtille deklarojnë: ”Njeriu në rininë e vet duhet të jetë i lirë, ndërkaq fëmija ia kufizon lirinë e sjelljes. Më mirë është që të presish pak, e pastaj të kesh një apo dy fëmijë”.

Nëse mashkulli dhe femra nuk pajtohen në mendim, atëherë fillojnë mosmarrëveshjet të cilat mund të përfundojnë në shkurorëzim.

Mbane mend, nëse ndonjëri partnerët dëshirojnë të kenë fëmijë, atëherë më mirë është ta bëjnë këtë më herët se sa kur të plaken. Së pari, këta fëmijë janë më të shëndoshë e më të fortë. E dyta, meqë rrjedhin nga prindërit e rinj, kanë fatin të jetojnë më gjatë me ta. Ata ka mundësi që më mirë të edukohen. Fëmijët e prindërve më të moshuar mund të jenë të privuar nga udhëheqësia dhe instrukcionet për shkak të vdekjes ose paaftësisë së prindërve. E treta, Fëmijët e prindërve të rinj do ta arrijnë kohën kur do të duhet të themelojnë familjet e veta dhe të punësohen gjersa i kanë gjallë prindërit. Në këtë mënyrë ata shumë do t’u ndihmojnë prindërve të tyre kur ata do të plaken.

Shkurt thënë, më mirë të keshë fëmijë në rini se sa në pleqëri. Por kjo nuk është aq shumë e rëndësishme e patjetër të vihet gjer te qortimi ose shkurorëzimi. Mirë është për bashkëshorten

²⁴⁷ Ittela-at. 28 Bahman. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

²⁴⁸ Wesailush- Shia’h, kaptina 15, f. 97.

²⁴⁹ Po aty, f. 96.

²⁵⁰ Po aty, f. 99.

e bashkëshortin që të pajtohen mes vete e të mos lejojnë që gjërat, në martesën e tyre, të kthehen ashtu si nuk bën.

Disa çifte bashkëshortore nuk pajtohen mes vete rreth asaj se sa fëmijë duhet të kenë.

Një grua, me fëmijë në dorë, deklaroi: "Pas katër vjet martese kam patur dy vajza me bashkëshortin tim, por meqë ai kishte dëshirë të ketë djalë, unë edhe njëherë mbeta shtatzënë dhe përsëri lindi vajzë. Tani kam tri vajza. Burri im punon në bankë dhe paga e tij mujore nuk mjafton për familjen time. Pak kohë më parë më propozoi që të lind edhe më fëmijë, gjer kur të lind djalë. Por unë nuk jam e gatshme për këtë sepse të ardhurat e tij nuk mjaftojnë që t'i arsimojmë fëmijët ashtu si dëshirojmë. Shpesh herë i kam thënë se të mirë janë edhe djemt edhe vajzat. Kam frikë po të mbetem shtatzënë do të lind edhe një vajzë tjetër. Jam e sigurt që ai përsëri do të insistonte të ketë edhe një fëmijë. Nuk mund të pajtohem rreth kësaj çështje prandaj problemin tonë ia kemi dorëzuar gjyqit".²⁵¹

Është e vërtetë që vështirë është të fitosh për arsimimin dhe edukimin e shumë fëmijëve, e veçanërisht për ata që kanë të ardhura të vogla.

Prandaj është mirë që bashkëshortët të vendosin për numrin e fëmijëve në pajtueshmëri me mundësitë morale e financiare. Ata patjetër duhet të kenë mirëkuptim dhe të jenë të aftë që problemet e veta t'i zgjidhin me mençuri e butësi. Nuk është në rregull që ndonjëri prej tyre të insistojë për diçka të palogjikshme.

Ky problem nuk është aq serioz dhe nuk duhet që çiftin bashkëshortor ta sjell gjer te qortimi ose shkurorëzimi. Ka familje të cilat kanë shumë fëmijë, por ka edhe prej atyre që janë të kënaqur me një apo me dy fëmijë.

Disa çifte bashkëshortore nuk mund të pajtohen mes vete për gjininë e fëmijëve që do t'i kenë. Disa çifte, burra e gra, më tepër dëshirë kanë të kenë djalë dhe nuk kanë shumë dëshirë të kenë vajzë. Lindja e vajzës do ta bëjë gruan që të ndjehet fajtoare dhe për këtë do të ndjehet e dekorajuar meqë ajo e ka lindur, por edhe burri mund të shprehë pakënaqësi.

Meshkujt nuk janë të njëjtë. Disa nuk i shprehin pakënaqësitë e veta haptas, por vetëm që ngrysen në fytyrë. Ata nuk i vizitojnë shpesh gratë pas lindjes. Duken të rraskapitur. Mirëpo disa meshkuj reagojnë keq në momentin kur lajmërohen se u ka lindur vajzë. Ata hidhërohen me bashkëshortet e veta dhe u gjejnë të meta. Protestojnë dhe qortohen. Disa meshkuj shkojnë edhe më largë sa që bile edhe i rrahin ose i shkurorëzojnë.

Një grua deklaroi para gjyqit: "Jam martuar para pesëmbëdhjetë vjeç, ndërsa para gjashtë muajsh mbeta shtatzënë. Kur u afrua dita e lindjes, burri më tha që patjetër të lind djalë. Por unë ndjeha se mund të lind bineq ose trineq. Para disa ditësh lindi dy vajza. Kjo më bëri shumë të lumtur. Kur erdhi burri im të interesohet për familjen, ishte i shqetësuar dhe e lëshoi dhomën. Më vonë kur e luta t'i çojë vajzat në shtëpi, filloi të më bërtas dhe të më qortojë që kam lindur dy vajza. Më luti që të largohem prej tij e unë shkova te prindërit e mi e tani dhash një ankesë për shkurorëzim".²⁵²

Një zonjë i tha një gazetarit në gjyq: "Pas njëzetën vjeç martese dhe pas pesë fëmijëve, patjetër më duhet ta braktis jetën bashkëshortore për të cilën kontribuova shumë, për shkak të grave tjera, grave që kanë mundësi të lindin meshkuj. Për këtë burri im më bën fajtoare dhe dëshiron t'i jap leje të martohet me ndonjë grua tjetër".²⁵³

Për fat të keq ky ves te disa njerëz ka mbetur që nga koha e xhahiljetit kur dyshonin në natyrën njerëzore të gjinisë femërore.

Në kohën e xhahiljetit njerëzit i kanë vorrosur vajzat e gjalla. Kur'ani Famëlartë i përmend veprat e tyre dhe thotë:

"Kur ndonjëri lahmërohet se i ka lindur vajzë, fytyra i nxihet dhe bëhet plot mllëf" (16:58).

"Fshihet prej njerëzve për fatkeqësinë që i kanë lajmëruar, a ta ruaj kështu i nënçnuar apo ta shtie në dhe" (vorrosë të gjallë). **Po sa keq që gjykojnë"** (16: 59).

Por, Islami këtë dukuri johumane e gjykon dhe meshkujt e femrat i konsideron të barabartë.

Pejgamberi s.a.v.a. thotë: "Prej fëmijëve tuaj më të mirë janë vajzat".²⁵⁴

²⁵¹ Ittela-at. 2 Murdad. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

²⁵² Po aty. 14 Tir. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

²⁵³ Po aty. 16 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

²⁵⁴ Mustedrek, pjesa 2, f. 615.

Gjithashtu, Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Shenjë e gruas së lumtur është që fëmijën e parë ta ketë vajzë”*.²⁵⁵

Krahas kësaj, Pejgamberi s.a.v.a. thotë: *“Atij që kujdeset për tri vajza ose tri motra, i është premtuar Xhenneti”*.²⁵⁶

Po të ishin vajzat lloj më i nënçmuar, nuk do t'i vazhdonte pasardhësit e tij (pejgagamberit a.s., sh.p.) përmes hazreti Fatimes r.a.

Zotëri i dashur! Ju thoni se jeni qenie e civilizuar dhe moderne, pastaj përmbaheni prej mendimeve të tilla. Çfarë dallimi ka në mes asaj se keni vajzë ose djalë? Që të dy ata janë pasardhës tuaj dhe që të dy mund të bëhen të përkryer. Vajza, gjithashtu, me kujdesin dhe edukatën tuaj, mund të bëhet një person me autoritet.

Vajza, në një aspekt, është më e mirë se djali.

E para: Vajza është shumë më e dhimbshme ndaj prindërve të saj. Meskhuajt, kur të rriten dhe të pavarësohen, zakonisht nuk janë të dobishëm për prindërit e tyre. Vajzat, nëse prindërit nuk u japin prioritet djemve, do të jenë shumë më të kujdesshme ndaj tyre.

E dyta: Vajzat, në krahasim me djemt, më pak bëjnë harxhime, sepse më pak kohë kalojnë në shtëpinë e prindërve të saj, sepse martohen në vitet e hershme dhe i lëshojnë prindërit e tyre, duke marrë me vete vetëm disa gjëra që iu nevojiten atyre për jetën e re. Djemt, pra, bëhen të rinj dhe me prindërit e vet mund të qëndrojnë një kohë të gjatë. Prindërit patjetër e kanë t'ua paguajnë shkollimin, t'ua gjejnë punë, t'ua paguajnë harxhimet, sa herë që të ketë nevojë, gjatë kryerjes së ushtrisë, e pastaj t'i martojnë, ndërsa pas kësaj patjetër e kanë t'iu sigurojnë banesë, shtroje, mobilje etj. Ata edhe duke qenë në martesë do të kërkojnë prej tyre ndihmë materiale.

E treta: Nëse prindërit nuk bëjnë diskriminim në mes vajzës dhe djalit dhe nëse sillen mirë ndaj dhëndrit, dhëndri, zakonisht, do t'u dalë në ndihmë, në rastet e vështira më tepër, dhe zakonisht është i dhënur më tepër ndaj tyre në krahasim me djalin.

Sidoqoftë, a mos është faji i gruas nëse ajo lind vajzë? Edhe mashkulli edhe femra janë të kyqur në procesin e lindjes, prandaj nuk ka të drejtë mashkulli për këtë ta fajësojë bashkëshorten. Përkundrazi, gruaja ka arsye ta fajësojë për këtë burrin e vet. Por as njëri e sa tjetri nuk bën të fajësohen, sepse në caktimin e gjinisë së fëmijës është vetëm dëshira e Allahut xh.sh.

Disa ekspertë besojnë se gjinia e fëmijës mund të caktohet në bazë të asaj se si është ushqyer e ëma gjatë dy muajve të parë të shtatzënisë. E nëse ka njerëz të cilët më tepër e duan gjininë e caktuar të fëmijës, duhet të vënë kontakt me ekspertët dhe kështu t'i ikin situatës që t'i kritikojnë bashkëshortet e veta.

Njeriu i mençur jo vetëm që nuk bën të shqetësohet se ka vajzë, por duhet të jetë shumë i lumtur. Kurse gëzimin e vet duhet ta shprehë përmes dashurisë ndaj bashkëshortes bile edhe duhet t'i japë asaj dhuratë.

Ai, lindjen e fëmijës mund ta festojë, bile edhe të ndërmarrë hapa logjike që ta bind bashkëshorten e vet se vajza është po ashtu e mirë sikur edhe djali e nuk duhet të dëshpërohet se ka lindur vajzë.

Babai i mençur nuk do të bëjë diskriminim në mes vajzës e djalit, askë nuk do të gjykojë se pse i ka lindur vajzë dhe në këtë mënyrë do të ketë luftuar idetë johumane të xhahilijetit.

Një njeri, duke qenë te Pejgamberi s.a.v.a, kishte marrë lajmin se i ka lindur vajzë. U shqetësua. Pejgamberi s.a.v.a. e pyeti: *“Pse je i shqetsuar?”* Ai u përgjigj: *“Gjatë kohës kur dola prej shtëpisë bashkëshortja ime kishte dhemje të lindjes, e tani ma sollën lajmin se më paska lindur vajzë”*. Pejgamberi s.a.v.a. tha: *“Në tokë ka vend të mjaftueshëm për të, qiellin do ta ketë mbulesë, ndërsa rizkun do t'ia caktojë A-ll-llahu. Atë e ke lule që kundërmon aromë e cila do të sjellë shumë mirësi”*.

²⁵⁵ Po aty, f. 614.

²⁵⁶ Wesailush-shia'h, pjesa 15, f. 100.

Shtatzënia dhe lindja

Shtatzënia në jetën e fëmijës është një periudhë shumë e ndjeshme dhe e kobshme. Shprehitë e të ëmës në ushqim së bashku me aktivitetet e saj fizike dhe me sjelljet psikologjike janë të rëndësishme si për vetë atë ashtu edhe për jetën e fëmijës në embrionin e saj.

Shëndeti ose sëmundja e fëmijës, fuqia apo dobësia, bukuria apo shëmtimi, sjellja e tij e mirë ose e keqe si dhe një pjesë e intelegjencës dhe arsyes themelohen në embrionin e të ëmës. Një ekspert shkruan: "Prindërit e fëmijës së sapolindur janë në gjendje ta rritin ose në kalanë e shëndetit ose në gërmadhat e sëmundjes. Qartë shihet se ky i fundit nuk është vend i përshtatshëm ku shpirti i përhershëm ose qenia njerëzore do të duhej të jetonte. Mu për këtë besohet që prindërit duhet të marrin përgjegjësinë më të madhe në krahasim nga të gjitha gjallesat e tjera".²⁵⁷

Prandaj, periudha e shtatzënisë nuk mund të trajtohet ose të konsiderohet si një gjendje e zakonshme.

Prindërit me pavetëdije mund të shkaktojnë shumë probleme, prej të cilave shumë sosh vështirë se mund të përmirësohen dhe atë për shkak të një moskujdesi të vogël gjatë kryerjes së obligimeve të veta.

Në vazhdim do t'u sjellim disa fakte që duhet mbajtur mend:

a) Ushqimi: Fetusi në embrionin e nënës ushqehet dhe zhvillohet nga gjaku i saj. Mu për këtë ushqimi i nënës duhet të jetë mjaft kualitativ në mënyrë që të sigurojë përbërjet e duhura për foshnjen si dhe shëndetin e nënës. Prandaj, çdo mungesë e vitamineve, proteineve, yndyrnave, sheqerit ose karbohidratit në ushqimin e nënës do t'i shkaktojë dëm shëndetit të fëmijës.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Ushqimi për fëmijën sigurohet përmes ushqimit të cilin e merr e ëma".²⁵⁸

Problemi kryesor me të cilin ballafaqohet shumica e grave shtatzëna është ai që gjatë kohës së shtatzënisë ose të një pjese të asaj kohe ato nuk kanë apetit stabil, për ndonjë ushqim ua ka ëndja ndërsa ndonjë tjetër u shkakton gërdi.

Shtatzënat, në këtë periudhë, zakonisht hanë pak, andaj duhet patur kujdes që ushqimi të mos jetë i rëndë, por të jetë kalorik në mënyrë që t'i kënaq nevojat themelore të fëmijës.

Shumë rëndë është t'i përmbahesh programit të ushqimit gjatë shtatzënisë, veçanërisht për ato që kanë të ardhura të vogla dhe për ato që nuk janë të vetëdijshme për vlerën e ushqimit dhe të artikujve të ndryshëm ushqimor.

Përgjegjësia e madhe bie mbi babain i cili duhet të bëjë ç'mos që të sigurojë ushqim kualitativ për bashkëshorten e vet. Moskujdesja nga ana e babait do të dëmtojë zhvillimin e fëmijës për të cilin ai do të japë llogari edhe në këtë edhe në botën tjetër.

b) Gjendja mentale: Nënës gjatë shtatzënisë i nevojitet rehati në mënyrë që të ketë vullnet ndaj jetës. Kjo është e dobishme si për nënën ashtu edhe për vetë fëmijën.

Babai që është përgjegjës për të siguruar një jetë të mirë e të qetë, duhet që gjatë kohës së shtatzënisë të kujdeset edhe më tepër. Burri, krahas mirësisë e dashurisë duhet të sillet në atë mënyrë që gruaja e tij të ndjehet e lumtur dhe krenare që është shtatzënë. Duhet të ndjehet krenare që jeta e re (fëmija në embrion, sh.p.) varet nga vetë ajo dhe ajo është përgjegjëse për zhvillimin e tij.

c) Përmbahuni nga lëvizjet e befasishme. Gruaja shtatzënë duhet t'u ik punëve të rënda dhe sa më tepër i duhet të pushojë. Ngritja e gjërave të rënda ose lëvizja e tepruar e trupit mund t'i shkaktojë dëme të papërmirësueshme edhe nënës edhe fëmijës ose që të dyve.

Shtatzënat duhet të ruhen nga punët e rënda, ndërsa këto punë, me vetdëshirë, duhet t'i kryejnë burrat e tyre.

²⁵⁷ Raz-e Afrinish, f. 108.

²⁵⁸ Biharul-Enwar, kaptina 60, f. 342.

d) Frika nga lindja: Të lindurit nuk është gjithnjë e lehtë. Dhembjet e lindjes, ndonjëherë mund të jenë shumë të mëdha.

Gratë shtatzëna mërzhiten për shkak të dhembjeve dhe rrezikut të mundshëm gjatë lindjes së fëmijës dhe për shërimin e vet. Përderisa gratë duhet të jenë në gjendje të mburren me shtatzëninë, lindjen dhe gjidhënien, burrat, gjithashtu duhet të ndajnë përgjegjësinë për zhvillimin e fëmijës.

Edhe pse embrioni ngjizet në bark të nënës, gjithashtu ekziston babë i fëmijës që luan rol të rëndësishëm në ngjizjen e tij. Mu për këtë burrat duhet të krijojnë kushte për konfo të komoditet të grave të tyre gjatë kohës së lindjes dhe t'u qendrojnë pranë nëse lyp nevoja të kryejnë ndonjë punë të rëndësishme.

Detyrë islame dhe njerëzore e burrave është që të bëjnë ç'mos për bashkëshorte e tyre t'u sigurojnë kujdesje mjeksore dhe mundësi për lindje sa më të lehtë. Duehet që burri pas lindjes së fëmijës të qëndrojë pranë bashkeshortes së vet e nëse nuk ka mundësi, duhet t'i telefonojë ose t'i dërgojë ndonjë të afërme të qëndrojë pranë saj. Ai duhet të gjejë kohë që vetë ta sjellë në shtëpi dhe t'i ndihmojë në punët e shtëpisë në mënyrë që ajo të ketë pushim të mjaftueshëm për ta kthyer energjinë e humbur. All-llahu xh.sh. do ta shpërblejë një maskull që sillet mirë ndaj bashkeshortes së vet.

Pejgamberi i All-llahut thotë: *"Më i miri nga ju është ai që sillet mirë ndaj bashkeshortes së vet, ndërsa unë jam më i miri në mesin tuaj, në aspekt të mirësjelljes ndaj bashkeshortes"*.²⁵⁹

Burri që sillet mirë ndaj bashkeshortes së vet, do të krijojë një atmosferë të ngrohtë familjare dhe do t'i forcojë themelet e bashkeshortësisë.

Gruaja e tij, si kundërshpërblim kurrë nuk do ta harrojë dashurinë dhe mirësinë e bashkeshortit të vet. Si rezultat i kësaj sa më tepër forcohen lidhjet bashkeshortore.

Ndihmesa në rritjen e fëmijës

Fëmija është fryt i martesës. Edhe burri edhe gruaja kanë ndikuar në ardhjen e tij, kështu që të mirat e të këqijat patjetër t'i ndajnë bashkë. Edukimi i fëmijës është detyrë e dy prindërve, e jo vetëm i nënës. Meqë nënat më shpesh kujdesen për fëmijët, kujdesen për ushqimin, pastërtinë e tyre etj. baballarët nuk guxojnë t'a nënçmojnë mundin e tyre. Nuk është në rregull që burri kujdesin e gruas për fëmijët ta konsiderojë vetëm si obligim të gruas dhe se meshkujt për këtë çështje nuk mbajnë përgjegjësi. Nuk është në rregull që babai ta lërë bashkeshorten me fëmijën e vet duke qarë, ndërsa vetë të shkojë e të pushojë në një dhomë të veçantë.

Vëlla i dashur! Fëmija juaj është përgjegjësia juaj. A mendoni se në rregull është që ju ta leni bashkeshorten tuaj me fëmijën duke qarë, ndërsa ju të pushoni në dhomën tjetër? A është e njerëzishme ta bëni këtë në shtëpinë tuaj? Pikërisht ashtu siç ju punoni me shkathtësi jasht pragut të shtëpisë edhe bashkeshortja juaj punon në shtëpi, prandaj edhe ajo ka nevojë për gjumë sikur keni edhe ju. Ajo, gjithashtu, nuk kënaqet në piskamën e fëmijës, por duron.

Vëllai im! Njëzëria dhe Islami ju obligojnë ta ndihmoni bashkeshorten tuaj në rritjen e fëmijës. Duhet t'i ndihmoni njëri tjetrit në të njëjtën kohë ose të ndërroheni.

Nëse bashkeshortja juaj kalon natën pa gjumë dhe e merr gjumi pas faljes së namazit të sabahut, atëherë mos pritni prej saj, si zakonisht, t'ua përgatitë ushqimin e mengjesit.

Në të vërtetë, ju duhet ta përgatitni atë për vete, bile dhe t'i leni asaj ushqim të përgatitur kur ajo të zgjohet nga gjumi.

Bashkeshortja juaj nuk është e obliguar të kujdeset gjithë kohën për fëmijën tuaj, atëherë kur ju jeni në udhëtim ose jashtë shtëpisë. Shkurt thënë, ju do të duhej patjetër t'i ndihmoni bashkeshortes suaj dhe ta ndani përgjegjësinë për kujdesjen tuaj ndaj fëmijës. Në këtë mënyrë familja juaj do të jetë më stabile.

Në fund, gratë patjetër duhet ta mbajnë mend që burrat me plotë vështirësi punojnë për të fituar për familjen dhe nuk është reale që të presin prej tyre t'u shtrijnë ndihmë jasht

²⁵⁹ Wesailush-Shi'ah, kaptima 14, f. 122.

mundësive të tyre. Gratë nuk do të duhej që prej burrave të vet, të lodhur e të raskapitur të presin që t'u kushtohen fëmijëve që nga momenti kur ata kthehen nga puna.

Pengesa kryesore në zgjidhjen e mosmarrëveshjes

Pengesë më e madhe në zgjidhjen e problemeve familjare është egoizmi. Për fat të keq, shumë njerëz e posedojnë këtë veti. Njerëzit e atillë nuk janë në veçanti inteligjentë, sepse ata i pranojnë vetëm shkathtësitë e veta ndërsa të huajat nuk i pranojnë, madje nuk i pranojnë gabimet e veta. Veçanërisht është dështim, nëse kjo veti e sëmurë plotësohet me ndonjë shprehje tjetër, të kritikohen gabimet e të tjerëve. Ndonjë herë edhe bashkëshorti edhe bashkëshortja vuajnë nga kjo e fundit, ku mund të qortohen ditë e natë. Ata kritikojnë njëri tjetrin, ndërsa gabimet e veta i harrojnë.

Ndonjë herë nëse vetëm njëra palë e ka këtë veti, ajo do ta kritikojë palën tjetër dhe në këtë mënyrë çlirohet nga të gjitha kritikët.

Nëse edhe burri edhe gruaja vuajnë nga kjo sëmundje, shumë vështirë është t'i pajtosh, sepse nuk do të jenë të gatshëm të pranojnë këshillën e dikujt. Kur cilido prej tyre dëgjon radion ose shikon ndonjë program në televizion që ka të bëjë me çështje familjare, do t'i hetojë disa veti të caktuara që i posedon partneri i tij e do ta potecojë atë. Por cilido gabim i përmendur, i cili ka të bëjë me ata do t'i ndihmojë vemendjes së tyre. Ata do të blejnë ndonjë libër mbi moralin familjar dhe do t'ia japin partnerit të vet ta lexojë, duke mos ndjerë aspak nevojë që edhe ata duhet patjetër ta lexojnë.

Egoizmi aq shumë mund të rritet sa që personi te i cili gjendet, bile mund të bëhet plotësisht i pavetëdijshëm. Në një situatë të këtillë, marrëdhëniet në mes bashkëshortëve acarohen dhe bëhet e pamundshme të vazhdohen mëtej. Mu për këtë, jeta do të vazhdojë me zënka, hidhërimi e pakënaqësi ose do të arrijë puna gjer te shkurorezimi.

Prandaj, të gjithë partnerëve u sugjerohet të përmbahen nga egoizmi. Një çift bashkëshortor që është i rrezikuar nga kjo gjendje duhet patjetër të gjejë kohë e të ulet bashkë dhe si një gjykatës i ndershëm të bisedojë për problemet e veta. Ata duhet patjetër, pa paragjykime, ta dëgjojnë njëri tjetrin. Është e nevojshme t'i shohin lëshimet e veta me qëllim përmirësimi, duke mos lënë pas dore as gjënë më të vogël. Pastaj, që të dy duhet të vendosin të përmirësohen, por vetëm nëse ndjejnë nevojë për një mirëkuptim të thellë dhe nëse të dy dëshirojnë të shijojnë dashurinë dhe qetësinë që dikur ekzistonte në mesin e tyre.

Por, nëse nuk është e mundur të arrihet pajtim, ata duhet që problemet e veta t'ia besojnë një personi me përvojë, besnik, i vetëdijshëm, i besueshëm dhe qëllimorë. Nëse ai person është ndonjë mik ose i afërm, kjo mund të jetë një përparësi për ta, sepse atij mund t'ia shprehin të gjitha dhe të presin vendimin. Ata do të duhej ta dëgjojnë dhe ta pranojnë këshillën e ofruar me qëllim të vënies së saj në praktik.

Natyrisht se nuk është lehtë t'i qëndrosh besnik sugjerimit të gjykatësit, por personi i cili është i shqetësuar për familjen e tij, stabilitetin, qetësinë dhe mirëqenien e saj, duhet të bëjë durim e pastaj të kënaqet në rezultatet e dobishme.

Prindërit e këtyre bashkëshortëve, nëse janë të vetëdijshëm për problemet e fëmijëve të tyre, duhet t'i këshillojnë që të kërkojnë ndonjë gjykatës besnik e qëllimorë. Nuk bën prindërit të mbajnë anën e burrit apo të gruas. Në këtë mënyrë me ndihmën e All-llahut xh.sh do t'i zgjidhin problemet e veta.

All-llahu xh.sh. në Kur'anim Famëlartë thotë:

”Nëse frikësoheni se mund të lind përçarje në mes atyre dyve, atëherë dërgoni një pajtimtar nga familja e tij e një pajtimtar nga familja e saj. Nëse ata dy duan pajtimin, All-llahu do t'i pajtojë, sepse All-llahu është i Gjithëdijshëm dhe për gjithçka i informuar” (4:35).

Shkurorëzimi

Edhe pse shkurorëzimi është akt ligjor (sipas Sheriatit, sh.p), është më i nevojshëm e më i papëlqyeshëm nga të gjitha veprat.

Hazreti Sadiku r.a. ka thënë: "Martohuni por mos u shkurorëzohuni, sepse shkurorëzimi do ta trondit arshin (fronin) e All-llahut".²⁶⁰

Hazreti Sadiku r.a. gjithashtu ka thënë: "All-llahu e do një shtëpi që e ka mbushur martesë, ndërsa nuk e do një shtëpi që e ka shprazur shkurorëzimi".²⁶¹

Kurora nuk është sikur blerja e këpucëve ose çorapëve, po që se nuk i pëlqejnë njeriut, i ndërron. Kurora është një kontratë shpirtërore që i lidh dy persona me qëllim të të jetuarit bashkë si miq ose dashnorë gjer në vdekje. Vajza e re braktis prindërit e vet dhe kalon në shoqërim të bashkëshortit të vet, duke u mbështetur në atë shpresë të madhe.

Mashkulli për këtë kontratë të shenjtë vepron me shumë mundime. Merr për sipër harxhimet dhe vepron për një harmoni familjare.

Kurora nuk është një aferë epshmërie dhe që çifti bashkëshortor mund ta shkatërrojë atë për shkak të gjërave të thjeshta. Edhe pse shkurorëzimi, ligjërisht është i lejuar, në të vërtetë është i ndytë, ndërsa njerëzit porositin që t'i ikin me aq sa kanë mundësi.

Fatkeqësisht ky akt shumë i ndytë në shtetet islame shumë është bërë i natyrshëm, ndërsa themelet e bashkëshortësisë familjare aq shumë janë tronditur sa që, përgjithësisht, në kurorën ka mbetur shumë pak besim.

Shkurorëzimi është i lejuar por vetëm në rrethana të veçanta dhe të patjetërsueshme.

Pejgamberi s.a.v.a thotë: "Aq shumë Xhibrili ma ka tërhqur vërejtjen për shkak të grave, sa që mendova se njeriu nuk ka të drejtë të ndahet prej tyre, përveç nëse ato shkelin kurorën".²⁶²

Shumica e rasteve të shkurorëzimit nuk janë të bazuara në arsye të shëndosh, por në disa arsye të papjekura. Gjegjësisht, në të shumtën e rasteve arsyet janë të thjeshta dhe nuk vlejné për shkurorëzim. Burri ose gruaja, nga egoizmi, mund ta stërmadhojnë problemin e thjeshtë dhe të vendosin për shkëputjen e kurorës.

Një zonjë njëzetepesë vjeçe e luti bashkëshortin e vet që t'i ftojë prindërit e saj në një darkë të përbashkët. Meqë ai nuk ia pranoi lutjen, ajo dha akt padi për shkurorëzim.²⁶³

Burri ndahet nga gruaja e vet për shkak se ajo lind vetëm vajza. Ata kishin pesë vajza.²⁶⁴

Gruaja vendosi të ndahet prej burrit, sepse ai besonte në misticizëm dhe nuk tregonte shumë interes për jetën.²⁶⁵

Bashkëshorti vendosi të ndahet nga bashkëshortja e vet sepse dëshironte të martohet me një pasanike.²⁶⁶

Gruajanvendosi të ndahet nga burri i saj, sepse ai e kishte zakon t'i fshehtë paratë nëpër mëngë.²⁶⁷

Çifti bashkëshortor që nuk është i mençur dhe i arsyeshëm mund të bie në kurthin e arsyeve të vogla dhe të kërkojë shkurorëzim.

Çifti i cili kërkon ndarje, nuk guxon të shpejtojë në atë. U sugjerohet bashkëshortëve që në detaje t'i shikojnë pasojat dhe ardhmërinë e vet e pastaj të vendosin.

Ata veçanërisht duhet t'i mbajnë mend dy gjëra:

E para: Bashkëshortët që kërkojnë shkurorëzim, kryesisht do të dëshironin që sërish të martohen. Por ata duhet të kenë ndërmend se pas shkurorëzimit, personi i cili dihet se është shkurorëzuar nuk do të ketë porosi të mirë për martesë. Njerëzit e konsiderojnë egoistë e të pabesueshëm.

²⁶⁰ Mekarimul-ahlak, f. 225.

²⁶¹ Wesailush-Shia'h, kaptina 15, f. 267.

²⁶² Mekarimu- ahlak, f. 248.

²⁶³ Ittela-at. 12 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

²⁶⁴ Po aty. 16 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

²⁶⁵ Po aty.

²⁶⁶ Po aty. 8 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

²⁶⁷ Po aty. 16 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.

Pasi të merrt vesht për kurorëzimin e parë dhe për shkurorëzimin e burrit, gruaja mund të dyshojë në besueshmërinë dhe në karakterin e tij në përgjithësi.

Gruaja e shkurorëzuar rrallë herë mund të ketë shpresë për martesë të sërishme. Kjo ngjan nga shkak se meshkujt, kryesisht, nuk tregojnë shumë interesim për gruan e shkurorëzuar dhe dyshojnë në besueshmërinë e saj.

Prandaj gruaja e shkurorëzuar me siguri mund të mbetet e vetmuar gjer në fund të jetës së vet dhe mbase mund të vuajë nga vetmia. Shumë vështirë është të mbetesh i vetmuar, ashtu që disa njerëz të vetmuar më tepër e dëshirojnë vdekjen se sa një jetë të tillë të padurueshme.

Mashkulli, bile edhe nëse ka sukses në martesën e sërishme, në asnjë mënyrë nuk mund të jetë i sigurt që gruaja e tij e dytë do të jetë më e mirë se e para. Ajo mbase mund të jetë më e keqe. Meshkujt e këtyllë shpesh herë i nënshtrohen shkurorëzimit edhe me gruan e dytë dhe zakonisht e vajojnë të parën. Por, zakonisht, për një potez të tillë vonë është.

Një plak tetëdhjetë vjeçar deklaroi para gjyqit: "Kam patur një jetë të mirë atëherë kur u martova me gruan e parë, përfaqësisht para gjashtëdhjetë vjetëve. Por nuk zgjati shumë kohë pas kësaj, ajo filloi të sillet keq ndaj meje, andaj u ndajta prej saj. Pastaj jam martuar disa herë, por vërejtja që gruaja ime e parë ishte më besnikja nga ato. E takova dhe e luta që të martohemi përsëri. Ajo, gjithashtu e lodhur nga vetmia, pranoi, e tani dëshirojmë që përsëri të vëmë kurorë"²⁶⁸

Një mashkull u nda nga bashkëshortja e tij e dytë, sepse nuk mund të kujdesej për dy fëmijët që i kishin mbetur nga martesja e parë. Ai përsëri martohet me gruan e parë, prej të cilës u nda para pesë viteve.²⁶⁹

Një çift bashkëshortor i cili kërkon ndarje, patjetër duhet gjithashtu të mendojë për fëmijët e vet. Mirëqenie e fëmijëve gjënë prehe në familjen në të cilën që të dy prindërit jetojnë bashkë dhe së bashku kujdesen për ta.

Pas shkurorëzimit fëmijët bëhen shumë të shqetësuar. Nëse vetëm babai kujdeset për ta, do t'u kufizohej dashuria e nënës. Ata, po ashtu, nuk mund të çojnë jetë me njerkin. Njerkat jo vetëm që janë të paafat të sillen me ata sikur nëna të vërteta, por mund që thjeshtërit e tyre t'i konsiderojnë ngarkesë. Disa njerka i maltretojnë thjeshtërit e tyre dhe me qëllim i demoralizojnë, ndërsa baballarët e tyre, mbase nuk guxojnë të reagojnë.

Një nuse katërmëdhjetë vjeçe e cila provoi të bëjë vetvrasje, deklaroi në spital: "Prindërit e mi janë ndarë kur kam qenë një vjeçe. Pas një vit e gjysëm, babai u martua përsëri e tani jetojmë së bashku. Njerka ime më rrihte, bile disa herë më ka djegur me thupër të nxehtë metali. Babai edhe pse ishte njeri i pasur, nuk më lejoi të vazhdoj shkollimin dhe ma mori të drejtën e mësimi. Përfaqësisht para një muaji më detyroi të martohem për një burrë dyzetepesë vjeçar"²⁷⁰

Një vajzë tremëdhjetë vjeçe është varë. Kjo jetonte me dy vëllezërit e saj. Njëri nga dy vëllezërit deklaroi: "Prindërit e mi janë shkurorëzuar para tre vjetëve. Nëna ime u martua për një burrë tjetër, ndërsa babai vdiq para dy muajsh. Dje në ora 6.30 kur erdha në shtëpi, e gjeta motrën e varur"²⁷¹

Gjithashtu, nëse nëna merr përgjegjësinë mbi familjen e vet, atëherë zë vendin e një babai të vërtetë që do të kujdesej për ta. Njerku shpesh herë është shkaktar i shumë të këqijave të thjeshtërive të vet.

Një grua i ndihmoi burrit të dytë që ta lidh për krevati thjeshtërin e vet tetë vjeçar. Pastaj ia mbyllën dyert dhe shkuan të shëtisin. Kur u kthyen në shtëpi e gjetën fëmijën e kallur, sepse në shtëpi ishte shkaktuar zjarr"²⁷²

Shkurorëzimi shkatërron bashkësinë familjare dhe bën që fëmijët të enden pa patur vendstrehim. Fëmijët vuajnë shumë nga egoizmi i prindërve të tyre.

Katër fëmijë të moshës dymbëdhjetë, nëntë, gjashtë dhe katër vjeçe shkuan në stacionin policor. Djali më i madh tha: "Jo shumë kohë më parë u shkurorëzuan prindërit tonë. Ata

²⁶⁸ Po aty. 21 Behman. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

²⁶⁹ Po aty. 8 Dey. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

²⁷⁰ Kejhan. 29 Aban. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

²⁷¹ Ittela-at. 4 Behman. Viti solar 1351 sipas hixhretit.

²⁷² Po aty. 18 Behman. Viti solar 1348 sipas hixhretit.

gjithnjë kishin mosmarrëveshje, qortoheshin natë e ditë. Tani kur u shkurorëzuan asnjëri nuk është i gatshëm që të marrë përgjegjësinë mbi ne”²⁷³.

Fëmijët e privuar nga një tutor përkatës dhe nga një atmosferë familjare shpesh herë humbasin rrugën. Mungesa e arsimit përkatës dhe e personit ngushëllues në jetën e tyre shkakton kompleks inferioriteti. Ata gjatë fëmijërisë dhe moshës më të pjekur, bile mund të bëjnë krime të natyrave të ndryshme.

Këtë fakt mund ta kuptojë njeriu vetëm nëse i lexon ngjarjet që dalin nëpër gazetatat e përditshme.

Në një hetim të bërë në Qendrën për rehabilitim të të rinjve është evidentuar që prej 116 të delikuentëve nga kjo Qendër, tetëdhjetë prej tyre pohojnë se sjelljet e njerkaive ndaj tyre janë shkaktar i krimeve të tyre”²⁷⁴.

Të dashur, zonjë e zotëri! Për hirë të dashurisë ndaj All-llahut dhe për fëmijët tuaj të pafajshëm jini të mëshirshëm ndaj njëri tjetrit. Mos i stërmadhoni problemet tuaja të thjeshta dhe mos bëheni këmbëngulës në grindjet tuaja. Mos kritikoni njëri tjetrin. Mendoni në ardhmërinë tuaj dhe të fëmijëve. Mbani mend! Fëmijët tuaj në ju mbështeten dhe prej jush kërkojnë lumturinë.

Keni mëshirë ndaj tyre dhe mos ua shkatërroni jetën.

Nëse nuk i përfillni dëshirat e tyre të brendshme dhe nëse ua theni zemrat e tyre të vogla, nuk do të jeni në gjendje t’u ikni pasojave të fatkeqësisë së tyre. Për këtë shkak nuk do të jeni në gjendje të jetoni së bashku në një jetë të rehatshme.

Tekstet e prezentuara domosdoshmërisht nuk përfaqësojnë politikën e redaksisë të Dielli.net!

dielli@dielli.net

---

²⁷³ Po aty. 7 Khurdad. Viti solar 1349 sipas hixhretit.

²⁷⁴ Po aty. 22 Esfand. Viti solar 1350 sipas hixhretit.